

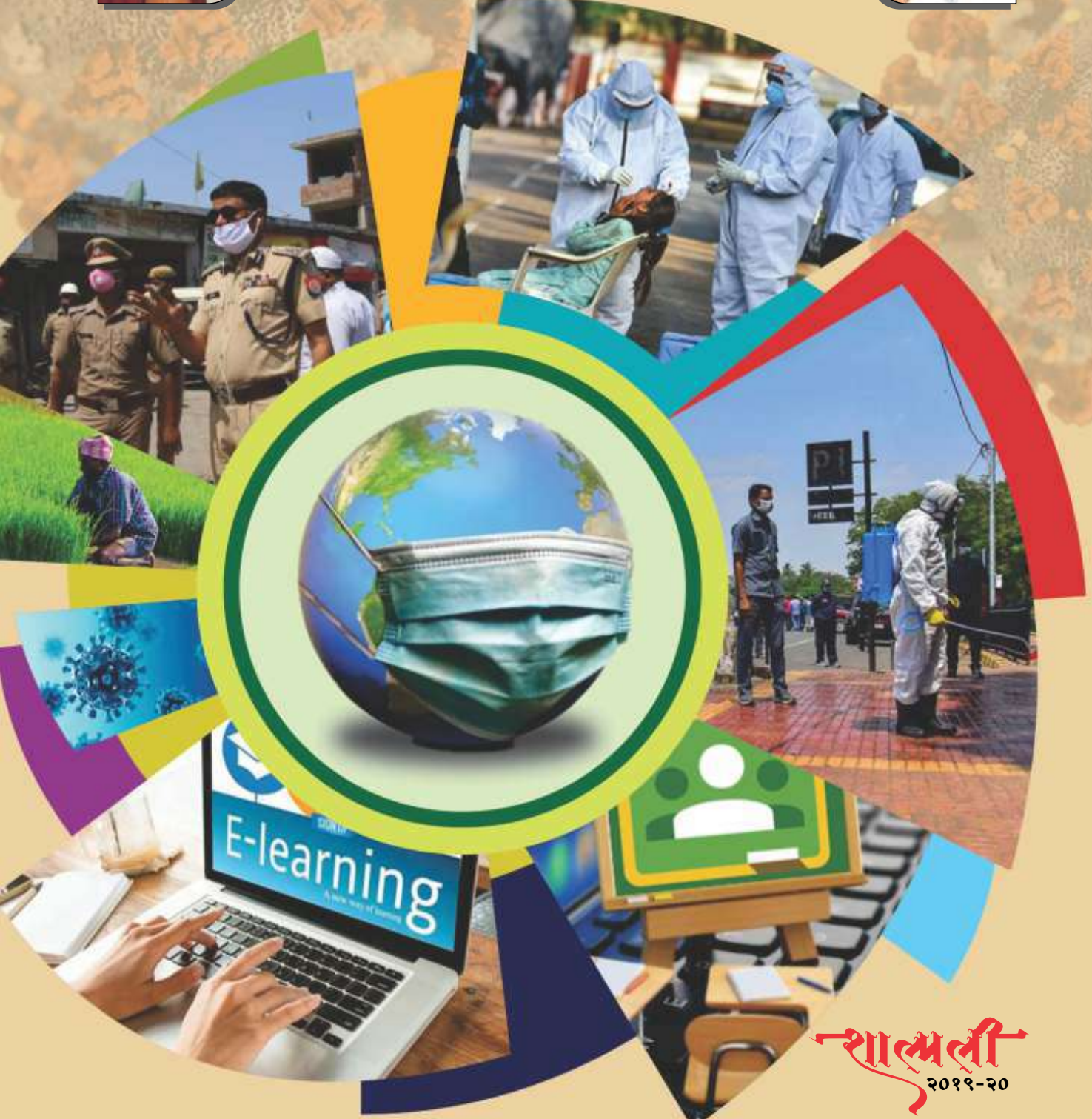

रयत शिक्षण संस्थेचे,

महात्मा फुले महाविद्यालय

पिंपरी-वाघेरे, पुणे-४११ ०१७.

Re-accredited by NAAC (Third Cycle) with 'A' Grade, CGPA : 3.16

शास्त्री
२०१९-२०

कर्मवीर जयंती सोहळा

डॉ. यशवंत पाटणे

प्रमुख पाहुणे डॉ. यशवंत पाटणे यांचे स्वागत

प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड

कर्मवीर प्रतिमा मिरवणूक

सावित्रीबाई फुले जयंती समारंभ - मा.सौ. प्रमिलाताई भालके

महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे पुण्यतिथी

मा.अॅड. राम कांडगे (चेअरमन, पश्चिम विभाग)

मा. श्रीपाल सबनीस

महात्मा फुले पुण्यतिथी - मा.अॅड. राम कांडगे (चेअरमन, प. वि.)

शाल्मली भिक्तीपत्रक - पद्मभूषण डॉ. कर्मवीर भाऊराव पाटील जयंती विशेषांक

जागतिक महिला दिन - मा.डॉ. विद्या येरवडेकर

संपादक मंडळ

- ▶ **अध्यक्ष**
मा. प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड

- ▶ **प्रमुख संपादक**
प्रा. डॉ. वैशाली खेडकर

- ▶ **सहसंपादक**
प्रा. शहाजी मोरे

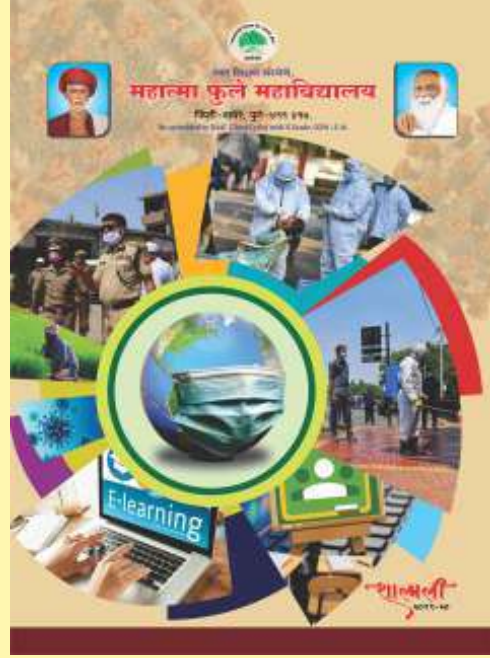
- ▶ **विभागीय संपादक**
प्रा. मृणालिनी शेखर (इंग्रजी)
प्रा. डॉ. कामायनी सुर्वे (हिंदी)
प्रा. डॉ. संजय मेस्त्री (मराठी)

- ▶ **सदस्य**
प्रा. स्वप्ना हजारे (विज्ञान विभाग)
प्रा. विक्रम उदार (वाणिज्य विभाग)
प्रा. अनिता तारळेकर (ज्युनिअर विभाग)
प्रा. शर्मिला भांबारे (ज्युनिअर विभाग)
प्रा. डॉ. नीलकंठ डहाळे
(IQAC - समन्वयक, निमंत्रित सदस्य)
प्रा. शुभांगी दांगट (निमंत्रित सदस्य)

- ▶ **ग्रंथालय सदस्य**
प्रा. डॉ. तृप्ती अंब्रे
श्री. संजय जोशी

- ▶ **कार्यालयीन सचिव**
श्री. राजेंद्र मेचकर

- ▶ **मुखपृष्ठ संकल्पना**
प्रा. डॉ. वैशाली खेडकर

मुखपृष्ठाविषयी

मानवी समुदायाने आजवर संकटाचा सामना संघटित होऊन हातात हात घालून केल्याचा इतिहास आहे. पण वर्तमान परिस्थितीने इतिहास काही संदर्भासाठी विसरायला भाग पाडले आहे. कोरोना संकटाचा सामना हातात हात घालून नव्हे तर एक हात अंतर ठेवून करण्याची वेळ आली आहे. आज संपूर्ण जग कोरोना विषाणूच्या विळख्यात अडकलं आहे. या छोट्याशा विषाणूने संपूर्ण जगाला जणू ब्रेकच लावलाय. व्यवहार ठप्प झालेत. पण जीवन थांबले नाही आणि थांबणार ही नाही हा विश्वास कोरोना विरोधात लढणाऱ्या डॉक्टर्स, नर्स, पोलीस, प्रशासकीय अधिकारी, सफाई कर्मचारी, शेतकरी इ. देवदूतांनी प्रत्येकाच्या हृदयात निर्माण केला आहे. सर्व काही थांबलं असतानाही यांचे देश आणि समाज सेवेचं कार्य अवरिक्तपणे सुरू आहे. त्यांच्या कर्तृत्वाला, असीम त्यागाला, समर्पण वृत्तीला व ही महाभयंकर कोरोना ची लढाई आपण जिंकणारच या अतूट विश्वासाला हा 'शाल्मली' अंक समर्पित आहे .

खरंतर कोरोनामुळे शैक्षणिक क्षेत्र ही प्रभावित झाले आहे, मात्र ते ठप्प नाही झाले. आज पारंपारिक शिक्षण पद्धती कात टाकून ई-लर्निंग च्या माध्यमातून नवीन रूप धारण करत आहे. यूजीसी, विद्यापीठ यांच्या निर्देशानुसार महाविद्यालयीन स्तरावर अध्ययन-अध्यापनासाठी नवनवीन तंत्र विकसित करण्यात येत आहे. ऑनलाइन लेक्चर, ऑनलाइन मिटींग्स, ऑनलाइन परीक्षा, वेबिनार, वर्कशॉप इ. च्या माध्यमातून शिक्षण क्षेत्र लॉकडाऊन काळातही कार्यरत आहे. ही सकारात्मक बाब म्हणावी लागेल. याचंच फलित म्हणून 'शाल्मली' चा हा अंक प्रथमच ऑनलाइन स्वरूपात प्रकाशित होत आहे.

पदवी ग्रहण समारंभासाठी उपस्थित मान्यवर

विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाचे प्र. कुलगुरु डॉ. एन. एस. उमराणी

प्रा. संजीवनी पाटील उपप्राचार्य, विज्ञान विभाग

प्रा. बाबासाहेब पवळ परीक्षा विभाग प्रमुख

पदवीग्रहण करताना स्नातक

स्नातक मिरवणूकीत सहभागी मान्यवर

पद्मभूषण डॉ. कर्मवीर भाऊराव पाटील
संस्थापक, रयत शिक्षण संस्था, सातारा

रयत माऊली
सौ. लक्ष्मीबाई भाऊराव पाटील

मा. यशवंतराव चव्हाण
भारताचे माजी उपपंतप्रधान
रयत शिक्षण संस्थेचे माजी अध्यक्ष

मा. ना. पद्मविभूषण शरद पवार
अध्यक्ष, रयत शिक्षण संस्था, सातारा.

मा. डॉ. अनिल पाटील
चेअरमन,
रयत शिक्षण संस्था, सातारा.

मा. प्रा. डॉ. एन. डी. पाटील
मॅनेजिंग कौन्सिल सदस्य,
रयत शिक्षण संस्था, सातारा.

मा. अॅड. भगीरथ शिंदे
व्हाईस चेअरमन,
रयत शिक्षण संस्था, सातारा.

मा. प्रि.डॉ. भाऊसाहेब कराळे
सचिव,
रयत शिक्षण संस्था, सातारा.

मा. प्रि.डॉ. विजयसिंह सावंत
सहसचिव,
रयत शिक्षण संस्था, सातारा.

मा. प्रि.डॉ. अरुण आंधळे
ऑडिटर,
रयत शिक्षण संस्था, सातारा.

‘आमचे दिशादर्शक कुशल नेतृत्व’

मा. प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड

मा.प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड साहेब यांच्या आई सौ. सुभद्रा निवृत्ती गायकवाड आणि वडील श्री. निवृत्ती तुकाराम गायकवाड हे मा. उल्हासदादा पवार (माजी आमदार), मा. रामचंद्र देखणे (जेष्ठ साहित्यिक) व मा. सुधाकर न्हाळदे (संस्थापक/अध्यक्ष सुसंगत फाऊंडेशन) यांच्या हस्ते ‘आदर्श माता-पिता पुरस्कार’ स्विकारताना सोबत प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड

मा. आण्णासाहेब बोदडे, सहाय्यक आयुक्त,
पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका

मा. माई ढोरे, महापौर,
पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका

डॉ. अरविंद तेलंग महाविद्यालय, पुणे येथे पदवीदान प्रसंगी
प्रमुख अतिथी म्हणून कार्यक्रमाचे उद्घाटन करताना
प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड व इतर मान्यवर

समरसता साहित्य संमेलन, पुणे येथे
संमेलनाच्या उद्घाटन प्रसंगी मार्गदर्शन करताना
प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड व इतर मान्यवर

मा. सुधीर हिरेमठ आय.पी.एस. अधिकारी,
पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका

मा. भाऊसाहेब वाघेरे
शाळा समिती सदस्य व समाजसेवक

मा. डब्ल्यूशेट आसवाणी
नगरसेवक, माजी उपमहापौर
पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका

वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभ

विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना प्रमुख पाहुणे मा.डॉ. अनिल अवचट (संस्थापक, मुक्तांगण व्यसनमुक्ती केंद्र)

कु. साक्षी म्हस्के
(एफ.वाय.बी.ए.)

कु. स्नेहल खवरे
(एफ.वाय.बी.कॉम.)

संदिप विलास दळवी
(एफ.वाय.बी.एस्सी.)

दिपक सुनील गुप्ता
(एफ.वाय.बी.बी.ए.(सी.ए.))

ऐश्वर्या अशोक रॉय
(एस.वाय.बी.ए.)

संदेश भोसले
(एस.वाय.बी.ए.)

लक्ष्मण दरवडा
(एस.वाय.बी.ए.)

आकांक्षा मालोजीराव मांडके
(एस.वाय.बी.बी.ए.(सी.ए.))

शीतल भिमाशंकर वडमारे
(टी.वाय.बी.बी.ए.(सी.ए.))

पूनम बबन तडके
(एम.ए.)

सपना भोले
(एम.ए.)

प्रसाद अवसरमल
(बी.व्होक.)

मा. निकिता जाधव,
नगरसेविका, पि.चि.मनपा.

पथनाट्य विजयी संघ

बी.व्होक (मास कम्युनिकेशन) च्या विद्यार्थ्यांनी तयार केलेल्या रयत वार्ता पत्रिकेचे प्रकाशन

विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड साहेब

हार्दिक अभिनंदन !

डॉ. पद्मिनी पिडीयार, Zoology विषयात SGBA विद्यापीठ, अमरावती पीएच.डी. पदवी प्राप्त

डॉ. तृप्ती अंब्रे एकलव्य ज्ञानसाधना राज्यस्तरीय पुरस्कार

डॉ. पांडुरंग लोहोटे
सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाची गाईडशिप

प्रा.डॉ. दिनकर मुरकुटे, मुळजी जेठा कॉलेज, जळगाव
इतिहास अभ्यास मंडळावर सदस्य म्हणून नियुक्ती

प्रा.डॉ. कामायनी सुर्वे, छत्रपती शिवाजी कॉलेज सातारा
हिंदी अध्ययन मंडळावर सदस्य म्हणून नियुक्ती

प्रा. उद्धव घोडके,
एम.ए. अर्थशास्त्र अभ्यासक्रम समिती सदस्य म्हणून नियुक्ती

प्रा.डॉ. भारती यादवी, २१ वे राष्ट्रीय बंधुता साहित्य
संमेलन गुणवंत शिक्षक पुरस्कार

प्रा.डॉ. संगीता अहिवळे, मलेशिया येथे अंतरराष्ट्रीय परिषदेस निवड व
बनारस हिंदू विद्यापीठाच्या शोध पत्रिका सह संपादक म्हणून सन्मान

श्री. बाळासाहेब शिंदे, गुणवंत शिक्षकेतर सेवक

सौ. उज्वला तावरे, गुणवंत शिक्षकेतर सेवक

प्रा. रीमा बत्रा, रसायनशास्त्र विषयात सेट पास

प्रा. सीमा ठोंगिरे वाणिज्य विषयात सेट पास

प्रा. इसाक शेख, इंग्रजी विषयात सेट पास

प्रा. रुपाली शेळके, (ज्युनियर विभाग) इंग्रजी विषयात सेट पास

प्रा. विजय वानखेडे, रसायनशास्त्र विषयात नेट पास

प्रा.डॉ. मिलिंद भंडारे, चीन-बिजिंग येथे आंतरराष्ट्रीय परिषदेत भौतिकशास्त्र विषयात संशोधन पेपर सादर

प्रा.डॉ. माधव सरोदे, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाची गाईडशिप व पाठ्यपुस्तक लेखन

प्रा.डॉ. मल्हारी रास्ते, डॉ. आर के अग्रवाल बेस्ट रिसर्च पेपर इन केमिस्ट्री, जयपूर विद्यापीठ

प्रा. प्रीती नेवसे, FYBBA, CA Business Mathematics या विषयाचे पुस्तक लेखन

डॉ. नीलकंठ डहाळे, IQAC समन्वयक

गुणवंत विद्यार्थी

ओव्हल सृष्टी
(११ वी, कला)

उपादूय गोविंद
(११ वी, वाणिज्य)

चावक प्रतिक्षा
(११ वी, विज्ञान)

उस्मानी आशिया
(१२ वी, कला)

सोनवणे पवन
(१२ वी, वाणिज्य)

शेळके संकेत
(१२ वी, विज्ञान)

शेळके प्रविणकुमार
(एफ.वाय.बी.ए.)

जाधव वर्षा
(एफ.वाय.बी.कॉम.)

गवळे अनिरुद्ध
(एफ.वाय.बी.एस्सी.)

मांडके आकांक्षा
(एफ.वाय.बी.ए.सी.ए.)

वाघमारे अतुल
(एफ.वाय.बी.व्होक)

जगताप दिपाली
(एस.वाय.बी.ए.)

माळी धीरज
(एस.वाय.बी.कॉम.)

शेख मासिरा
(एस.वाय.बी.एस्सी.)

खोकर मूनू
(एस.वाय.बी.बी.ए.सी.ए.)

काळे स्वप्निल
(टी.वाय.बी.ए.)

काकडे अश्विनी
(टी.वाय.बी.कॉम.)

गवळे चैतन्य
(टी.वाय.बी.एस्सी.)

कुलकर्णी नेहा
(टी.वाय.बी.बी.ए.सी.ए.)

देवकुळे अश्विनी
(प्रथम वर्ष, एम.ए.
मराठी)

गावडे दशरथ
(प्रथम वर्ष, एम.ए.
अर्थशास्त्र)

कांबळे निकिता
(प्रथम वर्ष, एम.ए.
इतिहास)

जाधव क्रांती
(प्रथम वर्ष, एम.ए.
भूगोल)

भंडारी पार्वती
(प्रथम वर्ष, एम.ए.
हिंदी)

साखरे वैभव
(प्रथम वर्ष, एम.कॉम.)

बर्मन रिया
(प्रथम वर्ष, एम.एस्सी.
रसायनशास्त्र)

धुमाळे माधवी
(द्वितीय वर्ष, एम.ए.
मराठी)

गायकवाड सुनील
(द्वितीय वर्ष, एम.ए.
अर्थशास्त्र)

मुंढे स्वाती
(द्वितीय वर्ष, एम.ए.
इतिहास)

गवारी विजय
(द्वितीय वर्ष, एम.ए.
भूगोल)

भोले सपना
(द्वितीय वर्ष, एम.ए.
हिंदी)

ठोंगिरे सीमा
(द्वितीय वर्ष, एम.कॉम.)

सुतार काजल
(द्वितीय वर्ष, एम.एस्सी.
रसायनशास्त्र)

इंदापूर येथील सा. फु. पुणे विद्यापीठ, पुणे आयोजित राज्यस्तरीय युवा महोत्सवामध्ये लोकनृत्य स्पर्धेमध्ये मा.प्राचार्य डॉ. संजय चाकणे आणि मा. रेश्माताई मुसळे यांच्या हस्ते प्रथम क्रमांकाचे पारितोषिक स्विकारताना भारती भालेकर

औंध येथील डॉ. आंबेडकर महाविद्यालयामध्ये आयोजित पथनाट्य स्पर्धेमध्ये मा. आमदार रोहितदादा पवार आणि प्राचार्य डॉ. अरविंद बुरुंगले यांच्या हस्ते द्वितीय क्रमांकाचे पारितोषिक स्विकारताना महाविद्यालयाचा संघ

समरसता साहित्य मंच - पथनाट्य स्पर्धेमध्ये राजेंद्र घावटे यांच्या हस्ते प्रथम क्रमांकाचे पारितोषिक स्विकारताना महाविद्यालयाचा पथनाट्य संघ

सावित्रीबाई जोतिबा समता मंच आयोजित पथनाट्य स्पर्धेमध्ये प्रथम क्रमांकाचे पारितोषिक (चला हवा येऊ द्या फेम) अरविंद जगताप यांच्या हस्ते स्विकारताना महाविद्यालयीन संघ

सांस्कृतिक
कला गुण दर्शन क्षणचित्रे

साक्षी म्हस्के
वेट लिफ्टिंग,
खेलो इंडिया सुवर्ण पदक

स्नेहल खवरे
ज्युडो, खेलो इंडिया
विद्यापीठ स्पर्धेत सुवर्ण पदक

अभिषेक पाटील
वेट लिफ्टिंग,
खेलो इंडिया कांस्य पदक

सारीका भिसे
हॉकी,
खेलो इंडिया, ब्राँझ पदक

किरण भोसले
मैदानी स्पर्धा,
राष्ट्रीय स्पर्धेत, ब्राँझ पदक

स्वाती जाधव
हॉकी,
खेलो इंडिया, ब्राँझ पदक

रोहिणी मोहिते
ज्युडो,
खेलो इंडिया, ब्राँझ पदक

प्रथमेश कदम
विद्यापीठ खेळाडू
मैदानी

किरण जगताप
विद्यापीठ खेळाडू,
वेट लिफ्टिंग

ऋतुराज गायकवाड
विद्यापीठ खेळाडू,
वेट लिफ्टिंग

विशाल नरवडे
विद्यापीठ खेळाडू,
वाँटर पोलो

अर्थव भाकरे
जलतरण स्पर्धा,
राष्ट्रीय स्पर्धेत सहभाग

वज्या पडवी
मैदानी स्पर्धा,
आंतर विभागीय

निलेश कांबळे
हॉकी,
आंतर विभागीय

चिन्मय जाधव
वेट लिफ्टिंग,
आंतर विभागीय

ऋतुजा पाटील
वेट लिफ्टिंग,
आंतर विभागीय

सपना पांडे
ज्युडो,
राज्यस्तरीय स्पर्धेत सहभाग

ऋषिकेश मांदळे
हॉकी,
आंतर विभागीय

परमेश्वर जाधव
हॉकी,
आंतर विभागीय

निरजकुमार यादव
वेट लिफ्टिंग,
आंतर विभागीय

रोहितकुमार शर्मा
हॉकी

माने अभिषेक
हॉकी

गणेश उर्किडे
हॉकी

नुरुद्दीन खान
हॉकी

निलेश कांबळे
हॉकी

साक्षी म्हस्के, वेट लिफ्टिंग,
खेलो इंडिया सुवर्ण पदक

स्नेहल खवरे, ज्युडो,
खेलो इंडिया सुवर्ण पदक

अभिषेक पाटील, वेट लिफ्टिंग,
खेलो इंडिया सुवर्ण पदक

रोहिणी मोहिते, ज्युडो,
खेलो इंडिया सुवर्ण पदक

लक्ष्मण देरवडा, क्रॉस कन्टी,
अखिल भारतीय आंतर विद्यापीठ, कास्यपदक

सुवर्ण पदक ४ बाय १०० मी. रिस्ले आंतर
महाविद्यालयीन मैदानी स्पर्धा विजेता संघ

सुवर्ण पदक ४ बाय ४०० मी. रिस्ले आंतर
महाविद्यालयीन मैदानी स्पर्धा विजेता संघ

उपविजेता संघ, आंतर महाविद्यालयीन
वेट लिफ्टिंग स्पर्धा

उपविजेता संघ, आंतर महाविद्यालयीन
हॉकी स्पर्धा

उपविजेता संघ, आंतर महाविद्यालयीन
स्कॅश रॅकेट स्पर्धा

प्रतिक्षा पाटील व साक्षी म्हस्के, सुवर्ण पदक विजेत्या
आंतर महाविद्यालयीन वेटलिफ्टिंग स्पर्धा

खेलो इंडिया संघ, उपविजेता संघ सहभागी खेळाडू
सरिता भिसे, स्वाती गायकवाड

संदेश भोसले, जिम्नास्टिक
विद्यापीठ खेळाडू

विशाल नरवडे, वॉटर पोलो,
विद्यापीठ खेळाडू

अमर साळुंखे, योग
आंतर विभागीय स्पर्धा सहभाग

अमोल सोनवणे, बेस्ट फिजिक्स
तृतीय क्रमांक, आंतर महाविद्यालयीन स्पर्धा

प्रा.डॉ. प्रमोद बोत्रे, वाणिज्य विभाग

प्रा. सुषमा खोपकर, सूक्ष्मजीव शास्त्र विभाग

प्रा संजीवनी पाटील,
प्राणीशास्त्र विभाग

प्रा. संजीवनी पाटील यांना सेवानिवृत्ती प्रसंगी शुभेच्छा देताना
मा. प्राचार्य डॉ. अरविंद बुरुंगले, (एस.एम.जोशी महाविद्यालय,
हडपसर)

प्रा.डॉ. दिलीप दाते, रसायनशास्त्र विभाग (ऑनलाईन सेवापूर्ती समारंभ)

२०१८ शाल्मली वार्षिक अंक प्रकाशन समारंभासाठी उपस्थित मा.प्राचार्य डॉ. तरुजा भोसले, मा.प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड साहेब,
प्रा.डॉ. प्रमोद बोत्रे, प्रा. शहाजी मोरे, प्रा. संजीवनी पाटील, प्रा. मृणालिनी शेखर, प्रा.डॉ. कामायनी सुर्वे व संतोष तोरणमल

वनागत

महाविद्यालयाच्या 'शाल्मली' या विशेष अंकाच्या माध्यमातून आपणाशी संवाद साधताना मनस्वी आनंद होत आहे. सध्या संपूर्ण जग कोरोना विषाणूशी लढत आहे. भारतातही २२ मार्च पासून लॉक डाऊन सुरू आहे. सामाजिक व्यवस्था पूर्णपणे कोलमडून पडलेली आहे. मात्र डॉक्टर, नर्स, सफाई कर्मचारी, सरकार, प्रशासन आदींच्या त्याग आणि संघर्षामुळे आपण सुरक्षित आहोत. मी सर्वप्रथम या योद्ध्यांचे आभार मानतो. खरं तर संकट मोठे आहे परंतु हा काळ निराश होण्याचा किंवा खचून जाण्याचा नाही. स्वतःबरोबरच इतरांनाही लढण्यासाठी आणि जगण्यासाठी प्रेरित करणे गरजेचे आहे. याबाबतीत मला माझ्या सहकारी प्राध्यापकांचा अभिमान वाटतो की त्यांनी लॉकडाऊन च्या काळात देखील आपल्या शैक्षणिक आणि राष्ट्रीय कर्तव्यात तसूभरही कमीपणा येऊ दिला नाही. यूजीसी, विद्यापीठाच्या व रयत शिक्षण संस्थेचे चेअरमन मा.डॉ. अनिल पाटील साहेब यांच्या मार्गदर्शक तत्वानुसार आज पर्यंत अनेक ऑनलाईन

लेक्चर्स व मिटींग्ज घेऊन विद्यार्थी व पालकांशी संवाद कायम ठेवला आहे. महाविद्यालयाने समुपदेशन केंद्राची स्थापना करून विद्यार्थी व पालक यांना मानसिक आधाराचा हात पुढे करून सामाजिक जाणीव जोपासली आहे. सर्वात महत्वाचे म्हणजे लॉकडाऊनच्या काळातच फुललेला शाल्मली वार्षिक अंक. निराशा, भीती आणि अफवांच्या या वातावरणात आपल्या मानसिक आणि बौद्धिक विकासासाठी हा अंक नक्कीच गुणकारी ठरेल यात शंका नाही.

शाल्मली अंकाच्या निमित्ताने २०१९-२० या शैक्षणिक वर्षाचा आढावा घेताना समाधान वाटते. २०१७-१८ मध्ये तिसऱ्या NAAC पुनर्मूल्यांकनात ३.१६ सी.जी.पी.ए. सह 'A' ग्रेड मिळवली ही महाविद्यालयासाठी अभिमानाची गोष्ट. परंतु या घटना मला अधिक जबाबदारीची जाणीव करून देतात. 'A' ग्रेड मिळवली पण ती टिकवणे आणि त्यात वाढ करणे यासाठी आमची धडपड सुरू झाली. त्यात स्वायत्त महाविद्यालय बनविण्याचे स्वप्न उराशी बाळगून माझी व

माझ्या सहकाऱ्यांची वाटचाल सुरू झाली. कर्मवीर अण्णांची शिकवण, त्यांचे शैक्षणिक आणि सामाजिक कार्य याची जाणीव ठेवून २०१९-२० या वर्षात विद्यार्थ्यांमध्ये शिक्षणाविषयी सकारात्मक दृष्टिकोन, कार्यकुशलता, त्याग भावना, मानसिक सक्षमता व नोकरीसाठी आवश्यक कौशल्ये निर्माण करण्याच्या दृष्टीने महाविद्यालयात विविध कार्यक्रम राबविण्यात आले.

२२ सप्टेंबर २०१९ रोजी 'कर्मवीर जयंती' समारंभानिमित्त 'कर्मवीर अण्णांचे शैक्षणिक व सामाजिक योगदान' या विषयावर मा. प्राचार्य यशवंत पाटणे साहेब यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. याप्रसंगी बी.व्होक विभागामार्फत कर्मवीर जयंती सोहळ्यावर आधारित 'परतीचा प्रवास' नावाचा विशेष माहितीपट तयार करण्यात आला. दिनांक २८ नोव्हेंबर २०१९ रोजी महात्मा फुले पुण्यतिथी साजरी करण्यात आली यानिमित्ताने पश्चिम विभागाचे चेअरमन मा. राम कांडगे साहेब यांनी 'महात्मा फुले यांचे शैक्षणिक व सामाजिक कार्य' या विषयावर मार्गदर्शन केले. तसेच २ जानेवारी २०२० रोजी महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे पुण्यतिथी सोहळा आयोजित करण्यात आला यासाठी अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाचे माजी अध्यक्ष मा. श्रीपाल सबनीस प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. याप्रसंगी पश्चिम विभागाचे चेअरमन मा. राम कांडगे साहेब, मा. प्राचार्य डॉ. शिवलिंग मेनकुदळे, पश्चिम विभागीय अधिकारी मा. किसनराव रत्नपारखी आदी मान्यवर उपस्थित होते.

दरवर्षीप्रमाणे या ही वर्षी दि.१४ फेब्रुवारी २०२० रोजी 'पारितोषिक वितरण समारंभ' अगदी उत्साहात साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमास प्रमुख पाहुणे म्हणून मा. अनिल अवचट उपस्थित होते. यांच्या हस्ते प्राध्यापक व विद्यार्थी यांच्या कार्याचा गौरव होताना समाधान वाटले. दि. १५ फेब्रुवारी २०२० रोजी महाविद्यालयात 'पदवीप्रदान समारंभ' आयोजित करण्यात आला. या कार्यक्रमास सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाचे उपकुलगुरू डॉ. एन. एस. उमराणी साहेब प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. त्यांच्या हस्ते

महाविद्यालयातील १५२ स्नातकांना पदवी प्रदान करण्यात आली. महाविद्यालयात पारंपारिक अभ्यासक्रमाबरोबरच व्यवसायाभिमुख अभ्यासक्रम देखील चालविले जातात. विद्यार्थ्यांनी नेहमीच नोकरीच्या शोधात न जाता स्वतःचा व्यवसाय सुरू करावा हा त्यामागील उद्देश. सध्या महाविद्यालयात ५३ शॉर्ट टर्म कोर्सेस चालविले जातात. दि. १३ फेब्रुवारी २०२० रोजी महाविद्यालयाच्या प्रांगणात शॉर्ट टर्म कोर्स व विज्ञान प्रदर्शनाचे भव्य आयोजन करण्यात आले, त्याला विद्यार्थी व पालकांचा भरघोस प्रतिसाद मिळाला.

महाविद्यालयात विद्यार्थ्यांच्या शारीरिक व मानसिक विकासासाठी अध्ययन आणि अध्यापन याबरोबरच संबंधित विषयातील ज्ञान वाढवण्यासाठी विविध व्याख्यान, प्रदर्शन व स्पर्धांचे आयोजन केले गेले. विद्यार्थ्यांचे अष्टपैलू व्यक्तिमत्व घडविण्यासाठी हे कार्यक्रम महत्त्वाची भूमिका निभावतात. त्यादृष्टीने महाविद्यालयात मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा, वाचन प्रेरणा दिवस, हिंदी पखवाडा, भूगोल सप्ताह व अर्थशास्त्र विभागामार्फत साक्षरता सप्ताहाचे आयोजन करण्यात आले. तसेच राज्यस्तरीय निबंध स्पर्धा, काव्यवाचन, वाद-विवाद, प्रश्नमंजुषा, नृत्य, चित्रकला, नाट्यस्पर्धा, रांगोळी, मेहंदी, पाककला, फळ व पुष्परचना अशा अनेक स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले.

या शैक्षणिक वर्षात महाविद्यालयात विविध चर्चासत्र व कार्यशाळांचे देखील आयोजन करण्यात आले. महाविद्यालयाचा मास कम्युनिकेशन विभाग व मावा संस्था यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'समभाव फिल्म फेस्टिवल' चे दिनांक ३ व ४ फेब्रुवारी २०२० रोजी आयोजन करण्यात आले. भौतिकशास्त्र विभागांतर्गत दि. २३/१२/ २०१९ ते २८/ १२ /२०१९ या काळात पाच दिवसीय 'Rayat Inspire Workshop' चे आयोजन करण्यात आले. कॉमर्स विभागांतर्गत दिनांक २० जाने.२०२० रोजी 'Career in Commerce' या विषयावर कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले. विद्यार्थी कल्याण मंडळ विभागांतर्गत स्त्री सबलीकरणाच्या दृष्टीने मुलींसाठी 'निर्भय कन्या

अभियान' या एक दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन केले गेले. तसेच BBA(CA) या विभागाने महाविद्यालयातील प्राध्यापकांसाठी 'e-content workshop' चे आयोजन केले.

महाविद्यालयातील प्राध्यापकांनी देखील संशोधनाच्या क्षेत्रात उल्लेखनीय कार्य केलेले आहे. इंटरनेशनल रिसर्च जर्नलमध्ये सर्व प्राध्यापकांचे संशोधनपर लेख प्रकाशित झाले आहेत. तसेच प्रा. रीमा बत्रा, प्रा. इसाक शेख, प्रा. अविनाश खैरे, प्रा. सीमा ठोंगिरे, प्रा. विजय वानखेडे आणि प्रा. रूपाली शेळके आदी प्राध्यापकांनी राष्ट्रीय स्तरावरील नेट व सेट परीक्षा उत्तीर्ण केली आहे. तसेच डॉ. पद्मिनी पीडीयार व डॉ. तृप्ती अंब्रे यांनी पीएच.डी. पदवी संपादन केली आहे. या सर्व प्राध्यापकांचे मी मनापासून अभिनंदन करतो.

महाविद्यालयातील प्राध्यापकांचा अध्यापन व संशोधन क्षेत्रातील आलेख निरंतर उंचावत आहे. या विशेष उल्लेखनीय कार्याची दखल घेऊन त्यांना विविध संस्थांमार्फत सन्मानित करण्यात आले आहे. यामध्ये डॉ. भारती यादव यांना राष्ट्रीय बंधुता परिषदेचा 'आदर्श शिक्षिका पुरस्कार' प्राप्त झाला आहे. तसेच त्यांनी लखनऊ येथे झालेल्या यूथ फेस्टिवलमध्ये महाराष्ट्राच्या संघाचे नेतृत्व केले आहे. डॉ. मल्हारी रास्ते यांना जयपूर येथील परिषदेत 'बेस्ट पोस्टर प्रेसेंटेशन' चा पुरस्कार प्राप्त झाला. डॉ. तृप्ती अंब्रे यांना 'एकलव्य ज्ञान साधना' पुरस्कार मिळाला. डॉ. मिलिंद भंडारे यांनी बीजिंग (चीन) येथे आंतरराष्ट्रीय परिषदेत शोध निबंध सादर केला. डॉ. माधव सरोदे यांची दोन पुस्तके प्रकाशित झाली व त्यांची सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठांतर्गत अविष्कार स्पर्धेसाठी परीक्षक म्हणून नियुक्ती करण्यात आली. डॉ. संगीता अहिवळे यांची "National Newsletter in Bacteriophage Research and Therapy" च्या संपादक मंडळावर नियुक्ती झाली. तसेच डॉ. दिनकर मुकुटे, प्रा. उद्धव घोडके, डॉ. कामायनी सुर्वे यांची वेगवेगळ्या संस्थेमध्ये अभ्यास मंडळावर नियुक्ती झाली. प्रा. प्रीती नेवसे व प्रा.डॉ. तृप्ती अंब्रे यांचे प्रत्येकी एक पुस्तक प्रकाशित झाले. या सर्वांचे अभिनंदन !

महिला मंच समितीमार्फत दिनांक १६ ऑगस्ट २०१९ रोजी सखीबंधन कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. तसेच दिनांक ३१ जानेवारी २०२० रोजी महिला मंच समिती व विद्यार्थी दत्तक योजना यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'माझी आई माझ्या महाविद्यालयात' या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. यावेळी उपस्थित विधवा व उपेक्षित माता पालकांना हळदी कुंकू व ग्रंथरूपी वाण देऊन सन्मानित करण्यात आले. महाविद्यालयाच्या ग्रंथालयामार्फत वाचन चळवळ वृद्धिंगत करण्यासाठी या शैक्षणिक वर्षात 'वाचन प्रेरणा दिन', 'रयत शताब्दी महोत्सव' आणि 'मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा' यानिमित्ताने तीन वेळा ग्रंथप्रदर्शन भरविण्यात आले.

महाविद्यालयातील प्राध्यापकां बरोबरच विद्यार्थ्यांचे यश ही मनाला सुखावून गेले. त्यांची सामाजिक जाणीव व त्यागाची वृत्ती बघून आनंद वाटला. मा. कुलगुरूंच्या आवाहनानुसार महाविद्यालयातील NSS च्या विद्यार्थ्यांनी कापडी मास्क तयार करून गोर-गरीब लोकांमध्ये वितरित केले. तसेच सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या २०,००० वृक्षलागवडीच्या जागतिक विक्रमात देखील आमच्या विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला. रक्तदान शिबिरामध्ये ही ४० विद्यार्थ्यांनी रक्तदान केले. तर सांगली, कोल्हापूर मधील पूरग्रस्त भागातील लोकांच्या मदतीसाठी लोकवर्गणीतून १६,६०० रुपयांची मदत उभी केली. प्रा. इसाक शेख यांनी पूरग्रस्त भागात जाऊन श्रमदान केले, यासाठी विद्यापीठाकडून त्यांचा गौरव करण्यात आला. यावर्षी एन.एस.एस. चे हिवाळी श्रमसंस्कार शिबीर खेड शिवापूर येथे आयोजित केले गेले. यामध्ये विभिन्न कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले. याव्यतिरिक्त बीबीए (सीए) विभागातील विद्यार्थ्यांनी शंकर महादेव सेवा मंडळ संचलित 'स्नेह सावली-आपले घर' या वृद्धाश्रमा करिता <http://sevasahayog.org> ही वेबसाईट निशुल्क बनवून दिली. कर्मवीर अण्णांची शिकवण आधुनिक पीढीतील युवकांमध्ये रुजते आहे हे बघून समाधान वाटले.

महाविद्यालयातील क्रीडा क्षेत्रातील यशप्राप्ती चा आलेख या ही वर्षी उंचावला. डॉ. पांडुरंग लोहोटे

यांच्या मार्गदर्शनाखाली विद्यार्थ्यांनी जणू पदकांची लयलूट केली. यामध्ये अखिल भारतीय आंतरविद्यापीठ स्पर्धेमध्ये कु. साक्षी म्हस्के हिने वेटलिफ्टिंग स्पर्धेमध्ये व कु. स्नेहल खवरे हिने जुडो मध्ये सुवर्ण पदक प्राप्त केले. गुहाटी येथे झालेल्या खेलो इंडिया स्पर्धेत महाविद्यालयातील खेळाडूंनी ५ पदके पटकावली. महाविद्यालयाच्या ३० खेळाडूंनी आंतर विभागीय स्पर्धेमध्ये सहभाग घेतला तसेच महाविद्यालयात आंतर महाविद्यालयीन हॉकी स्पर्धांचे देखील आयोजन करण्यात आले.

महाविद्यालयाच्या सांस्कृतिक विभागाने यावर्षी देखील उल्लेखनीय कामगिरी केली आहे. आंतर महाविद्यालयीन स्पर्धांमध्ये महाविद्यालयाचा सांस्कृतिक विभाग सन्मानित झाला. त्यामध्ये डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महाविद्यालय, औंध येथे आयोजित आंतर महाविद्यालयीन पथनाट्य स्पर्धेमध्ये महाविद्यालयाच्या पथनाट्य संघाला द्वितीय क्रमांक मिळाला. तसेच समरसता साहित्य परिषद, पिंपरी व सावित्री ज्योतिबा समता युथ फेस्टिवल, पुणे येथे आयोजित पथनाट्य स्पर्धांमध्ये ही महाविद्यालयातील संघाला प्रथम क्रमांकाचे पारितोषिक प्राप्त झाले. कला, विज्ञान महाविद्यालय इंदापूर येथे आयोजित राज्यस्तरीय लोकनृत्य स्पर्धेत कु. भारती भालेकर या विद्यार्थिनीला प्रथम क्रमांकाचे पारितोषिक मिळाले. या विशेष उल्लेखनीय कामगिरीबद्दल विद्यार्थ्यांचे कौतुक वाटते.

महाविद्यालयाच्या प्लेसमेंट सेल विभागाच्या वतीने दि.२९ ऑगस्ट २०१९ रोजी भव्य रोजगार मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले. यामध्ये १६ कंपन्यांनी सहभाग घेतला. तसेच महाविद्यालयाने १५ विविध संस्था व कंपन्यांबरोबर सामंजस्य करार केला आहे. विद्यार्थ्यांमधून प्रशासकीय अधिकारी घडावेत यासाठी महाविद्यालयाचे स्पर्धा परीक्षा केंद्र कार्यरत असते. यावर्षी या केंद्रात ४२ विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतला आहे. गांधी फाउंडेशन, जळगाव यांच्या वतीने दि. १३ जानेवारी २०२० रोजी 'गांधी विचार संस्कार' परीक्षेचे आयोजन करण्यात आले या परीक्षेत कु. जाधव मयुरी हिने पुणे विभागात प्रथम क्रमांक मिळविला. तसेच

महाविद्यालयातील गरजू विद्यार्थ्यांना कमवा व शिका योजने अंतर्गत आर्थिक सहाय्य उपलब्ध करून दिले जाते यावर्षी या योजनेत २६ विद्यार्थी सहभागी झाले होते त्यांना १,७५,०५०/- रुपये इतके अर्थसहाय्य करण्यात आले.

यावर्षीची आणखी एक उल्लेखनीय बाब म्हणजे या शैक्षणिक वर्षात एम.एस्सी. मायक्रोबायोलॉजी व एफ.वाय.बी.एस्सी या अतिरिक्त तुकडीला विद्यापीठाकडून मान्यता मिळाली. यासाठी विज्ञान विभाग व कार्यालयीन कर्मचाऱ्यांचे अभिनन्दन !

महाविद्यालयाच्या कामकाजात रयत शिक्षण संस्थेचे चेअरमन मा. डॉ. अनिल पाटील साहेब, मा. सचिव प्राचार्य डॉ. भाऊसाहेब कराळे साहेब, मा. सहसचिव प्राचार्य डॉ. विजयसिंह सावंत साहेब, संस्थेचे ऑडिटर मा. प्राचार्य डॉ. अरुण आंधळे साहेब, महाविद्यालयाची माजी विद्यार्थी संघटना, महाविद्यालय विकास समितीचे सर्व सदस्य तसेच पिंपरी गावातील सर्व सन्माननीय नागरिक या सर्वांचे मार्गदर्शन व सहकार्य लाभले या सर्वां प्रति ऋणनिर्देश !

कामाचं समाधान आहेच, पण एवढ्यावरच न थांबता अण्णांच्या विचारांची शिदोरी घेऊन भविष्यकालीन योजनांसह शैक्षणिक, सामाजिक व राष्ट्रीय कर्तव्य पार पाडत महाविद्यालयाचा विकास करण्याचा ध्यास घेऊन पुन्हा मार्गक्रमण करत आहोत. कोरोनामुळे भविष्यात खूप काही बदल घडून येणार आहेत. त्यासाठी आपण तयार होऊया, ती एक संधी समजून नव्या बदलाला यशस्वीपणे सामोरं जाऊया.

शाल्मली अंकास अधिकाधिक आकर्षक व प्रभावी बनवण्यासाठी मेहनत घेतलेले सर्व विद्यार्थी, लेखक कवी, कवियित्रींचे मी अभिनंदन करतो व त्यांना उज्वल भविष्यासाठी शुभेच्छा देतो.

धन्यवाद !

डॉ. पांडुरंग गायकवाड
प्राचार्य

संपादकीय

महाविद्यालयाचा या वर्षीचा 'शाल्मली' वार्षिक अंक आपल्या हाती देताना मनापासून आनंद होत आहे. मार्च-एप्रिल च्या रखरखत्या उन्हात जसा शाल्मली वृक्ष बहरतो आणि वातावरणात नवचैतन्य निर्माण करतो, तसाच कोरोनारुपी जागतिक संकटाच्या काळातही महाविद्यालयाचा शाल्मली अंक फुलतोय, बहरतोय एका नव्या रूपात. विद्यार्थी, शिक्षक, पालक आणि सर्व वाचनप्रेमींसाठी शाल्मली अंक ऑनलाईन उपलब्ध करून देण्याचा आमचा हा प्रयत्न निश्चितच एक छान मेजवानी ठरेल असा माझ्या मनात विश्वास आहे.

अंकाच्या पूर्व संपादक प्रा. सुषमा खोपकर यांच्या स्वेच्छानिवृत्तीनंतर मा.प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड साहेबांनी अत्यंत विश्वासाने शाल्मलीच्या संपादनाची जबाबदारी माझ्यावर सोपविली. खरंतर आजवर शाल्मली अंक सर्वांथीने अत्यंत दर्जेदार स्वरूपात प्रकाशित होत आला आहे. त्याच्या दर्जेदार परंपरेला साजेसा अंक काढण्याचा प्रामाणिक प्रयत्न आम्ही केला आहे. हे काम पहिल्यांदा करत असल्याने काहीसं दडपण होत, परंतु मा. प्राचार्य गायकवाड साहेबांच्या मार्गदर्शनाने हलकं झालं, याशिवाय तीनही शाखांचे उपप्राचार्य प्रा. संजीवनी पाटील, प्रा. मृणालिनी शेखर, प्रा. शहाजी मोरे व शाल्मली च्या पूर्व संपादक प्रा. सुषमा खोपकर या सर्वांची प्रेरणा, प्रोत्साहन, मार्गदर्शनामुळे प्रस्तुत काम अधिक सोपे होत गेले त्यामुळे या सर्वांचे मनापासून आभार.

महाविद्यालयासाठी आनंदाची आणि गौरवाची बाब म्हणजे मा.प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड साहेब यांची नॅक समिती सदस्य पदी निवड झाली याबद्दल महाविद्यालयाच्या वतीने त्यांचे हार्दिक अभिनंदन ! नाविन्याचा ध्यास घेतलेले व विद्यार्थी हित जोपासणारे एक उपक्रमशील व कृतिशील प्राचार्य म्हणून ते सर्वश्रुत आहेत. त्यांच्याच मार्गदर्शनाखाली यावर्षी विद्यार्थी व्यक्तिमत्व विकासाच्या दृष्टिने विविध चर्चासत्रे, कार्यशाळा, मार्गदर्शनपरक व्याख्याने, आंतर महाविद्यालयीन स्पर्धा, विविध प्रदर्शने आदि कार्यक्रम महाविद्यालयात राबविण्यात आले. त्याचप्रमाणे विद्यार्थ्यांची सृजनशीलता फुलवणारं हक्काचं ठिकाण म्हणजे शाल्मली वार्षिक नियतकालिक ही मा. प्राचार्य साहेबांच्या मार्गदर्शनाखाली नव्या रूपात प्रकाशित होत आहे.

प्रतिकूल परिस्थितीतही विभागीय संपादक प्रा. मृणालिनी शेखर (इंग्रजी), प्रा.डॉ. कामायनी सुर्वे (हिंदी) आणि प्रा. डॉ. संजय मेस्त्री (मराठी) यांनी आपापल्या विभागांची जबाबदारी उत्तम रीतीने पार पाडली. ज्युनिअर विभागाचे पर्यवेक्षक प्रा. लक्ष्मण जगदाळे, प्रा. स्वप्ना हजारे, प्रा. ज्योती किरवे, प्रा. अनिता तारळेकर, प्रा. शर्मिला भांबारे, प्रा. प्रीती नेवसे, प्रा. विक्रम उदार यांनी वार्षिक अंका बरोबरच वेळोवेळी प्रसिद्ध होणाऱ्या भितीपत्रकांसाठी ही मोलाचे सहकार्य केले. वार्षिक अंकाच्या कार्यालयीन बाबी श्री. राजेंद्र मेचकर, श्री. राजेंद्र गायकवाड यांनी सांभाळल्या. तसेच सौ. उज्वला तावरे यांनी वार्षिक अंकासाठी आवश्यक असणारी कार्यालयीन माहिती पुरविली त्याबद्दल मी सर्वांची आभारी आहे.

'शाल्मली' चे निमंत्रित सदस्य IQAC समन्वयक प्रा.डॉ. नीलकंठ डहाळे व मराठी विभागाच्या प्रा. शुभांगी दांगट यांनी केलेल्या सहकार्याबद्दल त्यांचे मनपूर्वक धन्यवाद!

ग्रंथालय प्रमुख डॉ. तृप्ती अंब्रे व श्री. संजय जोशी यांचेही मनःपूर्वक आभार. तसेच महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक व शिक्षकेतर सहकारी यांच्या शुभेच्छा व सहकार्याबद्दल मनापासून धन्यवाद.

आणि सर्वात महत्त्वाचा घटक म्हणजे या 'शाल्मली' अंकातून अभिव्यक्त झालेला लेखक-विद्यार्थी. कोरोना महामारी ने भयभीत मनुष्य मनावर आपल्या लेखणीतून हळूवार फुंकर घालणाऱ्या प्रत्येक लेखक, कवी, विद्यार्थ्यांचे मनःपूर्वक धन्यवाद! प्रा.शिल्पा शितोळे यांनी सत्य घटनेवर आधारित लिहिलेल्या कथेमुळे शाल्मली अंक आणखी वजनदार बनला त्याबद्दल त्यांचे ही आभार !

मा. प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड साहेब यांचे मार्गदर्शन व प्रेरणादायी सहकार्याबद्दल मी त्यांची ऋणी आहे.

अंक सुंदर, सुबक व नीट-नेटका होण्यासाठी परिश्रम घेतलेल्या यशप्रिंटच्या सौ. वैशाली तोरणमल यांचे मनापासून आभार.

- प्रा.डॉ. वैशाली खेडकर

प्रो०(डॉ०) गजानन चक्राण (सेवानिवृत्त)
३, नताशा, डी.पी. रोड, औंध, पुणे - ६७

मा० प्राचार्य डॉ० पांडुरंग गायकवाड
यांना
स० न० वि० वि०

आपल्या महाविद्यालयातील हिंदी विभाग प्रमुख डॉ० कामाभनी सुर्वे यांच्या मातोश्रीचे मिथिल ज्ञानाचे समजले. या बातमीने मला व माझ्या कुटुंबातील सर्वांना अतिशय दुःख झाले. स्व० ऐलता सुर्वे या गेल्या रीड-घेन वर्षांपासून आजारी राह्या. या काळात डॉ० कामा-यनी यांनी ज्या धैर्याने, जिद्दीने व सेवाभावनेने आईची शुश्रूषा केली त्याबद्दल लिहितांना उच्च अचूरे वाटतात. त्यांच्या मातोश्रीची शुश्रूषा केली दिलेला प्रतिसाद तितक्याच वाखाण्णसारखा होता. परंतु या सर्वांबरोबर डॉ० कामाभनी यांचे प्राचार्य म्हणून व महाविद्यालयाचे कुटुंबप्रमुख म्हणून आपण आपण डॉ० कामाभनीला वेळेवेळी केलेली मदत, दिलेला धोर आणि आधार या बद्दल या प्रसंगी लिहिलेच पाहिजे. डॉ० कामाभनी यांनी वेळेवेळी माझ्याकडे आपण केलेल्या मदतीबद्दल हुतात्मतेने उल्लेख केला होता. आपले विस्मय डॉ० प्रतीक सांज्याबद्दलही त्यांनी अतिशय हुतात्मतेने सांगितले. मी आपणही डॉ० प्रतीक यांना व आपला कुटुंबीयांना मनापासून सलाम करतो! आपला सर्व सहकारी प्राध्यापकांना सादर!

या प्रसंगी पदमूर्च्छण कर्मवीर अण्णांची आठवण आल्याशिवाय राहात नाही. त्यांना संस्थाप्रमुख या नात्याने आपला सहकाऱ्यांची, विभागाच्या कुटुंबियांची सुख-दुःखाच्या प्रसंगी, ती काहजी वाहिली, ती दिलासा दिला तो अश्रुपूर्व असाच होता. जे शिक्षण मानवी कृष्णांची जोपासना करणाऱ्या व ती वर्धिल्या करणाऱ्या-अपयोगात आपले जात नाही ते वर्ध होय असे कर्मवीर अण्णांचे तत्त्वज्ञान होते. आपण अण्णांचे तत्त्वज्ञान प्रत्यक्षात जगात आणत. माचा एव रचना सेवक म्हणून मला अविमान आहे. प्राचार्य पानवशासारख्या सहकाऱ्यांची पानवजी घेणाऱ्या प्राचार्यांचे आपण विद्यार्थी आहात. आपण आपला आवरणाने अभ्यसक्षणे त्यांचीही मान उंचावली आहे, याचाही मला आनंद वाटतो.

आपणा सर्वांना माझ्या हार्दिक शुभेच्छा! घरी सर्वांना नमस्कार. कॉलेजमधील आपला,

आपला,
११/५/२०१९

कोरोना वॉरिअर

मुंबई पोलीस दलामध्ये, एक तरुण, तडफदार आणि कर्तव्य दक्ष पोलीस अधिकारी (पोलीस सबइन्स्पेक्टर) म्हणून तिची ख्याती आहे. खरे तर तिचे वय अवघे ३२-३३ वर्षांचे. सासरी गावाकडे एकत्र कुटुंब पद्धती. तेवीस माणसांचा मोठा परिवार. ती नोकरीच्या निमित्ताने मुंबईला. दोन मुले, मोठा ६ वर्षांचा आणि लहान बाळ ९-१० महिन्यांचा. अशातच गेल्या काही महिन्यांपासून संपूर्ण जगभरात कोरोनाने थैमान घातले. संपूर्ण जग लॉकडाऊन झाले. गावांमध्ये, शहरांमध्ये अनेक व्यक्ती कोरोना बाधित होत आहेत, काही मृत पावत आहेत. कोरोनाची भीती इतकी पसरली आहे की, घरातील मृत पावलेल्या व्यक्तीचे काही वेळा अंत्यदर्शन घेण्याची सुद्धा संधी मिळत नाही. अशी परिस्थिती आज सर्वजण जगभर अनुभवत आहेत. अशातच मुंबईमध्ये कोरोनाची साथ वाऱ्यासारखी पसरत होती. तिचे लहान बाळ घरी असल्यामुळे ती विशेष खबरदारी घेत होती कारण दिवस-रात्र गर्दीमध्ये काम करताना अनेक पोलिसांना इतरांमुळे कोरोनाबाधित झालेले तिने पाहिले होते.

तिने मोठया मुलाला गावी पाठवले आणि छोट्या मुलाला पाठविणे शक्य नसल्यामुळे तिच्या सासूबाई मुंबईला बाळासाठी थांबल्या. खरे तर प्रत्येक नोकरदार

महिला दिवसभर कितीही काम करून आली आणि समोर तिच्या लहान बाळाच्या नुसत्या हसण्याने, बोंबड्या बोलाने सर्व शीण निघून जातो हे काही स्त्रीला आणि सर्व परिवाराला नवीन नाही. अशातच तिला समजले की तिच्या दोन सहकाऱ्यांना सर्दी आणि ताप आला आहे आणि टेस्ट केली असता ते कोविड पॉझिटिव निघाले आणि तिच्या काळजात धस्स झालं, तिच्या पायाखालची माती सरकली. खरं तर तिला स्वतःची काळजी नव्हती. तिला तिच्या तान्ह्या बाळाची काळजी वाटत होती. स्त्री कितीही मोठया पदावर कार्यरत असो, कितीही ध्येयवादी असो आपल्या तान्ह्याच्या काळजीपोटी तिच्यातला मायेचा सागर नेहमीच खळखळत असतो. उगाच नाही तो हिरकणी बुरुज आईच्या प्रेमाची साक्ष देत आजही रायगडावर तटस्थपणे उभा आहे.

तिने मनाशी निश्चय केला, काही झाले तरी बाळ आणि सासूबाई यांना गावी पाठवून द्यायचं. आणि आपलं सरकारी सेवेचे कर्तव्य पार पाडायचं. गावी जायची तयारी चालू होती आणि अशातच तिच्या घशात थोडे खवखवयाला लागले आणि अंगात ताप पण जाणवायला लागला. तिने वेळ न दवडता कोरोना ची टेस्ट केली आणि जे नको होते व्हायला तेच झाले. रिपोर्टस् कोविड

पॉझिटिव्ह आले. दिनांक २० मे २०२० ला तिला ऍडमिट करण्यात आले. परंतु ती डगमगणारी नव्हती. तिची मानसिकता विजेत्याची होती. तिने लगेच सासुबाईंना फोन करून कोविड टेस्ट करायला सांगितले आणि त्यांना धीर ही दिला. सासुबाई कोविड च्या टेस्ट साठी गेल्या पण त्या कोरोना च्या नुसत्या विचाराने खूप घाबरून गेल्या. कारण गेली दोन महिने सतत इटली, अमेरिका सारख्या देशांमध्ये या भयंकर रोगामुळे माणसांच्या शवांचा खच पडलेला त्यांनी सोशल मीडिया वर अनेकदा पहिला होता, ऐकला होता. या क्षणी त्यांचे वय पाहता त्यांना मानसिक आधाराची खूपच गरज होती आणि नेमकी त्याची कमतरता असल्यामुळे त्यांचा रक्तदाब खूप वाढला, तोंडातून शब्दही फुटेनासे झाले. आणि टेस्ट चे रिपोर्ट पाहून दुसरा मोठा आघात त्यांच्यावर झाला सासुबाईंची टेस्ट पण कोविड १९ पॉझिटिव्ह आली.

कोरोना म्हणजे साक्षात मृत्यू असे समीकरण मनात असणाऱ्या सासुबाईंचं होतं नव्हतं ते अवसान ही गळून पडलं. त्यांच्या जीवाची घालमेल झाली हजारो विचार त्या माऊलीच्या मनात घोळू लागले. बाळाचे काय? बाळाला कुणाकडे सोडायचे? होईल का कोणी तयार बाळाला सांभाळायला बाळाचे बाबा येईपर्यंत? नातेवाईक तयार झाले तरी सोसायटी मधील लोक मान्यता देतील का ? किती हा भयानक प्रसंग. दिनांक २२ मे २०२० ला त्यांना ऍडमिट करून घेण्यासाठी अॅम्बुलंस आली तेव्हा बाळ मोठ्याने आई-आई असे हाक मारत होते. जरा फक्त आपण स्वतःला त्या माऊलीच्या जागेवर ठेऊन बघु आणि विचार करु काय केविलवाणी अवस्था झाली असेल त्यांची. हृदय पिळवटून निघत होते त्यांचे. गावाकडे बाळाचे वडील पास काढण्याच्या फॉर्मालिटीज् पूर्ण करत होते. जेव्हा ही बातमी घरात सर्वांना समजली तेव्हा सर्वांवर दुःखाचा डोंगर कोसळला. कारण कोणीच काही करू शकत नव्हते. शाब्दिक आधार देण्याशिवाय कोरोना ने त्यांच्या हातात काहीच ठेवले नव्हते. बाळाचे वडील सर्व फॉर्मालिटी करून गावाकडून मुंबईला येईपर्यंत बाळाला शेजारच्या मैत्रीणीकडे ठेवण्यात आलं.

बऱ्याच अडचणींना सामोरे जात बाळाचे वडील एकदाचे मुंबईला पोहोचले, खूप दिवसांनी वडिलांना बघून बाळ गांगारून गेल. त्या चिमुकल्याला त्याची प्रिय आजी,

आई कुठंच दिसत नव्हती. अशा भयंकर प्रसंगातून ते सर्व जण चालले होते. सर्वजण देवाला प्रार्थना करत होते की बाळ पूर्ण सुरक्षित राहावे आणि बाळाच्या आई, आजी लवकर बऱ्या होऊन याव्यात.

सतर्क असल्यामुळे दोघीं चे पण सुरुवातीच्याच स्टेज ला कोविड १९ चे निदान झाले आणि व्यवस्थित उपचारानंतर परत टेस्ट केली असता दोघी पण कोविड निगेटिव्ह आल्या आणि अशा प्रकारे या कोरोना वॉरिअर सुखरूपपणे आपल्या घरी पोहोचल्या आणि इकडे सर्व नातेवाईक आणि घरातल्यांच्या आनंदाला पारावार उरला नाही. दरम्यानच्या काळात मुंबई मधील एका नातेवाईकाने (खरे तर देव माणसाने) सोसायटीतील लोकांचा विरोध पत्करून बाळाला आणि त्याच्या वडिलांना दोन दिवस घरी ठेऊन घेतले आणि बाळाची देखभाल केली. किती अवघड प्रसंग होता तो. धन्य ते नातेवाईक आणि त्याचे पूर्ण कुटुंब जे दुष्परिणाम माहित असूनही जीवाची पर्वा न करता मदतीसाठी पुढे सरसावले. कारण मुंबई सारख्या ठिकाणी जागेची प्रचंड अडचण असते हे आपल्याला नवीन नाही. पण अशा घडीला जागा मोठी असण्यापेक्षा मनाचा मोठेपणा महत्वाचा होता. माणसातील देव ही कविता कुणाची आहे ते आठवत नाही पण त्यातील या पंक्ती इथे तंतोतंत खूप लागू पडतात

कोण म्हणतो संकट काळी

देव जन्म घेतो

खर तर संकाटामुळेच

माणसातला देव जागा होतो

अशा दुर्मिळ देवमाणसाला, त्याच्या माणुसकीला आणि धैर्याला सलाम केल्याशिवाय ही सत्यकथा इथे पूर्णच होऊ शकत नाही.

प्रस्तुत लेखातील ती तरुण, तडफदार आणि कर्तव्य दक्ष पोलीस अधिकारी दुसरी तिसरी कोणी नसून ती माझ्या माहेरच्या कुटुंबातील माझी वहिनी पी.एस.आय. सौ. ज्योती सचिन शितोळे ही आहे. अशा आधुनिक हिरकणीस, रणराणिणीस व तिच्या कार्यकर्तृत्वास सलाम!

लेखन : प्रा. डॉ. शिल्पा मोहन शितोळे

वनस्पतीशास्त्र विभाग प्रमुख

आह्वां घरी धन शब्दाचीं रत्ने ।
शब्दाचीं शस्त्रें यत्न करुं ॥१॥
शब्द चि आमुच्या जीवाचें जीवन ।
शब्दें वांटूं धन जनलोकां ॥२॥
तुका म्हणे पाहा शब्द चि हा देव ।
शब्दें चि गौरव पूजा करुं ॥३॥
- संत तुकाराम

विभागीय संपादक
प्रा.डॉ. संजय मेस्त्री

कल्पना चावला	
शुभांगी मरकुंदे, एस.वाय.बी.एस्सी.....	११
चंद्रयान - २	
सुजाता मौरिया, एस.वाय.बी.एस्सी.	१३
विज्ञान आणि माणूस	
दिपक गुप्ता, बीबीए (कॉम्प्युटर ऑप्लिकेशन)	१४
मी राष्ट्रध्वज बोलत आहे !	
मयुरी जाधव, एफ.वाय.बी.एस्सी.	१५
सर्वश्रेष्ठ बनलेला वक्ता	
प्रा. मोहिते के. बी.	१६
भुत अंधश्रद्धेचे	
दत्तात्रय माने, एफ.वाय.बी.एस्सी.	१७
आई ... तुझ्यासाठी	
पार्वती माने, ११ वी (कॉमर्स).....	१८
प्रेमाचं नात	
वैभव गमे, एफ.वाय.बी.कॉम.	१९
पाणीदार पाणिनी	
प्रा. मोहिते के. बी.	२०
आयुष्य - ध्येय, आवड, पर्याय	
पूजा लवळे, एम.ए. (भाग-१ इतिहास).....	२१
मी ऐकलेले चांगले विचार	
रजिया खातिब, एस.वाय.बी.ए.	२३
TION ची करामत	
सुहास आटोळे, एफ.वाय.बी.कॉम.	२४
कोल्हा 'पूर' ची पुरस्थिती ...	
शिवकन्या सुर्यवंशी, ११ वी (आर्ट्स)	२५
माझे ध्येय....	
पार्वती माने, ११ वी (कॉमर्स).....	२६
फुलपाखरु सहजीवनातला दुवा	
अदित्य साळवे, एफ.वाय.बी.एस्सी.	२७
आयुष्य म्हणजे काय ?	
पार्वती माने, ११ वी (कॉमर्स).....	२८
बाबाची लाडकी लेक	
जया पाटील, ११ वी (कॉमर्स)	२८
रविवार	
पार्वती माने, ११ वी (कॉमर्स).....	२९
असावं कुणीतरी	
स्वाती सोनवणे, एफ.वाय.बी.ए.	२९
खंत	
रत्नदीप वाघमारे, एम.ए. (भाग -१, इतिहास)	३०
तुम्ही गेल्या पासून	
करुणा पवार, एफ.वाय.बी.ए.	३०
आई	
विद्या गायकवाड, एस.वाय.बी.कॉम.	३१
असे घडले पूणे	
जयंती डाहाके, ११ वी (कॉमर्स)	३१
आलीस तू	
गणेश सोनपारखे, एम.ए. (प्रथम वर्ष)	३१
आयुष्यावर लिहिलेली सुंदर कविता ...	
संचिता गायकवाड, ११ वी (कॉमर्स).....	३२
मराठमोळ्या...	
संचिता गायकवाड, ११ वी (कॉमर्स).....	३२

आई आणि बाबा	
संचिता गायकवाड, ११ वी (कॉमर्स).....	३३
जन्म ...	
परब मिनाक्षी, एफ.वाय.बी.कॉम.	३३
शब्द	
जयंती डाहाके, ११ वी (कॉमर्स)	३३
फौजी	
आकांक्षा गायकवाड, ११ वी (कॉमर्स).....	३४
तो बाप असतो !	
अनुष्का चांडे, टी.वाय.बी.कॉम.	३५
आई	
अनुष्का चांडे, टी.वाय.बी.कॉम.	३५
अपूर्ण	
सुरज आल्हाट (शब्दकलंदर), एफ.वाय.बी.कॉम. ...	३५
दसर	
पुनम पंडित, ११ वी (कॉमर्स).....	३५
मेंदूला जरा वाहत जाऊ दे	
ऐश्वर्या काळभोर, एफ.वाय.बी.एस्सी.	३६
माणूस वेडा झालेला दिसतोय	
वैभव गमे, एफ.वाय.बी.कॉम.	३६
मला पण जगायचंय ... पण	
प्रतिक्षा गोळे, ११ वी (कॉमर्स).....	३७
जीवन	
सायली गायकवाड, ११ वी (कॉमर्स).....	३७
तानाजेले लेकरू	
प्रेरणा डोंगरे, ११ वी (कॉमर्स).....	३७
माणूसपण हरवलंय	
सायली गायकवाड, ११ वी (कॉमर्स).....	३८
आई	
धनश्री दुधभाते, ११ वी (कॉमर्स).....	३८
कधी-कधी	
सिद्धी गुडेकर, एम.ए. (प्रथम वर्ष)	३८
काळ्या ढगांवर देवा	
दिक्षा मांडके, इ. ११ वी (कॉमर्स)	३९
आई ...	
अंजली गोड, ११ वी (कॉमर्स).....	३९
मैत्री	
धनश्री दुधभाते, ११ वी (कॉमर्स).....	४०
शिक्षक	
धनश्री दुधभाते, ११ वी (कॉमर्स).....	४०
बरे झाले मी गरीब आहे	
तेजश्री नांगराळे, एफ.वाय.बी.एस्सी.	४०
मैत्री ...	
दिक्षा मांडके, इ. ११ वी (कॉमर्स)	४१
आजी	
जयंती डाहाके, इ. ११ वी (कॉमर्स).....	४१
बघ जमतयं का ?	
अवधूत कुलकर्णी, एम.एम.	४१
आयुष्य 'ती'... चे	
रुकसार शेख, एफ.वाय.बी.कॉम.	४२
शेतकरी	
नानासाहेब मांगले, एफ.वाय.बी.कॉम.	४२

कल्पना चावला

शुभांगी मरकुंदे, एस.वाय.बी.एस्सी.

आज दिनांक १ फेब्रुवारी रोजी डॉ. कल्पना चावला यांचा स्मृति दिन असून १७ वर्षांपूर्वी त्यांच्या कोलंबिया या यानाला पृथ्वीवर परत येत असताना अपघात होऊन दुर्दैवी मृत्यू झाला. त्यांच्यासोबत सहा अंतराळवीरांचा चमू देखील होता. त्यांचा देखील या अपघातात दुर्दैवी मृत्यू झाला. कल्पना चावला ह्या जन्माने भारतीय असलेल्या प्रथम महिला आणि राकेश शर्मा यांच्यानंतर अंतराळात गेलेल्या दुसऱ्या भारतीय व्यक्ती होत्या. त्यांचा जन्म १९६१ मध्ये हरियानामधील करनल येथे झाला. कल्पना चावला यांच्या वडिलांचे नाव बनारसी लाल तर आईचे नाव संयोगिता चावला. त्यांच्या वडिलांचा औद्योगिक वस्तु निर्मितीचा व्यवसाय होता आणि आई घर सांभाळायची. त्यांच्या आईला आपल्याला मुलगा व्हावा अशी इच्छा होती पण त्यांना कुठे ठावूक होते की, आपली मुलगी संपूर्ण जगात नाव कमावेल !

त्यांचे शिक्षण टागोर विद्यालय येथून झाले. १९८२ साली त्या अमेरिकेत गेल्या. १९८४ साली त्यांनी टेक्सास विद्यापीठातून एरोस्पेस इंजिनिअरिंग ची मास्टर

ऑफ सायन्स ही पदवी मिळविली. त्यांना अंतराळवीर होण्याच्या स्वप्नाने असे पछाडले होते की, त्या वेळेस झालेल्या च्यालेंजर यान अपघाताची चर्चा देखील त्यांना त्यांच्या ध्येयापासून विचलित करू शकली नाही. त्यांनी १९८६ मध्ये दुसरी मास्टर पदवी आणि १९८८ मध्ये कोलेराडो मधून एरोस्पेस मध्ये डॉक्टरेट मिळविली. १९८८ मध्ये त्यांनी नासातील एड्स रिसर्च सेंटर ओवरसेट मेथड्सच्या उपाध्यक्षा म्हणून काम पाहिले. तेथे त्यांनी कोम्प्यूटेशनल फ्लूइड डायनामिक्स मध्ये जागेवरच उभे उडाण, कमी अंतरात उडाण आणि जमिनीवर उतरणे या विषयांवर संशोधन केले. त्यानंतर त्यांना ग्लाइडर्स, सीप्लेन्स तसेच एक किंवा अनेक इंजिन असलेली विमाने यांच्या व्यावसायिक वैमानिकांना प्रशिक्षण देण्याचा परवाना मिळाला.

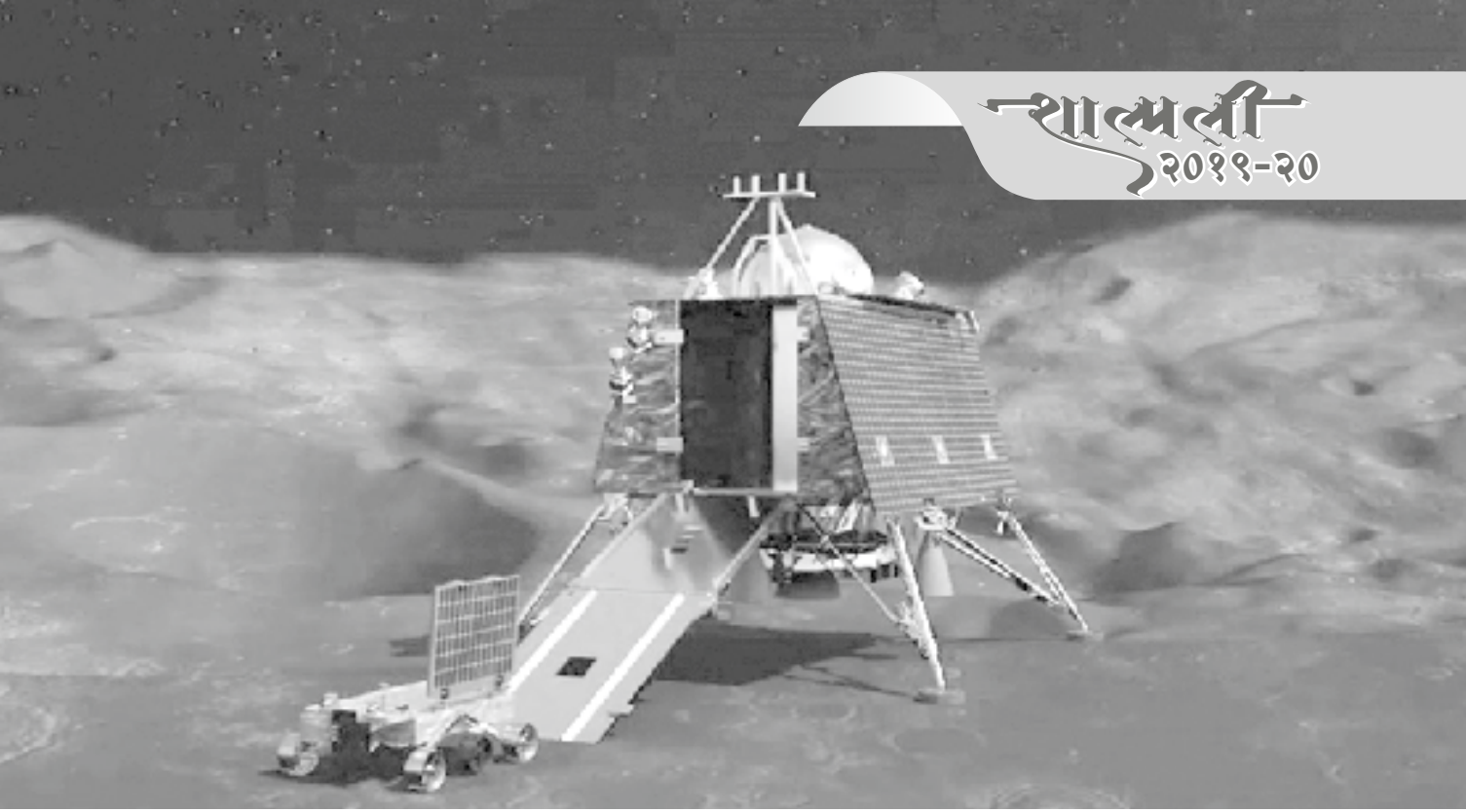
१९९१ मध्ये त्यांना अमेरिकेचे नागरिकत्व मिळाल्यानंतर त्यांनी नासामध्ये अँस्ट्रॉनॉट कॉर्प्स होण्यासाठी अर्ज केला. त्यांना मार्च १९९५ मध्ये तेथे प्रवेश

मिळाला. त्यानंतर त्यांची १९९६ मध्ये पहिल्या उडानासाठी निवड झाली. यानात शून्य गुरुत्वाकर्षणाच्या अवस्थेत असताना त्या म्हणाल्या “तुमचे अस्तित्व हे तुमच्या हुशारीमुळे असते” त्यांनी अंतराळात १०.६७ दशलक्ष कि.मी. प्रवास केला. हे अंतर २५२ वेळा पृथ्वीला प्रदक्षिणा घालण्याएवढे होते. त्यांची पहिली अंतराळ मोहिम १९ नोव्हेंबर १९९७ रोजी चालू झाली. त्या ६ अंतराळवीरांच्या चमुचा एक भाग होत्या व हा चमु कोलंबिया स्पेश शटल एस.टी., एस ८७ चे चालन करत होता. त्यांच्या पहिल्या मोहिमेत त्या ३७२ तास अंतराळात होत्या. एस.टी.एस-८७ मोहिमे दरम्यान त्यांच्यावर नादुरुस्त असलेला स्पार्टन उपग्रह विंस्टन स्कॉट आणि तकाओं दोई यांच्याबरोबर स्पेसवॉक करून तो दुरुस्त करणे ही जबाबदारी होती. चावला यांना २००० साली त्यांच्या दुसऱ्या उडणासाठी एस.टी.एस. १०७ च्या चमुसाठी देखील निवडण्यात आले होते. परंतु ही मोहिम वारंवार आलेल्या तांत्रिक अडचणींमुळे लांबली जात होती. १६ जानेवारी २००३ रोजी चावला दुर्दैवी एस.टी.एस. १०७ मोहिमेवर जाण्यासाठी कोलंबिया अंतराळ मोहिमेवर आल्या. चावला यांना सूक्ष्म गुरुत्वाकर्षणात जवळ जवळ ८० प्रयोग करावयाचे होते त्यात पृथ्वी आणि अंतराळ विज्ञान, अद्यावत सुरक्षितता या विषयांचा समावेश होता. चावला यांचा मृत्यू १ फेब्रुवारी २००३ रोजी अंतराळ यान कोलंबियाच्या टेक्सास येथे पृथ्वीच्या वातावरणात पुनःप्रवेश करताना आणि जमिनीवर उतरताना अपघातात झाला. त्यांच्यासोबत असलेल्या सर्व चमुचा त्यात दुर्दैवी अंत झाला. त्यांना मरणोत्तर काँग्रेसनल स्पेस चे सन्मान पदक, नासा स्पेस फ्लाइट चे पदक तसेच नासा विशेष सेवा पदक बहाल करण्यात आले. कल्पना चावला यांच्या नावाने आय.एस.यू. शिष्यवृत्ती फंड हा इंटरनॅशनल स्पेस युनिवर्सिटी (आय.सी.यू.) द्वारा अंतरराष्ट्रीय अंतराळ शिक्षण कार्यक्रमांमध्ये भाग घेतलेल्या भारतीय विद्यार्थ्यांसाठी २०१० साली सुरु करण्यात आला आहे. ‘द कल्पना चावला आडटस्टैडिंग रीसेंट अलुम्नी अवार्ड’ हा कोलाराडो विद्यापीठात १९८३ पासून दिला जातो. कर्नाल मध्ये चावला यांच्या जन्मगावी ३० हजार शालेय मुले

आणि नागरिक यांना हातात हात धरून ३६.४ कि.मी. लांब मानवी साखळी केली होती. ही साखळी कल्पना चावला यांच्या नावाने शहरामध्ये सरकारी मेडिकल कॉलेज व्हावे याच्या समर्थनासाठी होती. ‘कल्पना चावला मेडिकल कॉलेज निर्माण कमिटी’ यात वेगवेगळ्या संस्थांचे स्वयंसेवक आणि कार्यकर्ते तसेच चौतीस शाळांमधील विद्यार्थी यांचा समावेश होता. १८ नोव्हेंबर २०१३ रोजी राज्य सरकारने पायाभरणी करतानाचा दगड त्यांच्या स्मृति निमित्त रोवण्यात आला. त्यांच्या स्मरणार्थ ५१८२६ या अशलिना त्यांचे नाव देण्यात आले.

५ फेब्रुवारी २००३ मध्ये भारताच्या पंतप्रधानांनी हवामान विषयीच्या उपग्रहाला कल्पना -१ हे नाव दिले. त्यानंतर सोडलेल्या उपग्रहाला कल्पना-२ हे नाव देण्यात आले. हरियाणा सरकारने कल्पना चावला त्यांच्या नावाने ज्योतिसार, कुरुक्षेत्र येथे प्लेनेटेरियम सुरु केले. नासाने त्यांनी बनविलेल्या सुपर कंप्यूटरला कल्पना चावला यांचे नाव दिले. चावला त्यांच्या मित्र आणि सहकर्मी यांच्यात के.सी. नावाने प्रसिद्ध होत्या. त्यांची आई सांगते कल्पना ही एक वेगळीच मुलगी होती. ती स्वतःचे केस स्वतःच कापत असे, तीला कधी इस्त्री केलेले कपडे लागत नसत, तिने कराटेचे प्रशिक्षण घेतले होते. त्यांचे भाऊ संजय चावला म्हणतात की, “माझी बहीण मरण पावलेली नाही तर ती अमर झाली आहे. ती एक आकाशातील कायमचा तारा झालेली आहे, आणि तिच्या हक्काच्या जागेवर म्हणजेच आकाशात कायमची राहणार आहे”. त्या या शतकातील काही आदर्शांपैकी एक आहेत त्या सदैव आपल्या नावाशी जणू प्रामाणिकच राहिल्या. त्या आपल्याला त्यांचे धैर्य, चिकाटी त्यांनी केलेले बलिदान आणि देशाला मिळवून दिलेला अभिमान यासाठी नेहमीच आठवणीत राहतील. त्यांच्या नावाने विविध पुरस्कार, स्कॉलरशिप इत्यादी ठेवण्यात आले आहेत.

चंद्रयान - २

सुजाता मौरिया, एस.वाय.बी.एस्सी.

१२ नोव्हेंबर २००७ रोजी, रशियन सांघिक अवकाश संस्थेच्या व इस्त्रोच्या प्रतिनिधींनी 'चंद्रयान २' या महत्वाकांशी प्रकल्पावर एकत्र कार्य करण्याचा करार केला होता. या प्रकल्पात इस्त्रोने कक्षाभ्रमर, रोव्हर तर रशियन सांघिक अवकाश संस्थेने लँडर तयार करण्याची मुख्य जबाबदारी स्वीकारली होती. पंतप्रधान मनमोहन सिंग यांच्या अध्यक्षतेखाली १८ सप्टेंबर २००८ रोजी घेण्यात आलेल्या बैठकीत भारत सरकारने या मोहिमेला मंजुरी दिली. ह्या यानाचा आराखडा दोन्ही देशांतील वैज्ञानिकांच्या एकत्रित बैठकीने ऑगस्ट २००९ मध्ये पूर्ण करण्यात आला. इस्त्रोने या यानावरील भार वेळापत्रकाप्रमाणे निश्चित केला, मात्र ही मोहीम जानेवारी २०१३ पर्यंत स्थगित करून पुन्हा २०१६ साली करण्याचे ठरवले. कारण रशियन सांघिक अवकाश संस्थेला लँडर वेळेत पूर्ण करणे शक्य नव्हते. २०१६ नियोजित असलेल्या मोहिमेकरिता २०१५ पर्यंत सुद्धा रशियन अवकाश संस्थेला हा लँडर काही अंतर्गत तांत्रिक अडचणींमुळे पूर्ण करणे शक्य झाले नाही. मग मात्र भारताच्या इस्त्रो संस्थेने ही चंद्र

मोहिम स्वतंत्रपणे पार पाडायचे निश्चित केले. या सर्व गोष्टींची पूर्तता झाल्यानंतर मार्च २०१८ ला चंद्रयानाचे प्रक्षेपण करण्याचे नक्की करण्यात आले. मात्र सुरुवातीला एप्रिलपर्यंत आणि नंतर ऑक्टोबर पर्यंत काही अन्य अंतराळ वाहनांची चाचणी करण्याकरिता ही मोहिम स्थगित करण्यात आली. २०१९ च्या पहिल्या अर्धवर्षात ह्या मोहिमेच्या चौथ्या सर्वसमावेश तांत्रिक चर्चामंडळाच्या सभेनंतर यानाच्या संरचनेत व अवतरण क्रमात काही बदल करण्यात आला.

फेब्रुवारी २०१९ च्या चाचणीत, लँडरच्या दोन पायांना अल्प प्रमाणात हानी पोहोचली होती. ती दुरुस्ती झाल्यावर चंद्रयान २ चे प्रक्षेपण १४ जुलै २०१९ ला ठरवण्यात आले. मात्र पुन्हा काही तांत्रिक गोंधळामुळे प्रक्षेपण पुढे ढकलण्यात आले. शेवटी १८ जुलै रोजी, इस्त्रोने २२ जुलै २०१९ हा दिवस चंद्रयानाच्या प्रक्षेपणासाठी जाहिर केला.

चंद्रयान २ 'GSLV MK III' ह्या प्रक्षेपकाद्वारे नियोजित वेळापत्रकाप्रमाणे २२ जुलै २०१९ रोजी भारतीय

प्रमाणवेळेनुसार दुपारी २:४३ (जागतिक प्रमाणवेळेनुसार सकाळी ९:१३) वाजता प्रक्षेपित झाले.

७ सप्टेंबर २०१९ रोजी भारतीय प्रमाणवेळेनुसार १:४२ वाजता हे यान उतरत असताना चंद्रा पासून २,१०० मीटर उंचीवर होते, त्यावेळी यानाशी संपर्क तुटला, हे यान कोसळले असल्याची शक्यता आहे.

इस्त्रोची महत्त्वाकांशी मोहीम असलेल्या 'चंद्रयान-२' च्या अखेरच्या टप्प्यात चंद्रभूमीपासून केवळ २.१ कि.मी. उंचीवर असताना विक्रम लँडरशी संपर्क तुटल्याने देशभरातील खगोल प्रेमींना आणि भारतीय शास्त्रज्ञांना धक्का बसला.

८ सप्टेंबर २०१९ विक्रम लँडरशी संपर्क तुटल्यानंतर देशभरातील खगोल प्रेमींमध्ये निराशेचे वातावरण पसरलेले असतानांच पुन्हा एकदा आशेचा किरण सापडला. ऑर्बिटरच्या माध्यमातून विक्रम लँडरची थर्मल छायाचित्रे मिळाली होती. मात्र 'विक्रम'शी अध्याप संपर्क झाला नव्हता. तो प्रस्थापित करण्यासाठी प्रयत्न सुरु होते.

चंद्रयानाच्या ऑर्बिटरने काढलेल्या एका छायाचित्रात 'विक्रम' चंद्राच्या पृष्ठभागावर सापडल्याचे दिसून आल्याचे के. सिवन, प्रमुख, इस्त्रो यांनी सांगितले होते. यामुळे सर्वांचेच मनोबल पुन्हा उंचावले होते.

भारताच्या अवकाश कार्यक्रमाचे जनक डॉ. विक्रम साराभाई यांच्या गौरवार्थ लँडरचे 'विक्रम' असे नामकरण करण्यात आले होते.

११ सप्टेंबर २०१९ 'चंद्रयान-२' मोहिमे दरम्यान संपर्क तुटून चंद्रावर पडलेल्या विक्रम लँडरशी संपर्क साधण्याचा प्रयत्न सुरु असून त्यात अद्याप यश मिळाले नाही. 'विक्रम' सापडल्याने आणि तो चंद्रभूमीवर तिरपा पडल्याचे छायाचित्रातून स्पष्ट होत असल्याचे इस्त्रो ने सांगितले होते.

विक्रम लँडरच्या आत प्रज्ञान बग्गी बसून तिलाही बाहेर पडता आले नाही. या बग्गीद्वारे चंद्राच्या भूचनेचा, तिथल्या खनिजांचा व बाह्य वातावरणाचा अभ्यास केला जाणार होता.

विज्ञान आणि माणूस

दिपक गुप्ता, बीबीए (कॉम्प्युटर ॲप्लिकेशन)

खरे पाहता 'विज्ञान' ही माणसाचीच निर्मिती आहे. पण आज अनेक घटनातून माणूस विज्ञानाच्या हातातील बाहुले झाल्यासारखे वाटते. विशेषतः आपल्या दैनंदिन जीवनात आपल्याला असा अनुभव अनेकदा येतो, अगदी मोक्याच्या क्षणी विद्युतप्रवाह बंद पडतो, घरातील दिवे जातात. पंखा फिरत नाही. उद्वाहन ठप्प होते आणि आपण सारे जण अगतिक होतो; त्यावेळी आपणाला वाटू लागते माणूस हा विज्ञानाचा गुलाम झाला आहे !

हा क्षणिक त्रागा झाला. खरे तर विज्ञान ही माणसाला लाभलेली दिव्य शक्ती आहे. विज्ञान म्हणजे मानवी सामर्थ्याचा स्रोत आहे. आदिमानवाच्या अवस्थेपासून आजवर झालेली प्रगती विज्ञानाशिवाय होऊच शकली नसती. विज्ञानाच्या सहाय्याने मानवाने केलेली प्रगती हे मानवाच्याच सहाय्याने मानवाने केलेली प्रगती हे मानवाच्याच अखंड, प्रखर साधनेचे फळ आहे. विज्ञान हा मानवाला लाभलेला परीस आहे. आज मानवी जीवनात असे एकही क्षेत्र आढळणार नाही की जेथे विज्ञानाने प्रवेश केला नाही.

विज्ञानाच्या सहाय्याने मानवाने अंतराळात प्रवेश केला आणि विशाल सागराचा थांग लावला. आपले उपग्रह पाठवले आणि सागराच्या उदरातील खनिजांचा शोध घेतला. विज्ञानाच्या सहाय्याने मानवाने आपले सामर्थ्य हजारो पटींनी वाढवले आहे. दृष्टी, श्रुती, स्मृती या साऱ्या बाबतीत माणूस आज सर्व प्राणिमात्रांत श्रेष्ठ ठरला आहे. तो केवळ विज्ञानाच्या बळावरच ! माणसाने अशक्य वाटणाऱ्या गोष्टी शक्य केल्या, असाध्य रोगांवर विजय मिळवला. विज्ञानाच्या प्रगतीमुळे आता त्याला नेत्रदान, गात्रदान करणे देखील सहज शक्य झाले आहे. विज्ञानाच्या साहाय्याने त्याने आज सारे जग जवळ आणले आहे. स्थलकालावर मात केली आहे.

माणसाने विज्ञानाच्या बळावर महाभयानक संहारक शस्त्रास्त्रे तयार केली. याशिवाय वैज्ञानिक घोडदौडात माणूस नैसर्गिक संतुलन हरवून बसला आहे. त्यामुळे 'विज्ञान' हा माणसाचा शत्रू आहे, अशा प्रकारची अविवेकीपणाची टिका विज्ञानांवर कधी-कधी केली जाते. पण गंभीरपणे विचार करता. यात विज्ञानाचा दोष नसून तो माणसांच्या वृत्तीचा दोष आहे, हे स्पष्ट होते. विज्ञान हा मानवाचा जिवलग सखा आहे. मानवाच्या विकसनशीलतेचे रहस्य विज्ञानाच्या सामर्थ्याचा दडलेले आहे. यात शंका नाही.

मी राष्ट्रध्वज बोलत आहे !

मयुरी जाधव, एफ.वाय.बी.एस्सी.

माझ्या प्रिय भारतवासियांनो,

आज या लाल किल्ल्यावरून स्वातंत्र्यदिनाच्या निमित्ताने संपूर्ण भारताचे प्रतिक म्हणून तुमच्याशी संवाद साधताना मला, या राष्ट्रध्वजाला, मनापासून आनंद होत आहे.

गेली काही वर्षे मला चिंतेने घेरले होते. देश आता रसातळाला जाणार, या विचाराने जीवाचा थरकाप होत होता. राष्ट्रकुल स्पर्धा घोटाळा, कोळसा खाण घोटाळा, रॉकेल घोटाळा अशा अनेक घोटाळ्यांनी देश दररोज हादरत होता. प्रत्येक घोटाळ्यात हजारो कोटी रुपयांचा भ्रष्टाचार. देशाच्या तिजोरीची राजरोस लूट चालली होती. 'भारत म्हणजे घोटाळ्यांचा देश' अशीच प्रतिमा जगभर तयार होत होती. घोटाळ्यांच्या या चिखलातून देश कधी बाहेर पडू शकेल की नाही. या शंकेने मन व्याकूळ होत होते.

पण देशासाठी प्राणाची बाजी लावणारे सैनिक आणि त्यांची मनोगते ऐकून आनंदाच्या लाटा माझ्या देहात उसळल्या. नागरिकांच्या कर्तबगारीवरून देशाची ओळख होते. हे देशाच्या नेत्याच्या लक्षात आले. याचा मला खूप

आनंद झाला.

मित्रांनो, आजवर अनेकांनी माझ्यासाठी आपल्या प्राणांची बाजी लावली. स्वातंत्र्यलढ्यात त्यांनी सर्वांगावर झेलल्या, छातीवर बंदुकीच्या गोळ्या झेलल्या. पण त्यांनी माझा कधी अवमान होऊ दिला नाही. हे स्वातंत्र्यसैनिक देशासाठी हसत हसत फासावर चढले तेही मला छातीशी कवटाळून ! ते सारे रोमांचकारक सोनेरी क्षण आठवताच आजही माझे मन अभिमानाने भरून येते.

पण खरे सांगा ... आज अशा त्यागाची गरज आहे का ? शत्रू आहेतच. अतिरेकीही हैदोस घालत आहेत. पण यांचे निर्दालन करायला आपले सैन्य समर्थ आहे. त्यांना राजकीय पाठबळ मिळाले, तर ते या सर्व शत्रूंचा नायनाट करतील, अगदी सहज !

मित्रांनो खरी गरज आहे ती लोकांच्या सहभागाची त्यांच्या इच्छाशक्तीची आपण जपण्यांसारखे केले पाहिजे. दुसऱ्या महायुद्धात जपान बेचिराख झाला. पण त्या राखेतूनही तो फिनक्सप्रमाणे भरारी मारून वर आला. त्या खडतर काळात जपान्यांनी अक्षरशः रक्ताचे

पाणी केले. अंगावर पडेल ते काम आनंदाने केले; मिळेल ते काम आपले मानले. जे करायचे ते आत्यंतिक निष्ठेने नेहमी अव्वल दर्जाच राखायचा. मोकळ्या वेळात त्यांनी घराभोवतालच्या जागेत भाजीपालाही पिकवला. त्यांनी 'देश हाच देव' आणि 'देश हाच धर्म' मानला. वीस-पंचवीस वर्षांत त्यांनी देशाचा चेहरामोहराच बदलून टाकला. 'मेड इन जपान' म्हणजे उत्कृष्ट दर्जा ही जगन्मान्य मोहोर उमटवली. जगभरात जपानला अव्वल दर्जा मिळवून दिला.

आपणही असेच केले पाहिजे. आपापल्या क्षमतेनुसार जमेल ते काम आवर्जून केले पाहिजे. वाट्याला आलेले काम कष्टपूर्वक, मनापासून व नेकीने केले पाहिजे. आपली अर्थव्यवस्था आता भरभराटीच्या टप्प्यावर आली आहे. शेकडो प्रकारची कामे उपलब्ध आहेत आणि कामे करणाऱ्याला दहाही दिशा मोकळ्या आहेत.

देशाला कमीपणा आणणारे व देशाचे नुकसान करणारे एकही कृत्य करणार नाही. अशी प्रत्येकाची प्रतिज्ञा हवी. सध्या भ्रष्टाचाराने देशाला गिळंकृत केले आहे. या भ्रष्टाचारविरुद्ध लढणे, हेच सध्या सर्वात मोठे देशकार्य आहे.

मित्रांनो, देशाचा जो नैतिक ऱ्हास चालू आहे. त्याच्या मुळाशी आहे. सर्वांच्या मनातील हव्यास प्रत्येकजण कशाचीही व कोणाचीही पर्वा न करता ओरबाडून खाऊ बघतो. या हव्यासाचा त्याग केला पाहिजे. प्रत्येकाने असा निश्चय केला पाहिजे की, मी कोणाचेही काहीही फुकटात घेणार नाही. एवढे सर्वांनी निष्ठेने पाळले. तर ती फार मोठी देशसेवा होईल.

कुसुमाग्रज म्हणतात त्या प्रमाणे,
“पन्नाशीची उमर गाठली
अभिवादन मज करू नका
मिच विनविते हात जोडूनी
वाट वाकडी धरू नका”.

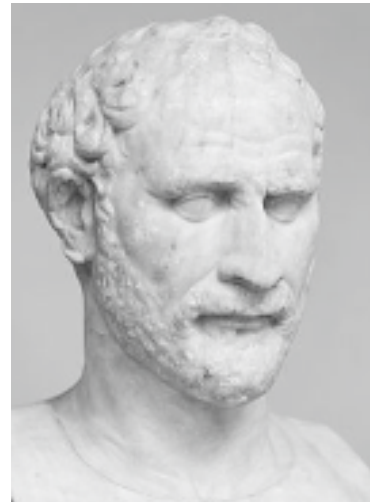
सर्वश्रेष्ठ बनलेला वक्ता

– प्रा. मोहिते के. बी.

ज्यांच्यावर विश्वास ठेवला त्यांनीच त्याची सर्व संपत्ती हडप केली. माणुसकीवरचा त्यांचा विश्वासच उडाला. विश्वासघाताच्या धक्क्याने तो मानसिक दृष्ट्या कोलमडला, आत्मविश्वास खचला. त्यामुळे त्याचा आवाज किनरा बनला, उच्चार तोतरे यायला लागले. बोलताना छातीला धाप लागे. समुहा समोर बोलताना हातापायाची थरथर होई. घशाला कोरडपडे, बोलण्याचा सर्व मजकूर विसरे, थोडक्यात वक्तृत्वासाठी आवश्यक असणारा एकही गुण त्यांच्या मध्ये नव्हता.

तरीही त्याचे स्वप्न होते जगातील प्रथम क्रमांकाचा वक्ता बनण्याचे आणि तो बनला, आपल्या सर्व वैगुण्यावर त्याने मात कशी केली असेल ?

रोज चार चार तास पळण्याचा सराव, गालामध्ये गोट्या ठेवून सागराच्या लाटांच्या गर्जन पेक्षाही मोठा आवाज काढणे, तळघरात बसून हजारो पानाचे लेखन करणे आणि मी उत्तम बोलनेच अशी सूचना प्रत्येक क्षणी मनाला देणे असा सराव करून 'डेमोस्थेनिस' एक दिवस जगातला सर्वात मोठा वक्ता ठरला त्याची वीरश्री युक्त भाषणे ऐकून सैनिक इतके प्रेरित व्हायचे की शत्रुला पळती भूई थोडी व्हायची तो असे पर्यंत ग्रीक साम्राज्याकडे वाकड्या नजरेने पाहण्याची हिंमत कोणाची झाली नाही. इतका दरारा त्याने स्वतःच्या नावाचा निर्माण केला होता.

भुत अंधश्रद्धेचे

दत्तात्रय माने, एफ.वाय.बी.एस्सी.

अंधार, तम म्हणजे काळोखरात्र 'ती' रात्र ज्या रात्री चंद्र आपल्या साक्षीला नसतो. पण याच अंधाच्या रात्रीचा फायदा घेऊन 'छत्रपती शिवाजी महाराजांनी' अनेक किल्ल्यावर मध्यरात्री चढाई करून 'स्वराज्य' उभारलं. याच अज्ञानाच्या अंधारामध्ये पूण्यात 'फुले' दामपत्यांनी 'ज्ञानाची ज्योत' पेटवली. पण आजच्या युगात अंधार म्हणजे अंधश्रद्धेचे दुसरे रूपच ठरतो आहे. मग तो रात्रीची काळोख असो अथवा मनातील चांगल्या विचारांचा दुष्काळ असो. फार पूर्वी पासूनच अंधाराच आणि अंधश्रद्धेच घट्ट नातं आहे. एकवेळ रात्रीच्या अंधारामध्ये आपण दिवा लावून प्रकाश निर्माण करू शकतो. पण माणसांच्या मनातील विचारांच्या अंधारामध्ये अंधश्रद्धे विरोधी दिवा पेटविणे मुश्कील आहे पण असंभव नाही. आज जग बदलत आहे. तरी सुद्धा अंधश्रद्धा कोणत्याना कोणत्या रूपाने समाजामध्ये प्रकट होत आहे. "काही वर्षांपूर्वी साताऱ्याचा मांढरदेवीच्या डोंगरावर अंधश्रद्धेतूनच सात जणांचे बळी दिल्याचे सिद्ध झाले होते." नांदोस येथेही अंधश्रद्धेमुळे सामूहिक हत्याकांड झाले होते. नरबळी आणि पशूबळीच्या घटनाही घडताना दिसतात

आणि आताच मागील वर्षी दिल्ली मध्ये एका कुटुंबातील ११ जणांनी मृत्युला जवळ केले होते. यातून माणसाने गाठलेला अंधश्रद्धेचा कळस दिसून येतो. पण कधीतरी माणसाच्या मनातील अंधश्रद्धा नष्ट होईल आणि 'तमसोमा जोतिर्गमय' या विधानाची पूर्तता होईल असे वाटते.

भुत, जादुटोणा, मंत्र तंत्र या पूर्वापार चालत आलेल्या परंपरेचे पालन करणे म्हणजे शास्त्रशुद्ध पद्धतीने बावळटपणाचा कळस चढविणे होय. अशा वामभागाने चालणाऱ्या अंधश्रद्धाळू लोकांसाठी कायद्याने बंधने निर्माण केली आहे. पण अंधश्रद्धा ही माणसाच्या निर्बुद्धपणाचे लक्षण आहे, कुठेतरी या सर्वांना चाप बसला पाहिजे. कुठेतरी हे सर्व थांबले पाहिजे यासाठी आज समाजात अनेक संस्था कार्यरत आहेत. पण माणसाने अंधश्रद्धे पासून सुटका मिळवण्यासाठी स्वतःपासून सुरुवात केली पाहिजे. काही मांत्रिक, बाबा आणि भामटे विज्ञानांच्या रसायनाचा खेळ दाखवून त्याला "दैवीशक्तिचा प्रताप" असे संबोधतात पण शिक्षित व्यक्ति हे जाणते आणि तीच व्यक्ती इतरांना या बंधानातून मुक्त करू शकतो, पण या समाजात

काही उच्चशिक्षित महाभाग सुद्धा असतात. जे अंधश्रद्धेला खतपाणी घालतात.

आजही भारताचा खेडोपाडी, अनेक ग्रामीण शहरामध्ये अंधश्रद्धेचे भुत बसलेले आहे. म्हसोबा, वेताळ, भानामती अशी अनेक नावे देऊन मुक्या प्राण्याचे बळी देतात आणि अश्या सडलेल्या कुबुद्धीचा अविचारांचा कळस म्हणजे 'नरबळी' होय. ऐकतानाच अंगावर शहारे येतात. पण माणसाची अंधश्रद्धा इतकी दृढ झाली आहे की तो माणसावरच हल्ले करत आहे पण ही एक प्रकारची हत्याच आहे आणि हे थांबलेच पाहिजे यासाठी आज 'अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती सामाजिक जीवनामध्ये प्रबोधन करण्याचे कार्य करते आहे.

समाजामध्ये अनेक अंधश्रद्धेचे उदाहरणे देता येतात ज्यासाठी पशुबळी, नरबळी, मानसिक व शारिरीक छळ केला जातो. परवाच 'नाशिक' मध्ये आपल्या समाजात 'देवदासी' सोडण्याची प्रथा असलेल्या मुलीने 'त्या' विरोधात आवाज उठवत स्वतःची सुटका करून घेतली पण आजही अशी कित्येक चुकीच्या प्रथेचे पालन जोमाने चालू आहे.

'एक मात्र खरं आहे आपला धर्म देव दगडात आहे हे समजावण्यात यशस्वी झाला पण माणसातला देव दाखविण्यात अयशस्वी ठरला'.

अंधश्रद्धेमध्ये रुतलेल्या समाजाला विज्ञानवादी बनवू पाहणाऱ्या डॉ. नरेंद्र दाभोळकर यांची हत्या झाली. ही घटना समाजाच्या प्रतिगामी प्रवृत्तीचे दर्शन घडवते. या गोष्टीने खचून न जाता अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती अधिक जोमाने काम करून भोंदू बाबांचा पदाफार्श करते आहे. आपल्या महाविद्यालयामध्ये डॉ. हमीद दाभोळकर 'विवेक वाहिनी' च्या उद्घाटन कार्यक्रमाला आले होते. याचा मला आनंद व अभिमान वाटतो.

आई ... तुझ्यासाठी

पार्वती माने, ११ वी (कॉमर्स)

आज सांगायचे आई ।

नको कळी खुडण्याची घाई ।

श्वास घेईल पोटात तुझ्यासाठी

घुसमट माझी आत,

नको करू माझा घात ।

डोळे पाणावते माझे तुझ्यासाठी,

पोराचा हट्ट आगळा,

करती जीव कापून वेगळा ।

जीवन कासावीस माझा तुझ्यासाठी

तुला सोसेना माझा भार

यात तुझ्या मातृत्वाची हार ।

सुख घेऊनी येईल तुझ्यासाठी

अंधारच्या दिशा दाट

अडवू नको माझी वाट ।

देह झिजविन माझा तुझ्यासाठी

झाले गोळा संकटाचे ढग

तुला माझ्या श्वासांची बसे धग ।

होईल साऱ्याची झुळुक तुझ्यासाठी

जीव सुटता सुटेना, नाळ तुटता तुटेना

प्राण मुठीत धरीला तुझ्यासाठी ॥

प्रेमाचं नात

वैभव गमे, एफ.वाय.बी.कॉम.

प्रेमाचं नात हे एक वेगळीच ऊर्जा देणार रसायन आहे. नात म्हटलं की ते शुद्ध असावं, त्यामध्ये कुठलाच लोभ नसावा, अशा नसावी. लोभ असावा पण प्रेमाचा. पण त्या अगोदर एक गोष्ट लक्षात घ्यावी की, आपण इतरांबरोबर प्रेमाने वागलो तर ते स्वतःहून आपल्याशी प्रेमाने वागतील. प्रेम देणं हे अगोदर जमलं पाहिजे आणि ते एकदाच जमलं की इतरांचं प्रेम आपोआपच मिळत. आणि प्रेम काही पैशाने मिळत नाही. प्रेम हे निस्वार्थ मनापासून असावे. नात जोडता आलं पाहिजे मग ते माणसांशी असो वा मुक्या जनावारांशी असो किंवा या निसर्गाशी. मी म्हणेल निसर्गाशी आणि मुक्या जीवाशी जर जीवाचं नात जोडता आलं तर माणसांशी नात जोडायला जास्त वेळ लागणारच नाही. एवढंच नाही तर निर्जीव वस्तुविषयी जर प्रेम दाखवलं, आपुलकी दाखवली तर जित्याजागत्या माणसांशी आपुलकीने वागताना त्रासच होणार नाही. जर निर्जीव वस्तूचे आभार मानायची सवय लागली की, सजीवांचे आभार मानायला आपोआपच शिकाल. आभार मानणे ही एक सवयच झाली पाहिजे. ज्यांच्यामध्ये माणसे जोडण्याची आणि जोडलेली माणसे जपण्याची कला आहे.

जगाच्या पाठीवर कुठेच तो माणूस रस्त्यावर झोपू शकत नाही, आणि उपाशी तर मुळीच राहू शकत नाही.

माणसाच्या मनातील राग, द्वेष, हेवा, अलंकार या गोष्टी जर निघून गेल्या तर उरते फक्त प्रेम. प्रत्येकांशी प्रेमाने वागतज आले पाहिजे. एवढंच नव्हे आमच्या संत महात्म्यांनी प्रेमाला महत्त्व दिले आहे. नाथ महाराज म्हणतात.

भक्ती प्रेमविन ज्ञान नको देवा ।

अर्थात भक्ती म्हणजे पण एक प्रकारचे प्रेमच आहे.

नाथ महाराजांनी मुक्या जनावरांमध्ये देव पाहिला. गाढवाला गंगेचे पाणी पाजले. पण त्यांनी मुक्या जनावरांशी नात जोडलं. ते नात त्यांना जोडता आलं म्हणूनच देवासोबत नात जोडणं त्यांना शक्य झाले. पुढे तर ते म्हणतात माणसांमध्ये जर प्रेम नसेल आणि तो खूप ज्ञानी पंडित असेल तर तो फक्त शृंगार केलेल्या रांडाव बाईसारखा आहे.

पैसा आणि नाती यामध्ये काय श्रेष्ठ ? अस जर

एखाद्याला विचारले तर तो नातीच म्हणेल. काहीजण उत्तर नाती देतील पण स्वतः मात्र नात्यापेक्षा जास्त महत्त्व पैशाला देतील.

व.पु. काळे म्हणतात, “धनादेशापेक्षा जित्याजागत्या माणसाच प्रेम लाभणं या वैभवाची तुलना कशाचीच होऊ शकत नाही”.

अर्थातच पैशापेक्षा नाती ही महत्त्वाची असतात. जगात कुठलंच नात अस नसेल जे पैशाने विकत घेता येईल. कदाचित विकत घेताही येईल पण ते नाटकापूरतच किंवा ३ तासाच्या सिनेमापूरतच. पैशाची व नात्याची तुलना होऊच शकत नाही. कारण पैशाला मूल्य असतं आणि नातं हे अमूल्य असत. पैशाला आकड्यामध्ये मोजता येते पण नात्याला कुठलेच आकडे नसतात.

नाते खूप प्रकारची आहेत पण मैत्रीचं नात काही वेगळेच. मला जर कुणी विचारले की निस्वार्थी नात कुठलं? त्यावेळेस मी त्याला सांगेल की जगाच्या पाठीवर आई-वडील यांच्यानंतर निस्वार्थी नात कोणतं असेल ते मैत्रीचं. कदाचित काहींचे मित्र असतीलही लोभी. पण माझे मित्र तर निस्वार्थीच आहेत. बायको हा लग्नानंतरचा विषय पण लग्नाअगोदर तर मित्रच.

नात जोडणं म्हणजे नेमकं काय ? तर या जगतामध्ये जगत असताना प्रत्येकामध्ये देवाचा अंश आहे या वृत्तीने वागणे. जस आपण स्वतःचा विचार करतो तसाच विचार इतरांचा करणं आणि प्रत्येकाशी आपुलकीने, बंधुत्वाच्या भावनेने कुठलाही राग न करता, स्वार्थ न करता निस्वार्थी मनाने वागणं आणि प्रत्येकाला आपलंसं करून घेणं आणि प्रेमाचा संबंध निर्माण करणं म्हणजेच नात जोडणं होय

संत ज्ञानेश्वरांनी याच भावनेने ‘हे विश्वची माझे घर...’ म्हटले तर संत तुकारामांनी ‘वृक्षवल्ली आम्हा सोयरी वनचरे...’ असा विचार अभंगामधून व्यक्त केला आणि म्हणून तर कुसुमाग्रजांनी निस्वार्थ प्रेमाला मानवी संस्कृतीचा अर्थ संबोधले आहे.

पाणीदार पाणिनी

– प्रा. मोहिते के. बी.

एका ज्योतिषाने लहानपणी त्याचा हात पाहिला आणि म्हणाला, ‘अरेरे!’

“तुझ्या हातात विद्या आणि पैसा दिसत नाही”.

“कशावरून ?” त्या मुलाचा प्रश्न

“तुझ्या हातावरील हस्तरेषा सांगतात” ज्योतिषी

तो मुला तरातरा घरात गेला. सुरीने तळहातावरच्या सर्व रेषा कापून टाकल्या. आपला रक्तबंबाळ हात ज्योतिषाला दाखवून म्हणाला.

“ज्या हातावरील रेषा पाहून तुम्ही माझे भविष्य सांगितले त्या रेषाच मी आता नाहीशा केल्यात आता मीच माझे भविष्य सांगतो. मी विद्याही मिळवीन आणि पैसाही मिळवून दाखवीन”. तुमचे भवितव्य तुमच्या हस्तरेषावर नाही तर हातावरील कर्तृत्वावर आहे हे पाणिनीने सप्रमाण सिद्ध करून दाखविले ‘व्याकरणकार पाणिनी’ या सुप्रसिद्ध नावाने तो ओळखला जाऊ लागला.

अनेकजण भविष्याकाराने सांगितलेल्या भाकितापुढे माना तुकवितात पण पाणिनीच का नागासारखा फणा काढून उभा राहिला ?

माणसाने आपल्या कष्ट व मेहनती ने प्रचंड यश संपादन केले पाहिजे. हेच यातून आपणांस शिकायला मिळते.

प्रसिद्ध हॉटेल उद्योजक विठ्ठल कामत म्हणतात,

मैं न कभी चांद सितारों का मौताद रहा,

मैंने अपने मेहनत के उजाले देखे हैं ।

नजूबीने मेरे बारे में तब ही कह डाला

जब उसने मेरे हात के छाले देखे है

म्हणजे हस्तरेषा आणि ज्योतिषापेक्षा कष्टावर आणि मेहनतीवर विश्वास ठेवणे अधिक गरजेचे आहे.

आयुष्य - ध्येय, आवड, पर्याय

पुजा लवळे, एम.ए. (भाग-१ इतिहास)

आजकाल १२-१३ वर्षांच्या मुला-मुलींच्या ओठीदेखील 'करिअर' हा शब्द सर्रास असतो. अर्थातच 'करिअर' म्हटल, की पद, पैसा, प्रतिष्ठा यांसोबत फॅशन, आवड, कल यांचा मेळ घालताना बहुतांश युवक-युवतींच्या विचारांचा गोंधळ उडून जातो. मग हा गोंधळ कमी करण्यासाठीच करिअर शुभचिंतक, व्यवसाय प्रशिक्षण, मार्गदर्शक यांची गरज भासते. पण एवढे सर्व उपाय करूनही विचारांचा गोंधळ थांबत नाही. बऱ्याचदा आपल्याला काय हवय, हेच माहित नसतं. आपण आपल्या आयुष्यात जेव्हा विचार नियमांचा अवलंब करू, तेव्हा घडेल क्रांती, पण ही क्रांती घडण्यासाठी आपल्याला एक प्रश्न स्वतःला वारंवार विचारायचा तो म्हणजे, 'मला काय हवय ?'

करिअर निवडताना आपण अनेक पैलूंचा विचार करतो. पण स्वतःला नेमक काय हवंय, याचा विचार मात्र आपण कधी करत नाही. काही जण हा विचार करतात देखील पण त्यांची 'विचार प्रक्रिया', 'विचार-मंथन' हे चूकीच्या दिशेने होत असते. आपण करिअर बाबत जर विचार नियमांचा अवलंब केला. तर आपल्या एकाच

निर्णयामुळे अनेक सकारात्मक परिणाम लाभतील.

एका विद्यार्थ्याला त्याच्या जीवनात एक असं कार्यक्षेत्र (Career) निवडायचंय, ज्याच त्यालाकधी टेन्शन येणार नाही. शिवाय ते काम करताना त्याला नेहमी फक्त आनंदच मिळत राहिल, शिवाय त्याला पाहुन लोकांना काही वेगळ आणि नविन कार्य करण्याची प्रेरणा मिळेल पण असं काही करिअर मिळेल, याची खात्री वाटत नाही. अशा वेळी काय करायला हवं ? सर्व प्रथम त्यानं हा समज बाळगायला हवा, की प्रत्येक शरीराचा स्वभाव धर्म वेगळा असतो. त्यामुळे माणूस जेव्हा त्याच्या स्वभावानुसार कार्यक्षेत्र म्हणजे करिअर निवडतो, तेव्हाच तो त्या कार्यातून आनंद घेऊ शकतो. शिवाय त्या क्षेत्रात नवनिर्माण करू शकतो, खरतरं प्रत्येक माणसात किमान एक गुण असा असतो, जो त्याच वैशिष्ट्ये ठरवतो आणि त्याला विशिष्ट ओळख (Unique Identify) देतो. आजवर या जगात अनेक लोकांनी स्वताःला ओळखून वेगळ क्षेत्र निवडलं आणि त्यात स्वतःच्या कर्तृत्वाचा वेगळा ठसा उमटविला. असे लोक इतरांसाठी प्रेरणास्त्रोत असतात. पण हे यश प्राप्त करण्यासाठी एक विचार नियम समजून घ्यावा लागतो.

तुम्ही जेव्हा सकारात्मक भावनेत राहता तेव्हा निसर्ग स्वतःच तुम्हाला तुमच्यासाठी योग्य असलेल्या क्षेत्राकडे (करिअर) कडे घेऊन जाईल. कारण निसर्गात प्रेरणादायी कार्य रचनात्मकता अस सगळ काही भरपूर आहे. पण तरीही लोक हा नियम समजून घ्यायला असफल होतात.

तुम्ही जेव्हा नकारात्मक भावनेत राहता तेव्हा बरेच नकारात्मक विचार येतात. जसे कि “माझ्या मनासारखा करीअर ऑप्शन कुठेच दिसत नाहीए ? यावेळी तुम्ही नकारात्मकता आपल्या स्वतःकडे आकर्षित करून होत असता.

तुम्हाला जर खरंच बेस्ट करिअर हव असेल तर आंतरिक समाधानाचा अनुभव घ्यायला आतापासून सुरुवात करायला हवी. तुम्ही जेव्हा काही क्षण शांत राहून आनंद आणि तणावरहित (relaxed) अवस्थेत काम करण्याचा अनुभव तुम्हाला पुन्हा प्रदान करण्यासाठी निसर्ग तशाच घटना निर्माण करतो. कारण तेव्हा तुम्ही समाधान आकर्षित करणारे चुंबक बनलेले असता.

तुम्हाला जर भविष्यात अनेक लोकांना प्रेरणा द्यायची असेल, तर त्यासाठी आधी तुम्हाला अंतःप्रेरित आणि आनंदी व्हाव लागेल. विश्वात आजपर्यंत अशाच लोकांना आत्मसंतुष्टी लाभली आहे. ज्यांनी निसर्गावर अतूट विश्वास ठेवत कार्य केल. तेव्हा मनाला हेच समाजावून सांगा, की सगळं काही भरपूर आहे. या विचारासोबत तुमच्या मनात सकारात्मक भावनेचा प्रभाव वाढू लागेल. म्हणजेच केवळ सकारात्मक विचारांमध्येच सातत्य न ठेवल्यामुळे जवळ आलेली गोष्ट दूर जाते. तुम्ही मात्र अस कधीही करू नका. धीर धरा आणि जीवनात येणाऱ्या आश्चर्यांसाठी तयार रहा. (Watch, Wait, with Wonder)

तुम्हाला जी गोष्ट मिळवायची आहे, ती इतरांना मिळवून देण्यासाठी निमित्त बना. समजा, तुम्हाला एखाद्या कठीण परिक्षेत (tough exam) चांगले मार्क्स मिळवायचे असतील तर इतर विद्यार्थ्यांना अभ्यासात मदत करा. इतरांना मदत करण्यात कधीच टाळाटाळ करू नका. काही विद्यार्थ्यांकडे चांगल्या नोट्स आणि पुस्तके असतात, पण ते त्यांना माहित असलेली गोष्ट मुद्दामहून इतर विद्यार्थ्यांना देत नाहीत. आमचा बाप अन् आम्ही या आत्मकथनामध्ये कुलगुरु डॉ. नरेंद्र जाधव असे म्हणतात की, काय व्हायचे ते

आपण ठरवायचे आणि जे ठरवले त्यामध्ये सर्वोत्तम बनायचे. झोकून देवून काम केल्यावर यश नक्की भेटते. ज्ञान, सहकार्य, आनंद, या काही गोष्टी आहेत त्या देण्याने वाढतात.

जेव्हा तुम्ही इतरांना काही मिळावं यासाठी मदत करता तेव्हा निसर्गसुद्धा तुमची स्वप्न साकार करण्यासाठी तुम्हाला मदत करू लागतो. म्हणूनच निसर्गाच्या शक्तीवर विश्वास ठेवून नेहमीच अशावादी विचार रूजवत रहा. थोडक्यात घ्यायला शिका, देणारे व्हा. मग तो दाताही (ईश्वर, निसर्ग) तुम्हाला प्रत्येक गोष्ट भरपूर देईल.

मला करिअर मध्ये काय हवंय ?

करिअर बदल नेहमी असे विचार बाळगा की मला माझ्या कार्यक्षेत्रात विश्वासाह आणि निष्ठावान सहकर्मचारी हवेत, जेणे करून ते उत्तमोत्तम वस्तुंची निर्मिती करून विश्वात केवळ आनंदच पसरवतील.

मला माझ्या करीअर मध्ये सहजता हवीय, जेणे करून सर्वजण आनंदी आणि स्वस्थ राहतील.

मला सर्वांच सहकार्य हवंय जेणे करून मी माझी स्वतःची जबाबदारी योग्य प्रकारे पार पाडून कंपनीच्या प्रगतीसाठी हातभार लावू शकेन.

मला माझ्या आयुष्यात सर्व कामात पूर्णत्व हवंय, जेणे करून माझं संपूर्ण जीवन आनंदी बनावं.

मला नाविन्यपूर्ण, सर्जनशील आणि आव्हानात्मक कार्य हवंय जेणे करून माझ्या प्रेरणांमुळे इतरांच्याही सर्व शक्यता खुलतील.

अशा प्रकारे शारीरिक, मानसिक, आर्थिक, आध्यात्मिक, सामाजिक या जीवनाच्या सर्व स्तरांवर केवळ त्याच गोष्टींचा विचार करा की जे तुम्हाला हवंय. ज्या गोष्टींवर आपण लक्ष केंद्रित करतो, ती आपल्या जीवनात वृद्धिंगत होते.

धरू विज्ञान तंत्रज्ञानाची कास

करु भारत देशाचा विकास

हाच आमचा युवा तरुण-तरुणींचा ध्यास.

मी ऐकलेले चांगले विचार

रजिया खातिब, एस.वाय.बी.ए.

माणूस राग जितक्या सहजतेने व्यक्त करताना तितक्याच सहजतेने जर प्रेम ही व्यक्त करू शकला असताना तर जगायला किती मज्जा आली असती. माणसाच्या निम्न्या समस्या या व्यक्त केलेल्या रागाने आणि कधीही न व्यक्त केलेल्या प्रेमांमुळे वाढतात. शब्द बोलताना शब्दाला धार नाही तर आधार असला पाहिजे कारण धार असलेले शब्द मन कापतात. तर आधार असलेले शब्द मन जिंकतात. हे चुकतं आयुष्यातलं आणि आयुष्य चुकत जात,

“निर्णय चुकतात आयुष्यातले

आणि आयुष्य चुकत जातं,

प्रश्न कधी कळत नाही,

उत्तर मात्र चुकत जातं”

दाखवणाऱ्याला वाट माहित नसते

चालणाऱ्याचे ध्येय मात्र हरवून जातं.

दिसतात तितक्या सोप्या

नसतात काही गोष्टी

अनुभव म्हणजे काय हे तेव्हाच कळतं.

असे मित्र बनवा जे कधीच साथ सोडणार नाहीत,

असे प्रेम करा की ज्यात कधीच स्वार्थ असणार नाही, असे हृदय बनवा की ज्याला तडा जाणार नाही, असे हास्य बनवा ज्यात रहस्य असणार नाही, असा स्पर्श करा ज्याने जखम होणार नाही, आयुष्यात असे लोक जोडा की वेळ येईल तेव्हा तुमचा आरसा व सावली बनतील. कारण आरसा कधी खोट बोलताना ही व सावली कधी साथ सोडत नाही.

व. पू. काळे म्हणतात, की व्यक्तित्व कसे दिसावे यापेक्षा कसे असावे याला महत्त्व असते. हे जर नसेल तर जास्तीत-जास्त कसे नसावे याला महत्त्व दिले पाहिजे. स्वप्न पूर्ण झाले नाही म्हणून रडायच नसत, रंग उडाले म्हणून चित्र फाडायच नसत. फक्त लक्षात ठेवायच असत सर्वकाही आपलच नसत. आपल्या दुःखात कदाचित दुसऱ्याच सुख असत. छोट्याश्या या आयुष्यात खूप काही हव असत. मात्र जे हव असत तेच का बर मिळत नसत. हव्या असणाऱ्या सगळ्याच गोष्टी मिळत नसतात. मात्र नको असणाऱ्याच गोष्टी का बरं माणसाला मिळत असतात. आणि न मिळणाऱ्याच गोष्टी माणसाला का बर हव्या असतात.

याच उत्तर सांगणाऱ्याने खूप छान सांगितले आहे.

“आयुष्य छान आहे,
थोडंस लहान आहे
रडतोस काय वेड्या,
जगण्यात शान आहे”.
काट्यातही झुलती कमान आहे,
उचलून घे ते दुनिया दुकान आहे.
जगणे निरर्थक म्हणतो, तो बेमान आहे.”

सुखा साठी कधी-कधी रडावं लागत तर कधी-
कधी हसावं लागतं. कारण सुंदर धबधबा बनायला
पाण्यालाही उंचावरून पडावं लागतं. चार चौघात
बसण्यापेक्षा कधी समुद्र किनाऱ्यावर आठवणींना सोबत
घेवून बसा. आयुष्य खूपच SSS सुंदर SSS वाटायला
लागतं. आपल्याला कोण हवं या पेक्षा आपण कोणाला हवे
आहेत याचा विचार केला पाहिजे.

“आकाशातले तारे कधीच मोजून होत नाहीत.
तसेच मानसाच्या गरजा या कधीच पूर्ण होत नाही. शक्य
तेवढे तारे मोजून समाधानी रहावं आयुष्य जास्त सुंदर
वाटत.”

आयुष्यातील सर्वात मौल्यवान गोष्ट म्हणजे
आनंद. मात्र मज्जा अशी की मौल्यवान असूनही परमेश्वराने
आपल्याला ती विनामूल्य दिलेली देणगी आहे. पण त्याहून
अधिक गमतीची गोष्ट अशी की आपल्यापैकी अनेक
जनांना त्याचा पत्ताच लागत नाही. उगवणाऱ्या प्रत्येक
दिवसाला आनंदाने सामोरे जावा. जाताना तो तुम्हाला
समाधान देवून जाईन.

आनंद हा फुलपाखरा सारखा असतो. जितका
तुम्ही त्याचा पाठलाग कराल तेवढा तो तुमच्या पासून लांब
जातो. आणि तुम्ही निश्चित बसलाकी अलगत तुमच्या
खांद्यावर बसतो.

“प्रश्न सुटण्यासारखा असला तर काळजी
करण्यासारखे काय,

आणि तो जर सुटत नसेल तर काळजी करून
फायदा काय”.

पराभवाने माणूस संपत नसतो प्रयत्न करायचे
सोडतो तेव्हा तो संपतो. कठीण काळात सतत स्वतःला
सांगा शर्यत अजून संपली नाही. कारण मी अजून जिंकलो
नाही.

छुले आसमा,
जमी की तलाश ना कर,
जिले जिंदगी,
खूशी की तलाश ना कर
बदल जायेगी तकदीर
खूद ही मेरे दोस्त
मुसकुराना सिखले
वजह की तलाश ना कर

मशहूर होना मगर कभी मगरूर मत होना, छूलो
कदम कामयाबिके मगर कभी अपनोंसे दूर मत होना, जिंदगी
में खूब मिल जायेगी दौलत और शौहरत मगर अपने ही
आखीर अपने होते है, ये बात कभी भूल मत जाना ।

TION ची करामत

सुहास आटोळे, एफ.वाय.बी.कॉम.

बस स्टॉपवर थांबून करायचो तिचे Observation

ती यायची करून रोज नवनविन Fashion

तिच्याबद्दल मनात वाटायचे खूप Attraction

ती स्वीकारेल का मला याचे यायचे Tension

मित्रांशी केले यावर खूप Conversation

मी ताबडतोब घ्यायला हवी Strict Action

हे दिले त्यांनी मला अनमोल Suggestion / Solution

वक्तृत्व स्पर्धेत नंबर आला

म्हणून केले Congratulation

त्यावर लगेचच पटकन म्हणाली No Mention

त्याचठिकाणी घडून आले दोन हृदयांचे Relation

दोघांच्याही आई-वडिलांकडून मिळाली Permission

या आनंददायी क्षणासाठी मी ठेवले आहे Function

माझ्याकडून व तिच्याकडून तुम्हाला invitation

कोल्हा'पूर' ची पुरस्थिती ...

शिवकन्या सुर्यवंशी, ११ वी (आर्ट्स)

मुसळधार पाऊस सुरु झाला की, कोल्हापूरच्या त्या दिवसाची आठवण येते. कोल्हापूरला कसा अचानक पाऊस सुरु झाला अन् होत्याचे नव्हते करुन टाकले. त्यामुळे पाऊस सुरु झाला आणि थोडे-थोडे पाणी साचायला लागले की, काळजाचा ठोकाच चुकतो. कोल्हापूरचे ही तसेच झाले, पाऊस सुरु झाला अन् कृष्णा, पंचगंगा, वारणा दूधगंगा नद्यांच्या पाणीपातळीत झपाट्याने वाढ झाली आणि कोल्हापूरांच्या काळजाचा ठोकाच चुकला. २६ जुलै २००५ चा प्रलयकारी महापूर आठवतो. गेल्या १२ वर्षात कोल्हापूरात पाण्याखाली जाणारे रस्ते भराव टाकून उंच करण्यात आले होते. अनेक मार्गावर नवे पुल बांधण्यात आले होते. मात्र तरीही पावसाने कोल्हापूर, सांगलीला आपली शिकार बनवलेच. सातारा जिल्ह्यातील धरणांतून पाण्याचा प्रचंड मोठा विसर्ग चालू होता. तो क्षण डोळ्यासमोर उभा राहिला की अंगावर काटाच उभा राहतो.

शंभर वर्षातील विक्रम या महापुराने मोडीत काढून नवीनच विक्रम रचला. त्या महापूरात शिरोळ तालुक्यातील १९ हजार ५०० हेक्टर पीकक्षेत्र पाण्याखाली गेले. १३६२

घरे जमिनदोस्त झाली. चार हजारांहून अधिक घरांची पडझड झाली. दुकाने, हातगाड्या पाण्याखाली गेल्याने अतोनात नुकसान झाले. रस्त्यांवर दहा ते पंधरा फूट पाणी आल्याने मदतकार्यात अडथळे येत आहेत.

पुराच्या पाण्याने वेढा दिल्याने अनेक गावांना बेटांचे स्वरूप प्राप्त झाले होते. महापुरामुळे हजारो कुटुंबाचे संसार आणि शेतजमिनीवरील पीकांना कवेत घेतले होते. घरे पाण्याखाली गेल्याने प्रापंचिक साहित्याबरोबरच पशुधन पण पाहून गेले. अशा परिस्थितीत लष्कराच्या मदतीने ग्रामस्थांना यांत्रिक बोटीतून आपला गाव सोडावा लागला. वाढणारे पुराचे पाणी अन् आभाळातून बरसणारा पाऊस यामुळे कोल्हापूरांचा धीर खचत होता. पुराचे पाणी कमी होण्याचे नाव घेत नव्हते. अन्नधान्याचा तुटवठा, पिण्याच्या पाण्याची पंचाईत. कोल्हापूरकर सगळीकडून घेरले होते. पण तरीही मदत करणारांनी त्यांना खूप मदत केली.

अनेक वैद्यकीय पथके पूरस्थळी पाठवण्यात आली. कारण सगळीकडे पाणी साचल्याने रोगराईचा मुक्त सुळसुळाट चालला होता. त्यामुळे वैद्यकीय पथकांनी

जागोजागी जाऊन पुरग्रस्तांची काळजी घेतली. त्यामुळे पुरग्रस्तांना खूप मोठा दिलासा मिळाला. त्यांना मानसिक समाधान होऊन आपल्या पाठीमागे कोणीतरी उभे असल्याची जाणीव झाली.

शहरातील शाळा, महाविद्यालयांना सुट्टी देऊन पुरग्रस्तांच्या निवाऱ्याची सोय करण्यात आली. शाळेतील विद्यार्थ्यांनी आपले डबे पुरग्रस्तांना दिलेतर काहींनी खाऊच्या पैशातून जीवनाश्यक वस्तू घेऊन दिल्या. कुणी कपडे, कुणी पैसे, चादरी प्रत्येकाने शक्य तितकी सढळ हाताने मदत केली.

पण आता त्यांच्या पुढे सर्वात मोठा प्रश्न उभा होता, तो म्हणजे पुराचे पाणी हळूहळू कमी होत होते, पण त्या पुराच्या पाण्यासोबत वाहत असलेला प्लॉस्कटचा कचरा, तसेच गाळ, माती घरात शिरून बसली होती. आधी ती हटविणे हा मोठा प्रश्न होता. पाणी कमी झाल्यामुळे सगळीकडे चिखलच झाला होता. त्यामुळे माणसांना इकडून तिकडे जाता येत नव्हते. चिखलामुळे रोगराईला वाव मिळाला होता. त्यामुळे सगळीकडे रोगराई पसरत होती. ती आटोक्यात आणण्याचे प्रयत्न चालू होती. पुरग्रस्तांना सुरक्षित जागेवर हलवण्यात आले होते.

सांगली जिल्ह्यामध्ये देखील पूरामुळे खूप नुकसान झाले. सांगली येथील सार्वजनिक ग्रंथालयातील हजारो पुस्तके पुराच्या पाण्यामुळे भिजून खराब झाली. सर्वसामान्य समाजाचे ज्ञानात्मक नुकसान झाले.

रोगराईमुळे हजारो लोकांना आपला जीव गमवावा लागला होता. खूप लोक दररोज आजारी पडत होते. त्यामुळे रोगराई आटोक्यात आणणे हे वैद्यकीय पथकापुढील महत्त्वाचे कार्य उरले होते. या कामात अनेकांनी सढळ हाताने मदत करून माणुसकीचे दर्शन घडवून दिले

माझे ध्येय....

पार्वती माने, ११ वी (कॉमर्स)

मी एक विद्यार्थी आहे
तो मी आजन्म राहणार आहे...
विद्या हेच माझे धन आहे
ते मिळवणार आहे...
अभ्यास ही माझी साधना आहे
ती मी पूर्ण करणार आहे
वाचाल तर वाचाल म्हणून
मी पुस्तक वाचणार आहे...
ग्रंथ-भांडाराचे अद्भूत बघणार आहे
निसर्गातील घडामोडी पाहणार आहे
मी सोबती निसर्गाची होणार आहे
सद्गुण, नम्रता हे अलंकार आहेत
ते मी जपून ठेवणार आहे
चारित्र्य व शील माझा आत्मा आहेत
ते मी जपणार आहे
आई-वडील, गुरुंचा आदर ठेवणार आहे
जीवनावरची माझी अशी श्रद्धा आहे
ईश्वर असा मी अनुभवणार आहे
मी माझे ध्येय साकारणार आहे.

फुलपाखरु सहजीवनातला दुवा

अदित्य साळवे, एफ.वाय.बी.एस्सी.

निसर्गात अनेक विलोभनीय गोष्टी आहेत. त्यापैकी एक म्हणजे फुलपाखरु ! फुलपाखरु असे म्हटले तरी डोळ्यांपुढे येते, उभा राहते तो रंगीबेरंगी पंख लाभलेला, मुक्तपणे विहारणारा, फुलातील मकरंदाच्या शोधात फुला - फुलांवर बसणारा असा किटक !

फुलपाखरांचे नुसते रूपच देखणे नसून, त्यांचा जीवनक्रम देखील मोहून टाकणारा आहे. सकाळच्या कोवळ्या उन्हात फुलपाखरे पंख उघडून सुर्यस्नान होतात. या उन्हातून त्यांना दिवसभर बागडण्यासाठी लागणारी उर्जा मिळते. पंखाद्वारे उडून पायांच्या आधारे फुलावर बसून, सोडीद्वारे ते फुलामधला मकरंद पित असतात. काही ठरावीक फुलपाखरे मात्र कधीच फुलावर येत नाहीत; अशांपैकी नवाब, टावनी, राजा, बॅटॉन यासारख्या फुलपाखरांना कुजलेली फळे, प्राणी-मनुष्य यांचे मलमूत्र प्रिय असते. यामधून त्याला नायट्रोजन, सोडीयम, मीठ हे आवश्यक घटक मिळतात.

फुलपाखरांतील नर-मादी एकमेकांविषयी पिंगा घालत असताना, त्यांना न्याहाळणे खूप रंजक असते. मादी एक विशिष्ट प्रकारच्या फ्रेरोमोन संप्रेरक हवेत सोडते आणि त्याच प्रजातीच्या नराला तो आकर्षित करतो. त्यानंतर नर आणि मादी हे एकत्र येऊन विहार करायला

सुरुवात करतात. हा विहार म्हणजे एकमेकांची क्षमता जोखणे होय. यालाच फुलपाखरांचे प्रियाराधन असेही म्हणतात. रात्रीच्या वेळी अथवा भर पावसात पानांच्या खालच्या बाजूला बसून ही फुलपाखरे विश्राम करतात.

या फुलापाखरांसाठी अत्यंत आवश्यक अशा दोन प्रकारच्या वनस्पती आहेत. एक म्हणजे 'नेक्टर प्लान्ट' अर्थात ज्यामध्ये रस असतो अशी फुलझाडे, उदा. घाणारी, रिठा, जमैकत स्पाइक्स, एक्सझोरा, सदाफुली वगैरे आणि दुसरे म्हणजे, त्यांच्या खाद्य, वनस्पती, फुलपाखरांचा संपूर्ण जीवनपट या वनस्पतीवर अवलंबून असतो. फुलपाखरांच्या मादीने अंडी देणे, त्यातून अळी, अळीपासून पुढे निर्माण होणारा कोष आणि शेवटी कोषातून बाहेर पडणारे फुलपाखरू; हे सारे ज्या वनस्पतीवर घडते. ती वनस्पती म्हणजे खाद्य वनस्पती होय. आपल्या अवतीभोवतीच्या परिसरात वाढणारी कडीपत्ता, लिंबू, बोर, मेहंदी, रुई, सीताफळ, आंबा, अशोक यांसारखी अनेक झाडे या फुलापाखरांच्या खाद्य वनस्पती आहेत.

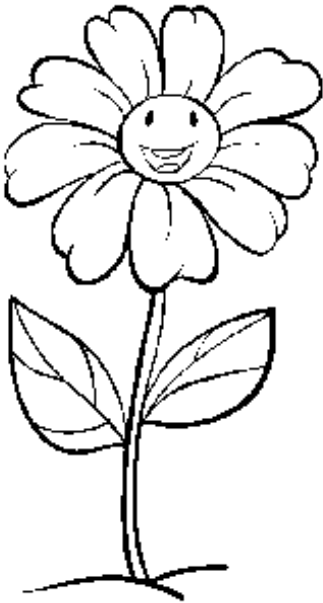
म्हणूनच यासारख्या झाडांचे संवर्धन करणे म्हणजे एक प्रकारे फुलपाखरांचेही संवर्धन करणेच आहे.

आयुष्य म्हणजे काय ?

पार्वती माने, ११ वी (कॉमर्स)

आयुष्य म्हणजे आव्हान - त्याला सामोरे जा
आयुष्य म्हणजे देणगी - तिचा स्विकार करा
आयुष्य म्हणजे धाडस - लढा द्या
आयुष्य म्हणजे दुःख - त्यावर विजय मिळवा
आयुष्य म्हणजे गुंतागुंत - त्याला तोंड द्या
आयुष्य म्हणजे कर्तव्य - पार पाडा
आयुष्य म्हणजे खेळ - मनापासून खेळा
आयुष्य म्हणजे गुढ - त्याचा उलगडा करा
आयुष्य म्हणजे गीत - गात रहा
आयुष्य म्हणजे संधी - तिचा लाभ घ्या
आयुष्य म्हणजे प्रवास - पूर्ण करा
आयुष्य म्हणजे वचन - पूर्ती करा
आयुष्य म्हणजे प्रेम - आनंद लुटा
आयुष्य म्हणजे सौंदर्य - त्याची स्तुती करा
आयुष्य म्हणजे उर्मी - तिचा उलगडा करा
आयुष्य म्हणजे धडपड - लढत रहा
आयुष्य म्हणजे कोडे - सोडवा
आयुष्य म्हणजे ध्येय - प्राप्त करा

बाबाची लाडकी लेक

जया पाटील, ११ वी (कॉमर्स)

पोरीची पसंती आली की,
बापाचं काळीज धडधडत
चिमणी घटं सोडणार म्हणून
आतल्या आत रडत असंत ...

हसरे खेळते बाबा एकदम धीर
गंभीर दिसू लागतात
पोरीला पाणी मागण्यापेक्षा
स्वतःच उठून घेतात ...

त्या घरातली चिवचिवाट आता कायमची थांबणार असते
म्हणून बाप लेक झोपल्यानंतर
तिच्याकडं पांघरून ओढत असतो...

आंबुच्या-लिंबुच्या करत मोठी
कधी झाली कळत नाही
बाप सांगतो तिला सोडून मला,
पाणीही गिळत नाही ...

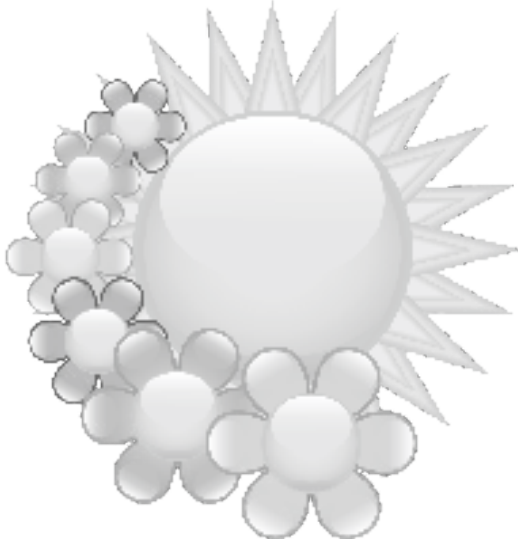
दिवसातून मायेने एकदातरी जवळ घ्यावं वाटतं
परक्याचं धन असलं तरी द्यायला मात्र नको वाटतं ...
उठल्यापासून झोपेपर्यंत बापाची काळजी घेत असते
आज ना उद्या जाणार म्हणून पोरगी,
जास्तच लाडाची असते ...

रविवार

पार्वती माने, ११ वी (कॉमर्स)

अंधोळ करून झाली की,
गाऊ म्हणते गाणी
दादा म्हणतो दरडावून
भरू लाग पाणी
रविवारी सकाळी मी
खेळेन म्हणते कवड्या
ताई म्हणते अगोदर
अंथरुणाला घाल घड्या
रविवारी दुपारी मी
खेळेन म्हणते खडे
आई सांगते दटावून
आधी काढ पाढे
संध्याकाळी थोड्या वेळ
करीन म्हणते नाच
बाबा मोठे करून डोळे
म्हणतात पुस्तक वाच
रविवारी नुसते काम
जरा सुद्धा सवड नसते
त्यापेक्षा दिवसभर
शाळा किती बरी असते

असावं कुणीतरी

स्वाती सोनवणे, एफ.वाय.बी.ए.

असावं कुणीतरी ...
लपून - छपून बघणारं
मनातील भावना, शब्दांपासून जाणणारं
स्वतःपेक्षा जास्त, आपली काळजी घेणारं

असावं कुणीतरी ...
आपल्या आवडी-निवड लक्षात ठेवणारं
आपल्या Birthday ला Special बनवणारं
आपल्याला नेहमी आनंदी ठेवणारं

असावं कुणीतरी
आयुष्याच्या वाटेवर खंबीरपणे साथ देणारं
“तू कशाला काळजी करते, मी आहे ना !”
अस म्हणून दिलासा देणारं

असावं कुणीतरी ...
ज्याच्याशी हक्काने भांडता यावं
ज्याला आपल म्हणता यावं

असावं कुणीतरी ...
स्वतःच्या हाताने आपले अश्रु पुसणारं
आपल्या सुखा-दुःखात सहभागी होणारं

असावं कुणीतरी ...
न तुटणाऱ्या धाग्या सारखं
पारदर्शी काचेसारखं
निर्मळ झऱ्यासारखं
अथांग पसरलेल्या ढगासारखं
कधीही न संपणाऱ्या क्षितीजा सारखं

खंत

रत्नदीप वाघमारे, एम.ए. (भाग -१, इतिहास)

महापुरुषांनो माफ करा आम्हाला
आम्ही अजूनही समजू शकलो नाही
तुमचा खरा संघर्ष आणि लढा ॥१॥

पहिल्यांदा माफ करा बाबासाहेब आम्हाला
अजूनही समजलो नाही तुमचा जातीअंताचा लढा
आंतरजातीय विवाह, नाकारा ग्रंथप्रामाण्य हा
मौलिक उपाय समजला ना आम्हाला ॥१॥

माफ करा राजर्षी शाहू महाराज आम्हाला
आरक्षण म्हणजे घोड्याच्या शर्यतीत गाढव पळणार
असा कयास आम्ही लावला, आरक्षण म्हणजे
सामाजिक वंचिताना प्रतिनिधीत्वाची
संधी न कळले आम्हाला ॥२॥

माफ करा महात्मा फुलेही आम्हाला
सर्वशिक्षण, स्त्री-शिक्षण
अजूनही आले ना फळाला
सावित्रीमाताचे अपार कष्ट
कधी कळतील आम्हाला
मुक्ता साळवेसारखी गुणी
विद्यार्थीनी लाभेल का देशाला ?

महापुरुषांनो अजूनही टोचतात शब्द तुमचे आम्हाला
वाटते कधीकधी जन्मलो इथे कशाला ?
अपार कष्टातूनही मिळत नाही समाधान
दुभंगलेला समाज पाहताना चीर पडते काळजाला
म्हणूनच म्हणतो, महापुरुषांनो माफ करा आम्हाला,
माफ करा आम्हाला.

तुम्ही गेल्या पासून

करुणा पवार, एफ.वाय.बी.ए.

तुम्ही गेल्या पासून
आयुष्य सुक्या जमिनी सारखं झालयं
कितीही प्रयत्न केला तरी,
तुम्हाला विसरण कठीण झालयं.

तुम्ही गेल्या पासून
आईचे मन खुप हळवं झालयं
हळदी-कुंका सारख्या समारंभाला
स्वतःला लपवावं की जगा समोर जावं
काय कराव कळेनास झालयं

तुम्ही गेल्या पासून
आम्हा चार बहिर्नीचा आधार गेल्या सारखं झालयं
आई आमचा आधार बनता बनता
स्वतःचा आधार गेलाय हे विसरल्या सारखं झालयं

तुम्ही गेल्या पासून
बाप या शब्दाचा खरा अर्थ काय असतो
हे तुम्ही गेल्यापासून चांगल्या रित्या समजलयं
आमचे अश्रू पुसता पुसता
आई स्वतःचे अश्रू विसरुन गेल्या सारखं झालयं

बाबा या ना ओ परत ...
आईच्या कपाळावर परत एकदा
कुंकू बघायचयं
सवाशिन बायकांमध्ये तिला परत
स्वतःला ताठ मानाने मिरवायचं

म्हणून बाबा
या ना परत
या ना परत.

आई

विद्या गायकवाड, एस.वाय.बी.कॉम.

उगवत्या सुर्यात तुच मला दिसतेस
दरवळणाऱ्या वाऱ्यामध्ये तुच मला दिसतेस
पाकळ्यांच्या सुगंधामध्ये तुच मला दिसतेस
सांग ना ग आई तु कुठे असतेस ॥१॥

भरवताना घास जसा हात तुझा तोंडात जाई
आठवणीचा स्पर्श तुझा हृदयात माझ्या धाव येई
पावसात जश्या बरसे रिमझिम धारा
पाऊलवाटा माझ्या चालू लागे घरा ॥२॥

भारतमातेचे कर्ज मला दिसते माझ्या डोई
तरी मला आठवते पहाटेची ओवी
सांज वेळी पाखरांची जशी घट्याची ओढ
तशी तुझ्या भेटीसाठी मनाची ग तडजोड ॥३॥

उगवत्या सुर्यात तुच मला दिसतेस
मावळत्या सुर्यात तुच मला दिसतेस
सांग ना ग आई तु कुठे असतेस
सांग ना ग आई तु कुठे असतेस ॥४॥

असे घडले पूणे

जयंती डाहाके, ११ वी (कॉमर्स)

सन ७५४ पुण्याचे नाव 'पुण्य विजय'
सन ९९३ पुण्याचे नाव 'पुनवडी'
सन १६०० मुळच्या वस्तीला 'कसबा पुणे' हे नाव होते
सन १७१४ पुण्यावर पेशव्यांची सत्ता सुरु
सन १७२१ बाजीराव पेशवे यांचेकडून पुण्याची पुनर्बांधणी सुरु
सन १७३० शनिवारवाडा बांधून पूर्ण झाला
सन १८१८ इंग्रज अंमल सुरु, खडकी कटक स्थापना
सन १८५७ पुणे नगरपालिकेचा स्थापना
सन १९५२ पुणे विद्यापीठाची स्थापना
सन १९५३ पुणे आकाशवाणी केंद्र सुरु
सन १९६१ पानशेत धरण फुटले

आलीस तू

गणेश सोनपारखे, एम.ए. (प्रथम वर्ष)

पावसात भिजत नक्षत्रे वेचत आलीस तू
हसत बागडत जराशी सावरत आलीस तू

पैंजण वाजवत टिपऱ्या खेळत
मकरंद उधळत आलीस तू

धारा झेलत गारा झेलत
ओढणीशी खेळत आलीस तू

धुंद नाचत रमत गमत
गीत गुणगुणत आलीस तू

मस्तीने डुलत हिंदोळ्यावर झुलत
कळीसम उमलत आलीस तू

नक्षत्रांत जाऊन स्वच्छंद बागडून
गुलाबी लाजत आलीस तू

चांदणे हे रुपेरी रात्र ही चंदेरी
मोगऱ्यापरी दरवळत आलीस तू

मी एक तृषार्त पक्षी अन् तू श्रावणधारा
मजसाठीच का बरसत आलीस तू ?

आयुष्यावर लिहिलेली सुंदर कविता ...

– संचिता गायकवाड, ११ वी (कॉमर्स)

गरीबाच्या डोक्यावरची मोळी होणं चांगलं
कधी कधी फकीराची झोळी होणं चांगलं

शत्रूच्या छावणीत फितूर होण्यापेक्षा
देशासाठी बंदुकीची गोळी होणं चांगलं

कधी कधी आयुष्याची होळी होणं चांगलं
भुकलेल्या पोटासाठी पोळी होणं चांगलं

शोभेसाठी भरजरी वस्त्र होण्यापेक्षा
उघड्या माय बहिणीची चोळी होणं चांगलं

ज्ञानासाठी समुद्राची धुडी होणं चांगलं
कधी कधी आकाशाची शिडी होणं चांगलं

नारळाच्या झाडाचं फळ होण्यापेक्षा
कधी कधी गुलाबाची कळी होणं चांगलं

जीवनात साखरेची गोडी होणं चांगलं
कधी कधी पावसाची झडी होणं चांगलं

विषमतेची विषारी रूढी होण्यापेक्षा
घरोघरी समतेची गुढी होणं चांगलं

मराठमोळ्या...

– संचिता गायकवाड, ११ वी (कॉमर्स)

रायगडावरी शिवबा राहतो
दर्शना त्याच्या मी जातो
मराठमोळा गातो रे मी
मराठमोळा गातो ...

माय मराठी माझी भाषा
शिवबा राजे आमची आशा
चंदन तयाला मी करितो
मराठमोळा गातो ...

आई जिजाऊ आमची माता
घडवी शिवबा आमचा दाता
पुण्य तेज त्यांचे स्मरतो
मराठमोळा गातो...

शहाजी ज्याचा होता पिता
तो होता गरिबांचा त्राता
नित्य आमच्या मनी उरतो
मराठमोळा गातो...

थोर शिवबा आमचा राजा
करितो त्याचा गाजा वाजा
महती तयाची मी गातो
मराठमोळा गातो...

आई आणि बाबा

– संचिता गायकवाड, ११ वी (कॉमर्स)

आई तुळशी समोरचा दिवा असते
बाबा त्याचा मंद प्रकाश असतात
आई अंगणातील रांगोळी असते
बाबा त्या रांगोळीतला रंग असतात

आई देवासमोर लावलेली निरांजन असते
बाबा त्याची ज्योत असतात
आई घरभर पसरलेली धूप असते
बाबा त्यातील सुगंध असतात

आई मनावरचा संस्कार असते
बाबा ते घडवणारे असतात
आई आयुष्याची वाट असते
बाबा त्या वाटेवर चालवणारे असतात

आई एक वाक्य असते
बाबा वाक्यातील शब्द असतात
आई एक कविता असते
बाबा त्याचा भाव असतात

जिद्द म्हणजे काय हे आई असते
मनातला विश्वास म्हणजे बाबा असतात
आई विना हे जग अधुरे असते
बाबा हे जणू सारे विश्व असतात.

जन्म ...

परब मिनाक्षी, एफ.वाय.बी.कॉम.

देवाने जन्म दिला आहे तो, जगून तरी बघ
जीवनातील दुःख अपार, सोसून तरी बघ
सुख-दुःखाच्या गाडीला तू,
ताब्यात ठेवू शकतोस,
तर ते करून बघ

जन्म दिला आहे तो, जगून तरी बघ
आयुष्यात चढ - उतार येतच असतात,
त्यांची फळे चाखून बघ
न्यायाला पाठिंबा तर,
अन्यायाला प्रतिकार करण्याची
तुझी ताकद आजमावून बघ

जन्म दिला आहे तो, जगून तरी बघ
होशील उद्या तू देशाचा,
एक भावी कर्तव्यशील नागरिक
तेव्हा देशाप्रतीच्या जबाबदाऱ्या,
पेलून तरी बघ

होईल भविष्य तुझे उज्वल प्रकाशमय,
त्यावेळचा तुझा आनंद मोजून तरी बघ
जन्म दिला आहे तो, जगून तरी बघ

शब्द

जयंती डाहाके, ११ वी (कॉमर्स)

शब्द आहे दुधारी तलवार,
त्यामुळेच होतात भांडणं फार ।
आनंदात नेहमी गोड मधुर,
दुःखात मात्र शांत फार,
जोडून नाती-गोती सर्व,
अनमोल असतात ते शब्द फार ।

शब्दाला शब्द लागतो जेव्हा,
मनही तुटले जाते तेव्हा,
समजून घालत असताना जेव्हा,
सुरेख असतात शब्द तेव्हा,
जपून वापरा शब्द तेव्हा,
तेव्हाच ठराल तुम्ही हुशार कारण ...
शब्द आहे दुधारी तलवार
त्यामुळेच होतात भांडण फार ।

फौजी

आकांक्षा गायकवाड, ११ वी (कॉमर्स)

फौजी म्हणून निवड होता
गावचा आनंद गगनी भिडला ...
जेव्हा दिवस ड्युटीचा आला
नकळत प्रत्येकजण
गळ्यात पडून रडला...

जबाबदारीकडे पाहून मी
घालतो अश्रूंना आवर ...
आई माझी हळवी तीला
डोळ्यातलं पाणी झालं अनावर ...

काळजी घे म्हणतात वडील
पाठीवर हात ठेवून ...
निरोप देतात अभिमानाने
आईचे डोळे पुसून ...

सुट्टीची चाहूल लागता
मन गावाकडे पुन्हा वळतं...
ते दिवस मित्रांसोबतचे संपतात
मन मात्र बेचैन होत ...

प्रत्येक सणाला तुम्ही
जोडीने घर सजवलं ...
संसाराच अर्थ स्वप्न आम्ही
फोनवरच रंगवलं ...

संक्रातीला सजलेली बायको
म्हणते फोटो माझे आवडले का...
मनी माझ्या सुटतं वादळ
पुन्हा तुला मी या रूपात बघेन का...

स्वप्नात येऊन मुल म्हणालं
पप्पा तुम्ही येणार कधी...
दचकन जाग येते तेव्हा
वाटत जावून भेटाव, त्यांना आधी ...

जेव्हा मी गावी जाणार
तोच आनंद जल्लोष होणार...
माहित नसत हे ही उद्याचा
दिवस कसा येणार...
की, माझ्या गावी तिरंग्यात मी जाणार...

तरीही म्हणतो या वर्दीचा
अभिमान असाच रहावा
तिरंगाच माझा गणवेश व्हावा
प्रत्येक दिवस असेल शत्रुसाठी
सांडावे रुधिर या मातृभुमीसाठी...

छाती ठोकून म्हणतील सारे
अभिमान वाटतो तुझा...
गवनि म्हणेल बायको माझी
लाखात एक फौजी माझा....

तो बाप असतो !

अनुष्का चांडे, टी.वाय.बी.कॉम.

चांगल्या शाळेमध्ये पोराना टाकायची धडपड करतो,
डोनेशन साठी उधार आणतो,
वेळ पडली तर हातापाया पडतो
..... तो बाप असतो ... !

कॉलेजमध्ये सोबत जातो, हॉस्टेल शोधतो,
स्वतः फाटकी बनियान घालून
आपल्याला Jeans ची Pant घेऊन देतो
..... तो बाप असतो ... !

स्वतः डबडा मोबाईल वापरून
आपल्याला Stylish घेऊन देतो
आपल्या Prepaid चे पैसे स्वतःच भरतो
आपला आवाज ऐकण्यासाठी तरसतो
..... तो बाप असतो ... !

मुलगी सासरी जाताना, धायमोकळून रडतो,
माझ्या चिऊला नीट ठेवा...
असे हात जोडून सांगतो,
..... तो बाप असतो ... !

आई

अनुष्का चांडे, टी.वाय.बी.कॉम.

शब्दांचे सुमन

त्यावर आठवणींचा लेप
गंध चोहिकडे दरवळला

क्षणांची, मधुर गाणी
संगीतांचे भाव
मनी येतात बर कसे...

शब्दांत अडकवते

सुखात भिजवते

शब्द सुचतात तरी कसे...

मोह नाही सुटणार या
तुझ्या रसाळ गोष्टींचा
“आई” मला सांग
हे जमत बर कसं ...

अपूर्ण

सुरज आल्हाट (शब्दकलंदर), एफ.वाय.बी.कॉम.

बोलून झालं तरीही
खुप काही राहुन जातं
शब्दांच पानावर उमटणं
हल्ली नेमकं राहुन जातं

गदीत हात सुटून जातो
साद घालणं राहुन जातं
अश्रू ओघळण्याआधीच
डोळ्यातील पाणी आटून जातं

तलवार म्यान होते
लढायंच तेवढं राहुन जातं
खटला दाखल होतो
खरं खोट ठरवणं राहुन जातं

वेदना होतात खोलवर
दुःख करणं राहुन जातं
विचारपूस करतो सान्यांची
मनाची करणं राहुन जातं

काही तुटत जातं
तर काही अर्धवट राहुन जातं
शरीर जळून राख होतं
आत्मा जळायचं राहुन जातं.

दसर

पुनम पंडित, ११ वी (कॉमर्स)

नका नका मला देऊ नका खाऊ,
वैरी पावसाने नेला माझा भाऊ,

महापुरामध्ये घरदार गेलं
जुल्मी पावसाने दसर ही नेलं

भांडी-कुंडी माझी, खेळणी वाहिली,
लाडकी बाहुली जाताना पाहिली.

हिंमत द्या थोडी उसळू द्या रक्त
पैसा बिसा नको, दसर द्या फक्त.

मेंदूला जरा वाहत जाऊ दे

ऐश्वर्या काळभोर, एफ.वाय.बी.एस्सी.

मेंदूला जरा वाहत जाऊ दे

वाहता वाहता शब्दांच्या गुफेने

चांगल्या विचारांची संगत घडू दे

मेंदूला जरा वाहत जाऊ दे

शूरवीरांच्या रक्तातून

घडलेल्या इतिहासाचा

साक्षात्कार मला पुस्तकातून होऊ दे

मेंदूला जरा वाहत जाऊ दे

कधीतरी मन निसर्गात रमू दे

शिंपल्यातून अलगत मोती बाहेर पडावा

असे जीवन जगून बघू दे

मेंदूला जरा वाहत जाऊ दे

उघड्या डोळ्यांनी मुक्या प्राण्यांचे

जीवन मला पाहू दे,

जीवन कठीण आहे पण सगळ्यात

खरी मज्जा आहे हे मला शिकून घेऊ दे

मेंदूला जरा वाहत जाऊ दे

नात्याला प्रेमाचा हलका स्पर्श

कोणी मोरपीस फिरवावा असा अनुभवू दे

मेंदूला जरा वाहत जाऊ दे

मेंदूला जरा वाहत जाऊ दे

या जगण्याच्या खेळामध्ये

कधीतरी स्वप्नांतही होऊन जाऊ दे

मेंदूला जरा वाहत जाऊ दे

माणूस वेडा झालेला दिसतोय

वैभव गमे, एफ.वाय.बी.कॉम.

पुर्वी पाठीमध्ये कुबड असलेला माणूस

आज मला थोडा शहाणा झालेला दिसतोय,

ज्या पृथ्वीमातेनं कुशीत घेतल

आज तिचाच लिलाव करताना दिसतोय...

खरंच-

आजचा माणूस मला वेडा झालेला दिसतोय

काळ्या आईच्या पोटामध्ये मला

सुरा खुपसताना दिसतोय

ज्या झाडांनी जगण्यासाठी प्राणवायु दिला

आज त्यांचाच प्राण काढून घेताना दिसतोय

खरंच-

आजचा माणूस मला वेडा झालेला दिसतोय

पायी चालता येत नव्हते तो

माणूस मला आकाशात उडताना दिसतोय,

ज्या ओझोनमुळे आपण सुरक्षित आहोत

त्या ओझोनलाच भगदाड पाडताना दिसतोय...

खरंच-

आजचा माणूस मला वेडा झालेला दिसतोय

ज्या आई-वडिलांनी हाडाचे

काड करून मोठ केलं

त्यांना वृद्धाश्रमात सोडताना दिसतोय,

पैशासाठी लाचार होऊन लायकी नसणाऱ्यांची

मला गुलामी करताना दिसतोय...

खरंच-

आजचा माणूस मला वेडा झालेला दिसतोय

मला पण जगायचंय ... पण

प्रतिक्षा गोळे, ११ वी (कॉमर्स)

मला एकांत हवाय
पण तो मिळत नाही
निळ्याभोर आकाशावरती
स्वतःच्या सावलीसोबत
मला एकटीला खेळायचंय
त्या एकटेपणात
मला माझ्या विचारांना
दिशा द्यायची...
अन् एक नवं रूप
समाजाशी एकरूप होऊन
सगळं काही आरशाप्रमाणे दाखवायचंय ...
अन् खरं आज गरज
बनलीय स्वतःशी
एकरूप होण्याची
स्वतःला ओळखण्याची ...

जीवन

सायली गायकवाड, ११ वी (कॉमर्स)

जीवन हे असचं असतं
हसत हसत जगायचं असतं
प्रत्येक पाऊल टाकताना विचार करायचा असतो
ढळता तोल सावरायचा असतो
सुख-दुःखाचा अजब खेळ लुटायचा असतो
जीवन हे असचं असतं
संकटांना कधी घाबरायचं नसतं
हिंमतीनं सामोरं जायचं असतं
मलीन त्याला करायचं नसतं
सुखात सर्वांना सहभागी करून घ्यायचं असतं
जीवन हे असचं असतं ...

तानाजेले लेकरू

प्रेरणा डोंगरे, ११ वी (कॉमर्स)

पाणी पाणी करते लेकरू
माय थोपटते रे त्याला
आड नदी आटली पोरा
पाणी आहे हे कोसाला
असा कसा रे निसर्ग कोपला
कसा बनवा हे पेटला
ओस पडले की शिवा
रणरणत्या ऊनानी चिरली की माती
मग तिथं जिव काय बोलती
गुरं ढोरं पण वनवन करती
थांबलारे पाखरांचा चिवचिवाट
शेवटी पोटापाण्यासाठी सोडावा
लागला रे गाव
तरी राज वाट करणारे सोडते
फुसकेच बार
दौऱ्यावरी करती करोडोचा चुरा
पण तरी ही
एका घंट्यात पूर्ण कागदोपत्री
झाला रे दौरा

साक्षात मात्र काही ही नाही
कर्जा पाई धनी माझा लटकला झाडाला
संसार माझा उघड्यावर पडला
कसु कुणासाठी हे रान
धनी जीवा निशी गेला
आता तरी पाजरे पाणी
माझ्या लेकराला
अरे शासन करत्या आता
येऊ देरे तुला जाग

माणूसपण हरवलंय

सायली गायकवाड, ११ वी (कॉमर्स)

भारत माझा देश आहे
असे तोंडा पुरते म्हणता
सारे भारतीय माझे बांधव आहेत
म्हणून एकमेकांचे पाय खेचतात
कुणालाही वरती येऊ देत नाही
स्वतःही वरती येत नाही...
बेडकांसारखे नेहमी
गढुळ पाण्यातच राही
माणूसकीला जागा, असं
काहीजणं सांगत असतात

त्याचं काय जातं म्हणून
त्यालाच शिव्या देत बसतात
वडिलधाऱ्या माणसांचा मान ठेवीन
हे प्रतिज्ञेत म्हणतात
प्रत्यक्षात मात्र त्यांना
लाथा बुक्क्याने मारतात

कुणाचा देश कुणाचे बांधव
हे मला माहित नाही
माझ्या हितासाठी मी सज्ज राहीन ...
माणूसकी आता उरली नाही कुणात
माझे माझे म्हणत माणूस
अडकला मायेच्या भव सागरात
मायेच्या पसान्यात माणूसपण हरवलंय ...

मानवाने मानवाला
विसरायंच ठरवलंय
वाहत्या पाण्याला बांध घातला पाहिजे
माणसाला माणूस करून सोडलं पाहिजे

आई

धनश्री दुधभाते, ११ वी (कॉमर्स)

कोणत्या शब्दांत सांगू आई,
तू माझ्यासाठी काय आहेस ?
भुकेल्या जिवाचा मायेचा घास तू
वेदनेनंतरची पहिली हाक तू,
अन् माझा प्रगाढ विश्वास तू,
हृदयाच्या स्पंदनातील माझा
प्रत्येक श्वास तू !
अंधारालाही दूर करणारा प्रकाश तू,
माझी मायेची धरती अन्
छायेचं आकाश तू !
मायेच्या पावसातला ओलावा तू,
जीवनी सुखाचा गारवा तू
दुधरुपी अमृताचा गोडवा तू
अन् शेवटच्या क्षणापर्यंतचा
कुशीतला विसावा तू !!
आई आई !

कधी-कधी

सिद्धी गुडेकर, एम.ए. (प्रथम वर्ष, मराठी विभाग)

कधी-कधी डोक्यावर आभाळ
कोसळल्यासारखे वाटेल
कधी-कधी समुद्राच्या लाटाच
पाय ओडून नेत असल्याचा भास होईल
कधी-कधी मन अगदीच
गहिवरून येईल.
अशा वेळी काय करायचं ?
आभाळाचा एक भाग ओंजळीत घ्यायचा
समुद्राच्या लाटांबरोबर लाट होऊन दूर-दूर जायचं
गहिवरलेल्या मनात 'अनुभव' म्हणून
सर्व काही खोल-खोल साठवायचं

काळ्या ढगांवर देवा

दिक्षा मांडके, ११ वी (कॉमर्स)

काळ्या ढगांवर देवा
क्लिक कर ना माऊस,
आमच्या पृथ्वीवर आता
पाड ना धो धो पाऊस
पृथ्वीच्या स्क्रीनवर देवा
सिमेटच्या जंगलांचा कहर,
बदलून देना आता
हिरवागार स्क्रीन सेव्हर
ऋतूचक्राचे सॉफ्टवेअर
देवा करुन घे अपडेट,
नाहीतर उन्हाळ्यात गारा
अन पावसाळ्यात ऊन थेट
जास्त पाणी साठवण्या
हार्ड डिस्कची वाढवून घे जागा
पावसासाठी आम्हांला का
करावा लागतो त्रागा
समुद्री वादळांचा धोका
मान्सूनला नेतो पळवून
त्यांचा बंदोबस्त कर तू
अँटीव्हायरस चालवून
पाऊस झटपट पाडण्या
देवा वाढवून घे रॅम
नाहीतर म्हणावे लागेल
आम्हाला हे राम
देवा इंजिनिअर बोलावून
सिस्टम अपग्रेड करण्यास सांग,
नाहीतर पावसावाचून आमचे
जगणे हायचें हँग

आई ...

अंजली गोड, ११ वी (कॉमर्स)

आई
आई साठी काय लिहू
आई साठी कसे लिहू
आई साठी पुरतील एवढे
शब्द नाहीत कोठे
आई वरती लिहण्या इतपत
नाही माझे व्यक्तिमत्व मोठे
जीवन हे शेत तर आई म्हणजे विहिर
जीवन ही नौका तर आई म्हणजे तीर
जीवन ही शाळा तर आई म्हणजे पाटी
जीवन हे कामच काम तर आई म्हणजे सुट्टी
आई तू उन्हामधली सावली
आई तू पावसामधली छत्री
आई तू थंडीतली शाल
आता यावीत दुःखे खुशाल
आई म्हणजे मंदिराचा उंच कळस
आई म्हणजे अंगणातील पवित्र तुळस
आई म्हणजे भजनात गुणगुणावी अशी संतवाणी
आई म्हणजे वाळवंटात प्यावं असं थंडगार पाणी

मैत्री

धनश्री दुधभाते, ११ वी (कॉमर्स)

मैत्रीला कधी गंध नसतो
मैत्रीला फक्त छंद असतो
मैत्री करा सर्वांशी त्यातच
खरा आनंद असतो
संकटात असतो सहभाग
आनंदातही असतो सहभाग
असतात खूप मित्रमैत्रीणी
पण एकच असते खास
चुकीच्या मार्गाने जात असताना
ओरडते ती मैत्रिण
तेव्हा रोगवतो आपण तिच्यावर
पण असते तीच मैत्रिण
मैत्रिणीची आहे साथ
तर करू शकतो आपण सर्वांवर मात
मैत्रिण हवी सदैव आपल्या सोबती
कारण आपलीच आहे
त्यात प्रगती

शिक्षक

धनश्री दुधभाते, ११ वी (कॉमर्स)

आयुष्याच्या प्रवासात योग्य मार्ग दाखवणारे
ज्ञानाच्या पंखात आकाशाला गवसणी
घालायचं बळ देणारे
असे फक्त शिक्षकच असतात ...
आयुष्याचं गणित उलगडून देणारे
जीवनाची परिपक्वता समजवणारे
धाकानि गृहपाठ करायला लावणारे
असे फक्त शिक्षकच असतात ...
मित्र होऊन तर कधी रागावून
छडीचा मार देऊन ज्ञानातलं रहस्य
सांगणारे कठोर पण मनानी मऊ
असे फक्त शिक्षकच असतात...
चुकलेल्या वाटाड्याला आपलंसं करणारे
तर वाल्याचा वाल्मिकी करणारे
फक्त शिक्षकच असतात ...

बरे झाले मी गरीब आहे

तेजश्री नांगराळे, एफ.वाय.बी.एस्सी.

स्वतःच्या पोटासाठी झगडतोय
नाही तर श्रीमंत पहा ना
कुत्र्यासोबत वॉक करतोय ...
आईच्या हातची गरमा-गरम पोळी
आई स्वादिष्ट तो जवळ्याचा सार
इथे श्रीमंतच्या घराचा मात्र
पहारेकरी उघडतोय नेहमीच दार....
बरे झाले मी गरीब आहे
माझी बहीण अंगभर कपडे तरी घालतेय
ती श्रीमंताची पोरगी पहा शिकलेली
नखऱ्यात वडिलासमोर अंगप्रदर्शन करतेय....
बरे झालो मी गरीब आहे
रात्रीची सुखाची झोप तरी लागते
त्या श्रीमंताच्या घरची रात्र मात्र
दिवससारखी नेहमी भासत असते
बरे झाले मी गरीब आहे
पदराखाली मायेचा ओलावा मिळतो
त्या श्रीमंत घरच्या मदरकडे पहा
टी-शर्ट वर देखणा टॅट्यू झळकत असतो....
बाबू म्हणून मारलेल्या हाकेचा
तो आवाज हवाहवासा वाटतो
श्रीमंताचा डॅडी मात्र दिवसा रात्री
सॅम सोबत पार्टीत झिंगत असतो
खरेच बरे झाले मी गरीब आहे
मृदगंध अनुभवता येतो पहिल्या पावसाचा
त्या श्रीमंताच्या पोरानाचा मात्र
खर्च वाढलेला असतो रेव्ह पार्टीचा....
बरे झाले ना मी गरीबच आहे
गरीब म्हणून जगण्यात खरी शान आहे
गरिबीत श्रीमंतीची अनोखी खाण आहे ...

मैत्री ...

दिक्षा मांडके, ११ वी (कॉमर्स)

मैत्री असावी अशी ... मैत्री सारखी
मैत्री असावी अशी ... मैत्री सारखी
हसत राहणारी ... हसवत राहणारी ...
संकटकाळी हात देणारी ...
आनंदी साद घालणारी ...
मनाची कवाडे उघडून डोकावणारी ...
काही गुपितांचे राखण करणारी ...
मन मोकळं करून सारं सांगणारी ...
सांगता सांगता मोहित करणारी ...
कधी कुणाला न दुखवणारी ...
चांगल्याचं कौतुक करणारी ...
तितकीच चुका दाखवणारी ...
शुद्ध सोन्याप्रमाणे चमचम चमकणारी ...
सोज्वळ नदीप्रमाणे वाहणारी ...
मैत्री असावी अशी ... मैत्री सारखी,
मैत्री असावी अशी ... सुख-दुःखात साथ देणारी.

आजी

जयंती डाहाके, ११ वी (कॉमर्स)

निळ्या-निळ्या आभाळात देवा तुझं दार आहे,
चांगल्या साऱ्या माणसांची - तिथे म्हणे वस्ती आहे ।
मला सुद्धा त्यांच्यातला एक पत्ता हवा आहे.
दूर-दूर राहणाऱ्यांना एक पत्र पाठवायचं आहे
गोड गोष्टी सांगणारी आजी माझी तिथे आहे
गरम गरम भाताला चव आता राहिली नाही
चिऊ काऊ माऊली पतंग दारात रंगत नाही
भुते राक्षस आताशी रोज स्वप्नात येतात
तिची कूस नाही, म्हणून सारे मला घाबरतात
माझ्यासारखेच कोणी तरी तिला तिथे भेटलंय का ?
थरथरणारा हात धरून फिरायलाही नेतय का ?
कधी तरी देवा तिला परत धाडून देशील का ?
चिमणी तिची वाट बघते हे तिला सांगशील का ?

बघ जमतयं का ?

अवधूत कुलकर्णी, एम.एम.
(प्रथम वर्ष, मराठी विभाग)

ध्येयासाठी पेटून उठ
स्वतःला थोडे हरवून बघ
बघ, नविन सर्व
भूतकाळ थोडा विसरून बघ
बघ, वर्तमान तुझ्यावर फिदा होईल
स्वतःलाच थोडे स्वतःत साठवून बघ
बघ, दुसरे लोक आपोआप तुझ्यात समावतील
तुझ्या सावलीचा आधार होतील
मोडके तोडके पंख घेऊन तुझ्या घट्यात येतील
बघ, मग सगळच कस छान वाटेल
उन्हात पावसाच्या धारा बरसतील
कोरडे आयुष्याचे शेत कवितांची पिके पीकवतील
हरवून जाशील तू स्वतः ... पण ? त्यासाठी
बघ, ध्येयासाठी तुला पेटता येईल का ?
बघ, तुला भूतकाळ विसरता येईल का ?
बघ, दुसऱ्या लोकांना आसरा देण्याईतपत ;
तू सक्षम होशील का ?
बघ, हे सगळे जमेल का ?
जीवनगाणे गाता येईल का ?
बघ, जमत असेल तर जगून घे
नवीन पंख लावून घे
नवीन आभाळ मुठीत घे
सरणावर चढण्या आधी जीवन जगून घे
सरणावर चढण्या आधी जीवन जगून घे

आयुष्य'ती'... चे

रुकसार शेख, एफ.वाय.बी.कॉम.

आयुष्याच्या वळणावरून,
हळूच मागे पाहिलं
क्षणात वाटलं मनाला
बरच करायचं राहिलं ॥१॥

लहान भावडांना सांभाळत
बालपण हळूच सरत गेलं
बिनधास्त खेळायचं स्वप्न
माझं विरलं ॥२॥

काही अपरिहार्य कारणांमुळे
शिक्षण, अर्धवट राहिलं
लग्नाचं वय झालं म्हणून
लग्न करून दिलं ॥३॥

लग्न झाल्यावर काय,
लवकरच पाळणा हलला
घरचं बाळाचं करण्यात
दिवस जाऊ लागला ॥४॥

हळूहळू तरुणपणही हातातून,
निसटून गेलं ।

मुलाच शिक्षण करण्यात
मन रमून गेलं ॥५॥

बघता-बघता मुलं
मोठी कधी झाली
कळलंच नाही कधी
स्वतः कमवू लागली ॥६॥

देवा त्यांची आकांक्षा

तुच कर पूर्ण

माझं काय राहिलं

आता शरीर झालं जीर्ण ॥७॥

डोळे आहेत तोवर
पाहून घ्यावं,
कानं आहेत तोवर
चांगलं तेच ऐकावं ॥८॥

पाय चांगले आहेत
तोवर फिरत राहावं
आवाज चांगला आहे
तोवर गाऊन घ्यावं ॥९॥

असंच काहीसं,
लक्षात मी ठेवलंय,
उरलेले आयुष्य मजेत
घालवायचं, मी ठरवलंय ॥१०॥

आयुष्याच्या वळणावरून हळूच मागे पाहिलं
क्षणात वाटलं मनाला बरंच करायचं राहिलं ॥

शेतकरी

नानासाहेब मांगले, एफ.वाय.बी.कॉम.

जगायचय म्हणून जगत नाही
जगवायचय म्हणून जगत नाही

माझा मोबदला कमी असला तरी
माझे वैयक्तिक कष्ट अमाप आहे

माझी किंमत तुम्हाला आता कशी कळेल
माझ्या अंतयात्रेच्या दिंडीत सहभागी झाल्यावर कळेल

देशाच्या सुंदर अशा ध्वजावर प्रेम करायला शिकविलस
पण देशाला सुंदर करणं नाही शिकविलस

देशातील शेतकरी पैशाने श्रीमंत नाही
पण मनाने खरा श्रीमंत आहे

“सृजन है अधूरा अगर विश्व भर में
कहीं भी किसी द्वार पर है उदासी ।
मनुजता नहीं पूर्ण तब तक बनेगी
कि जब तक लहू के लिए भूमि प्यासी ॥
चलेगा सदा नाश का खेल यूँ ही
भले ही दिवाली यहाँ रोज आए ।
जलाओ दिए, पर रहे ध्यान इतना
अँधेरा धरा पर कहीं रह न जाए ॥”

– गोपालदास सक्सेना ‘नीरज’

विभागीय संपादिका
प्रा.डॉ. कामायनी गजानन सुर्वे

अंतरंग

● आखिर ऐसा क्यों? (कहानी)	श्री. आकाश रामभाऊ काळे, एफ.वाय.बी.ए.45
● पढ़ाई (कविता)	श्री. दीपक सुनील गुप्ता, एफ.वाय.बी.बी.ए.50
● एन.सी.सी. : हमारा अभिमान(अनुभव कथन)	श्री. दीपक सुनील गुप्ता, एफ.वाय.बी.बी.ए.(CA)....50
● पानी बचाओ, पानी बढ़ाओ (एकांकी)	सुश्री रंजना देवीदास चौधरी, एम.ए. 1(हिंदी)51
● नन्हीं कली (कविता)	संकलन- सुश्री सुप्रीता जगताप, टी.वाय.बी.ए.55
● जब सेल्फी की अति हो जाती है...(प्रासंगिक)	श्री. सौरभ कल्याण चित्ते, एस.वाय.बी.ए.56
● संविधान को सलाम (कविता)	सुश्री जयंती गोपाळ डहाके, 11 वीं (वाणिज्य)58
● भरोसा (कविता)	सुश्री पूजा मारुती खंदारे, एफ.वाय.बी.कॉम.58
● डिजिटल भारत (तकनीकी आलेख)	श्री. ऋषभ प्रमोद कांबळे, एस.वाय.बी.ए.59
● मेरा बचपन... (कविता)	सुश्री प्रिया अलखनाथ मौर्य, टी.वाय.बी.एस्सी.62
● हमारी हिंदी (भाषापरक लेख)	सुश्री हसीना इलाही शेख, टी.वाय.बी.ए.63
● नारी (कविता)	सुश्री आरजू सुधीराम प्रजापती, टी.वाय.बी.कॉम.64
● रोजगार की तलाश में (निबंध)	श्री. विद्यासागर गायकवाड, एफ.वाय.बी.बी.ए.(CA) 65
● Mother (कविता)	सुश्री पूजा मारुती खंदारे, एफ.वाय.बी.कॉम.66
● दहेज मुक्ति है जरूरी (समस्यामूलक लेख)	सुश्री मीनाक्षी प्रकाश परब, एफ.वाय.बी.कॉम.67
● हमारा कॉलेज (कविता)	सुश्री जयंती गोपाळ डहाके, 11 वीं (वाणिज्य)68
● परिवार (कविता)	सुश्री पूजा मारुती खंदारे, एफ.वाय.बी.कॉम.68
● विश्व हिंदी संमेलनों की प्रासंगिकता(संकलन)	सुश्री पायल बाबासाहेब पगारे, टी.वाय.बी.ए.69
● आधुनिकता (कविता)	सुश्री जयंती गोपाळ डहाके, 11 वीं (वाणिज्य)70

आखिर ऐसा क्यों ? (कहानी)

श्री. आकाश रामभाऊ काळे, एफ.वाय.बी.ए.

एक छोटे से गाँव में रामकृष्ण और उनकी पत्नी सरस्वती रहते थे। रामकृष्ण को शादी किए हुए दो साल होते हैं। उनके एक बेटा होता है, तब तो रामकृष्ण बहुत खुश होते हैं, कि मेरे बेटा हुआ है। लेकिन धीरे-धीरे जैसे ही उनका बेटा बीमार पड़ने लगता है, तो उसको अस्पताल ले जाने के लिए पहले तो पाँच किलोमीटर पैदल जाना पड़ता है और वहाँ से बस पकड़कर दस किलोमीटर दूर शहर जाके अस्पताल में दिखाता है। जैसे-जैसे दिन गुजरते हैं वैसे-वैसे उसको विचार आने लगते हैं कि, भविष्य में अपने बेटे को तो बहुत पढ़ाना चाहता हूँ लेकिन मेरे गाँव में सातवीं कक्षा से ज्यादा पाठशाला नहीं है। उसको आगे पाठशाला जाने के लिए हर रोज पाँच कि.मी. पैदल पास ही के गाँव जाना पड़ेगा और पाँच कि.मी. पैदल आना पड़ेगा क्योंकि उनके गाँव का रास्ता खराब होने के कारण न तो वहाँ बस आती है और नहीं कोई और सँवारी। अगर मेरे बेटे को बहुत पढ़ाना है तो मुझे उसे किसी बड़े शहर पढ़ाने के लिए भेजना होगा। वैसे भी मेरा भाई दिल्ली में रहता है उसे वही भेजता हूँ, लेकिन मैं पहले इस बारे में अपनी पत्नी से बात कर लूँ। जब वह पत्नी से बात करता है पहले तो वह गुस्सा

होती है। 'हमारा बेटा तो सिर्फ छः महिने का है और आप इसे इतने बड़े शहर में भेजने की बात कर रहे हैं। हमारे पास उतना पैसा है, जो इतना खर्चा उठा सके ? रामकृष्ण उसे समझाता है, अरे! मेरा भाई दिल्ली में तो रहता है और हम अभी कहाँ उसे भेजना चाहते हैं। जब पाँच साल का हो जाएगा तब उसे हम दिल्ली भेजेंगे। सरस्वती गुस्सा होकर कहती है, और पैसा ? रामकृष्ण कहता है, अरे पहली बात तो यह है कि हमें और बच्चे नहीं चाहिए। इसे ही पढ़ाएँगे। मैं बहुत काम करूँगा और महिने को उसे पैसे भेजता रहूँगा। समझा करो सरस्वती, यहाँ न तो यहाँ हॉस्पिटल है, न स्कूल। ऐसे में हमारे बेटे का भविष्य हमारे जैसा ही होगा। उसे पढ़ना होगा, आगे बढ़ना होगा। तभी तो हमारी गरीबी दूर कर सकेगा। पहले तो सरस्वती इस बात से नाराज ही होती है। लेकिन थोड़ा और सोचने पर वह राजी हो जाती है। रामकृष्ण से कहती है कि साल में दो बार हम उससे मिलने जाएँगे। रामकृष्ण उसकी हाँ में हाँ मिलाता है। वे दोनों अपने बेटे का नाम कार्तिक रखते हैं। देखते - देखते कार्तिक पाँच साल का हो जाता है। रामकृष्ण तब अपने भाई को गाँव बुलाता है और कार्तिक को पढ़ने के लिए

अपने साथ दिल्ली ले जाने के लिए कहता हैं। रामकृष्ण के भाई का नाम राजेश है। राजेश गाँव आता है और कार्तिक को अपने साथ लेकर जाता है। कार्तिक को अच्छे स्कूल में पढ़ाने लगता है। जैसे-जैसे साल गुजरते हैं वैसे-वैसे रामकृष्ण और सरस्वती अपने बेटे से मिलने आते हैं। जब भी रामकृष्ण अपने बेटे यानी कार्तिक से मिलने आता है, अपने बेटे से वह कहता है, बहुत पढ़ना आगे जाकर अपने गाँव और अपने देश के काम आना। मैं बस यही चाहता हूँ। वैसे तो कार्तिक स्कूल में बहुत ही होशियार होता है। वह हर साल अव्वल आता है। इस बात से कार्तिक के चाचा राजेश भी बहुत खुश होते हैं। कार्तिक 23 साल का हो जाता है और वह वकीली की पढ़ाई करता है। क्योंकि वह अच्छा-सा वकील बनकर गरीबों को न्याय दिलाना चाहता है। एक दिन वकील कार्तिक को माँ और पिताजी की बहुत याद आती है। इसलिए वह अपने पिता को फोन करके बोलता है कि आप दोनों की बहुत याद आ रही है। क्या आप दोनों यहाँ आ सकते हैं? रामकृष्ण बोलता है कि देखते हैं, बेटा, जैसे ही पैसे का जुगाड़ हो जाएगा हम तुम्हें फोन करके बताएँगे। कार्तिक बोलता है ठीक है पिता जी, अपना और माँ का ध्यान रखना। फोन रखता हूँ। और फोन काट देता है। रामकृष्ण जैसे-वैसे पैसे का जुगाड़ करता है और कार्तिक को फोन लगाता है कि हम दोनों आ रहे हैं। कार्तिक बहुत खुश होता है क्योंकि माँ-पिताजी को मिले हुए एक साल गुजर जाता है। कार्तिक अपने कॉलेज जाता है। जैसे ही कॉलेज से लौटता है तो उसके चाचा राजेश बोलते हैं हमें गाँव जाना पड़ेगा कार्तिक। कार्तिक बोलता है क्यों चाचा? माँ और पिताजी तो यही आने के लिए सुबह निकले हैं। राजेश बोलता है हाँ, यही आने के लिए निकले थे लेकिन आते समय उनका एक्सीडेंट हुआ है और उनकी उसी जगह पे मौत हो गई है। जैसे ही कार्तिक यह बात सुनता है वह बहुत रोने लगता है। वह कहता है मैंने एक साल से उन्हें नहीं देखा था। अब गाँव जाने के लिए भी एक दिन लगता है। राजेश कहता है उसकी चिंता मत करो कार्तिक, मैं तुम्हें हवाई जहाज से भेजता हूँ। एक घंटे में पहुँच जाओगे। कार्तिक हवाई जहाज से गाँव आता है। वह अठारह साल के बाद गाँव आया है। उसे कुछ समझता नहीं। उसके घर के बाजू में जो लड़का रहता है, वह बस स्टॉप के यहाँ खड़ा है। वह उसे पूछता है। तब वह लड़का उसे घर तक ले जाता है।

अपनी माँ और बाबूजी की लाश देखकर वह जोर-जोर से रोने लगता है। वह खुद को कोसता है कि मैंने क्यों बुलाया इनको? मैं इन्हें न बुलाता और न यह दुर्घटना होती। और यह कह कर जोर-जोर से रोने लगता है। राजेश शाम होने पर पहुँचता है और वे सरस्वती और रामकृष्ण का अंतिम संस्कार करते हैं। कार्तिक अकेला बैठा रहता है तभी उसके पड़ोस में रहने वाला लड़का उसके पास आता है और उसे खाने के लिए बुलाता है। कार्तिक कहता है नहीं मुझे भूख नहीं है। तभी वह लड़का उसे समझाता है। सुबह से कुछ खाया नहीं है। थोड़ा तो खाइए। तब राजेश भी कार्तिक को मनाने लगता है, तब कार्तिक उस लड़के के साथ उसके घर जाता है। तभी कार्तिक उस लड़के को उसका नाम पूछता है। वह लड़का कहता है - श्याम। मेरा नाम श्याम है। दोनों खाना खा लेते हैं और श्याम कार्तिक के साथ ही उनके घर सो जाता है। सुबह होती है कार्तिक नहाकर आता है और वह कहता है कि आप दिल्ली कब जाने वाले हो? आपका काम भी है, तो आप जाना चाहते हैं तो जा सकते हैं। राजेश कहता है, नहीं अभी तेरहवीं तक मैं भी रुकूँगा। और हम दोनों साथ में दिल्ली जाएँगे। कार्तिक कहता है, ठीक है। कार्तिक के माँ और पिता की तेरहवीं का दिन आता है। तेरहवीं होने पर राजेश और कार्तिक दोनों जाने के लिए अपना सामान बाँधने लगते हैं, तभी श्याम आता है। आप क्या आज जा रहे हो? कार्तिक कहता है, हाँ श्याम हम जा रहे हैं। श्याम कहता है, और थोड़े दिन रुक जाओ, कार्तिक। नहीं श्याम हमें जाना पड़ेगा। चाचा को काम पे जाना है, मुझे कॉलेज जाना है। श्याम कहता है, और एक दिन सही, सिर्फ एक दिन तो रुक जाओ। इन तेरह दिनों में कार्तिक और श्याम की दोस्ती बहुत गहरी होती है। तो कार्तिक मना नहीं कर पाता और एक दिन के लिए रुक जाता है और अपने चाचा से कहता है कि चाचा हम कल जाएँगे। राजेश कहता है ठीक बेटा हम कल जाते हैं।

श्याम और कार्तिक गप्पे लगाते हुए बैठते हैं, तभी श्याम की माँ आती है और श्याम को कहती है, श्याम तुम्हारी बहन की तबीयत बहुत खराब हुई है। उसका पेट दर्द कर रहा है जल्दी चल। श्याम की बहन पेट से होती है, इसलिए उसका पेट दर्द कर रहा होता है। श्याम और कार्तिक दोनों भागते हुए श्याम के घर पहुँचते हैं, तो बहन रो

रही होती है। उसकी हालत देखकर श्याम अपने एक रिश्ता वाले दोस्त को फोन करके बताता है कि मेरे बहन की तबीयत बहुत खराब है। तुम अपना रिश्ता लेकर मेरे गाँव आ जाओ। उनके गाँव का रास्ता खराब होने के कारण वहाँ रिश्ता या अन्य सँवारी नहीं होती, लेकिन वह लड़का श्याम का दोस्त होने के कारण, उस गाँव की ओर रिश्ता लेकर निकलता है। उसे आने के लिए बीस मिनट लगते हैं, तब तक श्याम की बहन की तबीयत और भी बिगड़ती है। जैसे-वैसे श्याम और कार्तिक श्याम की बहन को रिश्ता में बिठाते हैं। श्याम कहता है, जल्दी चलो। तभी रिश्ता वाला रिश्ता शुरू करता है! श्याम कार्तिक और श्याम की माँ रिश्ता में बैठते हैं। रिश्ता चलने लगता है। अभी रास्ता खराब होने के कारण रिश्ता वाला रिश्ता तेजी से तो नहीं ले जा सकता। वह धीरे-धीरे ले-जा रहा होता है। रास्ता उबड़ - खाबड़ होने के कारण उसे और भी दर्द होने लगता है। उन्हें उस रास्ते से जाते-जाते आधा घंटा लगता है। जैसे-तैसे अच्छा रास्ता लगता है लेकिन अस्पताल पहुँचते - पहुँचते श्याम की बहन की मौत हो जाती है। वे लोग अस्पताल पहुँचते हैं। वह उसे डॉक्टर के पास ले जाते हैं, डॉक्टर कहते हैं इनकी तो मौत हो चुकी है। ज्यादा दर्द होने के कारण इनकी मौत हो चुकी है। जैसे ही यह बात श्याम और उसकी माँ सुनते हैं, वे दोनों जोर-जोर से रोने लगते हैं। श्याम और कार्तिक वापिस रिश्ता में घर ले जाते हैं। श्याम का बुरा हाल होता है रो-रोके। कार्तिक उसे समझाने की कोशिश करता है लेकिन तभी श्याम बोलता है यह सिर्फ इन नेताओं के कारण हुआ है। न ये लोग कभी सड़क बनाते हैं और नहीं यहाँ सरकारी अस्पताल है। अगर अच्छी सड़क होती तो मेरी बहन बच जाती। कार्तिक रातभर सो नहीं पाता। वह सोचता है कि अभी तक यहाँ न अच्छी सड़क है और न गाँव में बस आती है। सुबह होती है। राजेश कार्तिक से कहता है, आज हमें जाना पड़ेगा। कार्तिक कहता है नहीं चाचा, आप जाओ। मैं और कुछ दिन यहाँ रुकूँगा। राजेश ठीक है, कहके दिल्ली चला जाता है। श्याम और कार्तिक पानी लाने के लिए निकलते हैं। कार्तिक श्याम को कहता है, अरे कहाँ से पीने का पानी लाना है? वह कहता है बहुत दूर से। वे दोनों चलते जाते हैं, चलते जाते हैं। तब कार्तिक श्याम से कहता है अरे और कितनी दूर? दिल्ली में तो सुबह-श्याम घर में पानी आता है। सीधा पाईप लगाओ

और भरो पानी। श्याम कहता है, वह दिल्ली है और यह एक छोटासा गाँव। कार्तिक कहता है तो गाँव में क्या लोग नहीं रहते? यहाँ क्या जानवर रहते हैं? श्याम कहता है, हाँ कुछ ऐसा ही समझो। वे बातें करते-करते दो - मील दूर आते हैं। एक खेत में पानी का मोटर चालू रहता है। वहाँ से छोटी-छोटी लड़कियाँ एक बर्तन सिर पे और एक कमर पे लेकर पानी ला रही हैं। वह देखकर कार्तिक श्याम से कहता है यह लड़कियाँ क्या अपने गाँव तक पानी ले जाने वाली हैं? श्याम कहता है हाँ, मेरे भाई वे गाँव तक ही ले जाने वाली हैं। यह सुनकर और देखकर कार्तिक सुन्न रहता है। एक बर्तन भरकर श्याम वह बर्तन पानी से भरा घड़ा कंधे पर लेता है। और एक मील तक जाने पे कार्तिक कहता है हमें तो इसकी आदत लग गई है। कुछ नहीं होता चलो। लेकिन कार्तिक जिद करता है कि मैं लेता हूँ, जिद के कारण श्याम घड़े को कार्तिक के कंधों पर रख देता है। थोड़ा चलते हैं कि कार्तिक वह घड़ा वापस श्याम को देता है और कहता है, न जाने तुम लोग इतनी दूर कैसे ले जाते हो, मुझसे तो थोड़ी देर तक भी उठाया नहीं जाता। और वे लड़कियाँ तो दो-दो घड़े लेकर जा रही हैं। कार्तिक सोच में पड़ जाता है। वह श्याम से कहता है कि ये नेता लोग पानी का प्रकल्प गाँव में क्यों नहीं लाते? श्याम कहता है इन्हें पैसे खाने से फुरसत मिले तब ना। वे दोनों घर आते हैं। तब वे दोनों बस अड्डे के यहाँ दूसरे दोस्तों से मिलने जाते हैं। बात ही बात में एक दोस्त श्याम को कुछ उधार पैसे माँगता है। वह कहता है अरे घर में सुबह से कुछ खाना नहीं बना। बाबुजी को भी कुछ काम नहीं मिला और मुझे भी नहीं मिला और आज भी नहीं। इसलिए घर में खाने के लिए कुछ नहीं है। कुछ सौ - दो सौ रुपये दे दो। श्याम उसको दो सौ रुपये दे देता है। रात होती है। दोनों सोने के लिए जाते हैं। लेटते ही कार्तिक कहता है, वह तुम्हारा दोस्त कह रहा था कि कुछ काम नहीं मिला। श्याम कहता है हाँ काम तो ज्यादा होता ही नहीं है। यहाँ पे ज्यादा लोगों को भूखा ही सोना पड़ता है। कार्तिक कहता है तुम्हारा दोस्त तो बहुत गरीब है। मैंने एक ऐसी योजना के बारे में सुना है। वह इस गाँव में नहीं है। रोजगार हमी योजना। यह तो हर गाँव में उपलब्ध है। फिर इस गाँव में क्यों नहीं? इस पर श्याम कहता है क्या रोजगार हमी योजना इस गाँव में भी है और मेरे उस दोस्त के माँ - बाबूजी का भी उसमें नाम है। कार्तिक कहता है तो फिर तुम्हारा दोस्त यह

क्यों कह रहा था कि काम नहीं मिला। श्याम कहता है मेरे दोस्त, हर जगह पे राजनीति है। अभी देखा जैसे इनके नाम उस लिस्ट में है। और इन्होंने काम किया है, ऐसा उपर दिखाया जाता है और जैसे ही इनके बैंक खातों में पैसा आता है, वे इन लोगों को बैंक में साइन करने के लिए ले जाते हैं और इनके सारे पैसे ये नेता लोग ले लेते हैं। इन लोगों को सौ - दो सौ रुपये देकर खुश करते हैं। यह बेचारे लोग इतना ही लेकर खुश हो जाते हैं और घर आते हैं। वे लोग सोचते हैं चलो दो दिन का खाने का तो सवाल मिट गया। चलो कार्तिक अब सो जाओ और दोनों सो जाते हैं। सुबह होती है। इन दोनों के कानों पर शोर सुनाई देता है, झट से दोनों ही उठ जाते हैं और शोर की ओर भागते हैं। वे देखते हैं कि 50 - 60 लोग हैं और वे आपस में झगड़ा कर रहे हैं। वे दोनों झगड़ा छुड़ाने के लिए अंदर घुस जाते हैं। वे देखते हैं किसी का सर फटा है तो कोई खून से पूरा लाल हुआ है। वे दोनों एक-एक को पकड़ने लगते हैं, तभी कार्तिक के भी सिर पर एक डंडा पड़ जाता है और कार्तिक बेहोश हो जाता है। कार्तिक की आँखें खुलती हैं, तो कार्तिक देखता है कि वह अस्पताल में बेड पर लेटा है। उसकी चोंट गहरी होने के कारण उसे आँठ दिनों तक अस्पताल रखा जाता है। फिर एक दिन छुट्टी दी जाती है। श्याम कार्तिक को घर ले आता है। कार्तिक को देखने के लिए गाँव के लोग आते हैं। तभी उनमें से एक आदमी कहता है बेटा तुम क्यों बीच में पड़े ? तुम्हें और लग जाती तो वह कहता है। लेकिन इतना बड़ा झगड़ा किस बात पर था ? तभी श्याम का एक दोस्त कहता है। वह झगड़ा हमारे जात-पात की वजह से हुआ है। मतलब श्याम का दोस्त कहता है वह झगड़ा स्कूल में दो लड़कों का हुआ था। लेकिन उसे बढ़ा-चढ़ाकर जात - पात का नाम लेकर उसे बढ़ावा दिया। पहले तो यह नेता लोग कहते हैं कि यह हमारी जाती का सवाल है और यह कहकर मामूली से झगड़े धर्म - जात में बदलते हैं और फिर जिन - जिनको चोंट आई है उनको वे लोग अस्पताल जाते हैं और बाकी को पुलिस पकड़कर ले जाते हैं और फिर वे लोग जिनको पुलिस पकड़कर ले जा चुकी है उनको छुड़ा लाते हैं और लोगों को लगता है हमारे बुरे हालात में यही नेता लोग साथ देते हैं। इसी कारण ये नेता लोग चुनाव जीत जाते हैं। फिर इससे कोई फर्क नहीं पड़ता कि वे अपने गाँव की तरक्की

कर रहे हैं या नहीं। कार्तिक कहता है फिर आप लोगों को यह सब मालूम है। फिर भी आप लोग उन्हें क्यों जिताते हैं। श्याम का दोस्त कहता है फिर क्या करें कोई दूसरा चुनाव के लिए खड़ा नहीं रहता। कार्तिक कहता है क्यों ? श्याम का दोस्त कहता है कोई भी उनके आगे दूसरा खड़ा रहता है तो वे लोग उसे मारते हैं। लोगों से पिटवाते हैं। और चुनाव से नाम वापस लेने के लिए कहते हैं। कार्तिक पूछता है, फिर आप लोग पुलिस केस क्यों नहीं करते ? श्याम का दोस्त बताता है कि वे लोग पुलिस को भी पैसे खिलाते हैं और कभी-कभी तो पुलिस भी जो चुनाव में खड़ा है उसको पीटती है तो हम लोग करें तो क्या करें ?

कार्तिक कहता है इस बार चुनाव के लिए मैं खड़ा रहूँगा। श्याम कहता है तुम इस झमेले में मत पड़ो। कार्तिक कहता है मेरे पिता जी हमेशा कहते थे कि तुम बड़ा होकर पढ़ - लिखकर अपने गाँव और देश के काम आना और मैं अभी यही कर रहा हूँ। श्याम का दोस्त कहता है लेकिन तुम्हारे पास यहाँ का वोटिंग कार्ड भी नहीं है फिर कैसे खड़े रहोगे ? एक आदमी कहता है, मैं उसका इंतजाम करता हूँ। कार्तिक कहता है तो हो गया तय। इस बार चुनाव हम ही जीतेंगे। चुनाव पंद्रह दिन पर आते हैं। कार्तिक और उसके दोस्त अपनी पार्टी का प्रचार जोरों - शोरों से करते हैं। कार्तिक सारे गाँव के सामने भाषण करने जा रहा है तभी वह घबराता है क्योंकि इससे पहले उसने कभी भाषण नहीं किया है। तभी वह अपना मन ढीठ करके भाषण करने के लिए आगे आता है। स्टेज के आगे सारा गाँव बैठा है। वह अपना भाषण शुरू करता है। वह कहता है जब मैं दिल्ली से गाँव आने के लिए निकला तो मैं जब हमारे गाँव के पास के शहर में पहुँचा तो उस शहर के पास ही गाँव तक बस से आया और वहाँ से हमारे गाँव आने के लिए मुझे पैदल आना पड़ा। फिर कुछ दिनों बाद मेरे दोस्त श्याम को बहन की मौत अस्पताल ले जाते समय हुई। यह सिर्फ अच्छी सड़क न होने कारण हुई थी। जब हम लोग एक जगह हर रोज मिलते हैं, उसे सारे लोग बस स्थानक कहते हैं ! मैंने श्याम से पूछा कि यहाँ तो बस आती ही नहीं तो इसे बस स्थानक क्यों कहते हैं ? तभी मुझे श्याम ने बताया कि जब यहाँ का रास्ता अच्छा था तब हमारे गाँव में बस आती थी। पर यहाँ पे बस स्थानक था तो फिर बाद में रास्ता क्यों नहीं बनाया।

तब के सरपंच गुजर गए और उसके कारण अभी के जो सरपंच हैं वे जीत गए और उन्होंने कभी भी रास्ता नहीं बनाया। जो भी रास्ते के लिए बिल आता है, वह ये लोग डकार लेते हैं। और कुछ दिनों के बाद मैंने देखा कि यहाँ पे पानी की समस्या भी सबसे बड़ी समस्या है। लोग दो- दो मील से पानी लाते हैं और जो रोजगार हमी योजना है उनके भी सारे पैसे ये लोग खा जाते हैं। इतना सारा पैसा खाकर भी ये लोग बाज नहीं आते। ये लोग आपको धर्म और जात के नाम पर आपस में लड़ाते हैं। मैं आप लोगों को यह पूछता हूँ कि आप लोगों को धर्म-जात पर झगड़ा चाहिए या गाँव की तरक्की ? आप लोग हमेशा किसी का जन्मदिन मनाते हैं और उसमें हजारो रुपये खर्च करते हैं। क्या आप लोगों ने यह सोचा है गाँव के बच्चे बहुत आगे तक बढ़ क्यों नहीं पाते ? क्योंकि उनको पढ़ने के लिए किताबें नहीं होती। एक दो साल के लिए जयंती का वह पैसा और धार्मिक विधि का पैसा जमा कर एक छोटासा पुस्तकालय क्यों नहीं बनवाते ? जब पुस्तकालय बनेगा तो उसमें बच्चे पढ़ने के लिए जाएँगे और उन्हे बड़े-बड़े शहर में पढ़ने के लिए नहीं जाना पड़ेगा। जब आपके बच्चे छोटे होते हैं, तब वे कहते हैं मैं डॉक्टर बनूँगा, मैं इंजीनियर बनूँगा, मैं अध्यापक बनूँगा लेकिन कितने बच्चे बड़े होकर सफल होते हैं, लगभग कोई भी नहीं। इस इतना बोलकर मैं अपना भाषण समाप्त करता हूँ। जय हिंद ! सब लोग भाषण से बहुत प्रेरित होते हैं। घर जाते समय, खाना खाते समय या काम करते समय सिर्फ कार्तिक की ही चर्चा होती है। यह देखकर विरोधी डर जाते हैं कि कहीं कार्तिक ना जीत जाए। चुनाव का दिन आता है तब विरोधी पार्टी वाला कार्तिक से मिलने आता है और कहता है तुम जीत तो जाओगे लेकिन उसके बाद जो होगा उसके जिम्मेदार, हम नहीं होंगे। इतना कहके वह चला जाता है। कुछ दिनों के बाद चुनाव का दिन आता है। सुबह होती है। लेकिन कार्तिक रात भर सोया नहीं होता है। जैसे सुबह होने पर नहाने के बाद श्याम की माँ उसकी आरती उतारती है। और कहती है सफल होकर आना। जैसे ही कार्तिक और उसके दोस्त चुनाव देखने के लिए निकलते हैं तभी कार्तिक कहता है कि मुझे थोडा काम है। आप लोग नतीजा देखकर आओ थोडा मेरा स्कूल में काम है। श्याम कहता है अरे कार्तिक चुनाव से कोई बड़ा काम नहीं है। तुम हमारे साथ ही चलोगे। उस पर कार्तिक कहता है, मैंने कल स्कूल के

अध्यापक को स्कूल में एक छोटेसे कार्यक्रम में हजर रहने का वचन दिया था। तुम लोग जाओ और देखकर आओ श्याम। ठीक है कहके दोस्त और श्याम नतीजा देखने के लिए चले जाते हैं। और नतीजा आता है कार्तिक की भारी वोटों से जीत होती है। सारे लोग और गाव वाले खुश होते हैं। सारा गाँव कार्तिक की ओर से है, सारे खुश होकर गाँव आते हैं। जोरों शोरों से गाँव में श्याम और श्याम के दोस्तों का कार्यकर्ताओं का स्वागत होता है। श्याम कहता है कार्तिक कहाँ है। तब गाँव के लोग कहते हैं वह तो तुम्हारे साथ ही आया था ना। श्याम कहता है, नहीं वह किसी कार्यक्रम की वजह से स्कूल में गया था और उसने हमारे साथ आने से इनकार किया था। तब वे लोग स्कूल की ओर जाते हैं। जब वे स्कूल में पूछते हैं तब अध्यापक कहता है, मैंने कब बोला था आने के लिए। लेकिन कार्तिक यहाँ आए ही नहीं। श्याम पूछता है, क्या कार्तिक आया नहीं ? यह कैसे हो सकता है ? तब सब लोग चिंतित हो जाते हैं। सारा गाँव ढूँढने लगता है लेकिन कार्तिक नहीं मिलता। तभी एक लड़का चिल्लाते हुए श्याम की ओर आता है और कहता है कार्तिक-कार्तिक। श्याम कहता है हाँ, हाँ कहाँ है कार्तिक ? तभी वह लड़का सारे लोगों को नदी की ओर ले जाता है। जैसे ही सारे लोग नदी तक पहुँचते हैं, सारे सुन्न रह जाते हैं क्योंकि नदी के किनारे कार्तिक की लाश होती है। तभी विरोधी पार्टीवाला आता है और झूठ मूठ का रोने लगता है। और जब श्याम की ओर देख कर मुस्कुराता है। तभी श्याम को पता चलता है कि इसी ने कार्तिक को मारा है लेकिन उसका कोई कुछ नहीं कर पाता। कार्तिक की ओर से जो दूसरे कार्यकर्ता रहते हैं वे भी डर के मारे अपने पदों से इस्तीफा देते हैं और चुनाव होता है और फिर से वही पुराना सरपंच चुनाव जीतता है।

अब गाँव वाले कार्तिक जैसे युवक के इंतजार में हैं और चाहते हैं कि ऐसा ही युवक सरपंच बने, जो अपने से गाँव को बड़ा मानता हो और गाँव के विकास के लिए प्रतिबद्ध हो।

पढ़ाई

श्री. दीपक सुनील गुप्ता, एफ.वाय.बी.बी.ए.

स्कूल पहुँचते ही हम पढ़ते हैं हिस्ट्री
कहीं पर हार और कहीं पर विकट्री ।
दूसरे पिरीयड में आती है हिंदी
हर जगह मात्रा और बिंदी ।
इंग्लिश की तो बात है निराली
ए बी सी की है पूरी प्रश्नावली ।
संस्कृत में आती है याद नानी,
समझ न आते फलम्-फले-फलानि ।
जियोग्राफी के सन और अर्थ,
लगते हमको बिल्कुल व्यर्थ ।
अब आती है गणित की बारी
फार्मूलों में निकलती जान हमारी ।
अंत में मैंने यही पाया,
एक भी विषय मुझे न भाया ।
भगवान कोई ऐसा विषय बनाओ,
हम पर से पढ़ाई का बोझ उठाओ ।

एन.सी.सी. : हमारा अभिमान

(अनुभव कथन)

श्री. दीपक सुनील गुप्ता, एफ.वाय.बी.बी.ए.(सी.ए.)

एन.सी.सी. हमारे भारत के प्रति एकात्मता की भूमिका और राष्ट्रप्रेम निर्माण करता है । एन.सी.सी. तीनों दल में, जैसे भूमि दल, वायू दल, जल दल से निभाया जाता है ।

नेशनल कैडेट कोर्स (एन.सी.सी.) तीन साल का कोर्स है । इससे जब कोई युवक, जब एक एन.सी.सी. कैडेट बन जाता है, तब एक नेतृत्व उसे प्राप्त होता है। अपने देश के प्रति सम्मान और एकनिष्ठा से अपनी जिम्मेदारी का पालन करना सीख जाता है।

उसके जीवन कार्यों में एन.सी.सी. कैडेट अपने सपनों और इच्छाओं को साध्य करने में लग जाता है । प्रति दिन वह अपनी मंजिल को प्राप्त करना चाहता है । 'एक ता और अनुशासन' एन.सी.सी. का ब्रीद है । इस तथ्य का पालन करना उसकी जिम्मेदारी, कर्तव्य है।

हम एन.सी.सी. के कैडेट्स अपने ब्रीद से एकता और बड़े व्यक्तियों का सम्मान करना और एकात्मता से अनुशासित रहना सीखते हैं ।

“हम सब भारतीय हैं।” एन.सी.सी. गीत है । देश में रहने वाले सभी निवासी हमारे भाई-बहन हैं । कोई भी नीच उँच का भेद नहीं रखते हैं । और अपनी भारत माँ की ओर अगर कोई आँख दिखाएँ, तो हम सब समशेर उठा लेंगे।

एन.सी.सी. के कारण मैं अपने व्यक्तिगत जीवन में बहुत कुछ हाँसिल कर चुका हूँ । ए.जे. कॉलेज, पुणे में 4 जनवरी से 13 जनवरी 2020 कालावधि में आयोजित Combine Annual Training Camp-720 (NCC) में प्रथम कैडेट रैंक मैंने प्राप्त किया है । मुझे मेडल प्राप्त हुआ है। इस बात पर मुझे नाज है ।

जय हिंद !

जय भारत !!

पानी बचाओ, पानी बढ़ाओ (एकांकी)

सुश्री रंजना देवीदास चौधरी, एम.ए. 1 (हिंदी)

सूत्रधार : हमारे एकांकी का विषय है - प्राकृतिक आपदा। यह समस्या बढ़ती ही जा रही है। सूखे के कारण कई इन्सान और जानवर मर जाते हैं। तो कभी बाढ़ आती है और सब कुछ बहा देती है। इसमें सबसे ज्यादा मारा जाता है किसान ! सबसे ज्यादा कठिनाइयों का सामना करता है, किसान और खुदकुशी भी करता है, वह है किसान।

लेकिन, मेरे दोस्तों आत्महत्या इसका उपाय नहीं है, यह हमें समझना चाहिए। इसी समस्या पर आज हम आपके सामने एक अनोखे नजरियेसे एक एकांकी प्रस्तुत करने जा रहे हैं। अगर हँसते-हँसाते कुछ गलती हो जाए तो कृपया माफ कर दें। यही इच्छा।

दृश्य 1 : रौने का प्रसंग

(किसान का घर ! मरे हुए किसान की तसवीर के सामने उसकी माँ और पत्नी रो रही हैं। लोग शोकाकुल हैं।)

माँ : अरे ! रो मत बेटा, जो हुआ वह बहुत बुरा हुआ। इतना बड़ा कदम उठाने के पहले उसे एक बार पीछे मुड़कर देखना चाहिए था, कि उसके पीछे उसके घर - परिवार वाले हैं। साहुकार से लिया हुआ कर्जा तो हम गहने गिरवी रखकर भी चुका सकते थे।

पत्नी : (रोते हुए) तो मुझे जीने का मन ही नहीं कर रहा है। ये प्रकृति का कैसा खेल है, कभी सूखा तो कभी बाढ़। पानी ज्यादा आए तो भी परेशानी और न आए तो भी परेशानी।

माँ : परेशानी कोई भी आए लेकिन आत्महत्या इसका पर्याय नहीं है। बेटी तुम्हें बच्चों के लिए तथा परिवार वालों के लिए खड़ा होना ही पड़ेगा। उठो बेटी उठो ...

पत्नी : ठीक है, मैं अभी अपने बच्चों के लिए खेती करना आरंभ करती हूँ।

दृश्य 2

(‘चलो हवा आने दो’ का मंच साबले के साथ)

टायटल साँग : चलो हवा आने दो, चलो हवा आने दो,
भेजे को शॉट नहीं हवा आने दो (2)

नीलेश साबळे : नमस्ते दोस्तों ! हँस रहे हो ना हँसना ही चाहिए क्योंकि फिर से लेके आया हूँ आपका और हमारा पसंदीदा कार्यक्रम 'चलो हवा आने दो'। आज आपके सामने जो व्यक्ति आ रहे हैं, वे बहुत बड़े सेलीब्रीटी हैं, लेकिन आज इस मंच पर आने की वजह भी बहुत बड़ी है। हम लोग हमेशा पानी के प्रश्न पर झगड़ते आ रहे हैं। आज हम पानी के लिए कष्ट उठा रहे हैं। सोचो! अगर कल यह पानी नहीं हो, तो हमारी स्थिति क्या होगी ?

महाराष्ट्र में कई हिस्सों में बारीश कम होने के कारण सूखा पड़ गया है। सब लोग अकालमुक्ति के लिए भगवान से प्रार्थना करते हैं। लेकिन कुछ लोग आगे आकर हाथ बढ़ाकर इस समस्या का हल ढूँढने का प्रयास करते हैं। और ऐसा ही हल निकाला है, हमारे पानी फाउंडेशन ने तो आज इस मंच पर आपके सामने हमारे और आपके सबसे प्यारे सुपरस्टार 'अमीर खान' और 'किरन राव' जी। सर स्वागत है आपका इस मंच पर।

साबळे : वाह ! वाह ! मैंने तो आपका स्वागत कर लिया, लेकिन हमारे गाँव का स्वागत अभी भी बाकी है। हमारा गाँव है 'भरकटवाडी' और आपका स्वागत करते हैं आपकी ही फिल्म 'लगान' से। प्रश्न है किसान की समस्या बाढ़ या सूखा.... आपका सिनेमा था लगान या लगान और हमारा है खान, सुखान ...

(गाँव का दृश्य)

सिनेमा : 'लगान'

सूत्रधार : सन 1893 चंपानेर देश के बीचोबीच बसा एक छोटासा गाँव। गाँव के अधिकांश लोग अपना गुजर-बसर खेती से किया करते थे। जो उगता उसमें से एक भाग राजा को देते थे। राजा उसमें से कुछ भाग निकालकर बाकी सारा अंग्रेजों को देता, इसके बदले में अंग्रेज उसकी हिफाजत करने का वादा करते थे। लेकिन इस प्रकार

मुठ्ठीभर अंग्रेजों की ताकत बुलंद होने लगी। एकाध साल बारीश होती तो कई साल सूखा। देश के अनेक भागों की तरह चंपानेर के किसान अपना पेट काटकर राजा को लगान देते थे। पिछले साल बारीश हुई थी लेकिन न इस साल तब तक बरसात नहीं हुई थी। सूखी आँखें आसमान को टटोल रही थीं। (हूँ, हूँ, हूँ....)

भुवन : यह टकटकी आँखों से आकाश की ओर क्या देख रही हो माई ?

माई : यहीं कि आकाश में बादल कब आएँगे? बरखा! एक मास बीत गया पर पानी की एक बूँद ना पड़ी। सारी सिद्धेश्वर की कृपा है, इसलिए गाँव में पीने के लिए पानी है। परंतु खेती के लिए नहीं है। पता नहीं क्या होगा?

नृत्य : गाना (काले मेघा काले मेघा पानी तो बरसा)

(सिनेमा लगान का गान 1 मिनट तक)

(भुवन खेत की तरफ जा रहा है।)

अंग्रेजों की परेड जा रही है। (परेड - दाएँ - बाएँ - दाएँ - बाएँ ...)

(2 अंग्रेज)

दृश्य परिवर्तन

(अंग्रेज अफसर हिरन को मार रहा है, भुवन पत्थर मारकर हिरन को भगाता है। उतने में दूसरा अफसर भुवन को गिरफ्तार करता है। पहला अफसर हिरन को गोली मारता है।)

दूसरा अंग्रेज : Good Shot Sir

पहला : Thank you !

दूसरा अंग्रेज : भुवन को कहता है, Should I kill you ?

पहला : तुम कौन हो ?

भुवन : मैं किसान हूँ।

दूसरा : This time I leave you but next time no....

राजा : (अंग्रेजों से जाकर मिलता है।)

हमारे लोग भगवान के मंदिर में अभिषेक करना चाहते हैं। लेकिन मंदिर मेरे भाई के कब्जे में है।

अंग्रेज : Yes, I know and he is your biggest enemy.

राजा : हाँ

अंग्रेज : Yes, I will help you, but इसके बदले में तुम्हें double लगान देना पड़ेगा ।

राजा : क्यों ?

अंग्रेज : क्योंकि Last year भी बारीश कम होने की वजह से तुमने पूरा लगान नहीं दिया ! तो इस साल डबल ।

राजा : सर, बारीश नहीं, सूखा है, जमीन पानी माँग रही है । पानी की एक बूँद नहीं है। किसान उगाएगा क्या ? खाएगा क्या और आपको देगा क्या ?

अंग्रेज : ये हमें पता नहीं । लगान तो double देना ही होगा ।

(राजा का फर्मान)

हरकारे : सुनो.. सुनो .. सुनो राजा का यह फर्मान सुनो कि इस साल जवार हो या बाजरा, गेहूँ हो या धान लेकिन देना पड़ेगा दुगुना लगान ।

(यह सुनने के बाद गाँव वालों में चर्चा)

एक औरत : दुगुना लगान - दुगुना लगान । क्या ये लोग हमारी हालत जानते नहीं हैं ? भूखे पेट कब तक इनकी गोदामें भरें । भगवान ही बचाएँ इन दरिद्रों से ।

भुवन : सब लोग हमारे साथ राजा के पास चलो। ये बादल राजा से छुपे नहीं हैं । बात करेंगे, नहीं तो मुट्ठी से मुट्ठी मिलाकर लड़ेंगे ।

गाँववाले : क्या आप राजा से लड़ेंगे ? क्या करें ! लगान भरने की खातिर जानवर बेचे या घर बेचें । चलो राजा के पास चलो ।

राजा : (बैठा है, जहाँ अंग्रेज अफसर क्रिकेट खेल रहे हैं।) गाँववाले पहुँचते हैं। तुम लोग यहाँ क्यों आए हो ?

भुवन : क्या आपको पता नहीं है ? बारीश नहीं है । पानी नहीं है । किसानों की हालत बुरी है, और आपने दुगुना लगान बोला है । कृपा करके लगान माफ करें । (अंग्रेज अफसर वहाँ आ जाते हैं ।)

अंग्रेज : No, Oh only on एक शर्त पर ! (हसते हुए)
हमार यह खेल क्रिकेट तुम्हें खेलना पड़ेगा ।

भुवन : यह तो हमारी गिल्ली डंडे की तरह है ।

लोग : (विरोध करते स्वर में) नहीं भुवन मर जायेगा । यह अपना खेल नहीं हैं ।

अंग्रेज : सोचो, अगर जीते तो इस साल का लगान माफ ।

लोग : नहीं, हमें नहीं आएगा ।

अंग्रेज अफसर : सोचो, फिरसे एक बार । जीत गए तो एक साल का लगान माफ ।

भुवन : शर्त मंजूर है ।

गाँव वाले : (भुवन को कोसते हैं) एक तो बरखा नहीं है। जमीन पानी माँग रही है । सूखे की समस्या है और यह क्रिकेटवा कहाँ ?

भुवन : यह ससुरे हमसे पँगा लेंगे क्या ? हमारे लोगों की खातीर यह जोखीम उठाएँगे ।

अंग्रेज अफसर : Ok ! तो मिलते हैं तीन महीने बाद ।

लोग : पगला गए हो क्या, भुवन ?

भुवन : सोचो, जीते तो पूरा लगान माफ हो जाएगा । हाँ, मैं पगला गया हूँ । यह हमारे लिए चलेंजवा है। चूल्हे से रोटी निकलने के लिए चिमटे का मुँह दहलाना ही पड़ता है । हम पूरी लगन से मेहनत करेंगे और लगान से मुक्त होंगे ।

1 मिनट तक : (खेल की तैयारी गाना बार-बार हम - छोटे यार हमें)

सूत्रधार : और उस ऐतिहासिक दिन की सुबह हुई। सूरज की सुनहरी किरणें क्रिकेट के मैदान पर गिरीं ।

(मॅच - दिखाना दोस्तों हम जीत गए)

गाँव वालो का मॅच जीतना, और आनंद जल्लोष दिखाना । लगान माफ होना)

सूत्रधार : लेकिन 21 वीं सदी में किसानों की समस्या अलग है। सूखे ... अकाल से खेतों की हानि होती है और किसान कर्ज के कारण खुदकुशी करता है। लेकिन खुदकुशी यह पर्याय नहीं है ।

पानी बचाओ ! पानी बढ़ाओ यही पर्याय है।

यही काम अपने पानी फाउंडेशन ने किया है और प्रायः अमीर खान ने किया है। तो चलो फिरसे मिलते हैं, अमीर जी को, हवा आने दो के मंच पर।

(Title Song - चलो हवा आने दो, भेजे को शॉट नहीं हवा आने दो।)

नीलेश साबळे : दोस्तों, कैसे हो ? हँस रहे हो ना, हँसना ही चाहिए क्योंकि लेकर आए फिर से एक बार आपका पसंदीदा कार्यक्रम 'चलो हवा हाने दो'।

हमने अभी देखा 'लगान' मुव्ही का प्रिमियर। 'सुखान' की समस्या से दूर होने के लिए। और इस संबंध में ज्यादा जानकारी देने के लिए हमारे और आपके पसंदीदा अमीर खान उनकी पत्नी किरण राव के साथ यहाँ आए हैं। इनकी संस्था का नाम 'पानी फाउंडेशन'। ये लोग गाँव गाँव जाकर पानी बचाने के काम की जानकारी देते हैं। तो सुनते हैं यह उन्हीं की जुबानी।

अमीर खान : यह मेरी खुशकिस्मती है। देश को सूखामुक्त करने का बीड़ा उठाया है। इसी कारण हमने पानी फाउंडेशन का निर्माण किया है। जैसे अनेक प्रकार की प्रतियोगिताएँ होती हैं जैसे गाने की प्रतियोगिता वैसे ही हमारी है जलसंधारण प्रतियोगिता। जो गाँव सबसे ज्यादा, जलसंधारण का काम करेगा वह विजेता होगा। पहले साल इसमें तीन तहसीलों ने, दूसरे साल 30 तहसीलों ने यह काम किया। इसमें हम हर एक गाँव को आगे आने के लिए कहते हैं। इनमें सभी लोगों के लिए चार दिन का Training Programme होता है। इन लोगों को बारीश के दो महीने पहले ये काम पूरा करना पड़ता है। वॉटर कप दुनिया की एक मात्र ऐसी स्पर्धा है, जिसमें कोई नहीं हारता। यही हमारी सोच है कि समस्या का हल इन्सान है structure नहीं। जलसंधारण के लिए कई structure है लेकिन structure से सिर्फ काम नहीं होगा। सोच बदलनी है।

पूरे देश में से अगर लोग इस मिशन में जुड़ जाएँगे

तो समस्या का समाधान होगा। जैसे 3 इंडियट फिल्म में हमारे ही गाने में कहा है confusion ही confusion है solution का पता नहीं। लेकिन यहाँ problem और solution दोनों प्राप्त हैं।

बदलना है सिर्फ नजरिया।

इस कार्यक्रम का गीत किरण ने ही गाया है।

नीलेश : चलो तो सुनते औ देखते हैं किरण जी का गाया गाना "तूफान आलं या!" (नृत्य)

किरण : Skill India महाराष्ट्र का सबसे बड़ा काम है। इसमें दस हजार लोगों ने एक साथ काम किया है। किसी से एक रुपया भी नहीं लिया है लेकिन लोगों ने बहुत काम काम किया है। सरकार ने तथा 'सत्यमेव जयते' की टीम ने हमारी बहुत मदद की है। महाराष्ट्र के 1331 गाँवों ने इस प्रतियोगिता में भाग लिया है। 70 ते 80 हजार लोगों ने इसमें श्रमदान किया है। और गाँव में एक से एक अच्छे जलसंधारण के काम हैं।

अमीर : लोगों ने किए इस भीम पराक्रम के तहत 8,261 कोटी लिटर्स पानी जमा करने की क्षमता तैयार की गई है। यह इतनी क्षमता है कि अगर हम इन्हें दस हजार लिटर की क्षमता रखनेवाले टैंकर्स में भरेंगे इनकी लंबाई इतनी होगी कि वह पृथ्वी प्रदक्षिणा करने में पूरे पड़ जाएँगे।

मुझे लगता है, आप सब लोग इस मिशन में जुड़ गए तो भारत सूखामुक्त होगा। इस वॉटर कप के मिशन में आपका हमसफर बनना चाहता हूँ, इस बात की मुझे खुशी हो रही है। हमारे फिल्म industry में अगर कोई फिल्म सुपरहिट होती है तो उसका 'सी कोल' (Sequel) बनाया जाता है। जैसे 'गोलमाल' का 'गोलमाल-2', 'सिंघम' को 'सिंघम-2' वैसे ही आप 'वॉटर कप-2' के लिए तैयार हैं? (हाँ....)

"तो बोलिए मेरे साथ

"अन्न गुडगुडे"

"नाल गुडगुडे"

अकाल

1 ढिष्काँव , ढिष्काँव (3)

चलो फिर जुडे हम मिशन में एक साथ
हमे होंगे कामयाब, हम होंगे कामयाब

गाना :

हम होंगे कामयाब (2)

एक दिन , हो .. हो .. मन में है विश्वास
पूरा है विश्वास

हम होंगे कामयाब एक दिन ।

होगी हरियाली चारों ओर ... (3) एक दिन

पानी होगा हर एक गाँव

सूखामुक्त होगा गाँव - एक दिन

हो ... मन मैं है विश्वास पूरा है विश्वास

हम होंगे कामयाब एक दिन ।

नन्हीं कली

संकलन - सुश्री सुप्रीता रामदास जगताप,
टी.वाय.बी.ए.

आज रिशतों की चाह खत्म हो रही है

जिस्मों की भूख नजरों में उतर रही है

दिलों में इतनी गदंगी है कि...

अब बच्चियों की इज्जत भी बिखर रही है ।

कागज के टुकड़ों के लिए जिस्मों का है व्यापार

रोज मिलता है औरतों के खून से सना अखबार

दिल्ली, मुंबई, पूना हो फिर कोलकत्ता ...

रोज मिलता है चीथड़ों में लिपटा बलात्कार

वो 8 महिने की थी, वो 2 साल की थी

खून में लथपथ अधमरी हाल में थी

ऐसी धिनौनी हरकत गैर की नहीं

अपने ही किसी रिश्तेदार की थी ।

किस किस से बचाऊँ तुझे मेरी गुड़िया

यहाँ अपनों में ही छुपे बैठे हैं शैतान

कौन सुने फरियाद हमारी...

सच में तू है या तू झूठा है भगवान

कपड़ों से शिकायत है इन दरिंदों को

इन्हें कैसे समझाऊँ और बतलाऊँ मैं

मुझे कुछ समझ नहीं आ रहा ...

इन छोटी बच्चियों को साडी कहाँ से लाऊ मैं ?

चलते - चलते मेरी कलम रुक गई है

मुझे वो पूछ रही है, यही बार - बार

कैसे और कहाँ से आते हैं विकार

जो बच्चियों का करते हैं बलात्कार

जब सेल्फी की अति हो जाती है....

(प्रासंगिक)

श्री. सौरभ कल्याण चित्ते, एस.वाय.बी.ए.

स्मार्ट फोन में इन दिनों फ्रंट और बैक कैमरे के चलते लोगों में सेल्फी का क्रेज़ बढ़ता जा रहा है। मोबाइल के फ्रंट कैमरे से खुद की तस्वीर खींचना इतना आसान हो गया है कि लोग फोटो क्लिक करने के लिए दूसरों का सहारा नहीं लेते।

हर दिन एडवांस होती मोबाइल टेक्नोलॉजी ने दुनिया में क्रांति ला दी है। हर दिन नए नए फीचर लाने वाले स्मार्टफोन बाज़ारों में लॉन्च किए जा रहे हैं। लोगों में अच्छे स्मार्टफोन्स खरीदने की होड़ लगी हुई है। इसकी सबसे बड़ी वजह स्मार्टफोन में हाई क्वालिटी कैमरे का होना है।

वे खुद ही अपने महंगे स्मार्टफोन के फ्रंट कैमरे से अपनी तस्वीरें लेना ज्यादा पसंद करते हैं, जिसे सेल्फी कहते हैं। इन दिनों युवाओं में सेल्फी लेने का क्रेज़ इस कदर बढ़ गया है कि पब्लिक गैदरिंग हो या कोई प्राइवेट लोकेशन हर कोई एक दूसरे के साथ सेल्फी लेते नज़र आता है। सेल्फी के प्रति लोगो की बढ़ती दीवानगी ने कई मानसिक और शारीरिक बीमारियों को जन्म दिया है। जिसमे 'सेल्फी

एल्बो' सबसे अनोखा और नया एडिशन है।

क्या है सेल्फी एल्बो - 'टेनिस एल्बो' और 'गोल्फर एल्बो' इनका नाम तो आपने पहले सुना ही होगा पर अब 'सेल्फी एल्बो' के लिए भी तैयार हो जाइए। बार-बार अपने मोबाइल से सेल्फी लेने के क्रम में हम यह भूल जाते हैं कि हमारे हाथ और खासतौर पर कोहनी पर इससे जोर पड़ता है। और अगर हम सेल्फी लेने का सिलसिला लंबे समय तक जारी रखते हैं तो कुछ समय बाद हमारी कोहनी में दर्द शुरू हो जाता है जिसे सेल्फी एल्बो का नाम दिया गया है।

दरअसल सेल्फी लेने के लिए हमें मोबाइल या सेल्फी स्टिक पकड़ कर अपने हाथ को ऊपर उठाना पड़ता है। जिससे हमारी कोहनी अपने आप मुड़ जाती है और लंबे समय के लिए इसी पोजीशन में बने रहने से हमारी कोहनी के मसल में दर्द या खींचाव महसूस होने लगता है। और ये खींचाव धीरे-धीरे मसल दर्द में तब्दील हो जाता है, जिससे कोहनी में लगातार दर्द बना रहता है, दर्द के साथ-साथ

सूजन भी हो जाती है और सूजन के कम होने के बाद वह निशान बन जाता है।

सेल्फी एल्बो के बाद हमारी कोहनी के मसल की फ्लेक्सिबिलिटी धीरे-धीरे कम होने लगती है। अक्सर लोग इस पर ज्यादा ध्यान नहीं देते, और सेल्फी लेने का सिलसिला जारी रखते हैं, इसके चलते यह समस्या गंभीर रूप धारण कर लेती है और हमारी कोहनी के हर मूवमेंट पर दर्द बढ़ता ही जाता है।

यही बाद में एल्बो इनजुरी का कारण बनता है जिसमें हमारे हाथ का मूवमेंट कम होते - होते लगभग बंद हो सकता है। समय रहते डॉक्टरी मदद नहीं ली तो ये समस्या ताउम्र आपको सता सकती है। भारत में अभी इस तरह के मामले सामने नहीं आए हैं पर इसकी एक वजह लोगों में जागरूकता का अभाव भी हो सकता है। ज्यादातर लोगों को पता ही नहीं चलता कि उनके हाथ में होने वाले दर्द का कनेक्शन उनकी सेल्फी की लत के चलते भी हो सकता है।

सेल्फाइटिस बीमारी- मैक्स सुपर स्पेरॉलिटी हॉस्पिटल के मेन्टल हेल्थ एंड बिहेवियर साइन्स के डायरेक्टर डॉक्टर समीर मल्होत्रा का कहना है, “यह एक तरीके की लत है, बार-बार सेल्फी लेना, अलग - अलग पोजीशन में पोज़ करना एक तरीके का सेल्फ ऑब्सेसिव डिसऑर्डर है जिसे आज कल “सेल्फाइटिस” कहा जाता है। यह एक तरीके की मेन्टल इलनेस है जिसमें व्यक्ति खुद में इतना खो जाता है कि उसे घर परिवार की सुध नहीं होती।”

ऐसे व्यक्ति या युवा खुद में किसी अभाव के बोध से ग्रसित होते हैं। और एक काल्पनिक दुनिया में खो जाते हैं। जहाँ उनकी फिल्टर की गई सेल्फीज़ को हज़ारों लाइक्स मिलते हैं। सेल्फाइटिस से ग्रसित व्यक्ति Obsessive Compulsion Disorder यांनी OCD का शिकार होते हैं। और उनका सारा समय सिर्फ़ खुद को निहारने और सेल्फी और उसे अपडेट या अपलोड करने में बीत जाता है।

लक्षण और कारण :

- सेल्फाइटिस के पीड़ित व्यक्ति या युवा दिन में कई बार मोबाइल फोन से सेल्फी लेते दिखेंगे।
- ऐसे युवा हर मौके को अपने फोन में कैद करने में व्यस्त रहते हैं।
- ऐसे युवाओं के वास्तविक दोस्तों से ज्यादा सोशल मीडिया में फ्रेंड्स है।
- सोशल मीडिया पर जरूरत से ज्यादा समय ऑनलाइन रह कर फोटोज अपलोड करते हैं और दूसरों के लाइक्स और प्रशंसा के भूखे होते हैं।
- ऐसे युवाओं का पारिवारिक रिश्ता प्रभावित होता है, और इनकी सोशल लाइफ ना के बरोबर होती है।
- तनाव, गुस्सा, चिड़चिड़ापन, अपनों से हर वक्त नाराज़ रहना और अकेले रहने पर जोर देना सबसे महत्वपूर्ण लक्षण हैं।
- बार-बार सेल्फी लेने से और भी बहुत सी परेशानियाँ हो सकती हैं, इसमें फेसिअल स्किन का मोबाइल की फ्लश लाइट के ज्यादा एक्सपोज़र से ड्राई होना और समय से पहले चेहरे पर झुर्रियों का आना भी शामिल है।

बीमारियाँ

1) “बाँड़ी डिस्मॉर्फिक डिसऑर्डर”

सेल्फी इस नाम की बीमारी को जन्म दे सकता है। इस बीमारी से लोगों को एहसास होने लगता है कि वे अच्छे नहीं दिखते हैं। कॉस्मेटिक सर्जन का भी यही कहना है कि सेल्फी के दौर ने कॉस्मेटिक सर्जरी कराने वालों की संख्या में जोरदार इजाफा किया है, जो बेहद चिंतनीय है।

2) “सेल्फीटिस” :

आज का नया रोग : अमेरिकन साइकेट्रिक असोसिएशन के मुताबिक, अगर आप दिन में तीन से ज्यादा सेल्फी लेते हैं, तो यकीनन आप मानसिक रूप से बीमार हैं। और हम बीमारी को सेल्फीटिस का नाम दिया। वास्तव में यह उस बीमारी का नाम है, जिसमें व्यक्ति पागलपन की हद् तक अपनी फोटो लेने लगता है और उसे सोशल मीडिया पर पोस्ट करने लगता है।

सेल्फी लेते समय फोन की तरंगें सीधे तौर पर आपके डीएनए को नुकसान पहुँचाती हैं। ऐसा होने पर स्किन की रिकव्हरी capacity कम होने लगती है और चेहरे पर झुर्रियाँ जल्दी आने लगती हैं। सेल्फी लेना आपके हाथ की कुहनी पर खराब असर डालता है।

सेल्फी लेते समय आपका हाथ काफी देर तक मुड़ा रहता है, जिससे कि 'सेल्फी एल्बो' बीमारी का खतरा बढ़ जाता है। लगातार सेल्फी लेना भी एक तरह की बीमारी का ही लक्षण है जिसे डॉक्टरों ने 'सेल्फाइटिस बीमारी' का नाम दिया है। धूप की किरणों का चेहरे पर कोई असर न पड़े इसके लिए लोग चेहरे पर सनस्क्रीम लगाते हैं। लेकिन ये सनस्क्रीम फोन से निकलने वाली तरंगों पर बेअसर साबित होता है और आपके चेहरे की अंदर तक की लेयर पर बुरा असर डालता है।

इतना ही नहीं, ऐसा करने से धीरे-धीरे उसका आत्मविश्वास कम होने लगता है, निद्रा पूरी तरह से भंग हो जाती है और वह anxiety का इस कदर शिकार हो जाता है कि आत्महत्या करने की सोचने लगता है। इसका इलाज भी मुश्किल है और हर केस में डॉक्टर खुदके तौर पर दवाइयाँ तो लिखा देते हैं। लेकिन इसे एक तरह से रोगी को अपने हाल और हालात पर छोड़ देने के जैसा है।

सेल्फी बिमारी पर समाधान या उपाय :

- प्रभावित को आत्मविश्वासी बनाने के लिए Psychological Counseling की जानी चाहिए।
- उन लोगों की मदद करके उनके आत्म-मूल्य का पता लगाएँ, जिनके पास उनसे कम है।
- लोगों के साथ वास्तविक और शक्तिशाली संबंध बनाकर अंतरंगता और मूल्यवान संबंधों की प्राप्ति का पता लगाएँ।

इस प्रकार जब सेल्फी की अति हो जाती है तब व्यक्ति अपना शारीरिक एवं मानसिक स्वास्थ्य खो देता है। इसलिए हमें सेल्फी की अति से बचके रहना चाहिए।

संविधान को सलाम

सुश्री जयंती गोपाळ डहाके, 11 वीं (वाणिज्य)

देश हमारा विशाल है
संविधान हमारा कौशल है
हर नागरिक के लिए यह सम्मान है
भारत हमारा महान है।

अमीर हो या गरीब
राजा हो या सैनिक
हर व्यक्ति को समान दृष्टि से देखने वाला
यह संविधान हमारा न्यायी है
भारत हमारा महान है।

सामाजिक, आर्थिक, राजनीतिक न्याय
और विचार, धर्म, तथा विश्वास की स्वतंत्रता
देने वाला यह संविधान हमारा गौरव है
भारत हमारा महान है।

हर व्यक्ति की गरिमा और राष्ट्र की एकता
और अखंडता सुनिश्चित करने वाली बंधुता
बढ़ाने के लिए यह संविधान हमेशा तत्पर है
भारत हमारा महान है।

भरोसा

सुश्री पूजा मारुती खंदारे, एफ.वाय.बी.कॉम.

भरोसा
उस पर करो जो
तुम्हारी तीन बातें जान सके,
हँसी के पीछे का दर्द, गुस्से के
पीछे का प्यार और आपके
चुप रहने की वजह !

डिजिटल भारत (तकनीकी आलेख)

श्री. ऋषभ प्रमोद कांबळे, एस.वाय.बी.ए.

आज भारत महासत्ता के प्रगतिपथ पर मार्गक्रमण कर रहा है। सूचना - तकनीकी की क्रांति ने भारत की पहचान 'डिजिटल भारत' के रूप में करा दी है। पुराने जमाने में लोग एक दूसरे से बातचीत करने के लिए एक दूसरे को पत्र लिखते थे। वह पत्र सात से आठ दिन बाद उन लोगों के पास पहुँच जाता था। एक जगह से दूसरे जगह जाने के लिए लोग बैलगाड़ी, घोडागाड़ी का उपयोग करते थे। उस समय लोग अपनी जरूरतें पूर्ण करने के लिए खेती करते थे। फसल उगाते थे। बिजली के आविष्कार से पहले लालटेन और दिया जलाकर उस प्रकाश में अपनी अँधेरा काटते थे। सरकारी दफ्तर में काम करने वाले लोग हररोज एक किताब में अपनी उपस्थिति अपने हस्ताक्षर से दर्ज करते थे।

भारत ने नई-नई वस्तुओं की खोज करके जगत में अपना एक स्थान निर्माण किया है। हमारे देश की 'डिजिटल भारत' तक की यात्रा विविध क्षेत्रों में इस प्रकार रही है -

1) संप्रेषण

टेलिफोन का आविष्कार महत्त्वपूर्ण रहा। इसका उपयोग बोलनेवाला और सुननेवाला करता है। शुरु में

बोलनेवाला व्यक्ति टेलिफोन कंपनी से वार्तालाप बुक करता था फिर जिस व्यक्ति को उसने संपर्क किया है उस व्यक्ति से उसका संपर्क किया जाता था। इससे लोगों से बातचीत करना आसान और सीधे तरीके से हो जाता था।

उसके पश्चात आगमन हुआ कॉडलेस फोन का कॉडलेस फोन और भ्रमणध्वनि फोन लेकर आप एक जगह से दूसरे जगह फोन पर बातचीत कर सकते हैं। इसका उपयोग आज के समय में सात अब्ज से अधिक लोग करते हैं।

पूर्वकाल में भ्रमणध्वनि का उपयोग सीधे - साधे तरीके से होता था। केवल एक दूसरे से बातचीत करने और संदेश भेजने के लिए उसका उपयोग होता था। खेल खेलना और बाकी सारे काम सब नहीं कर पाते थे। उस काल में 1 जी / 2 जी उपयोग लिमिट में किया जाता था।

इसमें एक नया आविष्कार हुआ है और बाद में अस्तित्व में आया नया फोन। इसमें आप तस्वीर खींच सकते हो। रेडियो सुन सकते हो। इसमें ज्यादा से ज्यादा बटन का उपयोग किया जाता है।

साल 2008 से अंड्राईड फोन जब बाजार में आया तब इसमें फोन में बटन का उपयोग न करके टच पॅड का उपयोग किया जाता है। इसमें नए संशोधन किए जा चुके हैं। जैसे की 2 जी से लेकर 3 जी, 4 जी, 5 जी तक श्रेणी का उपयोग किया जाता है। जिससे फोन इंटरनेट के माध्यम से लोगों के काम आसानी से होने लगे हैं।

2) शिक्षा व्यवस्था

पूर्वकाल में एक छोटी सी कुटिया में गाव के किसी पेड़ के नीचे गुरु अपने विद्यार्थियों को ज्ञान देते थे। गुरुकुल पद्धति अस्तित्व में थी।

आज के युग में विद्यार्थियों को सिखाने के लिए बहुत सारी चीजों की सहायता लेनी पड़ती है। पूर्वकाल में गुरु अपने शिष्य को लकड़ी के बोर्ड पर सिखाते थे लेकिन आज के युग में ई-क्लास की कल्पना अस्तित्व में आई। ई-क्लासरूम में प्रोजेक्टर, इंटरनेट इन चीजों का उपयोग करते हैं। इसमें गुरु सामने नहीं है तो फिर भी विद्यार्थी अच्छी तरह से अपनी पढ़ाई कर अपना भविष्य उज्वल कर सकते हैं। आज तो झूम जैसे विविध ऑप्स के माध्यम से ऑन लाईन तासिकाएँ ली जा रही हैं, जिसे छात्र अपने घर पर रहकर सुन सकते हैं। अपने घर से ही शिक्षा ग्रहण कर सकते हैं।

3) चिकित्सा क्षेत्र

पुराने जमाने में लोग पढ़े लिखे नहीं थे। उन्हें बीमारी की ज्यादा जानकारी नहीं थी। दवाई कौन-सी लेनी है, वह बता नहीं सकते थे। उस जमाने में लोगों की मृत्युसंख्या बढ़ी थी। शास्त्र के अनुसार आयुर्वेदिक औषधी वनस्पती का अभ्यास ग्रंथ के माध्यम से किया जाता जाता था। उन दिनों लोग अनपढ़ होने के कारण उन्हें इन चीजों का ज्यादा मतलब पता नहीं था।

आज के युग में लोग साक्षर बनकर पढ़-लिखकर उन बीमारी का इलाज करने के लिए दवाओं का निर्माण कर रहे हैं। जिससे मृत्युदर कम होने लगी। इंटरनेट का उपयोग करके बीमारियों को घर बैठे दूर कर सकते हैं। ऑनलाईन के तरीके से लोग इंटरनेट के माध्यम से दवाईयाँ बेचने लगे।

आज के युग में इंटरनेट के माध्यम लोगों का सारा कामकाज आसान तरीके से होने लगा है। ऑपरेशन थिएटर, आय.सी.यू., सी.सी.यू. जैसे स्थानों पर अद्ययावत यंत्रसामग्री के कारण आज कई लोगों की जानें बचाई जा रही हैं।

4) नौकरी - व्यवसाय :

पूर्वकाल में लोग खेती करके सारी फसल जमा करके और सरकारी कार्यालय में काम करके अपना घर चलाते थे। लोगों को नौकरी पाने के लिए एक पत्र का अर्ज लिखकर वह लेकर हर जगह घुमना पड़ता था। उसमें लोगों का समय बर्बाद हो जाता था। उस समय नौकरी की कमी के कारण लोग गरीबी में जीते थे।

आज के युग में इंटरनेट से काम ढूँढना और मिल जाना आसान हो गया है। आज ई-कॉमर्स के तहत व्यापार करना भी आसान हुआ है। पहले लोग बाजार जाते थे, आज फ्लिपकार्ट, अमेज़ॉन के तहत बाज़ार हमारे घर पहुँचा है।

5) सूचना - तंत्र

इनफॉर्मेशन टेक्नॉलॉजी में सुपर कंप्यूटर का निर्माण हुआ। सुपर कंप्यूटर बहुत बड़ा था। साथ ही उसे एक रूम लग जाती थी। सुपर कंप्यूटर गणित छुड़ाने के साथ और बहुत सारी चीजें उपलब्ध थीं।

कंप्यूटर की सहायता से आप गणित के प्रश्न छुड़ाना और चित्र बनाना, फाईल को सेव्ह करना यह सभी चीजें कर सकते हैं। इस कंप्यूटर को एक रूम की नहीं तो कम जगह लग जाती है।

एक नया आविष्कार हुआ टैबलेट का इसे हाथ में रखकर कहीं भी जा सकते हैं। टैबलेट ने लोगों के काम आसान बना दिए हैं।

लैपटॉप : लैपटॉप और कंप्यूटर इन दोनों में सभी चीजें एक जैसी हैं। टैबलेट जैसा ही लैपटॉप आप कहीं पर एक जगह से दूसरे जगह ले जाकर काम कर सकते हैं। लैपटॉप और कंप्यूटर में एक अंतर है वो है सी.पी.यु.। लैपटॉप में सी.पी.यु. का उपयोग नहीं किया जाता। जिससे

लोगों को नौकरी में कम समय में ज्यादा से ज्यादा उपलब्धियाँ करवा सका। जिससे देशका विकसित होने का मार्ग योग्य तरीके से पूरा हुआ।

बैंक :

पूर्वकाल में बैंक के सभी व्यवहार कागज पर चलते थे। इन दिनों लोगों की जानकारी किसी तरीके से गुम होने की आशंका ज्यादा होती थी। कागज के व्यवहार के लिए लिखने के लिए लगने वाले कागज पेड़ों को तोड़ के बनाते थे।

आज के युग में बैंक के सभी व्यवहार के नए प्रकार अस्तित्व में आए हैं।

क्रेडिट / डेबिट कार्ड :

क्रेडिट / डेबिट कार्ड से बैंक के व्यवहार कम समय में होने लगे हैं। इस कार्ड से बैंक को जब छुट्टी होती है, तब आप पैसे एटीएम से निकाल सकते हैं। यह एक साधन बन गया है। इससे बैंक के कर्मचारी और हमारा समय बच जाता है।

एटीएम :

एटीएम 24 बाय 7 समय खुला रहने से लोगों को बैंक में जाने की जरूरत नहीं पड़ती। यह सुविधा आने से बैंक कर्मचारियों की काम करने की समस्या कम हो गई है।

ऑनलाईन व्यवहार :

आज के युग में ई-कॉमर्स की कल्पना विकसित हुई। जिससे लोग बिजली का बिल, मोबाईल रिचार्ज, पैसे भेज देना इन सुविधाओं का लाभ लेने लगे हैं। जिससे कम समय में ज्यादा काम करने की आदत लग जाती है।

पेटीएम, गुगल पे, भीम अॉप की सहायता से आज पैसे के व्यवहार अधिक आसान हुए हैं।

राष्ट्रीय सुरक्षा और आपात्कालीन व्यवस्थापन :

पूर्वकाल में इनफॉर्मेशन टेक्नॉलॉजी ज्यादा तरक्की न होने के कारण आंतकवादी नदी से आ जाते थे। उस समय भूकंप / नदी में बाढ़ ऐसी स्थिति में लोगों को सहायता मिलती नहीं थी। आज के युग की स्थिति बहुत अच्छी है।

आज के युग में नदी में सफर करते समय दिशादर्शक यंत्र के सहायता से उन्हें संदेश दिया जाता है। आतंकवाद घुसने से पहले उस स्थल की जानकारी इनफॉर्मेशन टेक्नॉलॉजी से मिलती है। पूरस्थिति निर्माण होने से पहले इनफॉर्मेशन टेक्नॉलॉजी से जानकारी लोगों तक पहुँचती है।

यातायात :

पूर्वकाल में लोग सफर करने के लिए बैलगाड़ी - घोडागाड़ी इनका उपयोग करते थे। ऐसा सफर उस समय ज्यादा मेहनतकारी होता था। आज के युग में हम यातायात के क्षेत्र में बहुत ज्यादा तरक्की कर चुके हैं। विमान, बुलेट ट्रेन और बहुत सारे साधनों का उपयोग करके कम समय में ज्यादा से ज्यादा दूरी पार कर सकते हैं।

वैसे इंटरनेट से ओला कॅब, उबर की सुविधा आज हमें प्राप्त हुई है। जिन लोगों के पास वाहन नहीं है उन लोगों और अनेक व्यक्तियों को इंटरनेट की सहायता से गाड़ी बुक कर सफर करना संभव हुआ है। इससे नौकरी मिलना आसान हुआ है।

ई-कचरा :

पूर्वकाल में लोग पानी में कचरा डालते थे। एक जगह पर गीला कचरा और सूखा कचरा डालते थे। इससे बीमारियाँ पूर्वकाल में ज्यादा बढ़ जाती थीं। आज के युग में ई-कचरा एक संकल्पना जब अस्तित्व में आई।

ई-कचरा हटाना बड़ा मुश्किल है। आज पर्यावरण की दृष्टि से यह बड़ी चुनौती है।

डिजिटल क्रांति के कारण विकास के अनेक द्वार खुल गए हैं। आर्थिक, सामाजिक, मानसिक तथा अन्य क्षेत्रों में डिजिटल क्रांति की सहायता से खुद को सिद्ध करने के कई अवसर लोगों को प्राप्त हो रहे हैं। इस प्रकार भारत देश डिजिटल क्रांति करके प्रगति कर रहा है, सफलता की ऊँचाइयों को छू रहा है।

मेरा बचपन...

सुश्री प्रिया अलखनाथ मौर्य, टी.वाय.बी.एस्सी.

मेरा बचपन, मेरा बचपन,
ढूँढूँ कहाँ ? खोया बचपन !
नीबिया की छैयाँ, गाँवों की गलियाँ,
तितली जैसे उड़े मैं मनवा,
राजा - रानी, चोर-सिपाही,
छिपन - छिपाई अब क्यों ना ?
कंचों - सी रुनझुन बोली,
माँ कहती सुन लो भोली ...
उड़ती रहती जैसे पंछी,
पैर जमीं पर कभी टिके ना...
मस्त मगन रहता बचपन, मेरा बचपन ...

आज कहाँ वो सखियाँ,
दादी की वो बतियाँ ।
ना अमिया, ना चूल्हा,
बस जीभ हुआ रंगला ।
कभी विज्ञान के अणु-परमाणु,
कभी गणित के सूत्र ना जानूँ
विद्यालय से थककर आना,
पर खेलने भी है जाना ।
जीवन डगर बड़ा उलझा हुआ,
सुलझाएँ पर सुलझे ना ।
हाथों की वो मेंहदी,
झूलों के बीच वा कजरी ।
चाचा-चौधरी की वो बातें,
विक्रम संग बोल भी नाचे ।
होती रात, लोरी के साथ,
रात भी रोये, लोरी भी खोये,
लहरों जैसे मन भी डोले ।
कहाँ से लाऊँ वो प्यारा बचपन,
मेरा बचपन ...

जिम्मेदारियों की जंजीरों में,
जकड़ गया वो बचपन ।
खोकर अपना सुख-चैन,
सबको खुश रखना सिखा गया बचपन ।
करते हैं हम बड़े हो गए,
उम्र की सिलवट साथ ले गए ।
अजब दौर है महफिल का,
शाम ढले ही सजने का ।
बचपन का वो सपना था,
मुझको भी तो बढना था ।
बड़ी हुई तो मैंने जाना,
बचपन को बीते हुआ ज़माना ।
क्यों आँगन वो रुठ गया,
बचपन तू क्यों छूट गया ?
तू तो मेरा अपना था,
क्यों लगता जब सपना - सां ?
काश मुझे तू फिर मिल जाए
और तुझमें ही हम घुल जाएँ ।
जी लें, जी भर फिर बचपन,
मेरा बचपन

देश की आशा हिन्दी भाषा

हमारी हिंदी

(भाषापरक लेख)

सुश्री हसीना इलाही शेख, टी.वाय.बी.ए.

हिंदी भाषा विश्व की दूसरी और भारत में यह सबसे अधिक बोली जाने वाली भाषा है। हिंदी भाषा को हम सभी समझते हैं, जानते हैं और बोलते हैं। बड़ी प्यारी सी सरल भाषा है हिंदी। किसी न किसी रूप में इसका हम उपयोग जरूर करते हैं। हम अपने विद्यालय में, अपने दोस्तों से खेल के मैदान पर भी हिंदी भाषा का प्रयोग करते हैं। हम कोई वस्तु खरीदने जाते हैं जैसे फूल- सब्जी या अन्य कोई सामान तो हम दूकानदार से हिंदी में बात करते हैं।

हमारे देश भारत की मुख्य भाषा हिंदी है। हिंदी भाषा के प्रचार प्रसार के लिए भारतेन्दु हरिश्चंद्र के योगदान को भुलाया नहीं जा सकता है। हिंदी भाषा का महत्त्व भारतेन्दु हरिश्चंद्र के इस कथन से स्पष्ट होता है।

निज भाषा उन्नति अहै, सब उन्नति को मूल।

बिन निज भाषा - ज्ञान के, मिटत न हिय को सूल ॥

विविध कला शिक्षा अमित, ज्ञान अनेक प्रकार।

सब देसन से लै करहू, भाषा माहि प्रचार ॥

21 वीं शताब्दी में नए जमाने के साथ हिंदी ने भी

नया मोड़ ले लिया है। अब इंटरनेट की दुनिया भी हिंदी को अपनी भाषा के रूप में अपना चुकी है जिससे हर भारतीय अब आसानी से इंटरनेट से जुड़ सकता है। सही अर्थों में कहा जाए तो अगर हम अपनी भाषा हिंदी का प्रचार-प्रसार करें तो निश्चित ही विविधता वाले भारत को अपनी हिंदी भाषा के माध्यम से एकता में जोड़ा जा सकता है। 14 सितंबर को हिंदी दिवस के रूप में मनाया जाता है। हिंदी दिवस एक ऐसा अवसर होता है जिसके माध्यम से भी भारतीयों को एकता के सूत्र में बाँधा जाता है।

एक भाषा के रूप में हिंदी न सिर्फ भारत की पहचान है, बल्कि यह हमारे जीवन मूल्यों, संस्कृति एवं संस्कारों की सच्ची संवाहक, संप्रेषक और परिचायक भी है। बहुत सरल, सहज और सुगम भाषा होने के साथ हिंदी विश्व की एक वैज्ञानिक भाषा है जिसे दुनिया भर में समझने बोलने और चाहने वाले लोग बहुत बड़ी संख्या में मौजूद हैं, हिंदी भारत संघ की राजभाषा होने के साथ ही ग्यारह राज्यों और तीन संघ शासित क्षेत्रों की भी प्रमुख राजभाषा है। संविधान की आठवीं अनुसूची में शामिल अन्य इक्कीस

भाषाओं के साथ हिंदी का एक विशेष स्थान है ।

भाषा वही जीवित रहती है, जिसका प्रयोग जनता करती है। भारत में लोगों के बीच संवाद का सबसे बेहतर माध्यम हिंदी है। हिंदी भाषा के प्रसार से पूरे देश में एकता की भावना और मजबूत होगी। आज हिंदी का महत्त्व इस कदर बढ़ गया है कि इसने आधुनिक तकनीकी को भी अपना लिया है। अब हिंदी बाजार, कंप्यूटर, जनसंचार और रोजगार का सहज माध्यम बन चुकी है। हिंदी से जुड़कर हम भारत ही नहीं सारे विश्व से जुड़ सकते हैं।

आज इंटरनेट पर हिंदी भाषा तथा साहित्य के विविध ऑप्स उपलब्ध हैं। प्रतिलिपि जैसे ऑप के माध्यम से आज पूरे विश्व के लिए हिंदी साहित्य पढ़ने और सुनने की सुविधा उपलब्ध है। प्रतिलिपि ऑप पर विविध कहानियाँ, उपन्यास, कबीर के दोहे (अर्थसहित) में स्वयं सुन और पढ़ चुकी हूँ। ई-बुक्स, ऑडिओ बुक्स, विकीपीडिया, पोर्टल्स, मंत्र-राजभाषा जैसे हिंदी सॉफ्टवेयर्स के तहत हिंदी अपना तकनीकी संजाल भी बुने हुए है।

आज वैश्वीकरण के जमाने में हिंदी मीडिया तेजी से काम कर रहा है। हिंदी धारावाहिक, हिंदी फिल्मों, हिंदी गाने, हिंदी विज्ञापन, हिंदी समाचारपत्र आदि विविध क्षेत्रों में रोजगार के विविध अवसर हम युवाओं के लिए उपलब्ध हैं। केंद्रीय सरकार के कार्यालय, राष्ट्रीयकृत बैंक जैसे संस्थानों में हिंदी अधिकारी, हिंदी अनुवादक के रूप में रोजगार के अवसर प्राप्त हो सकते हैं।

अंततः हिंदी की वंदना करते हुए हम हिंदी के ही शब्दों में कह सकते हैं -

“मैं राष्ट्रगान के मस्तक पर
सदियों से अंकित बिंदी हूँ
मैं सबकी जानी पहचानी
भारत की भाषा हिंदी हूँ।”

नारी

सुश्री आरजू सुधीराम प्रजापती, टी.वाय.बी.कॉम.

नारी एक प्यार की मूरत सी है,
उसके बिना ये जग अधूरा सा है,
नारी वह शक्ति - सी है,
जो जीना सिखलाती है,
नारी की तरह कोई नहीं।

नारी जो ठान ले वो करके दिखलाती है,
अरे वो हैवान को इंसान बनाती है,
नारी एक ऐसी कड़ी है,
जिसे सब सरलता से पढ़ लेते है,
नारी की तरह कोई नहीं।

नारी बच्चों का दुःख झट से समझ लेती है,
वो वीरान सी झोपड़ी को स्वर्ग - सा बना देती है,
नारी की तरह कोई नहीं।

ओ पुरुषों नारी का सम्मान किया करो,
उसके होने से ही हम हैं,
उससे ही संसार चलता है,
नारी की तरह कोई नहीं।

रोजगार की तलाश में (निबंध)

श्री. विद्यासागर बालाजी गायकवाड, एफ.वाय.बी.बी.ए. (सी.ए.)

“सिर पर लाखों परेशानियों का बोझ झेल रहा हूँ,
हाँ, मैं एक बेरोजगार बोल रहा हूँ।”

यह मेरे अकेले की नहीं, बल्कि देश के करोड़ों
युवाओं की पुकार है। दुनिया का सबसे ज्यादा युवाओं का
राष्ट्र भारत आज बेरोजगारी जैसी भयानक समस्या से ग्रस्त
है। आज हर एक युवा अपनी डिग्री के लायक नौकरी के
लिए इधर-उधर पागलों की तरह घूम रहा है।

मैं एक बेरोजगार हूँ,
कर रहा बेगार हूँ,
बड़े बुजुर्गों की नज़र में
मैं आज बेकार हूँ।
इम्प्लॉयमेंट इक्सचेंज मेरा
आज शिवाला है,
फॉर्म भरते-भरते मेरा निकल गया
दिवाला है।
अब अंतिम आसरा केवल बेरोजगारी भत्ता है,

जिसकी निर्णयकर्ता
आने वाली सत्ता है।
गहन धूप हो या बरसात,
मैं करता हूँ एक ही बात,
हे खुदा ! कहीं से कर दो
एक अद्द नौकरी की बरसात।
नौकरी बन गई है
सामाजिक हैसियत का पैमाना,
उसने आज तोड़ दिया
सामाजिक समरसता का ताना - बाना।
नौकरी पर्याय है नौकरशाही का,
नौकरी पर्याय है लालफीताशाही का,
तमाम डिग्रियाँ और उपलब्धियाँ
नौकरी की मुँहताज हैं,
रोजगार पाने वाला हर व्यक्ति सरताज है।
ऐसे में हे खुदा ! एक बेरोजगार क्या करे ?

अब तो लगता है क्या हम नौकरी खोजने का रोजगार करें ?

उपर्युक्त काव्य पंक्तियों के माध्यम से मैं एक बेरोजगार के दिल की बात आप तक पहुँचाने की कोशिश कर रहा हूँ। आंतरराष्ट्रीय श्रमसंगठन के अनुसार वर्ष 2019 में लगभग 20 मिलीयन लोग बेरोजगार हैं। भारत में आज यह बेरोजगारी की समस्या निरंतर हमारे देश की प्रगति, शांति और स्थिरता के लिए चुनौती बन रही है। आज अशिक्षित ही नहीं, बल्कि शिक्षित बेरोजगारों की संख्या निरंतर बढ़ रही है।

बेरोजगारी की समस्या का मुख्य कारण जनसंख्या वृद्धि है, उपलब्ध संसाधनों की तुलना में जनसंख्या वृद्धि कई गुना ज्यादा है, इसलिए देश का संतुलन बिगड़ रहा है।

बेरोजगारी के लिए अपनी शिक्षा पद्धति भी जिम्मेदार है। हमारी वर्तमान शिक्षा पद्धति का आधार प्रायोगिक नहीं है, इसी वजह से उच्च शिक्षा लेने के बाद भी नौकरी नहीं मिल पा रही है। शिक्षा क्षेत्र तथा उद्योग जगत की दूरियों को कम करना समय की माँग है।

देश में बढ़ती बेरोजगारी के लिए आजतक की सभी सरकारें जिम्मेदार हैं। भ्रष्टाचार के चलते इन्होंने रोजगार के लिए कोई ठोस कदम नहीं उठाया है।

आज सरकार के खिलाफ युवक बड़े पैमाने में नौकरी के लिए रास्तों पे उतरने लगे हैं, परंतु सुरक्षा यंत्रणा का गलत उपयोग करके उनकी आवाज दबाई जा रही। ये परेशान युवक आज आयएसआयएस, व्हीएचपी जैसे संघटनों से जुड़े जा रहे हैं। वाकई यह बहुत भयानक वास्तव है।

नौकरी न मिलने के कारण लोगों के ताने सुनकर युवक हताश हो रहे हैं, उम्र निकलती जा रही है, पर शादी के लिए कोई लड़की देने को तैयार नहीं है, इसलिए अकेलेपन से तंग आकर युवक अपनी जान भी दे रहे हैं।

“गाँव से नौकरी का सपना लेकर हम शहर आ गए। अखबारों में खबर पढ़कर ये हम किधर आ गए

बेरोजगार युवाओं के भी बेरोजगार नेता चुने गए। फिर हमें धरने पे बुलाया। हम उधर आ गए। ऐसे करके कितने साल पढ़ाई में गुजर गए। घरवाले भी कहने लगे हैं कि तुम अब शादी की उमर पे आ गए।”

काम न होने के कारण युवा गलत रास्ते चुन रहे हैं। बलात्कार, यौन शोषण के मामलों में अक्सर बेकार ही युवक पाए जाते हैं। तो कई युवक अपना ज्यादा से ज्यादा समय सोशल मीडिया पर बिता रहे हैं। जिसकी वजह से वे मानसिक संतुलन भी खो रहे हैं। इस वजह से देश में सायबर क्राईम भी बढ़ रहा है।

एक खतरनाक बीमारी जैसे इस समस्या का जल्द-से-जल्द हल नहीं निकाला गया, तो देश में यकीनन हाहाकार मचेगा और देश बरबादी की कगार पर खड़ा होगा। इसलिए युवाओं का कर्तव्य है कि अपना मानसिक संतुलन न खोते हुए अपनी रोजी-रोटी का जुगाड़ करे। आज स्वयंरोजगार के क्षेत्र में हमें कई सारे अवसर प्राप्त हैं। आइए हम स्वयंरोजगार की ओर मुड़े।

Mother

सुश्री पूजा मारुती खंदारे, एफ.वाय.बी.कॉम.

- M** सबसे प्यारी माँ है।
O औरों से जो खास है।
T तेरे जैसी कोई और नहीं है।
H हम जिसके बिना रह नहीं सकते।
E इसके रहते बुरा नहीं होता।
R रिश्ता है अटूट जिससे।

दहेज मुक्ति है जरूरी (समस्यामूलक लेख)

सुश्री मीनाक्षी प्रकाश परब, एफ.वाय.बी.कॉम.

मैं बाजार से धीरे-धीरे घर की ओर आ रही थी। इतने में मराठी चलचित्र के एक विशाल पोस्टर पर दृष्टि पड़ी। उस चलचित्र का नाम पढ़ते ही मैं चौक गयी। मन में विचारों का चक्र तेजी से चलने लगा। जानते हैं नाम क्या था? “मुलगी झाली हो।” अरे! कन्या जन्मी है। आज हमारे देश में आर्थिक विषमता अपनी चरम सीमा पर पहुँची हुई है। एक ओर पूँजीपतियों का वर्ग है, तो दूसरी ओर सर्वहारा वर्ग। किंतु एक बात में दोनों वर्गों में अद्भूत समानता है। वह है - दहेज का पिशाच यह गगनचुंबी अट्टालिकाओं में नववधू को विषाद करने के लिए विवश करता है, तो हीन के जर्जर झोपड़े में भी बहू को जल मरने के लिए लाचार कर देता है। इसी दहेजरूपी पिशाच के डर से माता - पिता कन्या का जन्म होते ही काँप उठते हैं और सगे संबंधी निराश भरे स्वर में कह उठते हैं - “मुलगी झाली हो।”

प्राचीन युग में कन्या का पिता कन्या के विवाह के अवसर पर श्रद्धा से वरपक्ष को वस्त्र, आभूषण आदि देता था। इसे ‘स्त्री-धन’ कहा जाता था। उस समय समाज में

स्त्रियों को पुरुषों के बराबर का स्थान प्राप्त था। कालांतर में अनेक कारणों से स्त्री - शिक्षा का न्हास हो गया। जो स्त्री पति की अर्धांगिनी मानी जाती थी, वह अब धीरे-धीरे उसके लिए बोझ बनने लगी। कन्या के विवाह के लिए वरपक्ष को मनाने के आवश्यकता पड़ने लगी। कन्या को देने के उद्देश्य से स्त्री-धन की मात्रा में वृद्धि करनी पड़ी। धीरे-धीरे इस प्रथा ने दहेज का रूप धारण कर लिया। दहेज प्रथा ने बीसवीं शताब्दी के उत्तरार्ध में भयानक रूप धारण कर लिया है। पश्चिमी देशों के अंधानुकरण पर हमारे देश में भी भोगवादी संस्कृति का प्रसार हो रहा है। लोगों के मन में रंगीत टेलीव्हीजन, फ्रीज, मोटरकार आदि विलासिता की सामग्रियाँ पाने की उग्र लालसा जाग उठी है। इन वस्तुओं को लाने के लिए लोग कन्या पक्ष की विवशता से लाभ उठाना चाहते हैं। उन्हें अपनी आकांक्षा पूरी करने का एक मात्र मार्ग दिखाई देता है। विवाह के अवसर पर वरपक्ष की ओर से दहेज के नाम पर ऐसी - ऐसी माँगें पेश की जाती हैं। ऐसी माँग से कन्यापक्ष के रोंगटे खड़े जो जाते हैं। कन्यापक्ष के लोग यदि विवश होकर वरपक्ष की माँगें किसी तरह पूरी करते भी हैं। तो कर्ज के बोझ से दब जाते हैं। कभी-कभी

दहेज में माँगी गई वस्तुएँ देने के लिए कन्यापक्ष के लोग हमी तो कर लेते हैं, पर उन्हें दे नहीं पाते। वह स्थिति कन्या के लिए घातक सिद्ध होती है। विवाह के बाद भी वरपक्ष की ओर से दहेज की माँग बनी रहती है। नववधु को अपने मायके से दहेज के रूप में नकद पैसे अथवा चीजें लाने के लिए विवश किया जाता है। उत्पीड़न के बावजूद वह मनोवांछित दहेज लाने में असमर्थ रहती है, तो उसे विषपान करने, जल मरने या अन्य किसी प्रकार से आत्महत्या करने के लिए विवश किया जाता है। कभी-कभी तो असहाय नववधुओं को जला दिया जाता है। इस प्रकार दहेज प्रथा ने आज सामाजिक अभिशाप का भयावह रूप धारण कर लिया है। पहले लोगों की कल्पना थी कि स्त्री - शिक्षा का प्रसार होते ही दहेज - प्रथा धीरे-धीरे समाप्त हो जाएगी।

अब स्त्री - शिक्षा का पर्याप्त प्रसार हो गया है। परंतु दहेज की विभीषिका और अधिक बढ़ी है। शिक्षित समाज में तो उसने अत्यंत भयानक रूप धारण कर लिया है। इस देश में दहेज विरोधी कानून बनाए गए हैं। कई समाजसेवी संस्थाएँ भी इस दिशा में कार्यरत हैं। अब तो यही लगने लगा कि जब तक राममोहन राय, ईश्वरचंद्र विद्यासागर, दयानंद सरस्वती, जोतीराव फुले या महात्मा गाँधी जैसी कोई महान विभूतियाँ फिर से जन्म लेकर सारे समाज की विचारधारा में परिवर्तन नहीं लाती, तब तक दहेज के सामाजिक अभिशाप से मुक्ति पाना कठिन है। हम युवाओं को ही इस समस्या का हल निकालना है। आइए, हम सब युवा इस प्रतिज्ञा से कटिबद्ध हो जाएँ - 'हम न दहेज लेंगे और न दहेज देंगे।'

हमारा कॉलेज

सुश्री जयंती गोपाळ डहाके, 11 वीं (वाणिज्य)

कॉलेज के ये मधुर क्षण
फिर न वापस आएँगे
सोच ले ए दोस्त कल
हम सब जुदा हो जाएँगे।

भूल सकोगे क्या कभी तुम
कॉलेज जीवन की कहानी
याद करके आहें भरोगे
आएँगी अब यादें पुरानी।

आज तुम हो आज हम हैं
मंदिर, मस्जिद सब कुछ है कॉलेज हमारा
कहीं हो तुम कहीं हैं हम
फिर न होगा मिलन हमारा।

हम न रहेंगे तुम न रहोगे
यह कॉलेज हमेशा खुश
और अमर रहेगा
अपने इस दोस्त को तुम
हमेशा याद रखना।

परिवार

सुश्री पूजा मारुती खंदारे, एफ.वाय.बी.कॉम.

जहाँ सूर्य की किरण हो
वही प्रकाश होता है
जहाँ माँ-बाप का सम्मान हो
वहीं भव पार होता है

जहाँ संतों की वाणी हो
वहीं उद्धार होता है
और
जहाँ प्रेम की भाषा हो
वहीं परिवार होता है।

अंतर्राष्ट्रीय हिन्दी सम्मेलन

विश्व हिंदी सम्मेलनों की प्रासंगिकता

(संकलन)

सुश्री पायल बाबासाहेब पगारे, टी.वाय.बी.ए.

विश्व हिंदी दिवस प्रति वर्ष 10 जनवरी को मनाया जाता है। इसका उद्देश्य विश्व में हिंदी के प्रचार - प्रसार के लिए जागरूकता पैदा करना तथा हिंदी को आंतरराष्ट्रीय भाषा के रूप में पेश करना है। विदेशों में भारत के दूतावास इस दिन को विशेष रूप से मनाते हैं। सभी सरकारी कार्यालयों में विभिन्न विषयों पर हिंदी में व्याख्यान आयोजित किए जाते हैं। विश्व में हिंदी का विकास करने और इसे प्रचारित प्रसारित करने के उद्देश्य से विश्व हिंदी सम्मेलनों की शुरुआत की गई। प्रथम विश्व हिंदी सम्मेलन 10 जनवरी 1975 को नागपुर में आयोजित हुआ था। इसीलिए इस दिन को 'विश्व हिंदी दिवस' के रूप में मनाया जाता है।

भारत के पूर्व प्रधानमंत्री मनमोहन सिंह ने 10 जनवरी 2006 को प्रति वर्ष विश्व हिंदी दिवस के रूप में मनाए जाने की घोषणा की थी। उसके बाद से भारतीय विदेशी मंत्रालय ने विदेश में 10 जनवरी 2006 को पहली बार विश्व हिंदी दिवस मनाया था।

विश्व हिंदी सम्मेलन हिंदी भाषा का सबसे बड़ा आंतरराष्ट्रीय सम्मेलन है, जिसमें विश्व भर में हिंदी विद्वान साहित्यकार, पत्रकार, भाषा विज्ञानी, विषय विशेषज्ञ तथा हिंदी प्रेमी जुटते हैं। आंतरराष्ट्रीय स्तर पर हिंदी के प्रति जागरूकता पैदा करने, समय - समय पर हिंदी की विकास यात्रा का आकलन करने, लेखक व पाठक दोनों के स्तर पर हिंदी साहित्य के प्रति सरोकारों को और दृढ़ करने जीवन के विभिन्न क्षेत्रों में हिंदी के प्रयोग को प्रोत्साहन देने तथा हिंदी के प्रति प्रवासी भारतीयों के भावुकतापूर्ण व महत्त्वपूर्ण रिश्तों को और अधिक गहराई व मान्यता प्रदान करने के उद्देश्य से 1975 में विश्व हिंदी सम्मेलनों की शृंखला आरंभ की गई। इस बारे में तत्कालीन प्रधानमंत्री श्रीमती इंदिरा गांधी ने पहल की थी। पहला विश्व हिंदी सम्मेलन राष्ट्रभाषा प्रचार समिति, वर्धा के सहयोग से नागपुर में संपन्न हुआ। जिसमें प्रसिद्ध समाजसेवी एवं स्वतंत्रता सेनानी विनोबा भावे ने अपना विशेष संदेश दिया।

विश्व हिंदी सम्मेलन 3 वर्ष में एक बार होता है।

अब तक दस विश्व हिंदी सम्मेलन हो चुके हैं। मॉरिशस, नई दिल्ली, पुनः मॉरिशस, प्रिमिजड व टोबेगो, लंदन, न्यूयार्क, जोहांसबर्ग जैसे स्थानों पर ये आयोजित किए गए थे। दसवाँ विश्व हिंदी सम्मेलन 2015 में भोपाल में आयोजित हुआ था। 2018 में इसका आयोजन मॉरिशस में हुआ।

विश्व हिंदी सचिवालय मॉरिशस के मोका गाँव में स्थित है। सचिवालय 11 फरवरी 2008 से कार्यरत है। हिंदी का एक अंतरराष्ट्रीय भाषा के रूप में संवर्धन करने और विश्व हिंदी सम्मेलनों के आयोजन को संस्थागत व्यवस्था प्रदान करने के उद्देश्य से विश्व हिंदी सचिवालय की स्थापना का निर्णय लिया गया। इसकी संकल्पना 1975 में नागपुर में आयोजित प्रथम विश्व हिंदी सम्मेलन के दौरान की गई जब मॉरिशस के तत्कालीन प्रधानमंत्री सर शिवसागर रामगुलाम ने मॉरिशस में विश्व हिंदी सचिवालय स्थापित करने का प्रस्ताव किया।

इस संकल्पना को मूर्त रूप देने के लिए भारत और मॉरिशस की सरकारों के बीच 20 अगस्त 1999 को एक समझौता ज्ञापन संपन्न किया गया। 12 नवंबर 2002 को मॉरिशस के मंत्रिमंडल द्वारा विश्व हिंदी सचिवालय अधिनियम पारित किया गया और भारत सरकार तथा मॉरिशस की सरकार के बीच 21 नवंबर 2001 को एक द्विपक्षीय करार संपन्न किया गया।

इस प्रकार विश्व हिंदी दिवस, विश्व हिंदी संमेलनों के तहत हिंदी भाषा पूरे विश्व में लोगों के मानसपटल पर विराजित हो रही है।

आधुनिकता

सुश्री जयंती गोपाल डहाके, 11 वीं (वाणिज्य)

पिता बन गया है Dad

माँ को बना दिया है Mom

यह सब Change

जाने लाया है कौन।

रोटी को खा लिया है Bread ने

चाय ने पी Coffee

मक्खन को Cheese

जाने लाया है कौन।

ढाबे के निशान मिट रहे

पराटे की जगह Pizza बन रहे

McDonalds के Happy मॉल में

सब खो बैठे अपना हिसाब।

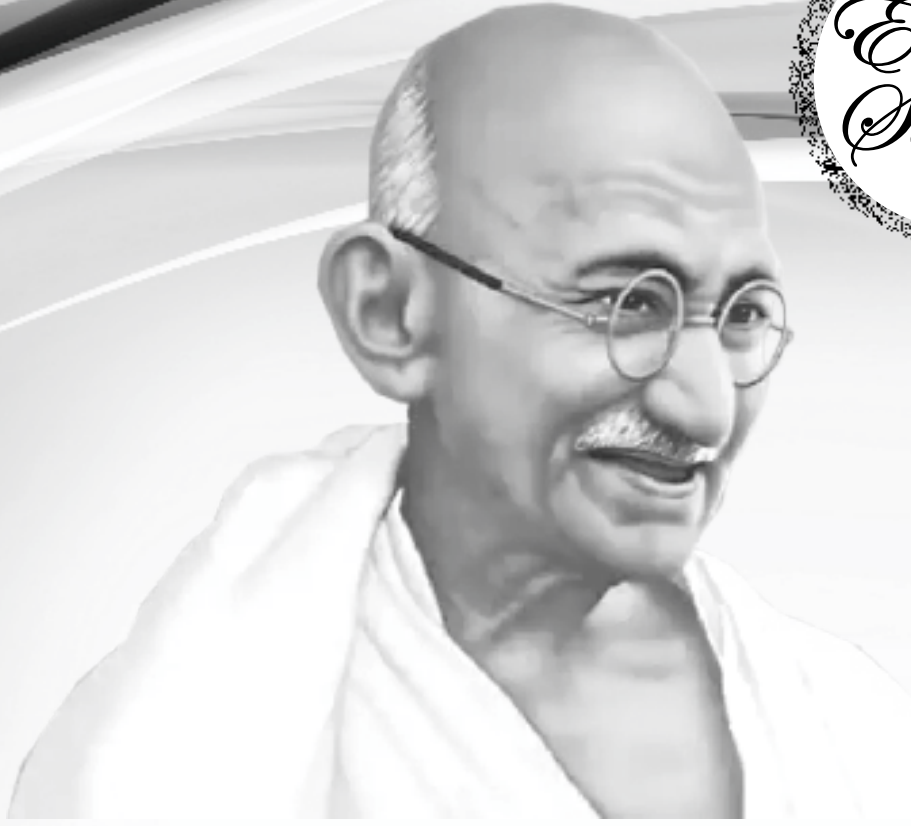
डाकिये को Yahoo ले डूबा

चिट्ठियों की जगह e-Mail

सब हुए चकित देखकर

आधुनिकता का यह खेल।

"The earth, the air, the land and the water are not an inheritance from our fore fathers but on loan from our children. So we have to handover to them at least as it was handed over to us".

"There is a sufficiency in the world for man's need but not for man's greed".

- Mohandas Karamchand Gandhi

Section Editor
Prof. Mrunalini Shekhar

Index

Toni Morisson, Towering Novelist of the black experience	
Shravani Hande, T.Y.B.A.	73
Mother	
Sakhi Vitkar, 11 th Com.	75
Our Earth	
Kirti Tiwari, 11 th Sci.	76
Indian Soldier	
Mangesh Waghmare, 11 th Sci.	76
A mass Leader - Sharadrao Pawar	
Vishaka Jadhav, 11 th Science	77
A Tribute to all Daughters	
Jayanti Dahake, 11 th Com.	79
An Uncertain Coming	
Pavankumar Shelke, S.Y.B.A.	80
Easy and Difficult	
Deepali Kable, S.Y.B.A. (English).	80
My Grandpa	
Shweta Mahainge, 11 th Sci.	80
Your Best	
Pratiksha Gole, 11 th Com.	80
Remembering Girish Kanrad- The Shining star of Indian Theatre .Tukaram Gaikwad, T.Y.B.A. (Eng)	81
For I was Born From Stars	
Priya Mourya, T.Y.B.Sc. (Micro)...	83
My Native India	
Kirti Tiwari, 11 th Sci.....	84
Parents ; Lord's Blessing ..	
Sakhi Vitkar, 11 th Com.	84
Life is An Echo	
Julie Prasad, 11 th Sci.	84

Know NRC and CAA	
Sumaiya Ansari, XI (Sci.).....	85
Skilling the youth of India	
Deepali Kabale, S.Y.B.A.	87
Tasted Twice	
Pavankumar Shelke, S.Y.B.A.	89
A Tribute to Indian Army Pulwama Terror Attack	
Rutika Khandaskar, 11 th Sci.....	90
Journey From Being A Stardust of Universe to Human Being	
Puja Mourya, T.Y.B.Sc. (Micro)....	90
Women Empowerment	
Priya Maurya, T.Y.B.Sc. (Micro)...	91
The First Day of School	
Jayanti Dahake, 11 th Com.	93
Mother	
Jayanti Dahake, 11 th Com.	94
Happy Family	
Pratiksha Gole, 11 th Com.	94
The Violent Farewell	
Mayur Gaikwad, T.Y.B.A. (Eng.)..	94
William Shakespeare - The Bard of Avon	
Karishma Dange, S.Y.B.A.	95
She is the Creator	
Priya Maurya, T.Y.B.Sc. (Mic.)	97
Your Were Born To Be	
Puja Mourya, T.Y.B.Sc. (Micro) ...	99
If....	
Masira Shaikh, T.Y.B.Sc. (Micro)	100
Best Friends	
Julie Prasad, 11 th Sci.....	100

Toni Morrison, Towering Novelist of the black experience

Shravani Hande, T.Y.B.A.

Toni Morrison was a national treasure, as good a storyteller, as captivating, in person as she was on the page. Her writing was a beautiful, meaningful challenge to our conscience and our moral imagination. What a gift to breathe the same air as her, if only for a while. - Barack Obama

Toni Morrison the Nobel laureate in literature whose best-selling work explored black identity in America - and in particular the often crushing experience of black women - through luminous, incantatory prose resembling that of no other writer in English, died on Monday in the Bronx. She was 88.

The first African-American woman to win the Nobel Prize in

Literature, in 1993, Ms. Morrison was the author of 11 novels as well as children's books and essay collections. Among them were celebrated works like "Song of Solomon," which received the National Book Critics Circle Award in 1977, and "Beloved," which won the Pulitzer Prize in 1988.

Ms. Morrison was one of the rare American authors whose books were both critical and commercial successes. Her novels appeared regularly on the New York Times best-seller list, were featured multiple times on Oprah Winfrey's television book club and were the subject of myriad critical studies. A longtime faculty member at Princeton, Ms. Morrison

lectured widely and was seen often on television.

In awarding her the Nobel, the Swedish Academy cited her "novels characterized by visionary force and poetic import," through which she "gives life to an essential aspect of American reality."

Ms. Morrison animated that reality in prose that rings with the cadences of black oral tradition. Her plots are dreamlike and nonlinear, spooling backward and forward in time as though characters bring the entire weight of history to bear on their every act.

Her narratives mingle the voices of men, women, children and even ghosts in layered polyphony. Myth, magic and superstition are inextricably intertwined with everyday verities, a technique that caused Ms. Morrison's novels to be likened often to those of Latin American magic realist writers like Gabriel Garcia Marquez.

In "Sula," a woman blithely lets a train run over her leg for the insurance money. It will give her family. In "Song of Solomon," a baby girl is named Pilate by her father, who "had thumbed through the Bible, and since he could not read a word, chose a group of letters that seemed to him strong and handsome." In "Beloved," the specter of a murdered child takes up residence in the house of her murderer.

Throughout Ms. Morrison's

work, elements like these coalesce around her abiding concern with slavery and its legacy. In her fiction, the past is often manifest in a harrowing present - a world of alcoholism, rape, incest and murder, recounted in unflinching detail.

It is a world, Ms. Morrison writes in "Beloved" (the novel is set in the 19th century but stands as a metaphor for the 20th), in which "anybody white could take your whole self for anything that came to mind."

"Not just work, kill or maim you, but dirty you," she goes on. "Dirty you so bad you couldn't like yourself anymore. Dirty you so bad you forgot who you were and couldn't think it up."

But as Ms. Morrison's writing also makes clear, the past is just as strongly manifest in the bonds of family, community and race - bonds that let culture, identity and a sense of belonging be transmitted from parents to children to grandchildren. These generational links, her work unfailingly suggests, form the only salutary chains in human experience.

"She is a friend of my mind," a character in "Beloved," a former slave, thinks about the woman he loves. "She gather me, man. The pieces I am, she gather them and give them back to me in all the right order. It's good, you know, when you got a woman who is a friend of your mind."

A First Doomed Heroine

Ms. Morrison's singular approach to narrative is evident in her first novel, "The Bluest Eye," written in stolen moments between her day job as a book editor and her life as the single mother of two young sons. Published in 1970, it is narrated by Claudia McTeer, a black girl in Ohio, who with her sister, Frieda, is the product of a strict but loving home.

The novel's doomed heroine is their friend Pecola Breedlove, who at 11, growing up in an America inundated with images of Shirley Temple and Dick and Jane, believes she is ugly and prays for the one thing she is sure will save her: blue eyes.

In a drunken, savagely misguided attempt to show Pecola she is desirable, her father rapes her, leaving her pregnant. Now an outcast both in the community and within her own fractured family, Pecola descends into madness, believing herself possessed of blue eyes at last.

Reviewing the novel in The New York Times, John Leonard commended Ms. Morrison for telling the story "with a prose so precise, so faithful to speech and so charged with pain and wonder that the novel becomes poetry."

The novel prefigures much of Ms. Morrison's later work in its preoccupation with history - often painful - as seen through the lens of an individual life; with characters' quests, tragic or successful, for their place in

the world; with the redemptive power of community; and with the role women play in the survival of such communities.

Ms. Morrison explored these themes even more overtly in her second novel, "Sula" (1973), about the return of a young woman, now a scandalous temptress, to her Midwestern hometown and the ostracism she confronts there, and in her third, "Song V-J of Solomon" (1977), the book that cemented her reputation.

"The writing is - I'm free from pain," she told NPR's Fresh Air in 2015. "It's where nobody tells me what to do; it's where my imagination is fecund and I am really at my best. Nothing matters more in the world or in my body or anywhere when I'm writing."

Mother

Sakhi Vitkar, 11th Com.

When I was young, you helped me grow,
And thought me all I had to know
Of love and trust and faith and hope
An everything it takes to cope,
You may have thought I didn't hear,
or may be that you weren't quite dear,
But all the things you thought to me
Were seeded very carefully,
And now I want to thank you for
Your love, your care and so much more!

Our Earth

Kirti Tiwari, 11th Sci.

Our beautiful 'Earth'
Our wonderful 'Earth'
Our planet 'Earth'
Our mother 'Earth'

Earth is land of colourful
flowers,

In monsoon it gives little drops
of showers,

We are the children of earth,
We have got here birth

High mountains and lush green plains,
Flowers blossom out when it rains.

But sad is too see,
The polar melting ice,
It's time for men

To think something wise.

To God let's pray
For Good let's pray
To save our....

Beautiful 'Earth'
Our wonder 'Earth'
Our plant 'Earth'
Our mother 'Earth'

Good Thought

Pratiksha Gole, 11th Com.

Life is Sunshine
Life is a Rain
Life is a Start
Life is a End

Indian Soldier

Mangesh Waghmare, 11th Sci.

For us they are on border,
Who can't break the order.
Who are always ready to sacrifice,
They are as hard as Himalayan ice.
Salute to the Indian soldiers!

Because of them we are alive,
And, we are secure in Indian hive.
Who always look for command.
Who have only one brand.

Solute to the Indian Soldiers!

They fight in Battle without any fear
There is no security of future year
Who don't know the difference of day
and night,
Who always ready to fight.
Salute to the Indian soldiers!

Their villages routes are best
friends of their wife

Why politicians play with their
life?

And, Why payment of their life is
done by

Some amount of money.

Is that all our duty towards our
great Indian Army ?

Again solute to the Indian soldiers!

A mass Leader - Sharadrao Pawar

Vishaka Jadhav, 11th Science

The source text, Loknete Sharadrao Pawar is biographical narrative of the veteran national politician and a major leader of our country, Sharadraoji Pawar. The Phraseology and the lexical web of the source text consists of varied registers not only from politics but from agriculture, horticulture, agro-industry, sports, formal speeches delivered at public places, Loksabha and Assembly, debatable issues delivered at Pubic places.

Sharadrao Pawar as born 12th December 1940 in a farmers family at Baramati, Pune. Govindrao and Sharadabai were his parents.

Govindrao knew well the significance of education in human life as he was under impact of reformist and progressive ideology.

The great Marathi poet Tukaram Says is one of his abhangas :

'I am a witness to truth and Falsehood.

So I do not bother what the majority says'.

Sharadabai brought up her children painstakingly providing them with education following the principles of Mahatma Phule. So she decided to change his school. He was shifted at Pravaranagar under the strict

monitoring of Appasaheb. Sharadrao's education continued and Appasaheb gave him lesson in human life. Like the lines from one of the poems of Dnyaneshwar, the saint poet the father of Marathi poetry, he guided Sharadrao that one must follow a right path of life and should not go astray or off the track.

While information of Maharashtra state, Yashwantrao Chavansaheb in order to enlighten his colleagues said politely. 'Theses days leadership is understood in a narrow way.

Sharadrao gave a renewed shape and form to the agriculture of the state after talking change of the Ministry of Agriculture. A successful Agriculture Minister is not one who loves just farming and knows farming, but for them day and night.

Sharadrao worked very hard; he would often be involved these activities for more than 17 or 18 hours a day Maharashtra was then a state had to remarkable in agriculture produce in those days.

In the state government of 1978, Sharadrao was a Guardian Minister for Pune district. He would exploit his power to encourage several industries useful for welfare of people in the state.

Sharadrao as per his temperament did not take words of Gawande Curali to his heart. There was

a programme of the deputy chief minister of the state, Nasikrao Tirupuda of Indira Congress on Kasarwadi in Pimpri-Chinchwad, Pune and later he was to address at Indira Congress on Camp. Gawande Geuruli blessing, the puja at Bhimashankar and Nasikrao Tirupude's programme in Pune was a sheer coincidence.

Sharadrao is a distinguish leader in Maharashtra and the nation. He is a strong supporter of progressive social and political ideology; he is pioneering activist in the realm of social justice.

He gave the sprit of dynamism to agricultural development by implementing progressive schemes for welfare of farmers and farming. He is not like the other pretentious leaders who speak about science and technology at one breath and the anther breath they fallow some temple, some religious rituals or some god or godmen. His struggle to take the technology to common farmers is known to everyone.

As a prime minister of India, Sharadrao would definitely take India to a brightening future and it would be a wonderful day for every of us. Her hardwork says that me.

"Hard work is key of success".

A Tribute to all Daughters

Jayanti Dahake, 11th Com.

Every home should have a daughter for there is nothing like a girl to keep the world around her in an endless whirl From the moment she arrives on earth and on through woman hood, A daughter is a female who is seldom understood.... One minute she is laughing the next she starts to cry Man can't understand her and there's no use to try she is soft, sweet and cuddly but she's also wise and smart she's a wondrous combination of mind, brain and heart... And when even in her infancy she's just born copy and anything she really wants she manages to get for even at attender age she

uses all her will and She can melt the hardest heart with sunshine of her smiles she starts as a rosebud with her beauty unrevealed then through a happy childhood her petals are unsealed she's soon a sweet girl graduate and then a blushing bride when she beholds the 'angels' that god sent her above ... And there would not be life at all in this world or other without a darling daughter who in turn becomes a mother.

An Uncertain Coming

Pavankumar Shelke, S.Y.B.A.

Falling from the sky & dribbling down
from the mountain.

As a Tryst of drop with the soil

Vivifying The Mother Earth &
glistening like a fountain.

Awaiting farmers are ready to toil.

I welcome you with my yearning hope.

Unleash me from gloomy ambience.

Provided room for beloved to elope.

It sounds as a soothing cadence.

my dear, shower as to feel your bliss.

& Be a gentle to avoid casualty.

Nothing you had left to miss.

I pay homage to you for such a dignity.

Very source of living & thirst of throat.

To enjoy your shower they have left
their cote.

Easy and Difficult

Deepali Kable, S.Y.B.A. (English)

Easy is to judge the mistakes of others,
Difficult is to recognize our own
mistakes.

Easy is to hurt someone who loves you,
Difficult is to heal the wound.

Easy is to set rules,
Difficult is to follow them.

Easy to dream every night,
Difficult is to fight for a dream.

Easy is to say we love,
Difficult is to show it everyday.

Easy is to make mistake,
Difficult is to learn from them.

My Grandpa

Shweta Mahalinge, 11th Sci.

Something on lonely lethargic evening
I travel with the memories of my
grandpa.

We once pedaled to the village hotel
whistling.

To order the cashew nut smeared
brown halva.

I now see the greasy sticks
wooden table,

I and smell the smoke the
firewood seeped,

I hear my grandpa narrate my
preferred fable

As we waited for the halva to be
served.

He often acted as though he is in deep
sleep

and waited for me to lose my temper
and bit his cheek

I once did bite him hard to wake him
from his sleep

and he never woke but won playing his
last trick.

Your Best

Pratiksha Gole, 11th Com.

If you always try your best
Then you'll never have to wonder
About what you could have done
It you'd summoned all you thunder

And if your best
was not as good

As you hoped it would be,
you still could say,

"I gave today
All that I had in me".

Remembering Girish Karnad- The Shining star of Indian Theatre

Tukaram Gaikwad, T.Y.B.A. (Eng)

"I have no special talents But I am passionately curious" Observed Albert Einstein and this holds true for the person I have taken today to write - The man who was both passionate and curious about creative arts- the person who tried his hand in every art and not only he persuaded in the particular art but he excelled in it, took it to another level. This person I am speaking of is Girish Karnad internationally rewarded and highly revered playwright, actor, director and translator.

Girish karnad was born at Matheran on 19 may 1938. At the age of 14, he would go to watch plays with his parents. Theatre and folk plays of newly Independent India fascinated

little karnad. Afterwards his parents stopped going to watch plays. That didn't keep Karnad away from theatre. He kept going to theatre alone or sometimes with his servants.

"I am not a poet. I wish I was a poet. I had a heartbreak when I suddenly realized that I can't write poetry." Says Karnad in an interview "The interesting thing is when I wrote my first play, it came out in Kannada. Till that moment I thought I was going to be an English poet. It was age of 22. I wanted to settle down in England and be after Elliot, Yeats , Girish Karnad. You know" He laughs.

The longest myth Mahabharata is one of the favourite book of Girish

Karnad and in it the story of Yayati became his inspiration to write the same story in a different mode- Yayati (1960) Different writers handle the same theme differently. Karnad relates the myth to present and gives us the hint of future.

His play 'Yayati' is the typical representative of the common man who despite his varied happiness, is always unsatisfied and is madly running in pursuit of new pleasure and enjoyment. He mistakes momentary animal pleasure for eternal happiness. Karnad interprets the ancient theme in modern context. Eike yayati of Mahabharata, the modern man of today is groping in the darkness of material pleasures. He finds himself in a world in which old spiritual values have been entirely swept away and new spiritual ones are yet to be discovered.

When we read the play Yayati, we realize that Yayati still exists in all of us because we too keep on longing for worldly pleasures. Karnad wants to say that we all have eyes but very few have vision. At the end of the play Yayati realizes that happiness for a reason is a form of misery because the reason can be taken away at any time. To be happy for no reason is the real happiness.

When Karnad was done with his first play, his publisher asked for a new story and Karnad had no idea of what to write. As he read a book of criticism, a famous kannadian critic had said "there are no historical plays in Kannada and that kannada writers don't know how to

write history creatively" after that Girish Karnad asked himself "Why not?" He took a book of history and went through it from the first chapter MOHENJE DARO and at the time of Tughlaq he stopped and that's it. "That's an interesting character" said Karnad. This is how Tughlaq (1964) came onto stage.

In 'Fire and the rain' (1998) two absolutely contrast emotions are put together in the play- love and hatred. Both of them have their values, intensity and climax. Love is, in fact, life giving force of human beings. Karnad depicted genuine love between Arvasu- a Brahmin and Nittilai- a tribal girl. In this play Karnad sharply criticizes our notion of casteism, which is spread all over the nation. The vain knowledge of Brahmans and their notion of possessiveness for it are also criticized. In this way, Karnad directly or indirectly criticizes the false notions of our so called modern society.

This beautiful and suggestive play attracted Bollywood director Arun sahani, who made a movie based on it called Agni Varsha (2002)

The passionate childhood and the discussion of plays at home nurtured Girish Karnad to become one of the Shining Star in India. He was an existentialist philosopher. Through Yayati, he displayed the horrors of obsession. Through The Fire And The Rain, he showed the westerns the real modern Indian society which is so attached to caste system.

Karnad's job as a writer was not to correct the wrongs but to highlight the wrongs.

As a director he was always disciplined. His beginning, lunch time and shooting time was all scheduled. After the lunch he would rest for ten minutes on his chair. He always talked nicely to everyone on the set.

Such disciplined, down to earth, versatile Girish Karnad drew his final breath on June 10 2019. He will always be remembered. His contribution to the Kannada theatre has given its own identity. Such Karnad will always be alive in the characters he has given birth to and Indian theatre will always have a place for him as a star, shining forever.

Honours and Awards to Girish Karnad

1974 - Padma Shri Award from the president of India

1974-75 Director, Film And Television Institute Pune

1992- Karnataka sahitya academy award for the most creative work 1989 for Naga-Mandala

1993 Karnataka sahitya academy award for tale danda

1994 Sahitya Akedemy award for tale danda

1999 Bhj artiy Jnanpith Award

References

1. www.google.com
2. www.youtube.com
3. www.loksatta.com
4. Myths in Girish Karnad's Plays (A critical study) by Dr Iros Vaja

For I was Born From Stars

Priya Mourya, T.Y.B.Sc. (Micro)

You think you can define me,
That I'm a tick in just one box,
Like my being is a door,
That a single key unlocks,
But let me tell you something,
I have the universe inside,
I hold an untamed ocean,
With a constant changing tide,
I am home to endless mountains,
With tips that touch the sky,
Flocks of grand migrating birds,
And deserts harsh and dry,
I house the wildest rivers,
And a host of sweeping plains,
I feel in waves of sunshine,
Or in unrelenting rains,
Don't tell me that you know me,
That "this right here is what you are",
I'm the universe in motion,
For I was born from stars.

My Native India

Kirti Tiwari, 11th Sci.

My motherland she's so beautiful and bright

She gives me home, a shelter and light

India is best,

Here people do not like to rest

Farmers work in field.

Soldiers use wield.

Tradition take them to temple

Now, it's time to think about environmental

India is the land of colourful flowers,

Indian always work by their brainpower.

They are kind

Which help to make them sharp mind

Blood says to work hard,

India is country of light not dark

My native is place of beautiful nature,

No one don't know, what will be in future.

India is forest of green

We people think and keep so many dream.

We have lots of wisdom

My India is the country of freedom.

Parents ; Lord's Blessing ..

Sakhi Vitkar, 11th Com.

Parents are life for children

Parents are the form of God

Parents have no Autumn for children

Parents have bearing quality like lord ...

Parents blessings are lord's blessing

Parents are like pollinate put in flower

This love is always around me playing

In parent's love I always shower.

Repaying them is unable

Adding stars in their life is our culture

Trying to repay their love, I am not capable

For all that understanding care and nurture.

Life is An Echo

Julie Prasad, 11th Sci.

What you send out-
comes back.

What you sow -
you reap

What you give -
you get

What you see in others -
exists in you

Do not judge -

So you will NOT be judged

Radiate and give LOVE

and Love comes back to you.

Know NRC and CAA

Sumaiya Ansari, XI (Sci.)

What is NRC : All you need to know about National Register of Citizens.

As soon as the citizens Amendment Bill was passed in both houses of Parliament and give Presidential assent making it a law, loud murmurs started about another move a National Register of Citizens NRC.

The passing the citizenship amendment Act has set of protests across the country, which many fearing that the controversial legislation which grants to select minorities from Pakistan, Afghanistan and Bangladesh India citizenship will be used in conjunction with the National Register of citizens (NRC) too deem minorities

as "illegal immigrants".

The NRC first gained national prominence with its implementation in the northeastern state of Assam. But the citizens registry is fuelling fear and panic in the nation.

What exactly is the NRC ?

At its core, the NRC is an official record of those who are legal India Citizens. It includes demographic information about all those who qualify as citizens of India as per the citizenship Act, 1955. The register was first prepared after the 1951 census of India and since then it has not been updated until recently.

So far, such a database has only been maintained for the state of Assam.

However, on November 20. Home minister Amit Shah declared word be extended to the entire country.

Who is a citizen of India ?

As per the citizenship Act, 1955 every person born in India.

- a) On or after the 26th day of January 1950, but before the 1st day of July 1987.
- b) On or after the 1st day of July 1987 but before the commencement of the citizenship (Amendment) Act, 2003 and either of whose parents is a citizen of India at the time of his birth;
- c) On or after the commencement of the citizenship (Amendment) Act, 2003, where
 - i) both of this parents are citizen of India; or
 - ii) one of whose parents is a citizen of India and the other is not an illegal migrant at the time of his birth shall be a citizen of India by birth.

Why was NRC updated for Assam ?

This has been a state-specific exercise to keep its ethnic uniqueness unaltered. In 2013. Assam Mahasagha and Ors filed a writ Petition before the Supreme court demanding the deletion of illegal migrants names from voter lists in Assam.

In 2014, the SC ordered the updation of the of NRC, in accordance with citizenship Rules. 2003 in all parts of Assam. The process officially started in 2015 and the updated final NRC was released on August 31, with over 1.9

million applicants failing to make it to the NRC list. After protests of the exclusion of many Hindus from the list, the home ministry declared that the NRC will be carried out again in Assam.

Will there be a nationwide NRC ?

Ever since the implementation of the NRC in Assam, there has been a growing demand for its nationwide implementation. Now, many top BJP leaders including Home Minister Amit Shah have proposed that the NRC in Assam be implemented across India. It effectively suggests to bring in legislation that will enable the government to identify.

How is NRC related to CAA ?

The proposed nationwide NRC, which till now remains just a proposal, if implement will target illegal immigrants in India.

But Hindus, Christians, Sikhs, Buddhist, Jains and Parsis coming from Afghanistan, Pakistan and Bangladesh won't be affected, if they claim they have arrived in India after fleeing religious persecution.

This essentially means if a nationwide NRC comes in as proposed, any illegal immigrant from nations other then Pakistan, Afganistan and Bangladesh will be affected. Moreover, many also fear that Indian Muslim may be deemed illegal immigrants if they are uable to furnish adequate proof of citizenship as they are not included in the Citizenship Amendment Act.

SKILLING THE YOUTH OF INDIA

Skilling the youth of India

Deepali Kabale, S.Y.B.A.

When a toddler starts observing adults around him, he tries to do them on his own by trying many times by himself. This art of observation leads the child to attempt to starts walking, talking, eating etc. This is how a child picks up skills from his surrounding similarly, adult also have a bunch of knowledge. It's only with proper training that these could become skills that may be used in employment, growth, jobs etc. The requirement of the day is to properly guide the youth toward skill building so that they become assets for the country's future.

Importance of skill building in youth. In the present scenario. We can

find many women wanting to leave behind their job to look after their families and children. In a nuclear set up, this is a common situation forcing women to quit their jobs. Many women possess knowledge about a wide range of activities that help them keep themselves occupied at home education. Skills and Employment our education system has for long encouraged the role system of learning where everything is learnt conceptuaing and the application of same concept in practice term takes a backseat. for instance, let's assume a girl who wants to learn to cook for the first time. If her mother told her the

recipe of a dish verbally and expected the girl to cook in an excellent way, she may not be able to do it up to the mark.

On the other hand, if the mother practically demonstrated the preparation of the dish along with giving the recipe, the girl would pick it up even faster. The sceneries in the second case helps, build the girls skills in cooking because she ... a chance to observe, learn and apply things practically.

Similarly, our education system is delimeter helping the youth of this country to become literates, but is not building their skills to make them employment provides a platform of knowledge where student have to take that extra effort to turn the acquired knowledge into applicable ideas.

The youth of country, once they complete their education go out in search of jobs once they acquire a good job, they apply their learnt knowledge practicing there, they are assisted by their company to acquire relevant job skills through, training that could be both generic as well as customized for their own company. So, knowledge becomes a set of skills. Acquired by the person. These skills are Rurther polished as the person. These gathers more experience at his job area so. Mastering one's acquired skills makes as person an expert in his chosen field.

But this kind of skill acquisition and skill building is more reachable to the cream of the population. It is not reachable to the masses and this is the ugly truth of our nation. People in the urban areas mostly get absorbed into companies of their choice based on the knowledge and skills they have acquired together with relevant experience thus helping them build a good career of their own.

Every person is gifted with his own skill set. Which when reconginized, trained and applied becomes an assert to the country. Our government has taken many initiatives to cater to a wide class and upgrade their knowledge, to take our country to greater height of development.

The development of a country is reflected in its God and this rise can be positively affected only when the country active overall development in every phase of growth. Our country has a youth population in majority that helps in promoting the welfare of the Nation.

To help the youth contribute to the country's growth and development, we have to upgrade their skills through necessary schemes and partnerships and provides them. Platforms to showcase their talent on a global level.

Tasted Twice

Pavankumar Shelke, S.Y.B.A.

"Of mans first disobedience and the fruit of that Forbidden Tree, whose mortal tast Brought Death into the World and all our we.

To begin with this verse from John Milton's poem, 'The Invocation', humiliates the present existence of mankind on this very planet 'The Earth'. As it abundantly emphasizing on the tragedy of eating that damn fruit.

We all know the story of Adam and Eve, immensely criticized and blamed for committing crime by eating forbidden fruit of Eden garden. The fruit of 'knowledge of good and evil' confirmed the death of mankind. Until now, it was a parable for me, which I

read as a common reader.

On a certain day, I also ate same forbidden fruit deliberately, to enhance my experience to confront the consequences. They said, "you are supposed to die after eating this fruit. Why this has been taken as a tragedy? If death is inevitable, for what, mankind is blaming Adam and Eve? This question took me to the profound thought and perception of life beyond it's physical ambit.

What I perceived then was not merely of moral value. But it was very way of existing on this planet. Now, you would think, how same fruit works differently? Within me, it created wisdom and within people, it created

illusion ! Isn't it a dilemma ? Whether to eat or not ?

Let me clear this, by following quote.

"Death is not a disaster. Too many births, that is the real disaster".

Yes, I ate same fruit. But thereafter I ate another rare fruit of "CONSCIOUSNES", which gave me real taste of life. I will conclude by showing it with all of you - "Suffering is neither pain nor death of life. It is your choice, whether you want to suffer or joyfully travel to destiny.

A Tribute to Indian Army Pulwama Terror Attack

Rutika Khandaskar, 11th Sci.

On 14th February, 2019, while the entire country was celebrating valentines day, A terrorist attack took place at Pulwama

A bus carrying CRPF soldiers was rammed by a SUV carrying explosives

It caused a blast which killed attack 46 CRPF personnel and injured several other.....

It was heart wrenching and considered to be a 'black day' in Indian history...

It is not easy to survive for the families who lost their loved ones forever.

Let us all stand united and pray together for the families of the soldiers who lost their live...

Journey From Being A Stardust of Universe to Human Being

Puja Mourya, T.Y.B.Sc. (Micro)

You are not who you're always been,
the word that lies outstretched before
you,

Is not the only one you're seen,

You're traveled on the trails of comets,

You're burned up in the hearts of stars,

You're been spat out of supernovas,

That left you scattered near and far,

You have dined in distant galaxies,

And taught the birds to sing,

You're danced for a whole lifetime,

Upon Saturn's dusty rings,

You're been here for long enough,

To lean what makes the will on weep,

You're sung celestial lullabies,

That sent the moon to sleep,

You're been both the flowing water,

And the stone that blocks its way,

You're been frozen, you're been molten,

And you'll be again someday,

Though you're been a billion things,

This is the first one that can smile,

You're pieces of the universe,

LIVING AS A HUMAN FOR A
WHILE

Women Empowerment

Priya Maurya, T.Y.B.Sc. (Micro)

Today, in the 21st Century, in contrast to the past centuries, we find women literate, educated and liberated to lead. This forwardness is not only in political front but also in social life and contributing in economic development as well. It is all because of the initiatives taken to empower women. But **WHAT IS EMPOWERMENT ?** 'EMPOWERMENT' is about being given authority and power to do something. It is all about becoming stronger and confident, aware of one's right and privileges. Lastly, it's the ability to live one's life in more meaningful and fulfilling way.

A we look back at the poet

centuries, we find many dark ages where women in different lands were abused, suppressed, treated as commodities and no voice in decision - making. But women empowerment has definitely made a radical change in the whole situation. This change has come with many struggles, sacrifices, protests and conflicts. Presently, in all the areas of male dominion, the women have risen up to greatness and power by utilizing the available resources. But it is still not enough in political front. It is always said, 'Where there's a will, there's a way'. Perhaps a day will come when the most awaited 33% of reservation for women in the Indian Parliament would

definitely become a 'Reality'. The day that happens would be a grand day when the VOICE OF WOMEN WILL RING OUT MORE LOUD AND CLEAR IN THE CENTRAL HALL of the world's largest democracy.

I have been motivated by many examples, be it Florence Nightingale, Ida scudder, Pandita Ramabai from Nukti Mission, Pune and the list goes on. There are countless examples in modern times as well; Navala yousafzai a motivational speaker, Olympic winners like Sakshi Malik, P.V. Sindhu; Space explorers like Kalpana Chawala, Sunita Williams and our very first women Prime Minister, Mrs. Indira Gandhi and again many more. If you recognized any of these names, it is because they have learned to lead, learned to challenge the existing norms of the society and most importantly have lead a proactive role in rewriting the women history.

But let me point out that social reformation is just not enough in women empowerment. The mindset of society also has to keep a pace. It is really sad that still there is much scope for change in the society's views concerning women. Women get educated earns and suddenly gets trapped in the marriage market. In the world of commercialization, they are regarded as liabilities rather than assets. This attitude must change if

women empowerment has to become a reality in the fullest sense.

Women empowerment is definitely a reality today ! but the question is, is it enough ? A big 'No' to it. Without any doubt, there are many places where the voice of women is still not heard. Discrimination still exists even in the corporate world with glass ceilings. Domestic violence, dowry, female infanticide, brutal rapes continues to be the evil of our times. Politics there is still male dominated.

Thus, it is time to,

"RAISE YOUR HAND AND
TURN THE TIDE,

SAY NO TO FEMALE
INFANTICIDE,

STILL YOU WANT TO SEND
YOUR GIRL TO SLAUGHTER ?

G I V E H E R A N
OPPORTUNITY TO MAKE HER
NATION PROUD!"

Because a girl is someone who sacrifices her chocolates for her brother, she sacrifices her love for her parents happiness, she sacrifices her whole youth serving her husband and children without a complain. She is such a beautiful creation of god with whom nobody can complete with.

In the modern era, we relate women empowerment with feminism concerning the strength of women. But I feel feminism isn't about making women stronger, because they are

already stronger. Its just about changing the way the world perceives that strength. Her soul is FIERCE, her heart is BRAVE and her mind is strong. A woman is like a hot tea bag, you cant judge her strength until you put her in boiling water. She's like the sun in the solar system, getting burnt to radiate light of sense to others.

It is always said that behind every successful man there is a women but behind every successful women, there is a tribe of successful women who have her back. Thus, I conclude with a message for every girl and women in the world, "Oh girl! Do not live someone else's life and idea of what WOMANHOOD is. WOMANHOOD is YOU and 'ONLY' YOU !" I have few lines of a poem to describe the above message in Hinglish,

"Same DEGREE, Same POSIITON,
Par ladkon ka jyada WAGE hai.
Shaadi, bacche kismet hon,
Wo batate mujhko AGE hain.
Vo existence teri FADE karein jab,
Tu rainbow vala RANG ho jaa,
Ae stree chal, DABANG ho jaa.

Gunde sare ghume FREE, Par sazaa
meri SKIRT paati hai,
Har gunaah ke baad yaha,
ADVISORY,
miyhkon kyon aati hai,
Tere - mere ghar se hoti, is

DISCRIMINATION

ki shuruvat hai

Ab tu bhi awaz utha, jab uthta uska hath hai.

Chuu na sake uski himmat, tu zor sa ek current ho jaa...

Ae stree, chal DABANG hojaa, DABANG hojaa"

The First Day of School

Jayanti Dahake, 11th Com.

(Courtesy - Whatsapp)

I gave you a little wink and smile, as you entered my room today.

For I know how hard it is to leave and know your child must stay. You have been a loving guide and have been with him for years now. But now alas the time has come to leave him at my side.

Just know that as you drive away and tears down your checks may flow I will love him as I would love my own and help him learn and grow. For as parents I too know, how quickly the years do pass. And I remember the day it was my turn to take my child to the class.

So please put your mind at ease and cry those tears no more. For I will love him and take him in when you will leave him at the doors.

Mother

Jayanti Dahake, 11th Com.

She is a person with golden heart
The greatest manifestation of God's
Art
She is a boon, a gift to mankind
She is loving, caring gentle and
kind
For life's struggle, she makes us ready
And teaches us to be firm and steady
She fills our lives with you and
happiness
Words really fall short to
describe her greatness
Yes she is my 'Mother' full of love and
care
With whom life's joy and sorrows we
share.

Happy Family

Pratiksha Gole, 11th Com.

There is a Happy family
A Husband named NOUN
A Wife named VERB
They have two sons and one daughter
The elder son PRONOUN and
The younger son OBJECTIVE and
His sister ADVERB
People call him INTERJECTION
Noun has a brother in law named
PREPOSITION
CONJUNCTION is a dear friend of the
family
Thus the family is a Happy Family.

The Violent Farewell

Mayur Gaikwad, T.Y.B.A. (English)

It was the time they waited for her,
For all the time they talked of her,
She heard them whisper and she knew she
Couldn't hold herself like a tear in the eye
can't hold itself
Never did the sky wore such dark blanket,
Never did the clouds hold so much weight
And finally, she arrived with all her force,
Mercilessly she found her own ways.
Caverns, valleys, crushing and breaking
down
Everything that came her course.
What did she destroy?
Her own creation! The fields she nourished,
The houses, the farms, and worse; the
hopes of
Country peasants.
It was as if she was angry that everyone
Stopped worshiping her
She was like a beautiful woman, in range,
as if
Men ignored her.
People who wished for her arrival now
begged
Her to go
"Wild witch!" They said
This time more violently
SHE turned her head
She screamed that night, wailing, and the
sky
Shuddered, once it held glittering a million
stars
In its bosom
But now the lighting broke the sky,
Once draped like a crystal-blue to the eye.
God knows who she was! The creator or
Destroyer? The rain, the spring, the
hurricane!
Such that she had many name.

William Shakespeare - The Bard of Avon

Karishma Dange, S.Y.B.A.

William Shakespeare is undoubtedly one of the most famous writer of all time. He has written thirty eight plays, two long narrative poems, several other poems and one hundred fifty four sonnets. Some of his most famous dramas are Hamlet and Romeo and Juliet. I think Shakespeare is a remarkable playwright because he accomplished so much in just fifty two years of his life.

William Shakespeare was born in Stratford-upon-Avon on April 23, 1564. Shakespeare was the third child of eight. This is also known as Black Death because it killed so many people in the middle ages. Not very much is known about Shakespeare's early years in life, the only way historians found

about his early life were based on church records and court settlements. It was thought that Shakespeare got his education at a grammar school called King Edward VI School Stratford-upon-Avon. When Shakespeare was eighteen, he married a woman who was eight years older than him her name was Anne Hathaway.

You would think that from all of Shakespeare's accomplishments and all of the writing he had done, that there would be a big influence in his life but really there is no known influence in his life unfortunately, Shakespeare isn't alive and we really cannot find out all of this information about him.

Following are the quotations extracted from his timeless classics.

The truth of these quotations is truth of our life.

"To be , or not to be : that is the question" - (Hamlet Act 3, Scene 1)

'To be or not to be' is followed by 'that is the question'. It is the great question that Hamlet is asking about human existence in general and his own existence in particular - a reflection on nether it's better to be alive or to be dead.

"All the world's a stage and all the men and women merely player's. They have their exits and their entrances ; and one man in his time play's many parts". (As you like it Act 2, Sec. 7)

145 and one man in his time plays many parts The whole world is a stage, and all the men and women merely actors. They have their exits and their entrances, and in his lifetime a man will play many parts, his life separated into seven acts in the first act he is on infant, whimpering and puking in his nurse's arms.

"A man can die but once".

(Hennery iv, Part 2 , Act 3, Part 2)

"By my tharth, 7 care not ; a man can die but once; we owe God a death and let it go which way it will he that dies this year is quit for the next".

"There is nothing either good or bad, but thinking makes it so".

(Hamlet Act 2, Scene 2)

Why, then its none to you, for there is nothing either good or bad, but thinking makes it so. To me it is a prison

well, then it isn't one to you, since nothing is really good or bad is itself - it's all what a person thinks about it. And to me, Denmark is a prison.

"This royal throne of king's, this sceptered isle This blessed plot, this earth, this realm, this England".

(Richard II, Act 2, Scene 1)

The programme's title is a quotation from Act 2, Scene 1 of William Shakespeare's play, King Richard II, attributed to John of Gaunt : "This royal throne of kings, this scepter'd isle. This earth of majesty, this seat of mars..... This blessed plot, this earth, this realm, this England".

"Love looks not with the eyes, but with the mind, and therefore is Winged cupid painted blind".

(Best Shakespeare - Oxford learning college)

"Love looks not with the eyes, but with the mind, and therefore is winged cupid painted blind". (A midsummer night's Dreaml this means that it shouldn't matter what a person looks like, you love them for their personality and what's inside.

"Ignorance is the curse of God; Knowledge it the wing where with we fly to heaven".

Whatever dreams we wish to fulfil in life. We need on education to equip us with the necessary knowledge - knowledge that leads us onto the right path. To many fortunate ones, education is a natural course.

She is the Creator

Priya Maurya, T.Y.B.Sc. (Microbiology)

"Raise your hands,

Turn the tide

Say 'No' to female

'Infanticide'

Your mother is someone's daughter,

Still you want to send your girl
to slaughter

Give the girl child an opportunity,

To make her parents proud

Don't kill her,

Its needles to say".

As we all know, India is one of
the largest economy globally and a
country to rick on with. In the terms of
progress and development,
undoubtedly we have crossed miles but

still we are entitled as an
'DEVELOPING NATION'. This is due
to the prevalence and contribution of
many old superstitious traditions and
customs.

In rural areas, where people do
not have on easy access to sex
determination facilities, female
infanticide is shockingly common. the
parents and other family members wait
until that a daughter is born, they go
ahead and kill her by adopting various
cruel means such as strangling the
baby, poisoning her, dumping her in a
garbage bin, stuffing her mouth with
salt or leaving her outdoors overnight,
so that she dies of exposure.

Surprisingly, the most

disturbing part is that female infanticide is not considered as a big crime and really do culprits get convicted once in a while, there is a harsh conviction of the parent followed by some publicity and it isn't long before the new one dies and the cycle goes on and on most of the times mothers are the ones who often perpetrate the crime. Since the mother is the one who has given birth to the unwanted female child and so she is considered the one who must to away with it. She is forced to do so at times and willingly does so at other times since she herself desires to have a male child.

Unfortunately, where the daughter's life is spared, parents often neglect her and expect her to work around and in the house serving her father and brothers. Girls are hardly sent do schools and even if they are sent, they are not allowed to study further after the basic education and are put to work. Perhaps they are sent to cities to work as maids and send back money earned by them. In all probability, they are treated far better at the homes they work in than their own homes. But instances of harsh, ill-treatment and abuse of such girls are also common in cities nowadays.

We may have come across villagers who perhaps now work under us as office boys, poems, waiters, drivers, rarely do we ever try to bring about a change in their mindset. Sadly,

though educated, urban and fairly wealthy people too, often nurse a desire for male child, and although, they may not kill their girl child after she is born but they do try and find out the sea of the child in the womb. If they know it's a daughter, without any shame and hesitation they go for abortion of the female focus. Disclosing the gender of a foetus is illegal and a crime, still there are numerous doctors that disclose it for an enhanced money as fee and offer abortion. There are many laws against this crime, but their implementation is not as effective as effective as it should be.

Although all of us take pride in our Indian culture, we need to realize and recognize that there is something fundamentally wrong with a culture that assumes the superiority of males and that celebrates Indian women for being meek, submissive and sacrificial. One way you can help counter this narrow and cheap mindset is by being proud of the women in your life and by taking pride in yourself if you are a woman because a woman is like the 'SUN' in the solar system. She herself gets burnt to direct the path of others. She is the one who sacrifices her chocolates for her brothers, she sacrifices her love for her parents happiness, she sacrifices her whole youth serving her husband and children without a complain. She is such a beautiful creation of god with whom no one can complete with.

Famous personalities like Florence Nightingale, Ida Scudder, Pandita Ramabai, Mrs. Indira Gandhi, P.V. Sindhu, Sakshi Malik, Kalpana Chawala and the list goes on. If you recognized any of these women, it is because they have learned to lead, learned to challenge the existing norms of the society and most importantly, they have load a proactive role in rewriting the women history. Thus, from being better home makes to efficient professionals, women have never failed to prove themselves to be efficient enough to compete with the world. It is always said that, 'IF A WOMAN, IS EDUCATED, THE FAMILY IS EDUCATED', and the most reknown saying, 'Behind every successful man there is a woman but behind every successful there is a group tribe of successful women who have her back.

Hence, I would conclude the topic with the following thought that,

"DREAD NOT INFANTICIDE,
THE CRIME IS IMAGINARY
WE DO MISTRESS ABOUT
WHAT WE CARRY
IN OUR WOMBS,
BUT WE DO NO MORE HARM,
WHEN IT IS BY MEDICINES".

Your Were Born To Be ...

Puja Mourya, T.Y.B.Sc. (Micro)

You were born to be a rainstorm,
To send your voice throughout the night,
To sing your song with falling raindrops,
To break the darkness with your light,
You were born to show raw beauty,
To wash the dirt out from their eyes,
But the whole world ran for cover,
When you opened up your skies,
So you made your thunder silent,
And learnt to bite your rainy tongue,
You gave them what they thought they wanted,
You gave them life with endless sun,
But as they watched their lives grow weaker,
Watched as their leaves turned brown and dry,
They wished they didn't take for granted,
Your booming presence in the sky,
You were born to be a rainstorm,
To be chaotic and bold,
To show there's beauty in the knowledge,
That you cannot be controlled,
Because you might think you're not needed,
Life without you is the same,
But nothing beautiful would ever grow,
If it wasn't washed with rain.

If....

Masira Shaikh, T.Y.B.Sc. (Micro)

If you can keep your head when all
about you,
Are losing theirs and blaming at you;
If you can trust yourself when all men
doubt you;
But make allowance for their doubting
too;
If you can wait and not be tired by
waiting
or, being lied about, don't deal in lies,
or being hated, don't give away to
hating,
And yet don't look too good, nor talk
too wise;
If you can dream and not make dreams
your master,
If you can think and not make thoughts,
your aim.
If you can meet with Triumph and
Disaster
and treat those two imposters just the
same ...
If you can bear to hear the truth, you're
spoken,
Twisted by knaves to make a trap for
fools,
or watch the things you gave your life to
broken,
And stop and build'em up with worn
out tools.
If you can talk with crowds and keep
your virtue
or walk with kings, nor lose the
common touch

If neither foes nor loving friends can
hurt you
If all men went with you, but none too
much;
If you can fill the unforgiving minute
with sixty second's worth of distance
run;
Yours is the Earth and everything that's
in it,
And which is more you'll be a Man, my
Son!!!

Best Friends

Julie Prasad, 11th Sci.

Best friend isn't just a
word A best friend is
someone who's there for you,
no matter what. Thick or thin.
I can label anyone as a friend.
But a Best friend ?
That's something that needs to be
earned.
A best friend knows me sometimes
more than
I know myself. Best friends
Share tears and laughs
you can trust them with
anything and everything .
I have a bunch a friends,
but only a few that
I can count on completely.

• Internal Quality Assurance Cell (IQAC)	१०२	• Add-on-Courses.....	१३६
• Department of Physics	१०२	• राष्ट्रीय सेवा योजना	१३८
• Department of Botany	१०४	• Science Exhibition.....	१४७
• Department of Zoology	१०५	• सांस्कृतिक समिती	१४३
• Department of Microbiology	१०६	• विद्यार्थी कल्याण मंडळ	१४६
• रसायनशास्त्र विभाग	१०८	• निर्भय कन्या अभियान कार्यशाळा	१४६
• Department of Commerce	१०९	• महिला मंच समिती व दत्तक पालक योजना	१४७
• Department of English	११०	• Research Committee Report.....	१४८
• मराठी विभाग.....	११२	• स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन केंद्र.....	१४९
• हिंदी विभाग	११६	• आजीवन व विस्तार विभाग	१५०
• इतिहास विभाग.....	११९	• Grievances Redressal Committee.....	१५०
• अर्थशास्त्र विभाग	१२०	• Staff Academy	१५१
• मानसशास्त्र विभाग	१२१	• स्टाफ वेल्फेअर समिती	१५१
• राज्यशास्त्र विभाग	१२२	• कॅम्पस् ब्युटिफिकेशन कमिटी	१५२
• भूगोल विभाग	१२२	• विवेक वाहिनी समिती.....	१५२
• Department of Physical Education and Sports.....	१२४	• कॉलेज इंडस्ट्री को ऑर्डिनेशन कमिटी ...	१५२
• ज्युनिअर (कनिष्ठ) विभाग.....	१३०	• फिडबॅक कमिटी	१५३
• बी. व्होक.(मास कम्युनिकेशन) विभाग ..	१३१	• गांधी विचार संस्कार परीक्षा	१५३
• BBA-Computer Application	१३३	• कर्मवीर विद्याप्रबोधिनी.....	१५३
• Report on e-Content Workshop... ..	१३४	• Placement Cell	१५४
• ग्रंथालय अहवाल	१३४	• माजी विद्यार्थी संघटना	१५४

Internal Quality Assurance Cell (IQAC)

Post-3rd Cycle Assessment Phase (Post-3rd CAP)

The quality assurance policy of the college has been set immediately after the NAAC Peer Team visited the college and it has been in practice since then. This year it has been decided to get every single element of the college prepared in the wake of the **Post-3rd Cycle Assessment Phase (Post-3rd CAP)** of the college. The IQAC, in keeping pace with this tone, organized its **plenary discussion meetings with the criteria committees** and set its determination to make all the elements rejuvenate and complete all their responsibilities in time, practise innovative activities at departmental and committee level, etc. The IQAC planned and executed its **initiate to set up a separate drive** to look after this task in the post-Dipawali semester. The results are expected to be seen in the forthcoming internal and external assessment programmes the college would face.

The IQAC feels proud to convey that the college could realize the idea of the honourable principal and the IQAC members, particularly the Criterion VI Committee to imbibe the cultural values of the parent institute amongst the newcomer faculty members through organizing **One Day Rayat Sanskriti Orientation Programme** in the month of August 2019. Another quality initiative took place through **eight faculty members have applied for STRIDE projects at Component II category** of the MHRD, New Delhi in the month of September 2019. Twelve student sports persons successfully participated in Khelo India competition of India government. The

IQAC successfully submitted **AQAR 2018-19** on the **Republic Day, January 26, 2020**.

All these quality assurance activities were carried out under the guidance of Prin. Dr. Pandurang Gaikwad, the head of the college and the chairperson of the IQAC of the college.

Dr. Neelkanth Dahale
Coordinator, IQAC

Department of Physics

I. Curriculum

- Our departmental faculty and industrial experts have assigned syllabus of CCTV installation and camera repairing certificate course, which is introduced for T.Y.B.Sc. Physics students from this academic year as short term courses.
- Our department implemented new Choice Based Credit System (CBCS) pattern for F.Y.B.Sc. Class as per guidelines of Savitribai Phule Pune University Pune.
- For S.Y.B.Sc. students we are conducting Repairing of Domestic Electric Home Appliances as short term course.

II. Facilities and Resources

- In order developed the research culture among the student. We started the design new lab.
- Electric Plug in kit (without CRO) (SK028)
- Michelson Interferometer kit (with sodium light source) (SK002)
- Photoconductivity Experiment Kit (SK 007)
- Hall effect Experiment Kit (SK006)
- Study of B-H Curve with Deep (S1010)
- Quinck's Tube Method (SK069)

III. Departmental Central Activities

- T.Y.B.Sc. students visited to Department of Physics, University of

- Kolhapur for their research project.
- T.Y.B.Sc. students are given seminar on different topics.
- Conducting online test.
- Our T.Y.B.Sc. students visited to Nerjru Planetarium Mumbai on occasion of science day.
- Organized demo lecture of Dr. Avinash Bansode on how to operate the potenshosta equipment of research purpose.

IV. Events (Seminar / Conference / Workshop) Organized

- Organized five days (23rd Dec. to 28th Dec. 2019) "Rayat Inspire Workshop" for graduate students to motivate them towards higher education and research.
- Delivered a lecture in Physics Experiences in daily by Dr. Pooja Raste under "Rayat Inspire Workshop" for school students.

V. Extension Activity.

- Our department organized Importance of first-aid kit box held on 22/1/2020, SECONDARY HIGH SCHOOL, 'PIMPRI NAGAR, PUNE-17 for 8th and 9th standard students. 54 students benefitted of this activity.

- Dr. Milind Bhandare
H.O.D.

Dr. Milind Bhandare

- Presented a research paper in International Conference on Metals and Alloys (CMA 2019). Entitled: Investigation of structural and magnetic properties of Cu-substituted $\text{Ni}_{0.5-x}\text{Zn}_{0.3}\text{Mg}_{0.2}\text{Fe}_2\text{O}_4$ nanocrystalline ferrite, during 19th to 22nd August 2019 at Beijing China.
- Presented a research paper entitled "Synthesis and characterization of NiFe_2O_4 ferrite prepared by co-precipitation method using different Surfactant" has been accepted for the

Poster presentation in National Conference on Advanced and Functional Materials: Synthesis, Characterization and Applications (NCAFM-2020)" to be held on 3-4 January 2020.

- Worked as paper setter of S.Y.B.Sc. during 27/01/2020 to 28/01/2020.
- Attended one day workshop of syllabi framing Choice Based Credit System (CBCS) of S.Y. B.Sc. (Physics) held on Wednesday, 29/01/2020 organized by Savitribai Phule Pune University and Department of Physics, P.D.E.A.'s Annasaheb Magar Mahavidyalaya Hadapsar, Pune.
- Participated in e-content development workshop, organized by IQAC and BBA departments of Mahatma Phule Mahavidyalaya, Pimpri, Pune, held on 28/01/2020.

Dr. Madhav Sarode

- Recognition as a PG teacher, M.Phil and Ph.D in physics by Savitribai Phule Pune University from 20/03/2019 to 20/11/2026.
- Worked as Expert for District level Avishkar-2019 organized by Savitribai Phule Pune University, held on 04/01/2020 at HPT Arts and RYK Science College, Nashik.
- Presented a Paper In "Conference on Indian Patents Copyrights Innovations & Startups".
- Entitle: A Smart Digital Stapler. Organized by Pimpri Chinchwad College of Engineering & Research (PCCOE&R), Ravet, during from dt. 21/12/2019 to 22/12/2019.
- Worked as session chair in "Conference on Indian Patents Copyrights Innovations & Startups". Entitle: A

- Smart Digital Stapler. Organized by Pimpri Chinchwad College of Engineering & Research (PCCOE&R), Ravet, held on 21/12/2019.
- Participated and designed in Syllabus framing of S.Y.B.Sc. Physics (CBCS) organized by Savitribai Phule Pune University and Department of Physics, P.D.E.A.'s Annasaheb Magar Mahavidyalaya Hadapsar, Pune, held on M/01/2020.
 - Participated in workshop on B.Voc., PFMS, GST, IDS organized by Rayat Shikshan Sanstha, Satara, during from 10/01/2020 to 12/01/2020 at Kumbhoj, Sangli.
 - Published two text books of F.Y.B.Sc. (CBCS Pattern). Published by Prashant Publication Jalgaon on January 2020.
 - Participated in e-content development workshop, organized by IQAC and BBA departments of Mahatma Phule Mahavidyalaya, Pimpri, Pune, held on 28/01/2020.
 - Worked as paper setter of S.Y.B. Sc., during dt. 27/01/2020 to 28/01/2020.

Dr. Pooja Raste

Delivered a guest lecturer on Daily experience in Physics, under Rayat Inspire workshop for high school students which is held on 18/12/2019.

Department of Botany

- In association with Terecon Institute organized guest lecture on topic Tree Census for F.Y.B.Sc. & S.Y.B.Sc. students on 01.07.2019.
- Started new short term course Certificate course in Herbal Cosmetics by Department of Botany for F.Y.B.Sc. & S.Y.B.Sc. students.
- Our four students participated at inter college competition Botanica organized by Nowrosjee Wadia College, Pune. In this competition student from S.Y.B.Sc. Sandip Vilas Dalvi won First prize in Painting competition.
- **Extension activities:**
- Rayat Inspire Camp: Under curriculum of Rayat Inspire Camp we Organized hands on training, theory & practicals for school level students. In this program students learned about Plant Cells: Structure & functions.
- Training programmes organized for students from Girl's school on topic " Plant Diversity & Uses Medical plants". In this extension activity there are total 178 girls students have participated.

Dr. Shilpa Shitole
Department of Botany

Prof. Swapana V. Hajare

- Completed UGC sponsored Refresher Course in Environmental Science organised by Department of Environmental Science at SPPU from 9th Dec to 22nd Dec. 2019.
- Review on "Assessment methods used in determining the bioremediation potential of microalgae in treatment of industrial effluents" is communicated and accepted at International Journal of Researches in Biosciences, Agriculture & Technology (IJRBAT).
- Organised 'Herbal Cosmetics Exhibition' on the occasion of Diwali festival on 18th October 2019 where herbal products made by students of short term course in herbal cosmetics were placed for exhibition and sell for college students and staff.
- Organised 'Fruit and Flower

arrangement competition' for girl students under Ladies Forum committee of the college on 27th January 2020.

- Organised 'Science Exhibition & Scientific Rangoli competition' as a coordinator under science association on 23th February 2020.
- Worked as a chairman of Science Association and Environment protection club of the college.
- Worked as a member of College annual magazine and wallpaper, Staff Academy, Competitive exam guidance, Research, Adult & continuing education and Student Feedback committee.

Department of Zoology

- **Curricular Activities:**
Class tests, Home Assignments, Seminars, Essay competition, Project submission and
Educational tours:
F.Y.B.Sc.: Study tour- Eutrofication Pond, Near Pimprigaon Bus Stand, Pimpri.
S.Y.B.Sc.: - Government fisheries development and training centre, Hadapsar, Pune.
- **Cocurricular activities:**
a) SPPU - Avishkar- Particepation of S.Y.B.Sc. Zoology project.
b) Participation in Rayat Avishkar - 2 students.
c) Intercollegiate competition held at Wadia College - 2nd prize for Apiculture model.
d) Vermiculture Unite set up.
- **Extension Activities:**
a) Rayat Inspire - Avishkar: Training to the school children. No. of beneficiaries - 48.
b) Display of museum animals for school girls. No. of beneficiaries - 300.

- c) Diabetic Survey by students.
- d) Short Term Course on 'Diploma in Spoken English'.

Dr. Hemlata Karkar
HoD

Dr. Hemalata Karkar

Curricular activities :

- 100% ICT based teaching.

Co-curricular activities.

- SPPU - Avishkar - Guidance to students for participation in Zoology project.
- Participation in Rayat Inspire and Rayat Avishkar.
- Intercollegiate competition held at Wadia College - 2nd Prize for Apiculture model.

Organized Excursion for F.Y. and S.Y.B.Sc. students.

- F.Y.B.Sc. : Study tour - Eutrofied Pond, Pimprigaon Bus Stand.
- S.Y.B.Sc. : Government fishers development and training centre, Hadapsar, Pune.

Extension Activities :

- Rayat Inspire - Avishkar : Training to the school children No. of beneficiaries - 48.
- Display of museum animals for school girls No. of beneficiaries - 200.

Research Activity :

- Dr. Hinduja's Contribution and Achievements in the filed of Medical Science in India, ISBN Book Publication , International Conference on Contribution and Achievements of Woman in Various fields of National and International Level, International Conference , dt. 15/12/2019 - Dr. Babasaheb Ambedkar College, Aundh.
- Vermi Technology Poster Presentation, Poster, National Conference on Interdisciplinary approach in Life Science, National, dt. 02/02/2020 - 03/02/2020, YCIS, Satara.

- Vermi Technology an option for better Sustainability, National Journal of Interdisciplinary research, National Conference of Emerging Trends in Life Science, National, ISSN 2395-1419, dt. 07/02/2020 - 08/02/2020

**Ms. Padmini L. Pidiyar
(Doifode)**

- Awarded Doctor of Philosophy (Ph. D.) In Dec 2019
- Research Topic Entitled "Effect Of Allopathic, Ayurvedic And Homeopathic Drugs On Alloxan Induced Diabetic Albino Rat"
- Research Paper Published In International Journal Review Of Research In May 2019 Named: Effect Of Allopathic, Ayurvedic And Homeopathic Drugs On Biochemistry Of Alloxan Induced Diabetic Albino Rat.
- Research Paper Published In International Journal Review Of Research In June 2019 Named: Effect Of Allopathic, Ayurvedic And Homeopathic Drugs On Heamatology Of Alloxan Induced Diabetic Albino Rat.
- National Conference On Emerging Trends In Science, Amravati Research Paper Published : "Nutritional Values Of Fresh Water Prawns Of Amravati Fish Market" Padmini Doifode et al.,2019
- International Conf. On New Frontier In Environmental & Allied Sciences Organized By Prof. More Ramkrushna A. C. S. College Akurdi Pune, Feb - 2019 Poster Presentation and Paper published ,Topic Entitled : Effect Of Dietary Garlic On Whole Body Composition In The Fresh Water Fish, Heteropneustes Fossills , Pidiyar P. L. et al, (1920)
- National Conference Recent Trends In Science & Technology, Karanja Lad-2018.
- National Conference On Recent Trends In Conservation of Biodiversity - 2016.
- Workshop Attended:
- Two Day State level Workshop Organized by Maharshi Karve Stree Shikshan Sanstha's - Shree Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karve Nagar, Pune-52 On : "IQAC Preparation for Teaching And Non Teaching Staff (20th And 21th January)
- One day Workshop on E-Content Development 28 Jan 2020 Organized by : Rayat Shikshan Sanstha's, Mahatma Phule Mahavidyalaya College, Pimpri, Pune-17.

**Department of
Microbiology**

Various curricular, co-curricular, extra - curricular, research and extension activities were successfully conducted by Microbiology Department in academic year 2019-2020

- Three students participated in National level quiz competition in medical Microbiology held in Rajiv Gandhi Medical College, Pondecherry (28 June 2019)
- Dr. Sangeeta Ahiwale and Mrs. Manisha Shinde Participated in one day workshop on Implementation of new CBCS F.Y.B.Sc syllabus of Microbiology held on 20th July 2019.
- On 7th Dec 2019 Microbiology Department organised poster Exhibition on AIDS Awareness and communicable viral Disease for

students from Kanya Vidyalaya , Nav Maharashtra Vidyalaya and Mahatma Phule Mahavidyalaya Pimpri to raise awareness about AIDS and other emerging viral Disease .

- Dr. Sangeeta Ahiwale and Prof. Manisha Shinde presented Scientific poster in International conference on bacteriophage at VIT , Vellore Tamil Nadu on 12th and 13th Dec 2019.
- Under Rayat Inspire Activity, Workshop was organised in which interactive session(theory and practical) for school children was arranged on 21st Dec 2019 Practical session was conducted by undergraduate student where mutual learning occurred.
- Department also conducted extension activity for village people to rise awareness about AIDS and other viral Disease and personal hygiene.
- Under extension activities, department organised poster Exhibition and hand washing training for people of Khedshivapur Pune on 7th Jan. 2020.
- Under Rayat Inspire Activity hold on 10th January 2020 at Y.C.I.S Satara students of Microbiology Department 1) Miss. Priya Maurya (T.Y.B.Sc) 2) Miss. Masira Shaikh (T.Y.B.Sc) received 2nd and 3rd prize respectively in research Project Based learning (PBL).
- Fifteen Students participated in various intercollegiate state level competition organised by Dolphin group of Microbiology Department of Microbiology of /Y.C.I.S Satara on 11th Jan 2020 Mr. Rohan Durge and Mr. Darshan ware from T.Y.B.Sc class received consolation prize in poster competition.
- Five students from T.Y.B.Sc presented research papers in the form of poster and oral presentation in National conference organised by Abeda Inamdar senior

college Azam Campus Pune on 17th and 18th January 2020. Miss. Priya Maurya (T.Y.B.Sc) received best oral paper presentation award and Miss. Masira Shaikh (T.Y.B.Sc) and Miss. Roshni Mohite received best poster presentation award.

- Study visit were arranged by department for S.Y.B.Sc. and T.Y.B.Sc classes . T.Y.B.Sc. students visited to Bio era life science Pvt Ltd Tathwade, Pune and Kate Dairy, pimple Saudagar. S.Y.B.Sc student visited Sewage treatment plant of PCMC Situated at Akurdi, Pune.
- Microbiology Fest 2019-20 was organized by Microbiology Society Students Unit of Department various competition like poster, Microtoon Rangoli, oral presentation were organized for undergraduate students of college.
- Under student Centric activity, four research projects of students are going on .

Dr. Sangeeta Ahiwale
H.O.D.

Dr. Sangeeta Ahiwale

- Dr. Sangeeta Ahiwale has been nominated as **co-editor** on Editorial board for National newsletter in Bacteriophage Research and Therapy.
- Has been nominated on **S.Y.B.Sc. syllabus restructuring committee** of Savitribai Phule University Pune.
- Research article is published in an international journal (Microbiological Research 228, 126300, 2019).
- Presented research paper in an International Conference Bacteriophage Research and Phage Therapy and also chaired a session in the same(12-13 Dec.2019).
- Has been invited as Resource Person in

National Conference on Bacteriophage: a boon to Disguise' held at Abeda Inamdar Sr. College and also awarded as best Research Guide for two research papers.

- Three students have been registered for Ph.D. in Microbiology

रसायनशास्त्र विभाग

- रसायनशास्त्र विभागातील माजी विद्यार्थी व प्रा. विजय वानखडे 'नेट' ८२ व्या रँकने उत्तीर्ण.
- प्रा. रीमा बत्रा - सोनी रसायनशास्त्र विषयातील 'सेट' उत्तीर्ण.
- रसायनशास्त्र विभागाच्या एम्.एस्सी. वर्गातील २०१७-२०१९ या शैक्षणिक वर्षातील विद्यार्थी श्री. रोहन फाळके 'नेट' उत्तीर्ण होऊन ज्युनियर रिसर्च फेलोशिपसाठी पात्र ठरला. त्याला आय.आय.टी. पवई, मुंबई येथे पीएच्.डी. साठी प्रवेश मिळाला.
- प्रा.डॉ. मल्हारी रास्ते यांनी जयपूर नॅशनल युनिव्हर्सिटी, जयपूरने आयोजित केलेल्या ३८ वी अँन्युएल नॅशनल कॉन्फरन्समध्ये सादर केलेल्या पोस्टर पेपरला डॉ. आर. के. आगरवाल बेस्ट पोस्टर पेपरचे पारितोषिक मिळाले.
- एम्.एस्सी. भाग २ वर्गातील श्री. अल्ताफ शेख, श्री. अक्षय चव्हाण, श्री. हर्षद सोनवारीया व कु. शितल धोत्रे हे विद्यार्थी भौतिकशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. मिलिंद भंडारे यांच्या मार्गदर्शनाखाली रिसर्च प्रोजेक्ट करित आहेत. त्यांनी विद्याप्रतिष्ठान चे आर्ट्स, सायन्स अँड कॉमर्स कॉलेज, बारामती आयोजित नॅशनल कॉन्फरन्समध्ये पोस्टर्स प्रेझेंटेशनमध्ये सहभाग घेतला.
- यशवंतराव चव्हाण इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्स, सातारा आयोजित रसायनशास्त्र विषयातील प्रश्नमंजुषा स्पर्धेत टी.वाय.बी.एस्सी. मधील श्री. कौतुभ खुर्षे व कु. श्रद्धा साठे यांची अंतिम फेरीत निवड आणि पोस्टर प्रेझेंटेशन स्पर्धेमध्ये विद्यार्थिनी कु. सायली खेडेकर व कु. प्रिया झोरे यांचा सहभाग.

- एम्.एस्सी. भाग २ मधील कु. काजल सुतार ७७%, कु. सीमा भिलारे ७६.५०% व धम्मशिला कांबळे ७३.१८% अनुक्रमे प्रथम, द्वितीय व तृतीय क्रमांकांने उत्तीर्ण झाले व २१ विद्यार्थ्यांपैकी १६ विद्यार्थी विशेष प्राविण्यासह उत्तीर्ण.
- टी.वाय.बी.एस्सी. वर्गातील पार्थसारथी गांगुली ७७.०५%, कु. श्वेता गोकुळे ७५% व कु. मनिषा राठोड ६८.६३% अनुक्रमे प्रथम, द्वितीय व तृतीय क्रमांकांने उत्तीर्ण झाले. २५ पैकी ११ विद्यार्थी विशेष प्राविण्यासह उत्तीर्ण झाले.
- विद्या विनय निकेतन प्राथमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांना एम्.एस्सी. भाग २ मधील विभाग विज्ञान विषय शिकवितात.
- एम्.एस्सी. भाग १ या वर्गास पूर्ण क्षमतेएवढे (२४) प्रवेश झाले.

– प्रा. शहाजी मोरे
विभाग प्रमुख

Dr. Raste Malhari Nivrutti Conference :

Paper presented in 38th National Conference of Indian Council of Chemists at Jaipur National University, Jaipur (Rajasthan) on 26 to 28th December 2019.

Title of paper:

Studies on Optical, Dielectric Behavior and Second Harmonic Generation (SHG) Efficiency of Pure and Glycine Doped Bisthiourea Manganese Malonates: A Class of Semiorganic Non-Linear Optical Materials

Award :

Dr. R. K. Agarwal Award for Best Poster Paper Presentation in Inorganic Chemistry section in the 38th Annual National Conference of Indian Council of Chemists held at Jaipur National University, Jaipur (Rajasthan) on 26 to 28th December 2019.

Department of Commerce

This report is divided in the following sections

- Academic Result 2018-19
- Add on Course
- Departmental Activities
- Departmental wellbeing
- Faculty Personal Achievements.

a) Academic Result:

In the academic year 2018-19 the overall result of the faculty is as follows.

B.Com. = 48.41%

M.Com. = 91.25%

b) Add on Course:

This year Department has started two new add-on courses for M.Com. Part I and II namely, Spoken English and Personality Development.

c) Departmental Activities:

- Principal Address, Dt. 07/08/2019, Participants - 250+, Agency Involved - College Activity
- Guest Talk On Career In Accounts, Dt. 21/08/2019, Participants - 87, Agency Involved - ICA, Chinchwad
- Talk On Career In Banking And Finance, Dt. 3/10/2019, Participants - 54, Agency Involved - NIIT, Pimpri
- 4 Commerce Quiz (round 1st), Dt. 23/12/2019, Participants - 210, Agency Involved - ICA, Chinchwad
- Workshop On Careers In Commerce. Dt. 20/01/2019, Participants -36, Agency Involved - JSPM, Tathawade
- Training Programme On Employability Skills, Dt. 29/11/2019 To 3/1/2020, Participants - 30, Agency Involved - Edubridge Learning Pvt. Ltd.
- Seminar on "CA as a Career" Dt. 24/12/2019 to 30/12/2019. Participants - 250+, Agency Involved - West

Region Student Association of Chartered

d) Departmental Wellbeing:

This year Prof. Rajendra M. Deshmukh got transferred here from Sanstha's Lonand College in the month of June 2019.

Dr. Pramod Botre, HOD of the Department of Commerce got retired on 31st October 2019 after his 37 years of service in the sanstha's various colleges.

Dr. Jyoti Kirve, faculty member of the department got selected on Grantable post in Commerce and got posted in Sanstha's S. M. Joshi College, Hadapsar.

Mr. Nilesh Sonawane joined this department in the month of January. He was serving before in Sanstha's Maharaj Jivajirao Shinde, Shrigonda College. He has qualified SET and NET examination in this year only.

Prof. Rajendra Deshmukh
H.O.D.

Prof. Aniket Khatri

- Completed Refresher Course in Commerce and secured A grade from HRDC, SPPU, Pune.
- Completed Faculty Development Programme (FDP) on Marketing Research and Analysis -I conducted by IIT, Roorkee
- Completed Course on 'Academic Writing' conducted by Garhwal University, Uttarakhand.
- Completed Course on Financial Accounting and Analysis conducted by IIM, Bangalore.
- Participated in State Level Workshop on 'Data Analysis with Excel and SPSS' which was held at D. Y. Patil Institute of Management on 24 and 25th January 2020

Dr. Vijaya Pokale

- Published one Paper titled "The Impact of HRM Practices in Indian Sargar Industries" in Pune Research Discovery- An International Journal of Advanced Studies, a peer-reviewed International Journal with ISSN No.:2455-9202 vol. 4, Issue - 01 and impact factor 3.01
- Published one paper titled "GST and its Provisions - An Overview" in Journal of Information and Computational Science with ISSN No. 1548-7741 DOI: 10.12733/JICS.2020V1/2535569.15328
- Published one paper titled " Role of Tourism Industry in Rural Development in India" in Aarhat Multidisciplinary International Educational Research Journal (AMIERJ) with ISSN No. 2278-5655 Vol. IX, Issues - II (Part-A)
- सिडनेहॅम व विल्सन कॉलेज मुंबई यांनी PMMMNMTT अंतर्गत घेतलेला पाच दिवशीय FDP- MHRD New Delhi (18.04.2020 to 23.04.2020) कोर्स पूर्ण.

Dr. Sonal Bawkar

- Published one paper titled "A study of Consumer Perspective towards online shopping" in International Research Journal of Multidisciplinary Studies Vol.5, Issue 9, ISSN : 2254-8499, I.F. 1.35999

Department of English

As per Annual plan of the department, the following activities and actions were taken and implemented during the academic year 2019-20.

- Annual plan of the department was prepared.
- Proposal for Avishkar research project is registered. (Student)

- Two proposals of 'Research Projects' are submitted to UGC
- 24 ICT Lectures are delivered. (PPT and Screenings).
- 8 Research papers are published in international peer reviewed Journals.
- Prof. Esak Shaikh Qualified SET Exam.
- Parent teacher meet was organized on 11th August 2019.
- English language software is installed.
- Essay competition was held for F.Y.B.A. students.
- Faculty Prof. Esak Shaikh attended Flood Disaster Relief Camp with student at Sangli and Kolhapur from 22nd August to 28th August 2019.
- AQAR 2018-2019 was submitted successfully on 26th January 2020, Republic day by Dr. Nilkanth Dahale.
- Guest Lecture of Dr. Hipperkar was organised.
- Booklet on English Literature was published.
- Poster presentation on Language was held by the students.
- Exhibition of Sketches made by our student Kiran was held.
- Prof. Mrunalini Shekhar, Dr. Neelkanth Dahale, Dr. Shahaji Karande have registered for Swaym Courses.
- All the faculty members delivers lectures through Zoom App. Notes, question banks, videos and tests are in practice through Google Class, e-mail and WhatsApp.

- Prof. Mrunalini Shekhar
H.O.D.

Mrunalini Shekhar

Paper Published

- International Research Journal review of research on "The theme of complexity in Human Relationship in Anita Desai's" novels ISSN-2249-594x- Volume 8 Issue 8-2019 Impact factor - 5.7631

- International Journal Review of Research on The Psyche of women characters of Anita Desai's selected novel. Impact factor -5.763 (UIF)
- Contribution of Anita Desai in International Journal "Pune Research" ISSN-2454, 3454 Impact factor 3.02
- Paper presented at International conference on Anita Desai as an Indian writer.
- Paper published of national conference on "Anita Desai's protest against unhappy Marriage life".
- Worked as chairperson at National conference on protest in literature.
- Attended Webinar on e-content development organised by Research centre of English Language and Literature on 20th April.
- Worked as Paper setter for S.Y.B.A. attended online quiz on Covid19, organised by Y.C. College, Latur. Received Certificate of appreciation.
- Successfully completed the course on Corona Virus disease 2019 offered by AACC and received certificate of completion.

Dr. Neelkanth Dahale

- Paper presented and published in conference proceedings Two day national conference held at S. M. Joshi College, Hadapsar Pune on January 10th and 11th 2020.
- Title: -Indomitable Woman for woman's Freed Breath: Sudha Murthy and her work for devidis' Rehabilitation
- Submitted A Q A R 2018-2019 Successfully on Jan.26, 2020, the Republic Day.
- Played catalytic role in the capacity of IQAC Coordinator a organizing e-context Development Workshop for

teaching faculty of the college held on January 28, 2020.

Dr. Karande Shahaji Rajaram

- Delivered a lecture on "Lecturing English a Pleasant Experience" under faculty exchange programme on 4th Oct, 2019 in department of Hindi, Mahatma Phule Mahavidyalaya, Pimpri.
- Presented research paper at International Conference on Sindhutai Sapkal as a Social Reformer, at Dr. Bharatratna Babasaheb Ambedkar College Aundh on 15th Jan, 2020.
- Presented research paper at International Conference on Mulk Raj Anand's Untouchable: Inhumanity of the Caste System at Dahiwadi College Dahiwadi on 19th and 20th Jan, 2020.
- Presented research paper at National Conference on Shobha De: A Feminist Novelist, at S. M. Joshi College, Hadapsar on 10th and 11th Jan, 2020.
- Completed NTA Arpit online Refresher Course in English Language Teaching

Shaikh Esak Sayyad

- Qualified SET Exam in English Subject
- Attended Flood Disaster Relief Camp with student at Sangli and Kolhapur from 22nd August to 28th August 2019.
- Paper Published
 - Aarhat Multidisciplinary in International Education Research Journal on the theme "Gender Issues and Gender Inequality in select novels of Anita Desai, Shashi Deshpande, Ngugi Wa Thieng 'o and Sudha Murthy ISSN- 2278-5655 Impact factor -6.236 Vol. 8 Special Issues 17.
 - Paper published at International conference on "Contribution of ^

Toni Morrison in African-American Literature.

- Paper published at International conference on "Feminine sensibility in the work of Kamala Das and Sylvia Plath.

मराठी विभाग

महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांमध्ये साहित्याची आवड निर्माण व्हावी. मराठी संस्कृती व परंपरेचे त्यांना आकलन व्हावे संवाद - संप्रेक्षण क्षमता वाढावी यासाठी विभागातर्फे विविध उपक्रम घेण्यात येतात.

भारताचे माजी राष्ट्रपती ए.पी.जे. अब्दुल कलाम यांच्या जन्मदिनाच्या निमित्ताने महाविद्यालया-मध्ये वाचन प्रेरणा दिन आणि ग्रंथ प्रदर्शन उपक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. या कार्यक्रमाला सुप्रसिद्ध वक्ते मा. निलेश म्हसाचे प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. त्यांनी आपल्या भाषणामधून वाचनाचे महत्त्व सांगितले व विविध ग्रंथामधील उपयुक्त उदाहरणे काव्यमय शैलीत व्यक्त केली. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष मा. प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड होते. त्यांनी पुस्तक समाजाचे मस्तक व्हावे असे मत मांडले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक डॉ. संजय मेस्त्री यांनी तर सूत्रसंचालन प्रा. विद्यासागर वाघेरे यांनी केले.

“मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा”

(१ जानेवारी ते १५ जानेवारी २०२०)

मराठी भाषेचे वैभव जपण्यासाठी व राज्यामध्ये मराठी भाषेचा राजभाषा म्हणून सार्वत्रिक वापर करण्याच्या दृष्टीने मराठी राजभाषा म्हणून तिचा गौरव करण्यासाठी शासन निर्णयानुसार आमच्या महाविद्यालयात दिनांक ०१ जानेवारी ते दि. १५ जानेवारी २०२० या कालावधीत मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा विविध उपक्रमांनी साजरा करण्यात आला. त्याचा संक्षिप्त अहवाल पुढील प्रमाणे -

- १ जानेवारी २०२० रोजी महाविद्यालयात विद्यार्थ्यांनी मराठी भाषेची व साहित्याची गोडी लागावी यासाठी व मराठी भाषेचे महत्त्व विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहचवे म्हणून वर्गा-वर्गात जावून

मराठी भाषा पंधरवड्याची माहिती देण्यात आली. व या पंधरवड्याचे उद्घाटन मा. प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड साहेब यांच्या उपस्थितीत करण्यात आले.

- गुरुवार दिनांक ०२ जाने. २०२० रोजी विद्यार्थ्यांनी मराठी कथा, कादंबरी, नाटक, शब्दकोश इत्यादींचा परिचय व्हावा यासाठी ग्रंथ प्रदर्शनाचे उद्घाटन अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाचे माजी अध्यक्ष मा.डॉ. श्रीपाल सबनीस यांनी केले. त्यांनी मराठी भाषेच्या सुरुवातीच्या काळापासून ते आजपर्यंतच्या साहित्यनिर्मितीच्या वाटचालीचा आढावा घेतला व मराठीला राजभाषा म्हणून दर्जा मिळावा अशी अपेक्षा व्यक्त केली. या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष सुप्रसिद्ध चित्रकार, विचारवंत माजी आमदार राम कांडगे उपस्थित होते. त्यांनी दर्जेदार चरित्रग्रंथामुळे उत्तम चारित्र्याचे विद्यार्थी निर्माण होतात असे मत व्यक्त केले.

या वेळी प्रमुख उपस्थिती म्हणून डॉ. आंबेडकर महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. शिवलिंग मेनकुदळे उपस्थित होते. त्यांनी मराठी साहित्य परंपरेचा आढावा घेऊन वाचन संस्कृती जोपासण्याची आवश्यकता असल्याचे सांगितले.

महाविद्यालयाच्या प्राचार्यांनी मराठी संत साहित्यांनी महाराष्ट्राची जीवनपद्धती सदाचारी व विचारवंतानी पुरोगामी स्वरूपाची बनविण्याचे सांगितले कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक डॉ. संजय मेस्त्री तर आभार प्रा. विद्यासागर वाघेरे यांनी मानले.

- शुक्रवार दिनांक ३ जानेवारी २०२० रोजी “सुंदर हस्ताक्षर लेखन” या विषयाची कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. हस्ताक्षर सुंदर रित्या काढण्यासाठीचे मार्गदर्शन यावेळी प्रा.डॉ. राजेंद्र बावळे यांनी केले. विद्यार्थ्यांकडून लेखनाचा सराव करून घेण्यात आला.
- शनिवार दिनांक ०४ जानेवारी २०२० रोजी महाविद्यालयात विद्यार्थ्यांसाठी निबंध लेखन आयोजित करण्यात आले. यावेळी “माय मराठी”, लाभले आम्हास भाग्य बोलतो मराठी” या विषयावर विद्यार्थ्यांकडून निबंध लिहून घेण्यात

आले. यांचे संयोजन प्रा. विद्यासागर वाघेरे यांनी केले.

- सोमवार दिनांक ०६ जानेवारी २०२० रोजी प्रा.डॉ. राजेंद्र बावळे यांचे विनोदी कथा-कथन आयोजित करण्यात आले. त्यांनी “मी माझा बाप आणि कुटुंब नियोजन” या नावाची कथा आपल्या खुमासदार शैलीत सादर केली. विद्यार्थ्यांचा उत्स्फूर्त प्रतिसाद मिळाला.
- मंगळवार दिनांक ०७ जानेवारी २०२० रोजी महाविद्यालयात “मराठी भाषा आणि मराठी कविता” या विषयावर मराठी साहित्य परिषद चिंचवडचे अध्यक्ष श्री. राजन लाखे यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. त्यांनी लोकगीते, संतकाव्य, यांच्या पासून ते कुसुमाग्रज, शांता शेळके, इंद्रजीत भालेराव, दया पवार यांच्या पर्यंतच्या काव्यलेखनाचा आढावा घेतला. यावेळी कार्यक्रमाचे अध्यक्ष म्हणून प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड साहेब यांनी विद्यार्थ्यांना मराठी भाषेत जास्तीत - जास्त बोलण्याचा व लिहिण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे व मराठी साहित्य वाचले पाहिजे असे आव्हान केले. यावेळी मराठी विभाग प्रमुख डॉ. संजय मेस्त्री यांनी कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक केले आणि प्रा. विद्यासागर वाघेरे यांनी आभार मानले.
- बुधवार दिनांक ०८ जानेवारी २०२० रोजी महाविद्यालयात ‘लेखक आपल्या भेटिला’ हा उपक्रम आयोजित करण्यात आला. यावेळी सुप्रसिद्ध लेखन समीक्षक प्रा.डॉ. शैलेश त्रिभुवन यांनी “मी कसा घडलो” या व्याख्यानातून आपला जीवनपट विद्यार्थ्यांच्या पुढे मांडला. या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष या महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड साहेब होते. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक व परिचय मराठी विभाग प्रमुख प्रा.डॉ. संजय मेस्त्री यांनी केले. आभार प्रा. पुनम तडके यांनी मानले.
- गुरुवार दिनांक ०९ जानेवारी २०२० रोजी “मराठी शुद्धलेखन” कार्यशाळा प्रा.डॉ. राजेंद्र बावळे यांनी वाणिज्य शाखेच्या विद्यार्थ्यांसाठी आयोजित केली. शुद्धलेखनाचे महत्त्व सांगून त्यांनी मराठी

भाषेच्या शुद्धलेखनात वारंवार होणाऱ्या चुका दाखवून दिल्या तसेच शुद्धलेखनाचा आग्रह विद्यार्थ्यांना केला.

- शुक्रवार दिनांक १० जानेवारी २०२० रोजी “माझा कॉलेजचा पहिला दिवस” या विषयावर प्रा. विद्यासागर वाघेरे यांनी व्याख्यान दिले. यावेळी त्यांनी प्राध्यापक म्हणून कार्यरत होताना कॉलेज मधील पहिल्या दिवसाचे अनुभव कथन केले. या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष मराठी विभाग प्रमुख अवधूत कुलकर्णी यांनी केले.
- शनिवार दिनांक ११ जानेवारी २०२० रोजी बी. ए. भाग एक या वर्गातील विद्यार्थ्यांसाठी मराठी भाषा, मराठी साहित्य व मराठी संस्कृती विषयाची प्रश्न मंजूषा घेण्यात आली. यामधून विद्यार्थ्यांचे मराठी विषयक ज्ञान वृद्धिंगत व्हावे असा उद्देश होता. प्रा. विद्यासागर वाघेरे यांनी या उपक्रमाचे आयोजन केले. प्रा.डॉ. राजेंद्र बावळे यांनी त्यांना सहकार्य केले.
- १४ जानेवारी २०२० : महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांना उत्तम साहित्यिक, कवी, अभ्यासक पाहता यावे म्हणून विद्यापीठाच्या मराठी विभागाच्या निमंत्रणावरून कवियत्री निरजा यांच्या कार्यक्रमा- साठी महाविद्यालयाच्या मराठी विभागाचे १६ विद्यार्थी उपस्थित राहिले. त्यांची भेट घेतली आणि चर्चा केली. तसेच यावेळी मराठी विभागातील विभाग प्रमुख आणि संशोधक डॉ. तुकाराम रोंगटे आणि माजी विभागप्रमुख डॉ. विद्यागौरी टिळक यांची भेट घेऊन चर्चा केली. त्याचप्रमाणे १४ जाने. २०२० रोजी पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेने आचार्य अत्रे रंगमंच पिंपरी येथे भव्य काव्यसंमेलन आयोजित केले होते तेथे एम.ए. विभागाचे विद्यार्थी उपस्थित राहिले आणि कवीवर्य रामदास फुटाणे, कवी अशोक नायगावकर, कवी बंडा जोशी, कवी अरुण म्हात्रे, कवी प्रशांत मोरे या कवींचे काव्य ऐकून त्यांची भेट घेऊन त्यांच्याशी साहित्य संवाद साधला.
- १६ जाने. २०२० : पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेच्या संयुक्त विद्यमाने

महाविद्यालयामध्ये भव्य कवी संमेलन आयोजित करण्यात आले. या संमेलनाचे उद्घाटन नगरीच्या महापौर उषा उर्फ माई ढोरे यांच्या हस्ते करण्यात आले. उत्कट आनंद आणि प्रबोधन या दोन्ही दृष्टीने काव्य महत्त्वाचे आहे असे मत मांडले. या काव्य संमेलनामध्ये सुप्रसिद्ध कवी अनिल दिक्षीत, राजन लाखे, पितांबर लोहार, पुरुषोत्तम सदाफुले, प्रदिप गांधलीकर, नंदकुमार मुरडे, निलेश म्हसाये, सिद्धार्थ भोसले, सुहास घुमरे, दत्तू ठोकळे, किशोर केदारी, धनंजय भिसे, अशोक कोठारी, सविता इंगळे, वर्षा बालगोपाल इ. निमंत्रित कवी तर अवधुत कुलकर्णी, गणेश सोनपारखे, शुभम बारोट, वैभव गमे, सचिन वानरे, ऐश्वर्या जोशी, तेजश्री नांगराळे या विद्यार्थ्यांनी कविता सादर केल्या. या प्रत्येक कवींना महानगरपालिकेकडून प्रत्येकी १०००/- रु. प्रमाणे २४०००/-रु. सन्मानधन देण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक डॉ. मेस्त्री यांनी केले. तर अध्यक्षस्थान प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड यांनी भूषविले. कार्यक्रमास महानगरीचे सहा. आयुक्त अण्णा बोडडे, नगरसेविका मा. निकिता कदम व जनसंपर्क अधिकारी जाधव उपस्थित होते.

- २१ फेब्रु. २०२० : विद्यापीठ अनुदान आयोग आणि विद्यापीठाच्या आदेशान्वये हिंदी व इंग्रजी विभागाच्या संयुक्त विद्यमाने महाविद्यालयामध्ये 'मातृभाषा दिवस' उपक्रम घेण्यात आला. यामध्ये वक्तृत्व, चर्चा, वाद-विवाद, निबंध व व्याख्यान कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. यात विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. यावेळी आयोजित व्याख्यान कार्यक्रमांमध्ये महाविद्यालयाच्या आय.क्यू.ए.सी. चे समन्वयक डॉ. नीलकंठ डहाळे यांनी मातृभाषा आणि बोलीभाषेच्या वापराचे महत्त्व सांगितले. यावेळी विविध विद्यार्थ्यांनी आपापल्या मातृबोली भाषेमध्ये मनोगते व्यक्त केली. अध्यक्षीय मनोगत प्रा. मृणालिनी शेखर यांनी व्यक्त केले. प्रास्ताविक डॉ. संजय मेस्त्री यांनी केले.
- २८ फेब्रु. २०२० : कवी कुसुमाग्रज जयंती आणि

मराठी भाषा गौरवदिनानिमित्त महाविद्यालयामध्ये लोककवी प्राचार्य डॉ. विठ्ठल वाघ यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. त्यांनी आपल्या व्याख्यानामधून मराठी लोकसाहित्यातील म्हणी, उखाणे आणि लोकगीते सादर केली. त्यांच्या स्वतःच्या अनेक कविता आणि रयतगीत सादर केले. साहित्यामुळे सद्सद्विवेकबुद्धी जागृत होण्यास मदत होते असे मत मांडले. यावेळी निमंत्रित कवी पुरुषोत्तम सदाफुले आणि प्रा. दिगंबर ढोकळे यांनी स्वरचित कविता सादर केल्या तर अॅड. सतिश गोरडे यांनी मराठी मायबोलीची समृद्ध परंपरा विद्यार्थ्यांसमोर मांडली कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक डॉ. संजय मेस्त्री यांनी तर अध्यक्षीय समारोप कलाशाखा विभाग प्रमुख प्रा. मृणालिनी शेखर यांनी केला. विज्ञान विभाग प्रमुख संजीवनी पाटील यांनी आभार मानले.

मराठी विभागाच्या विविध उपक्रमांसाठी आदरणीय प्राचार्य, डॉ. पांडुरंग गायकवाड यांचे मार्गदर्शन आणि संयोजनासाठी प्रा. विद्यासागर वाघेरे, डॉ. राजेंद्र बावळे, प्रा. शुभांगी दांगट अभ्यागत प्राध्यापक धनंजय भिसे आणि प्रा. पुनम तडके यांचे सहकार्य लाभले.

– प्रा.डॉ. संजय मेस्त्री
अध्यक्ष, मराठी विभाग

प्रा.डॉ. संजय मेस्त्री

- दि. २१ ऑक्टो. २०१९ महाराष्ट्र विधानसभा सार्वत्रिक निवडणूकासाठी केंद्राध्यक्ष म्हणून कार्य.
- भारतीय संविधान दिन रॅली, संविधान दिन उपक्रम, पोलिस विद्यार्थी सह-संवाद उपक्रमासाठी संयोजन कार्य.
- पुणे विद्यापीठ आयोजित राज्यस्तरीय लोकनृत्य स्पर्धेसाठी महाविद्यालयाचा सांस्कृतिक प्रतिनिधी म्हणून उपस्थित, 'एकल लोकनृत्य' यास प्रथम क्रमांक प्राप्त.
- सामाजिक प्रबोधनासाठी महाविद्यालयाचा पथनाट्य संघ निर्मिती आणि स्पर्धेमध्ये महाविद्यालयाचे प्रतिनिधी म्हणून कार्य. सावित्री

- जोतिबा समता मंच, पुणे - प्रथम पुरस्कार, समरसता साहित्य मंच, चिंचवड - प्रथम पुरस्कार, डॉ. आंबेडकर महाविद्यालय, औंध, पुणे - द्वितीय पुरस्कार प्राप्त त्याचप्रमाणे प्रबोधनासाठी पथनाट्यांचे आयोजन.
- यशवंतराव चव्हाण मुक्तविद्यापीठ- नाशिक यांच्या बी.कॉम. भाग-१ आणि बी.ए.भाग १/२ साठी संमंत्रक म्हणून अध्यापनाचे कार्य.
 - सांस्कृतिक विभाग चेअरमन म्हणून कार्य. विद्यार्थ्यांसाठी विविध प्रकारच्या १३ सांस्कृतिक स्पर्धांचे आयोजन.
 - महाविद्यालयाच्या माजी विद्यार्थी संघटना उपाध्यक्ष / संयोजक या काळात माजी विद्यार्थ्यांकडून १ लाखाहून अधिक आर्थिक देणगी महाविद्यालयास प्राप्त. महाविद्यालयाच्या उपक्रमामध्ये माजी विद्यार्थ्यांचा सहभाग.
 - महाविद्यालयाचे विविध फ्लेक्स तयार करण्याकामी संयोजन कार्य.
 - महाविद्यालय शिस्त समिती सदस्य म्हणून कार्य.
 - मराठी विषयाच्या पदव्युत्तर विभागासाठी अध्यापन.
 - फर्ग्युसन महाविद्यालय पुणे यांच्या मराठी विषय तज्ज्ञ म्हणून एम.एम. भाग १ व २ साठी पेपर सेटर आणि मॉडरेटर म्हणून कार्य.
 - फोटोग्राफी शॉर्टटर्म कोर्स साठी समन्वयक म्हणून कार्य ८० विद्यार्थ्यांचा सहभाग.
 - कोविड-१९ या काळात मराठी व ग्रंथालय विभागातर्फे मराठी साहित्य परिचय ऑनलाईन प्रश्नमंजूषा उपक्रमाचे आयोजन ५५५ स्पर्धक सहभागी, प्रमुख संयोजक म्हणून कार्य.
 - ग्रंथालय विभागाच्या सहकार्याने मराठी काव्य परिचय ऑनलाईन प्रश्नमंजूषा स्पर्धेचे आयोजन.
 - वाचन प्रेरणा दिन, रयत शताब्दी महोत्सव, मराठी भाषा पंधरवडा यामध्ये ग्रंथालय विभागाच्या सहकार्याने ग्रंथप्रदर्शन उपक्रमाचे आयोजन.
 - पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेच्या सहकार्याने मराठी काव्यसंमेलन उपक्रमाचे आयोजन महाविद्यालयीन व पाहुणे कवींना

महानगरपालिकेकडून रु. २४,०००/- आर्थिक साहाय्य प्राप्त.

- महाविद्यालय प्राध्यापक प्रबोधिनीसाठी 'मराठी काव्य' या विषयावर व्याख्यान.
- कोविड-१९ या काळामध्ये झूम अॅप, व्हाट्सअॅप याद्वारे अध्यापन व मूल्यमापन कार्य तसेच विद्यार्थ्यांसाठी अभ्यासक्रमाच्या आडिओ रेकॉर्डिंग उपक्रमाचे आयोजन.
- कोविड-१९ लॉकडाऊन काळामध्ये पुढील वेबीनार मध्ये सहभाग घेतला.
- दि. ११/०५/२०२० रोजी डॉ. आंबेडकर महाविद्यालय, औंध आयोजन इ कन्टेन्ट डेव्हलपमेंट फॉर ऑनलाईन टिचिंग.
- दि. १६/०५/२०२० रोजी एस.एम.जोशी महाविद्यालय, हडपसर आयोजित 'व्हीडिओ एडिटिंग टुल्स'.
- दि. २१/०५/२०२० रोजी कर्मवीर भाऊराव पाटील महाविद्यालय, पंढरपूर आयोजित 'कोविड-१९' संदर्भामध्ये घ्यावयाची काळजी.
- दि. २२/०५/२०२० रोजी डॉ. आंबेडकर महाविद्यालय, औंध आयोजित 'कोविड-१९' मानसिक आरोग्य व्यवस्थापन.
- आण्णासाहेब मगर महाविद्यालय, हडपसर आयोजित कोरोनात मराठी विषयाच्या उच्चशिक्षण पद्धतीत नवतंत्रज्ञानाचा वापर.
- विविध महाविद्यालयांनी आयोजित १० प्रश्नमंजूषास्पर्धे मध्ये यशस्वी सहभाग घेतला.

प्रा. दांगट शुभांगी सुभाष

- ४१ वी राष्ट्रीय लोकसाहित्य परिषद, अहमदनगर येथे उपस्थिती व 'पोतराज एक वंचितसंस्था' (लोकसांस्कृतिक दृष्टि) या विषयावर शोधनिबंध प्रकाशित (दि. १५ सप्टेंबर २०१९)
- 'मुक्तशब्द', (आयएसएसएन २३४७-३१५०) या संशोधन पत्रिकेत "पाठचिकित्सा पद्धती नकल निर्मिती" या विषयावर शोधनिबंध प्रकाशित (एप्रिल २०२०).

हिंदी विभाग

महात्मा फुले महाविद्यालय, पिंपरी, पुणे के हिंदी विभाग की ओर से शैक्षिक वर्ष 2019-20 में निम्नांकित गतिविधियों का आयोजन किया गया।

शैक्षिक गतिविधियाँ

अध्यापन पद्धतियाँ :

हिंदी विभाग के अध्यापकों द्वारा निम्नलिखित अध्यापन पद्धतियों का प्रयोग किया गया :

- व्याख्यान पद्धति
- तालिकाएँ
- कक्षास्तरीय संगोष्ठी
- अध्ययन - अध्यापन में आयसीटी का प्रयोग
- सामूहिक चर्चा
- परियोजनाएँ
- Fish Bowl

पाठ्यक्रम पूरक गतिविधियाँ :

‘हिंदी पखवाड़ा’ के उपलक्ष्य में निम्नलिखित गतिविधियों का आयोजन किया गया -

- हिंदी निबंध प्रतियोगिता (स्टेट लेव्हल), दि. 30 अगस्त, 2019 - प्रतिभागी 41
- हिंदी काव्यवाचन प्रतियोगिता, 04 सितंबर, 2019 - प्रतिभागी 29
- हिंदी वक्तृत्व प्रतियोगिता, 07 सितंबर, 2019 - प्रतिभागी 08
- ‘जन-जन की भाषा हिंदी’ भित्तिपत्रिका प्रकाशन, 14 सितंबर, 2018 - प्रतिभागी 13

रयत शिक्षण संस्था के शताब्दी वर्ष के उपलक्ष्य में आयोजित राज्यस्तरीय हिंदी निबंध प्रतियोगिता :

रयत शिक्षण संस्था के शताब्दी वर्ष के उपलक्ष्य में ‘हिंदी पखवाड़ा’ के औचित्य को परिलक्षित करते हुए हिंदी विभाग की ओर से राज्यस्तरीय हिंदी निबंध प्रतियोगिता का आयोजन किया गया। उक्त प्रतियोगिता में महाराष्ट्र राज्य के विविध महाविद्यालयों से 41 छात्र सहभागी हुए। राज्यस्तरीय निबंध प्रतियोगिता के विजेता छात्र हैं :

- प्रथम क्रमांक : माळी नारायण बाबुराव

(टी.वाय.बी.ए.) विद्या प्रतिष्ठान संचलित, आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, बारामती.

- द्वितीय क्रमांक : जाधव मयुरी माणिकराव (एफ.वाय.बी.एस्सी.) महात्मा फुले महाविद्यालय, पिंपरी, पुणे.
- तृतीय क्रमांक : शेख शुमाईला अकबर (एस.वाय.बी.ए.), सावित्रीबाई फुले महिला महाविद्यालय, सातारा.

निबंध प्रतियोगिता के विजेता छात्रों को महात्मा फुले महाविद्यालय के हिंदी विभाग की ओर से आयोजित हिंदी दिवस समारोह में पुरस्कार एवं प्रमाणपत्र से सम्मानित किया गया। प्रथम, द्वितीय एवं तृतीय पारितोषिक प्राप्त छात्रों को क्रमशः राशि रु. 700/-, रु. 500/-, रु. 300/- विभाग द्वारा प्रदान की गई। सभी प्रतिभागियों को सहभागिता प्रमाणपत्र प्रदान किए गए।

वक्तृत्व और काव्यवाचन प्रतियोगिताओं के विजेता छात्र :

- हिंदी काव्यवाचन प्रतियोगिता - प्रथम क्र. भागवत मोहन सुर्यवंशी (एफ.वाय.बी.ए.)
- हिंदी वक्तृत्व प्रतियोगिता - झाडे स्वराज सखाराम (एस.वाय.बी.ए.)

हिंदी दिवस समारोह

हिंदी दिवस समारोह के उपलक्ष्य में 14 सितंबर 2019 को मा.डॉ. शाकीर शेख (अध्यक्ष, हिंदी विभाग, पूना कॉलेज, पुणे) का व्याख्यान आयोजित किया गया। उनके मार्गदर्शन का विषय रहा - ‘रोजगारोन्मुख हिंदी’। उक्त समारोह में 108 छात्र सम्मिलित हुए।

छात्र परियोजनाएँ (Projects) :

- स्वयं मूल्यांकन (SWOC Analysis) एफ.वाय.बी.ए. के छात्र
- हिंदी के आधुनिक प्रतिनिधि रचनाकार - टी.वाय.बी.ए. के छात्र
- पत्रकारिता परियोजना - एस.वाय.बी.ए. के छात्र
- पर्यावरण परियोजना - एस.वाय.बी.ए. के छात्र
- इवेंट मैनेजमेंट परियोजना - एम.ए. II के छात्र

अंशकालीन पाठ्यक्रम (Add-on-Course)

- A Certificate Course in Journalism, 90 Hrs, एस.वाय.बी.ए., समन्वयक - डॉ. वैशाली खेडकर
- A Certificate / Diploma / An Advanced Diploma Course in Fashion Designing, 90 Hrs, एफ.वाय.बी.ए. / बी.कॉम. / बी.एस्सी. / एस.वाय.बी.ए. / बी.एस्सी. / टी.वाय.बी.ए., समन्वयक - डॉ. कामायनी सुर्वे
- A Certificate Course in Advanced Spoken English, 60 Hrs, एम.ए. I, समन्वयक - डॉ. कामायनी सुर्वे
- A Certificate Course in Soft Skills Development, 90 Hrs, एम.ए. II, समन्वयक - डॉ. वैशाली खेडकर

विशेष व्याख्यान :

दि. 04/10/2019 को Exchange Programme के अंतर्गत 'Learning English : A Pleasant Experience' विषय पर प्रा. डॉ. शहाजी कारंडे जी का व्याख्यान आयोजित किया गया। उपप्राचार्य मृणालिनी शेखर जी ने प्रस्तुत कार्यक्रम की अध्यक्षता की।

पाठ्येत्तर गतिविधियाँ :

- Add-on-Courses Exhibition में छात्रों की सहभागिता।
- College Magazine शाल्मली हेतु छात्रों द्वारा सृजनात्मक साहित्य का लेखन।

विस्तार गतिविधि (Extension Activity)

सामाजिक प्रतिबद्धता दर्शाते हुए हिंदी विभाग की ओर से विस्तार गतिविधि का आयोजन किया गया। दि. 10 अगस्त 2019 को विभाग के छात्र एवं अध्यापकों द्वारा पिंपरी-चिंचवड के 23 बाढ़पीडित लोगों को कपडे देकर उनकी सहायता की गई।

डॉ. कामायनी गजानन सुर्वे
अध्यक्ष, हिंदी विभाग

डॉ. कामायनी गजानन सुर्वे

पुनर्रचित पाठ्यक्रम में सहयोग

- छत्रपति शिवाजी कॉलेज, सातारा (स्वायत्त) महाविद्यालय के हिंदी अध्ययन मंडल (B.O.S.) के सदस्य के रूप में कार्य। B.A.-I तथा M.A.-I (हिंदी) के पुनर्रचित पाठ्यक्रम में सक्रिय सहयोग।
- सावित्रीबाई फुले पुणे विश्वविद्यालय, पुणे एवं सर परशुरामभाऊ महाविद्यालय, पुणे के संयुक्त तत्वावधान में प्रथम वर्ष साहित्य तथा वाणिज्य (हिंदी) पुनर्रचित पाठ्यक्रम पर आधारित एक दिवसीय कार्यशाळा में चर्चक के रूप में उपस्थिति (दि. 22 जुलाई, 2020)

अध्ययन - अध्यापन एवं मूल्यांकन विशेष :

- F.Y., S.Y., T.Y.B.A. तथा M.A.- I, II के छात्रों के लिए समूह चर्चा, कक्षास्तरीय संगोष्ठी, पारिभाषिक शब्दावली लेखन, PPT, Videos (ICT) आदि का प्रयोग करने के साथ ही साथ online 'अध्ययन संवाद - 2020' (Zoom Meeting) का आयोजन। (दिनांक 03/04/2020) कोविड-19 की पृष्ठभूमि पर छात्रों से संवाद (S.Y., T.Y.) स्थापित करते हुए उनकी अध्ययन संबंधी समस्याओं का समाधान किया।
- सावित्रीबाई फुले पुणे विश्वविद्यालय, पुणे की वेबसाइट पर E-Content Learning Modules के लिए योगदान दिया। 3PPTs प्रस्तुत योजना के लिए प्रेषित की। (दि. 06/04/2020)
- 'सृजनप्रभा' You Tube Video Channel का गठन (दि. 29/03/2020)
- S.Y. तथा T.Y.B.A. के छात्रों की Google Forms द्वारा Online Test लेकर मूल्यांकन किया। (दि. 19/03/2020)

IQAC तथा Department of BBA (CA) के संयुक्त तत्वावधान में NAAC Critetion II के प्रमुख के रूप में महाविद्यालय के प्राध्यापकों के लिए e-Content Development Workshop का संयोजन। (दि. 28/01/2020)

- 'Research Centre for English Language and Literature, Kolhapur' आयोजित 'e-Content Development Webinar' में online सहभाग। (दि. 10/04/2020)
- T.Y.B.A. के छात्रों के लिए Zoom App पर Online Seminar आयोजित किया। (दि. 13/04/2020)
- प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसाइटी, पुणे के मॉडर्न महाविद्यालय (स्वायत्त) में External Reviewer (M.A.) के रूप में कार्य। (दि. 07/10/2019)

विषय – विशेषज्ञ के रूप में व्याख्यान :

- छत्रपती शिवाजी कॉलेज, सातारा (स्वायत्त) के हिंदी विभाग द्वारा आयोजित सेट-नेट परीक्षा मार्गदर्शन वर्ग हेतु 'हिंदी भाषा : श्रवण, लेखन और संभाषण' विषय पर विषय – विशेषज्ञ के रूप में व्याख्यान (with PPT) प्रस्तुत। (दि. 29/01/2020)
- अनुसंधानपरक कार्य
- डॉ. कामायनी गजानन सुर्वे के निर्देशन में छात्राओं को सावित्रीबाई फुले पुणे विश्वविद्यालय, पुणे की एम्.फिल. उपाधि प्राप्त हुई है। (दि. 03/02/2020)
- सुश्री स्वाती विष्णु चव्हाण – “भूमंडलीकरण के परिप्रेक्ष्य में 'ग्लोबल गाँव के देवता' उपन्यास का अनुशीलन”
- सुश्री सुनंदा कडूबाळ मोरे – “निर्मला भुराडिया कृत उपन्यास 'गुलाम मंडी' में चित्रित सामाजिक समस्याएँ”
- UGC - STRIDE अंतर्गत अनुसंधान परियोजना प्रस्तुत (दि. 28/09/2019)
- विलिंग्डन महाविद्यालय, सांगली द्वारा आयोजित 'One Day National Conference on Feminism' में 'बराबर की मनुष्यता की बुलंद आवाज : खाँटी घरेलू औरत' विषय पर शोध – निबंध प्रस्तुत एवं प्रकाशनार्थ स्वीकृत (दि. 04/03/2020)
- पूना कॉलेज, पुणे द्वारा आयोजित 'इक्कीसवीं सदी में मीडिया एवं साहित्य का बदलता स्वरूप' विषय पर आयोजित अंतरराष्ट्रीय संगोष्ठी में सक्रिय सहभाग
- 'वैश्वीकरण का प्रतिबिंब : 'दौड़' उपन्यास में परिवर्तित नारी जीवनमूल्य' विषय पर शोध-निबंध प्रस्तुत एवं प्रकाशनार्थ स्वीकृत (दि. 06/03/2020)

विस्तार गतिविधि :

- पिंपरी-चिंचवड के बाढ़पीड़ित लोगों की सहायता – हिंदी विभाग की विस्तार गतिविधि का संयोजन (दि. 10/08/2020)
- 206 - Pimpri Assembly हेतु चुनाव में Polling Officer - 1 के रूप में कार्य किया। (स्थान : नवमहाराष्ट्र विद्यालय एवं ज्यूनियर कॉलेज, पिंपरी, दि. 21/10/2019)
- साद फाउंडेशन, पुणे के माध्यम से कोरोना बाधित लोगों की सहायता (दि. 03/04/2020)
- भारत सरकार की 'घर पर रहे, जीवन बचाए' शपथ ग्रहण - online (दि. 29/03/2020)। छात्रों को भी इस शपथ-ग्रहण के लिए प्रेरित किया।

छात्रकेंद्रित गतिविधियों का संयोजन :

- शॉर्ट टर्म कोर्सेस प्रदर्शनी की प्रमुख संयोजक (दि. 13/02/2020) (27 स्टॉल्स की प्रदर्शनी) – 382 छात्र सहभागी।
- 'हिंदी पखवाड़ा' के उपलक्ष्य में आयोजित हिंदी काव्यवाचन, हिंदी वक्तृत्व प्रतियोगिता का संयोजन (दि. 04 तथा 08 सितंबर, 2019) – 42 छात्र सहभागी।
- रयत शिक्षण संस्था का शताब्दी महोत्सव एवं हिंदी पखवाड़ा के उपलक्ष्य में 'राज्यस्तरीय हिंदी निबंध प्रतियोगिता' का संयोजन (दि. 12/09/2020) – संपूर्ण महाराष्ट्र राज्य से 42 छात्र सहभागी।
- सावित्रीबाई फुले पुणे विश्वविद्यालय, पुणे द्वारा आयोजित 'निर्भय कन्या अभियान अंतर्गत कार्यशाला का संयोजन – 93 छात्राएँ सहभागी। (दि. 03/01/2020)
- 'महिला मंच' की ओर से आयोजित 'वक्तृत्व प्रतियोगिता' का संयोजन। (दि. 30/01/2020) – 18 छात्र सहभागी।

अन्य

- SWYAM पोर्टल पर Online Course (MOOCs) हेतु पंजीकरण - (दि. 07/04/2020)
- AACC द्वारा 'Corona virus Disease' कोर्स पूर्ण (दि. 28/03/2020)

डॉ. वैशाली खेडकर

- 'शोध संदर्श' पत्रिका (ISSN- 2319 -5908, Impact Factor 6 .756, Vol.XXIV) में 'दो पाठों के बीच पीसती नारी' नामक शोधालेख प्रकाशित।
- एच.आर.डी.सी. सावित्रीबाई फुले पुणे विश्वविद्यालय, पुणे द्वारा आयोजित Refresher Course In ICT MOOC's इस कोर्स में सहभाग लेकर A+ श्रेणी प्राप्त की। (दि. १७/०२/२० २० से ०१/०३/२०२०)
- दि. ३०/०९/२०१९ को माजी कुलपति डॉ. पी. सी. अलेक्झांडर अंतरमहाविद्यालयीन वक्तृत्व प्रतियोगिता में परीक्षक के रूप में कार्य।
- दि. १०/०४/२०२० को Research Centre for English Language and Literature कोल्हापुर द्वारा आयोजित "E -content Devalopment Webinar" इस विषय पर ऑनलाइन सहभाग।
- दि. २२ /०७ /२०१९ को सावित्रीबाई फुले पुणे विश्वविद्यालय तथा सर परशुरामभाऊ महाविद्यालय, पुणे के संयुक्त तत्वावधान में 'प्रथम वर्ष साहित्य तथा वाणिज्य (हिंदी) पुनर्रचित पाठ्यक्रम' पर आधारित एक दिवसीय कार्यशाला में सक्रिय सहभाग।
- यूट्यूब चैनल, ब्लॉग, गूगल साईट, गूगल क्लासरूम तथा ऑनलाइन टेस्ट आदि अधुनातन तकनीक से अध्यापन एवं मूल्यांकन।

इतिहास विभाग

शैक्षणिक वर्ष २०१८-२०१९ मध्ये 'प्रवास व पर्यटन' या विषयावरील शॉर्ट टर्म कोर्स घेण्यात आला. या विषयाचे अध्यापन प्रा. नांगरे सर यांनी केले. शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ मध्ये बी.ए. इतिहास वर्गाचा निकाल ८८.००% लागला तर एम.ए. चा निकाल १००% लागला आहे.

दिनांक २७/०८/२०१९ रोजी द्वितीय व तृतीय वर्ष बी.ए. मधील विद्यार्थ्यांची निदानात्मक चाचणी घेण्यात आली.

दिनांक ०७/०८/२०१९ रोजी प्रथम वर्ष बी.ए. मधील विद्यार्थ्यांची निदानात्मक चाचणी घेण्यात आली.

दिनांक १७/०१/२०२० रोजी मॉडर्न कॉलेज, गणेशखिंड, पुणे येथे 'कौन बनेगा हिस्ट्री स्कॉलर' या आंतरमहाविद्यालयीन स्पर्धेत एम.ए. प्रथम वर्षातील पूजा लवळे या विद्यार्थिनीने सहभाग घेतला.

दिनांक ०४/०३/२०२० रोजी डॉ. दीपक बोरगावे यांचे 'Approaches to History' या विषयावर विशेष व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले.

इतिहास विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी भारत इतिहास मंडळ पुणे, डेक्कन कॉलेज, बार्टी आणि राजा दिनकर केळकर वस्तुसंग्रहालय, गोखले ग्रंथालय, कारले, भाजे लेण्या इत्यादी स्थळांना भेट देऊन अभ्यास प्रकल्प पूर्ण केले.

एम.ए. भाग-१ आणि २ मधील विद्यार्थ्यांनी प्रोजेक्ट सादर केले. तसेच ग्रुप चर्चा, टेस्ट व सेमिनार मध्ये सर्व विद्यार्थी सहभागी झाले.

एम.ए. भाग १ मधील विद्यार्थी प्रविण बाणखेले यांचे दोन लेख दिवाळी अंकात प्रसिद्ध झाले.

विद्यार्थ्यांना अभ्यास करण्यासाठी 'भारत एक खोज' चे विविध भाग दाखविण्यात आले.

डॉ. दीपक बोरगावे यांचे 'Approaches to History' या विषयावर विशेष व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले.

डॉ. दिनकर रावजी मुरकुटे
विभाग प्रमुख

डॉ. दिनकर रावजी मुरकुटे

- शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० मध्ये एफ.वाय.बी.ए. प्रथम वर्ष अभ्यासक्रमावर आधारित पाठ्यपुस्तक लिहिले.
- एम.जे. कॉलेज (स्वायत्त) जळगाव, येथे पदव्युत्तर इतिहास विभागात 'इतिहास अभ्यास मंडळ' सदस्य म्हणून नेमणूक झाली.
- दि. ३१ जुलै २०१९ रोजी बहिःशाल शिक्षण मंडळ सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे येथे कार्यशाळेस उपस्थित राहिलो.
- दि. १८/१०/२०१९ रोजी आजीवन अध्ययन व विस्तार विभाग, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे येथे कार्यशाळेस उपस्थित राहिलो.
- दि. १२/१०/२०१९ रोजी भारत निवडणूक प्रशिक्षण पूर्ण केले. व दि. २०, २१ ऑक्टो. रोजी भारत निवडणूकीत केंद्र अध्यक्ष म्हणून कर्तव्य पूर्ण केले.
- दि. १८/११/२०१९ ते ०३/१२/२०१९ या दरम्यान बाबूरावजी घोळप कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, सांगवी परीक्षा सिनियर सुपरवायझर म्हणून काम केले.
- दि. ०५/१२/२०१९ रोजी संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती येथे पीएच्.डी. पदवी VIVA VOCE (तोडी परीक्षा) परीक्षक म्हणून काम केले.
- दि. १४/१२/२०१९ ते १५/१२/२०१९ रोजी हिस्लॉप कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय नागपूर येथे 'Romila Thapar : An Interdisciplinary Dialogue' या विषयावरील राष्ट्रीय चर्चासत्रात सहभाग घेतला.
- दि. १३ जानेवारी २०२० रोजी महाविद्यालयात 'गांधी विचार संस्कार परीक्षा' आयोजित केली.
- या शैक्षणिक वर्षात सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे येथे एम.ए. व बी.ए. पेपर सेटिंग चे काम केले.
- दि. २७ व २८ जाने. २०२० रोजी वाई जि. सातारा या ठिकाणी प्रागतिक इतिहास परिषद, महाराष्ट्र यांनी आयोजित केलेल्या 'तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी' यांच्या साहित्यिक कार्यावरील 'राष्ट्रीय चर्चासत्रात' सहभाग घेतला.

प्रा. संदीप नन्नावरे

- लोणावळा येथील राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ यांच्या वार्षिक नियोजन सभेत सहभाग.
- निर्मल वारी, स्वच्छ वारी, हरित वारी या उपक्रमात महाविद्यालयाच्या सहभागाबद्दल कुलगुरु डॉ. नितीन करमळकर सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे यांच्या हस्ते सत्कार.
- डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महाविद्यालय औंध येथील आंतरराष्ट्रीय परिषदेत निबंध वाचन व सहभाग.
- राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग चेअरमन, कार्यक्रम अधिकारी म्हणून काम.

अर्थशास्त्र विभाग

महाविद्यालयात स्थापने पासून अर्थशास्त्र विभाग कार्यरत आहे. विभागात पदवी पदव्युत्तर अभ्यासक्रम अभ्यासले जातात. विभागाची उत्कृष्ट निकालाची परंपरा या ही वर्षी कायम आहे. बी.ए. (अर्थशास्त्र) ८१% तर एम.ए. (अर्थशास्त्र) १००% निकाल आहे.

महाविद्यालयात १ फेब्रुवारी रोजी केंद्रिय बजेटचे प्रक्षेपण करण्यात आले १ फेब्रुवारी ते ७ फेब्रुवारी अर्थ साक्षरता सप्ताह पाळण्यात आला. त्यात अर्थशास्त्र स्पेशलच्या विद्यार्थ्यांनी आपापल्या विभागात बँका त्यांची कार्ये, समाजासाठीची उपयुक्तता, बचतीसाठीचे मार्ग (शेअर बाजार, म्यूच्युअल फंड, पोस्ट ऑफिस, बँका) सरकारी योजना या बाबत माहितीची देवाण-घेवाण केली.

विभाग प्रमुख प्रा. सुनील सालके यांचा शोधनिबंध औंध महाविद्यालयातील आंतरराष्ट्रीय परिषदेत प्रकाशित झाला. डॉ. भारती यादव यांचे २ शोधनिबंध औंध व दहिवडी महाविद्यालयातील आंतरराष्ट्रीय परिषदेत प्रकाशित झाले. डॉ. भारती यादव यांना राष्ट्रीय बंधुता साहित्य परिषदेचा 'आदर्श शिक्षिका' पुरस्कार प्राप्त झाला. त्यांनी लखनौ येथे पार पडलेल्या नॅशनल युथ फेस्टिवल मध्ये महाराष्ट्र

राज्याच्या एन.एस.एस. प्रमुख म्हणून काम पाहिले. प्रा. उद्धव घोडके यांनी 'राणी दुर्गादेवी विश्वविद्यालय, मध्यप्रदेश' येथे उजळणी वर्ग पूर्ण केला. त्यांचे दोन पेपर राष्ट्रीय परिषदांमध्ये प्रकाशित झाले. प्रा. संदीप शिंदे यांचे २ शोध निबंध पुणे आणि संगमनेर येथील आंतरराष्ट्रीय परिषदांमध्ये प्रकाशित झाले. प्रा.डॉ. प्रतिमा कदम यांची रयत शिक्षण संस्थेत मंचर येथील महाविद्यालयात कायम स्वरुपी नेमणूक झाली. विभागात प्रा. खैरगे अविनाश हे नव्याने रुजू झाले ते नुकतेच २०१९ च्या सेट परीक्षेत उत्तीर्ण झाले आहेत.

– प्रा. सुनील साळके
विभाग प्रमुख

प्रा.डॉ. भारती यादव

- २०१९-२० या शैक्षणिक वर्षाकरिता 'राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग समन्वयक' म्हणून नियुक्ती.
- दिनांक १५ डिसेंबर २०१९ : डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर कॉलेज, औंध, पुणे आंतरराष्ट्रीय परिषदेत 'ज्ञानज्योती सावित्रीबाई फुले यांचे शैक्षणिक आणि सामाजिक कार्यातील योगदान' या विषयावर शोधनिबंधाचे वाचन.
- दिनांक १९, २० डिसेंबर २०१९ : दहिवडी कॉलेज दहिवडी येथे आंतरराष्ट्रीय परिषदेत 'Recent Trends in Banking Sector in India' या विषयावर शोधनिबंधाचे वाचन.
- दिनांक २२ डिसेंबर २०१९ : एकविसावे राष्ट्रीय बंधुता साहित्य संमेलन मध्ये 'गुणवंत शिक्षक पुरस्कार' देऊन सन्मान.
- दिनांक १० ते १८ जानेवारी २०२० : 23rd National Youth Festival Lucknow' येथे महाराष्ट्र संघाचे नेतृत्व.

प्रा. उद्धव घोडके

- महाविद्यालयात विद्यार्थी कल्याण अधिकारी कर्मवीर भाऊराव पाटील कमवा व शिका योजनेचा समन्वयक.
- सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या एम.ए.

अर्थशास्त्र अभ्यासक्रम समिती सदस्य म्हणून नियुक्ती.

- दिनांक १९, २० डिसेंबर २०१९ रोजी दहिवडी कॉलेज दहिवडी येथे झालेल्या आंतरराष्ट्रीय परिषदेत Performance Of Indian Industrial Sector In Pre And Post New Industrial Policy (NIP) Period 1991 हा शोधनिबंध सादर व प्रकाशित.
- AVS College of Arts & Science Salem, Tamil Nadu यांनी घेतलेल्या १३.०४.२०२० ते १७.०४.२०२० या कालावधीतील Online Five Days Course on Stress Management कोर्स पूर्ण.
- सिडनेहॅम व विल्सन कॉलेज मुंबई यांनी PMMNMTT अंतर्गत घेतलेला पाच दिवसीय FDP- MHRD New Delhi (18.04.2020 to 23.04.2020) कोर्स पूर्ण.

मानसशास्त्र विभाग

शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० मध्ये दिनांक २२/०८/२०१९ रोजी मानसशास्त्रीय कॅरियर मार्गदर्शन प्रथम वर्ष बी.ए. च्या विद्यार्थ्यांना करण्यात आले. दिनांक १२/०९/२०१९ रोजी स्मृती सुधार तंत्रे या विषयावर एस.वाय./एस.वाय./टी.वाय.बी.ए. विद्यार्थ्यांसाठी कार्यशाळा घेण्यात आली. दि. १५/०९/२०१९ रोजी जागतिक मानसिक आरोग्य दिन निमित्त भावनिक बुद्धिमत्ता विषयावर कार्यशाळा घेण्यात आली सदर कार्यशाळेत प्रा. रुपाली गावडे यांनी मार्गदर्शन केले. दि. ३०/१२/२०१९ रोजी शासकीय रुग्णालय येरवडा पुणे येथे अभ्यास सहलीचे आयोजन केले सदर अभ्यास सहलीमध्ये ४० विद्यार्थ्यांचा सक्रीय सहभाग होता. दि. १५/०१/२०२० रोजी प्रथम वर्ष बी.ए. च्या विद्यार्थ्यांची स्व संकल्पनेची चाचणी घेण्यात आली. प्रा. रुपाली गावडे यांनी समूह समुपदेशन केले. दि. १८/०२/२०२० रोजी मानसशास्त्रीय शास्त्रज्ञ दिवस साजरा करण्यात आला एस.वाय./टी.वाय.बी.ए. च्या विद्यार्थ्यांनी सहभाग

घेतला. मानसशास्त्रीय समुपदेशन व मार्गदर्शन हा शॉर्ट टर्म कोर्स घेण्यात आला या विभागाचे अध्यापन सौ. वैशाली ढोले व प्रा. रुपाली गावडे यांनी केले.

प्रा. बी. बी. पवळ
विभाग प्रमुख

राज्यशास्त्र विभाग

महाविद्यालयामध्ये राज्यशास्त्र विषय एफ.वाय. / एस.वाय. / टी.वाय.बी.ए. ला जनरल स्तरावरती शिकविला जातो. चालू वर्षी या विषयाला एफ.वाय.बी.ए. ला १७३, एस.वाय.बी.ए. ला ७३, टी.वाय.बी.ए. ला ४३ विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतलेला आहे. विद्यार्थ्यांची सर्वांगीण शैक्षणिक प्रगती व्हावी या हेतूने विभागाकडून चाचणी परीक्षा, गृहपाठ, सराव परीक्षा, गट चर्चा यांचे आयोजन केले गेले. तसेच बदललेल्या शैक्षणिक पद्धती यांची संपूर्ण माहिती विद्यार्थ्यांना दिली. तसेच वर्ग पातळीवर २६ नोव्हेंबर २०१९ रोजी संविधान दिन साजरा करण्यात आला.

गत वर्षीचा राज्यशास्त्र तृतीय वर्षाचा निकाल हा १००% लागला आहे.

- प्रा. राजेंद्र पुजारी
विभाग प्रमुख

प्रा. राजेंद्र शामराव पुजारी

- शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० मध्ये महात्मा फुले महाविद्यालयात २८ जाने. २०२० रोजी आयोजित केलेल्या E-Content Development कार्यशाळेत सहभाग.

भूगोल विभाग

अभ्यास सहल

- एम.ए. भाग १ व भाग २ च्या विद्यार्थ्यांनी "ग्राम सर्वेक्षण" अंतर्गत निगडे, तालुका मावळ, जिल्हा पुणे या ठिकाणी दिनांक ०२/१०/२०१९ रोजी भेट दिली. यामध्ये ३० विद्यार्थी व ४ शिक्षकांनी सहभाग घेतला.
- एम.ए. भाग २ च्या विद्यार्थ्यांच्या "औद्योगिक

सर्वेक्षणाचे" आयोजन विभागातर्फे करण्यात आले. काटे डेअरी, पिंपरी, पुणे या ठिकाणी विद्यार्थ्यांनी दुग्धप्रक्रिया उद्योगाविषयी माहिती मिळवली. यामध्ये ८ विद्यार्थी व २ शिक्षकांनी सहभाग घेतला.

- एफ.वाय.बी.ए., एस.वाय.बी.ए. आणि टी.वाय.बी.ए. या वर्गातील ४० विद्यार्थ्यांची शैक्षणिक सहल महाबळेश्वर या ठिकाणी दि. १५/१०/२०१९ रोजी नेण्यात आली होती. यामध्ये एफ.वाय.बी.ए. च्या १५ विद्यार्थ्यांनी, एस.वाय.बी.ए.च्या १२ विद्यार्थ्यांनी आणि टी.वाय.बी.ए. च्या १३ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता. तसेच चार शिक्षकांनी देखील सहभाग घेतला होता.

शॉर्ट टर्म कोर्स

- भूगोल विभागातील एस.वाय.बी.ए. वर्गातील ३६ विद्यार्थी व टी.वाय.बी.ए. या वर्गातील २२ विद्यार्थी यांच्यासाठी भौगोलिक माहिती प्रणाली या नव्वद तासाच्या तीन महिन्यांच्या शॉर्ट टर्म कोर्सचे आयोजन करण्यात आले. डॉ. दत्तात्रय पांडुरंग माने यांनी प्रशिक्षक म्हणून काम पाहिले. यात एकूण चाळीस विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.

भूगोल सप्ताह

- भूगोल विभागातर्फे दि. ०६ जानेवारी २०२० या कालावधीत भूगोल सप्ताहाचे आयोजन करण्यात आले या निमित्त भूगोल विभागातर्फे विविध स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले. यामध्ये नकाशावाचन, सांकेतिक चिन्ह व खुणा, पी.पी.टी. सादरीकरण, निबंध लेखन, घोषवाक्य स्पर्धा, प्रश्नमंजुषा, रांगोळी फनी गेम्स व रेसिपी स्पर्धा अशा अनेक स्पर्धांमध्ये विद्यार्थ्यांनी हिरीरीने सहभाग घेतला. तसेच भूगोल सप्ताहाच्या निमित्त भूगोल विभागातर्फे दिनांक ०६ जानेवारी २०२० ते १३ जानेवारी २०२० या कालावधीत भूगोल विषयात पारंगत असलेली व विविध क्षेत्रात काम करीत असणाऱ्या माजी विद्यार्थ्यांनी मनोगत व्यक्त केले. यामुळे भूगोल विषयाचे महत्त्व आणि या विषयातील रोजगाराच्या संधी या विषयी विद्यार्थ्यांना जागृत केले.

- विभागातर्फे दिनांक १४ जानेवारी २०२० रोजी भूगोल दिनाच्या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. या प्रसंगी माजी विद्यार्थी ऋतुराज गुंड हे प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. या प्रसंगी माजी भूगोल विभाग प्रमुख प्रा.डॉ. नंदकिशोर पवार सर हे प्रमुख मान्यवर म्हणून उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष स्थान मा. प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड यांनी भूषविले.

प्रा.डॉ. शुभदा लोंढे
विभाग प्रमुख

प्रा.डॉ. शुभदा लोंढे

- दिनांक २३ जून २०१९ : सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, राष्ट्रीय सेवा योजना, स्वच्छ वारी - स्वस्थ वारी : निर्मल वारी - हरित वारी तसेच गिनीज वर्ल्ड रेकॉर्ड व एन.एस.एस. वारी महासंकल्प अभियान उपक्रमात सहभागी झाल्याबद्दल विशेष सन्मानपत्र प्राप्त झाले.
- स्टाफ वेल्फेअर समिती तसेच शैक्षणिक सहल समितीचे चेअरमन म्हणून काम पाहिले.
- दिनांक २८ जानेवारी २०२० : महात्मा फुले महाविद्यालय, पिंपरी, पुणे या ठिकाणी IQAC आयोजित "e-Content Development" या एकदिवसीय कार्यशाळेत सहभाग.
- दिनांक २८ व २९ जानेवारी २०२० : सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ पुरस्कृत व भारतीय जैन संघटनेचे कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, वाघोली येथील भूगोल विभागाच्या वतीने आयोजित "New Trends and Innovation in Geography" या राज्यस्तरीय चर्चासत्रात सहभाग.
- दिनांक १५ डिसेंबर २०२० : डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर कॉलेज, औंध येथे "The Contribution and Achievements of Women in Various Fields at National and International Levels" या विषयावर आयोजित २२ व्या आंतरविद्याशाखीय आंतरराष्ट्रीय परिषदेत "कल्पना सरोज एक प्रेरणादायी व्यक्तिमत्त्व" या विषयावर शोधनिबंधाचे वाचन केले.
- दिनांक २० जाने. २०२० : रयत शिक्षण संस्थेचे, धनंजयराव गाडगीळ कॉलेज ऑफ कॉमर्स, सातारा आणि महाराष्ट्र उद्योजकता विकास केंद्र (MCED) आयोजित "Entrepreneurship Sensitization Workshop" (Under Rusa Scheme) या एक दिवसीय कार्यशाळेत सहभाग.
- भूगोल विषयाच्या सहाय्यक प्राध्यापक पदासाठीच्या मुलाखतीच्यावेळी निवड समिती सदस्य म्हणून काम पाहिले.
- दिनांक ७ ते ९ जानेवारी २०२० : महाविद्यालयाच्या वतीने आयोजित खेड-शिवापूर येथील राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विशेष श्रम संस्कार शिबिरात सहभाग.
- दिनांक २१ ऑक्टोबर २०१९ : विधानसभा निवडणूक २०१९ वेळी सहाय्यक मतदान केंद्राध्यक्ष म्हणून काम पाहिले.
- दिनांक १८ ऑगस्ट २०१९ ते ३१ ऑगस्ट २०१९ : MHRD ने सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या अध्ययन व अध्यापन केंद्राच्या सहकार्याने KSKW कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, सिडको, नाशिक येथे आयोजित केलेल्या "Academic Writing & E-Content Making" या विषयावर आयोजित रिफ्रेश कोर्स मध्ये सहभाग घेतला व 'ए' ही ग्रेड मिळवली.
- दिनांक ०५ डिसेंबर २०१९ ते १९ डिसेंबर २०१९ : HRDC, Osmania University, Hyderabad येथे "Earth Sciences" या विषयावर आयोजित रिफ्रेश कोर्स मध्ये सहभाग घेतला व 'ए+' ही ग्रेड मिळवली.
- भौगोलिक माहिती प्रणाली (GIS) तसेच स्वयं रोजगार व उद्योजकता विकास या शॉर्टटर्म कोर्सचे को-ऑर्डिनेटर म्हणून काम पाहिले.
- दिनांक २७ जानेवारी २०२० : महिला मंचच्या वतीने रांगोळी स्पर्धेचे आयोजन केले.
- भूगोल विभागातील एफ.वाय.बी.ए., एस.वाय.बी.ए., टी.वाय.बी.ए. तसेच एम.ए.

भाग १ व भाग २ च्या विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक सहलींचे आयोजन केले. या अंतर्गत महाबळेश्वर याठिकाणी तसेच कृषिपूरक उद्योगाला (दुग्धप्रक्रिया उद्योग - काटे डेअरी, पिंपरी, पुणे) भेट देण्यात आली तसेच निगडे (तालुका मावळ, जिल्हा पुणे) या गावाचे ग्राम सर्वेक्षण करण्यात आले.

- दिनांक १६ जानेवारी २०२० : महिला मंचाच्या वतीने आयोजित कार्यक्रमांतर्गत एफ.वाय.बी.ए. या वर्गातील विद्यार्थीनींना समुदेशन केले.
- खालील समित्यांमध्ये सदस्य म्हणून काम केले - विद्यार्थी विकास समिती, दत्तक पालक समिती, प्लेसमेंट व करिअर काऊन्सेलिंग सेल, प्रौढ व निरंतर आणि बहिःशाल शिक्षण समिती, पर्यावरण जाणीव जागृती समिती, विद्यार्थी फिडबॅक समिती, अॅडमिशन समिती, सायन्स असोसिएशन समिती, कॉलेज - इंडस्ट्री कोऑर्डिनेशन समिती, कर्मवीर विद्या प्रबोधिनी समिती, महिला मंच समिती, उद्योजकता विकास समिती.

Department of Physical Education and Sports

Physical and mental fitness is the main objective of physical education. Sports and Physical Education are the integral part of total education system and the present National Education policy emphasizes promotion and development of sports and Physical Education. The main function of department is to promote sports by organizing and participated sports activities at Inter-Collegiate, Inter-Zonal, State and National levels.

The Physical Education and Sports Department of the college has organised different activity during the Academic year like Inter Class, Inter Collegiate, and Inter-Zonal Sports Tournaments etc. Our college and Pune District Zonal Sports Committee organized different sports

events (Men & Women) and students of our college achieved special awards and prizes.

Student of our college have bagged special prizes and have been awarded during the Inter Collegiate, Inter-Zone, All India Inter-University and, National and International level Tournament. Special achievements highlights for the year 2019-2020 are as follows.....

Special Achievement

- Awarded to Mahatma Phule Mahavidyalaya, Pimpri, Pune - 17 for having actual played in Weight-Lifting Men Tournament and declared Runner-up team during the year 2019-2020
- Awarded to Mahatma Phule Mahavidyalaya, Pimpri, Pune - 17 for having actual played in Squash Racket Men Tournament and declared Second Runner-up team during the year 2019-2020
- Awarded to Mahatma Phule Mahavidyalaya, Pimpri, Pune - 17 for having actual played in Hockey Men's Tournament and declared Second Runner-up team during the year 2019-2020

Students Achievements

Sakshi Mhaske (F.Y.B.A.)

- Gold Medal in 46 kg. weight category All India Inter-University Weight-Lifting Competitions organized by Manonmaniam Sundaranar University, Tirunelveli from 28th to 30th Dec, 2019.
- Gold Medal in 46 kg. weight category Weight-Lifting Competition University Khelo India Competition 2020 held at Odishai, Assam from 22nd Feb, to 1 March 10th 2020.
- Representing Weight Lifting competition Khelo India Youth Games 2020 held at Guwhati, Assam from 10th January 2020.

- Selected for University Weight Lifting Khelo India competition.
- Gold Medal in 46 kg. weight category for Inter-College Weight-Lifting Competitions Organized Amruteshwar Arts & commerce College Vinzar, Pune, from 11th Sept.2019.
- Gold Medal in 46 kg. weight category for Inter-college Weight-Lifting Competitions Organized Organized by C. D. Jain College, Shirampur, A' Nagar, from 27th & 28th Sept,2019

Snehal Khaware (F.Y.B.Com.)

- Gold Medal in 55 kg. weight category All India Inter-University Weight-Lifting Competitions organized by Chatrapti Shu Ji Maharaj, University, Kanpur from 22nd to 24th Dec,2019.
- Bronze Medal in 56kg. Weight category Judo Competition Khelo India Youth Games 2020 held at Guwhati, Assam from 10th January 2020.
- Gold Medal in 55 kg. weight category for Inter-College Judo Competitions Organized BJS College, Wagholi, Pune, from 23rd Sept.2019.
- Gold Medal in 55 kg. weight category for Inter-Zone Judo Competitions Organized M. J. M. College, Karanjali, Nashik, from 14th & 15th Oct,2019
- Silver Medal in Water-Polo Inter Zone

Mohite Rojini Sambhaji (F.Y.B.A.)

- Bronze Medal in 44kg. Weight category Judo Competition Khelo India Youth Games 2020 held at Guwhati, Assam from 10th January 2020.
- Gold Medal in 44 kg. weight category for Inter-College Judo Competitions Organized BJS College, Wagholi, Pune, from 23rd Sept.2019.
- Gold Medal in 44 kg. weight category for Inter-Zone Judo Competitions Organized M. J.M. College, Karanjali, Nashik, from 14th & 15th Oct,2019

Abhishek Patil (S.Y.B.A.)

- Bronze Medal in 67kg. Weight category Weight-Lifting Competition Khelo India Youth Games 2020 held at Guwhati, Assam from 10th January 2020.
- Represented 67kg. weight Category All India Inter-University Weight-Lifting Competitions organized by Chandigarh University, Mohali, form 15th to 19th Dec, 2020
- Represented in 67kg. Weight category Weight-Lifting Competition University Khelo India Competition 2020 held at Odishai, Assam from 22nd Feb, to 1 March10th 2020.
- Gold Medal in 67 kg weight category for Inter-College Weight Lifting Competitions Organized Hutatma Rajguru Mahavidyalya, Rajgurunagar, Pune, from 13 Sept, 2019.
- Gold Medal in 67 kg weight category for Inter-Zone Weight Lifting Competitions Organized by C. D. Jain College, Shirampur, Ahmednagar from 27th & 28th Sept, 2019.

Bhosale Kiran Pandurang (M.A.)

- Bronze Medal in 4 X 100 m relay Senior National Athletics Competitions organized by Kanpure from 6th Oct, 2019.
- Represented in All India Inter-University Athletics Competitions organized by Mangalore University, Mangalore, from 6th Oct, 2019.
- Silver Medal in Ashwmedh
- Gold Medal in 400 X 100m Relay for Inter-College Athletics Competitions Organized by Arts, Commerce & Science College, Narayangaon, Pune, from 19th to 21st Sept, 2019

Bhise Sarita Bhiva (F.Y.B.A.)

- Bronze Medal in Women's Hockey team Khelo India Youth Games 2020 held at Guwhati, Assam from 10th January 2020.

Jadhav Swati Raghunath (F.Y.B.A.)

- Bronze Medal in Women's Hockey team Khelo India Youth Games 2020 held at Guwhati, Assam from 10th January 2020.
- Represented in All India Inter-University Hockey Competitions organized by Rajasthan University, Jaipur, from 11th to 15th Nov. 2019

Ruturaj Gaikwad (F.Y.B.A.)

- Represented 72kg. weight Category All India Inter-University Weight-Lifting Competitions organized by Chandigarh University, Mohali, from 15th to 19th Dec, 2020
- Gold Medal in 72 kg weight category for Inter-College Weight Lifting Competitions Organized Hutatma Rajguru Mahavidyalya, Rajgurunagar, Pune, from 13 Sept, 2019.
- Gold Medal in 72 kg weight category for Inter-Zone Weight Lifting Competitions Organized by C. D. Jain College, Shrirampur, Ahmednagar from 27th & 28th Sept, 2019.

Chavan Rushikesh (M.A.)

- Represented 72kg. weight Category All India Inter-University Weight-Lifting Competitions organized by Chandigarh University, Mohali, from 15th to 19th Dec, 2020
- Gold Medal in 72 kg weight category for Inter-College Weight Lifting Competitions Organized Hutatma Rajguru Mahavidyalya, Rajgurunagar, Pune, from 13 Sept, 2019.
- Gold Medal in 72 kg weight category

for Inter-Zone Weight Lifting Competitions Organized by C. D. Jain College, Shrirampur, Ahmednagar from 27th & 28th Sept, 2019.

Kiran Jagtap (F.Y.B.A.)

- Represented 72kg. weight Category All India Inter-University Weight-Lifting Competitions organized by Chandigarh University, Mohali, from 15th to 19th Dec, 2020
- Gold Medal in 72 kg weight category for Inter-College Weight Lifting Competitions Organized Hutatma Rajguru Mahavidyalya, Rajgurunagar, Pune, from 13 Sept, 2019.
- Gold Medal in 72 kg weight category for Inter-Zone Weight Lifting Competitions
- Organized by C. D. Jain College, Shrirampur, Ahmednagar from 27th & 28th Sept, 2019.

Dharwad Laxman (F.Y.B.A.)

- Bronze Medal in All India Inter-University Cross-Country Competitions organized by , Mangalore University, Mangalore , from 6th Oct, 2019.
- Gold medal for Inter Zone Cross-Country competition Organized by B.D. Kale Mahavidyalaya, Ghodegaon from 21st to 22nd Oct, 2019
- Gold medal for Inter Collegiate Cross-Country Competition Organized by B. J. College Ale, from 13th August, 2019

Nirajkumar (F.Y.B.A.)

- Gold Medal in 56 kg weight category for Inter-College Weight Lifting Competitions Organized Hutatma Rajguru Mahavidyalya, Rajgurunagar, Pune, from 13 Sept, 2019.
- Gold Medal in 56 kg weight category for Inter-Zone Weight Lifting

Competitions Organized by C. D. Jain College, Shrirampur, Ahmednagar from 27th & 28th Sept, 2019.

Narwade Vishal (F.Y.B.A.)

- Represented All India Inter-University Water polo Competitions organized by Lovali Professional University, Jalindhar, Fagwara, form 1st to 4th Nov, 2019.
- Member Inter Zone of Water Polo competition organized by Arts, Commerce College Ozar, form 23rd & 24th Aug, 2019.

Akash Jadhav (F.Y.B.A.)

- Member Inter Zone of Water Polo competition organized by Arts, Commerce College Ozar, form 23rd & 24th Aug, 2019

Bhakare Atharva (F.Y.B.Com.)

- Gold medal in 800m 15000m individual medley for Inter Collegiate Swimming Competition Organized by ACS, College, Narayangaon, 20th Aug, 2019
- Gold medal in 800m and 15000m individual medley for Inter Zonal Swimming Competition Organized by ACS, College, Ozar, Nashik 23rd to 24th Aug, 2019.

Bhosale Sandesh (F.Y.B.A.)

- Represented for All India Inter-University Gymnastics Competitions held at Gurunanak Dev University, Amrutsar from 14 March to 16 March 2020.
- Gold Medal in Gymnastics Inter-Zone Competitions Organized P.V.P Arts, Commerce & Science College, Paravaranagr, Ahmednagar, from 23rd to 24th Sept, 2019
- Gold Medal in Gymnastics Inter-College Competitions Organized Baburao Gholap College, Sangavi, Pune, from 5th Sept, 2019

Kadam Prathmesh (F.Y.B.A.)

- Represented in All India Inter-University Athletics Competitions organized by Mangalore University, Mangalore, from 6th Oct, 2019.
- Gold Medal in 400 X 100m and 400 X 400m Relay for Inter-College Athletics Competitions Organized by Arts, Commerce & Science College, Narayangaon, Pune, from 19th 21st Sept, 2019

Kanode Somesh (F.Y.B.A.)

- Represented in 4 X 400m run for Inter-Zone Athletics Competitions Organized by Pune District Sports Zone, Pune from 9th to 11th Oct, 2019
- Gold Medal in 400 X 100m and 400 X 400m Relay for Inter-College Athletics Competitions Organized by Arts, Commerce & Science College, Narayangaon, Pune, from 19th to 21st Sept, 2019

Padvi Vajya (F.Y.B.A.)

- Silver Medal in 10000m run for Inter-College Athletics Competitions Organized by Narayangaon, Pune, from 19th to 21st Sept, 2019
- Silver Medal in 21 km run for Inter-College Athletics Competitions Organized by Narayangaon, Pune, from 19th to 21st Sept, 2019
- Bronze Medal in 21 km (Half Marathon) run for Inter-Zone Athletics Competitions Organized by Pune District Sports Zone, Pune from 9th to 11th Oct, 2019
- Gold Medal in 400 X 100m and 400 X 400m Relay for Inter-College Athletics Competitions Organized by Pune District Sports Zone, Pune from 9th to 11th Oct, 2019

Late Prafulla Shashikant (F.Y.B.A.)

- Represented in 4 X 100m and 4 X

400m relay run for Inter-Zone Athletics Competitions Organized by Pune District Sports Zone, Pune from 9th to 11th Oct, 2019

- Gold Medal in 400 X 100m and 400 X 400m Relay for Inter-College Athletics Competitions Organized by Pune District Sports Zone, Pune from 9th to 11th Oct, 2019

Chinmay Jadhav (F.Y.B.A.)

- Gold Medal in + 121 kg. kg weight category for Inter-College Weight Lifting Competitions Organized Hutatma Rajguru Mahavidyalya, Rajgurunagar, Pune, from 13 Sept, 2019.
- Gold Medal in +121 kg. weight category for Inter-Zone Weight Lifting Competitions Organized by C. D. Jain College, Shrirampur, Ahmednagar from 27th & 28th Sept, 2019.

Mane Abhishek Ram (S.Y.B.Com.)

- Member of Second Runner-Up Hockey Men's team Competition during the year 2019-2020
- Member of Runner-up Hockey Men's team Inter Zonal Competition during the year 2019-20

Ukirde Ganesh (S.Y.B.A.)

- Member of Second Runner-Up Hockey Men's team Competition during the year 2019-2020
- Member of Runner-up Hockey Men's team Inter Zonal Competition during the year 2019-20

Mandale Rushikesh (S.Y.B.A.)

- Member of Second Runner-Up Hockey Men's team Competition during the year 2019-2020
- Member of Runner-up Hockey Men's team Inter Zonal Competition during the year 2019-20

Shinde Shekhar Raju (F.Y.B.Com.)

- Member of Second Runner-Up Hockey Men's team Competition during the year 2019-2020
- Member of Runner-up Hockey Men's team Inter Zonal Competition during the year 2019-20

Ansari Abdulmudassir (M.Com.)

- Member of Second Runner-Up Hockey Men's team Competition during the year 2019-2020
- Member of Runner-up Hockey Men's team Inter Zonal Competition during the year 2019-20

Khan Nuruddin (T.Y.B.A.)

- Member of Runner-up Hockey Men's team Inter Zonal Competition during the year 2019-20

Kamble Rutik Rajesh (F.Y.B.A.)

- Member of Runner-up Hockey Men's team Inter Zonal Competition during the year 2019-20

Sharma Rohit Ashokkumat (M.A.)

- Member of Second Runner-Up Hockey Men's team Competition during the year 2019-2020

Bhosale Abhujjet Anil (S.Y.B.A.)

- Member of Second Runner-Up Hockey Men's team Competition during the year 2019-2020

Bhosale Amit Abhijeet (S.Y.B.A.)

- Member of Second Runner-Up Hockey Men's team Competition during the year 2019-2020

Kori Manojkumar (T.Y.B.Com.)

- Member of Second Runner-Up Hockey Men's team Competition during the year 2019-2020

Pal Deepak (M.Com.)

- Member of Second Runner-Up Hockey Men's team Competition during the year 2019-2020

Jadhav Parmeshwar (S.Y.B.A.)

- Member of Second Runner-Up Hockey Men's team Competition during the year 2019-2020

Gaikwad Santosh Bibishan (S.Y.B.A.)

- Member of Second Runner-Up Hockey Men's team Competition during the year 2019-2020

Kamble Nilesh Gulab (F.Y.B.A.)

- Member of Second Runner-Up Hockey Men's team Competition during the year 2019-2020

Sagar Deshmukh (F.Y.B.Com.)

- Bronze Medal in High Jump for Inter-College Athletics Competitions Organized by ACS College Narayangaon, Pune, from 19th 21st Sept, 2019

Shaikh Yusufali (F.Y.B.A.)

- Gold Medal in 400 X 400m Relay for Inter-College Athletics Competitions Organized by ACS College Narayangaon, Pune, from 19th 21st Sept, 2019
- Member of Second Runner-Up Squash Racket Men's team Tournament during the year 2019-2020
- Member of Second Runner-Up Hockey Men's team Competition during the year 2019-2020

Shaikh Mehabub (F.Y.B.Com.)

- Member of Second Runner-Up Squash Racket Men's team Tournament during the year 2019-2020

Takalkar Rohit Babaji (S.Y.B.A.)

- Member of Second Runner-Up Squash Racket Men's team Tournament during the year 2019-2020

Khoje Pravin Subhash (S.Y.B.A.)

- Member of Second Runner-Up Squash Racket Men's team Tournament during the year 2019-2020

Takawale Sahil Sanjay (T.Y.B.Com.)

- Member of Second Runner-Up Squash Racket Men's team Tournament during the year 2019-2020

Kadam Akash Santosh (T.Y.B.A.)

- Member of Second Runner-Up Squash Racket Men's team Tournament during the year 2019-2020

Organization

- Inter Zonal Men's Hockey Competition Jointly Organized by Savitribai Phule Pune University and Mahatma Phule Mahavidyalaya, Pimpri, Pune from 15th to 16th Sept, 2019
- Demonstration of International Yoga Day
- Organized Inter- Class Sports Competitions.
- Chess, Athletics, Volleyball, Kho-Kho, Kabaddi, Table- Tennis etc.

Participated Teams for Inter-Collegiate Sports Competitions

1. Hockey (Men)
2. Kabaddi (Men)
3. Boxing (Men)
4. Cross Country (Men)
5. Football (Men)
6. Athletics (Men)
7. Shooting (Men)
8. Weight Lifting (Men)
9. Kho- Kho (Men)
10. Gymnastics
11. Wrestling
12. Cross Country (Women)
13. Judo (Women)
14. Athletics (Women)

Dr. Lohote P. K.
Director of Physical Education

ज्युनियर (कनिष्ठ) विभाग

- फेब्रुवारी मार्च २०१९ मध्ये झालेल्या एच.एस.सी. परीक्षेचा निकाल बोर्ड निकाला पेक्षा जास्त लागला. यामध्ये हिंदी, ओ.सी.एम., राज्यशास्त्र व इतिहास या विषयांचा १००% निकाल लागला.
- विद्यार्थ्यांची सर्वांगीण प्रगती साधण्याच्या हेतूने पालक मेळावा, नापासांचा पालक मेळावा, दत्तक पालक योजना, उंबरठा भेट इत्यादी योजना राबविण्यात येतात. गरजू व अभ्यासु विद्यार्थ्यांना अर्थसहाय्य केले जाते.
- तालुकास्तरीय विज्ञान प्रदर्शनात इयत्ता अकरावी विज्ञान विभागाच्या ८ विद्यार्थ्यांचा सहभाग.
- सातारा, सांगली, कोल्हापूर या जिल्ह्यात ऑगस्ट २०१९ मध्ये आलेल्या महापूरात आपलं सर्वस्व गमावलेल्या नागरिकांना ज्युनियर कॉलेजच्या विद्यार्थ्यांनी आर्थिक व शालेय साहित्याची मदत केली.
- इयत्ता अकरावी व बारावी या विद्यार्थ्यांची बायोमेट्रिक पद्धतीने हजेरी ठेवली जाते .
- रयत शिक्षण संस्थेचे अध्यक्ष मा.श्री. शरद पवार साहेब यांच्या वाढदिवसानिमित्त एस. एम. जोशी महाविद्यालय, हडपसर येथे आयोजित केलेल्या मॅरेथॉन स्पर्धेत ५० विद्यार्थ्यांचा सहभाग.
- कला वाणिज्य व विज्ञान विभागातील सर्व विद्यार्थ्यांना मानवतेच्या मूल्यांची ओळख करून देण्यासाठी गांधी रिसर्च फाउंडेशन, जळगाव यांच्या वतीने गांधी विचार संस्कार परीक्षेचे आयोजन आपल्या महाविद्यालयात करण्यात आले. एकूण २९० विद्यार्थी परीक्षेस बसले होते.
- कॉमर्स विभागातील प्राध्यापक अनिता तारलेकर यांनी रक्षाबंधना निमित्त सीमेवर तैनात असलेल्या सैनिक बांधवांसाठी राख्या पाठविल्या.
- आनंदीबाई चोपडा कॉलेज, चिंचवड येथे आयोजित पुणे जिल्हास्तरीय विज्ञान प्रदर्शन, वक्तृत्व स्पर्धा व निबंध स्पर्धेमध्ये ज्युनियर कॉलेजच्या ६ विद्यार्थ्यांचा सहभाग.
- कला, वाणिज्य व विज्ञान विभागामध्ये विविध

करिअर गायडन्स व्याख्यानाने आयोजन.

- माजी उपप्राचार्य मृदुला कर्णी आणि मानसशास्त्र विभागातील वैशाली ढोले यांनी पालक व विद्यार्थ्यांशी संवाद साधून त्यांचे समुपदेशन केले.
- सायन्स विभागाच्या प्राध्यापक संध्या होले व वाणिज्य विभागाच्या अश्विनी भुजबळ यांनी स्मार्ट गर्ल कार्यशाळेत सहभाग घेऊन विद्यार्थ्यांना स्वसंरक्षणाचे धडे दिले.
- अभ्यासक्रम व प्रश्नपत्रिका स्वरूप बदल संदर्भात एच.एस.सी. बोर्ड आयोजित प्रशिक्षणात सर्व विषय शिक्षकांचा सहभाग होता .
- MHT-CET-NEET, JEE संदर्भात तज्ञांमार्फत सायन्सच्या विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्यात आले.
- अकरावी व बारावी साठी Aptitude Course त्यानंतर बारावी सायन्स साठी 'C' प्रोग्रामिंग व बारावी वाणिज्य साठी Basic Computer and Cyber Security हा कोर्स घेतला जातो.
- प्राध्यापिका श्रीमती रुपाली आबासाहेब शेळके यांनी इंग्रजी विषयात सेट परीक्षा उत्तीर्ण केली.
- महिला दिनाच्या निमित्त पिंपरी पोलीस स्टेशनचे पी.एस.आय. निकम साहेब यांचे दिनांक ४ मार्च रोजी विशेष मार्गदर्शनपूरक व्याख्यान आयोजित केले होते.
- कोरोना लॉक डाऊन च्या काळात सर्व ज्युनियर प्राध्यापकांनी अकरावी व बारावी वर्गाचे प्रत्येकी दहा ऑनलाईन लेक्चर घेतले आहे व अजूनही घेत आहे. विद्यार्थ्यांचा उत्तम प्रतिसाद मिळत आहे.
- लॉक डाऊन च्या काळात ऑनलाईन पालक मेळाव्याचे आयोजन दि. १६/४/२०२० करण्यात आले होते. त्याला उत्तम प्रकारे प्रतिसाद मिळाला. त्यापैकी सायन्स विभागाच्या पालक मेळाव्याला ३६ पालकांशी ऑनलाईन संवाद साधण्यात आला.
- जीवशास्त्र विभागातील प्रा. स्वाती गुरव यांनी कोरोना संकट काळात १५० गरजू कुटुंबांना १५० किलो डाळींचे वाटप केले.

प्रा. लक्ष्मण जगदाळे
पर्यवेक्षक, ज्युनियर विभाग

बी. व्होक. (मास कम्युनिकेशन) विभाग

२०१९-२० हे बी.व्होक. मास कम्युनिकेशन विभागाचे दुसरेच वर्ष आहे. या कोर्ससाठी पहिल्या वर्षात ३५ तर द्वितीय वर्षात ३६ विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतला आहे. शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० मध्ये या विभागात विविध तज्ञांची गेस्ट लेक्चर्स, शैक्षणिक भेटी व कार्यशाळा झाल्या.

विविध व्याख्याने

- दि. १ जुलै २०१९ रोजी प्रथम वर्ष विद्यार्थ्यांचा स्वागत समारंभ झाला. या कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणून पंकज इंगोले (संस्थापक, कॅलिडस ऍकडमी) तर कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य पांडुरंग गायकवाड होते.
- दि. ३ ऑगस्ट २०१९ रोजी विभागात समलैंगिकता शंका-कुशंका विषयावर बिंदु कुअर राईट फाऊंडेशनचे संचालक बिंदुमाधव खिरे यांनी मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्य पांडुरंग गायकवाड होते.
- दि. २७ ऑगस्ट २०१९ रोजी विभागात एचटी मराठीचे संपादक विश्वनाथ गरुड यांचे डिजीटल माध्यमातील संधी या विषयावर विशेष मार्गदर्शन आयोजित केले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्य पांडुरंग गायकवाड होते.
- दि. १२ ऑक्टोबर २०१९ रोजी विभागात थोडक्यात डॉट कॉमचे संपादक कृष्णा वर्पे यांनी डिजीटल माध्यमात काम करताना या विषयावर मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्य पांडुरंग गायकवाड होते.
- दि. १२ नोव्हेंबर २०१९ रोजी आशय लेखन या विषयावर विभागात प्रशांत नरूटे यांचे वर्कशॉप झाले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्य पांडुरंग गायकवाड होते.
- दि. १३ नोव्हेंबर २०१९ रोजी जेष्ठ पत्रकार संजीवनी दिडमिशे यांनी सिवीक बीट या विषयावर मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी विभागप्रमुख प्रा. तुषार डुकरे हे होते.

- दि. १८ नोव्हेंबर २०१९ रोजी छायाचित्रकार संजय झिजाड यांनी निसर्गात छायाचित्रण करताना या विषयावर विशेष व्याख्यान झाले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी विभागप्रमुख प्रा. तुषार डुकरे हे होते.
- दि. १८ डिसेंबर २०१९ रोजी विभागात चित्रपट रसग्रहण कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. यासाठी चित्रपट तज्ञ समर नखाते यांनी ६ तासांहून अधिक वेळ मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्य पांडुरंग गायकवाड होते.
- दि. १७ जानेवारी २०२० रोजी काळ या मराठी चित्रपटाच्या टीमने विद्यार्थ्यांशी विभागात संवाद साधला. यावेळी कोर्स को-ऑर्डिनेटर माधव सरोदे सर कार्यक्रमाचे अध्यक्ष म्हणून उपस्थित होते.
- दि. ३ व ४ फेब्रुवारी २०२० रोजी विभागात समभाव फिल्म फेस्टिवलचे मावा संस्था व मास कम्युनिकेशन विभागाच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी दोन्ही दिवस मिळून १४० हुन अधिक चित्रपट रसिकांनी सहभाग घेतला.

शैक्षणिक भेटी

- दि. १९ ऑगस्ट २०१९ रोजी रामकृष्ण मोरे नाट्यगृह चिंचवड,पुणे येथे देवदत्त कशाळीकर यांचे लेह- लडाख या फोटोग्राफी प्रदर्शनाचे आयोजन करण्यात आले होते. तेव्हा विद्यार्थ्यांना फोटोग्राफी घेताना काय काळजी घ्यावी याचे मार्गदर्शन करण्यात आले.
- दि. २० सप्टेंबर २०१९ रोजी बी.बी.सी महाराष्ट्रचा राष्ट्र महाराष्ट्र कार्यक्रम हा कार्यक्रम पुणे पत्रकार भवनात झाला. यावेळी विविध नेत्यांच्या मुलाखती प्रत्यक्ष पहाण्याची संधी विद्यार्थ्यांना मिळाली.
- दि. २६ जुलै २०१९ रोजी कार्निवल, चिंचवड येथे कारगिल दिनाचे औचित्य साधून उरी चित्रपटाचे स्पेशल स्क्रिनींग आयोजित करण्यात आले होते. यावेळी चिंचवडचे आमदार लक्ष्मण जगताप यांच्यासोबत विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

- २९ ऑगस्ट २०१९ रोजी महाविद्यालयाच्या मुख्य कॅंपसमध्ये फिट इंडिया मोहिमेचे आयोजन केले होते. यात विद्यार्थ्यांनी व्हीडिओ व छायाचित्रणाचे प्रात्यक्षिक केले.
- दि. १३ सप्टेंबर २०१९ रोजी विद्यार्थ्यांनी पुण्यातील गणपती विसर्जनाचे छायाचित्रण व व्हीडिओ चित्रण करण्यात आले. यावर आधारीत परतीचा प्रवास हा विशेष माहितीपट नुकताच प्रदर्शित करण्यात आला आहे.
- दि. २९ ऑगस्ट २०१९ रोजी कर्मवीर जयंती सोहळा तसेच नोकरी सोहळा आयोजित करण्यात आला होता. यात छायाचित्रण व व्हीडिओ चित्रण करण्यात आले. यावर आधारीत परतीचा प्रवास हा विशेष माहितीपट नुकताच प्रदर्शित करण्यात आला आहे.
- दि. १३ व १४ डिसेंबर २०१९ रोजी स्मिता पाटील आंतरराष्ट्रीय माहिती व लघुपट महोत्सव एम.एम.जोशी सभागृह,पुणे येथे विद्यार्थ्यांनी विविध माहितीपट व लघुपटांचा आनंद घेतला.
- दि. ६ डिसेंबर २०१९ रोजी डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या जयंतीचे औचित्य साधून सिंबॉयसीस विद्यापीठातील डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर म्युझियम येथे विभागातील विद्यार्थ्यांनी भेट दिली.
- दि. २७ डिसेंबर २०१९ रोजी कर्वेनगर येथील पंडित फार्म येथे पुणे आर्ट फेस्टिवलला विद्यार्थ्यांनी भेट दिली. यावेळी जगभरातील विविध कलाकृती विद्यार्थ्यांना पहाण्याची संधी मिळाली.
- दि. १८ जानेवारी २०२० रोजी पुणे पत्रकार संघात मोबाईल जर्नालिझम विषयावर नेटवर्क १८ डिजीटलचे अभिनव भट यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. यावेळी मोबाईल जर्नालिझम विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन मिळाले.
- दि. २० व २१ डिसेंबर २०१९ रोजी आयसीए आंतरराष्ट्रीय चित्रपट महोत्सव, एम.एम.जोशी सभागृह,पुणे येथे विद्यार्थ्यांनी विविध माहितीपट व लघुपटांचा आनंद घेतला.

- दि. १० जानेवारी ते १६ जानेवारी २०२० दरम्यान पॅविलॉन मॉल,सेनापती बापट रोड, पुणे येथे विद्यार्थ्यांनी २५ हुन अधिक चित्रपटांचा आनंद घेतला.
- दि १८ फेब्रुवारी २०२० रोजी सावित्राबाई फुले पुणे विद्यापीठातील विद्यावाणी कम्युनिटी रेडिओला भेट दिली. तेथे विद्यार्थ्यांनी कम्युनिटी रेडिओचे कामकाज समजावून घेतले.
- दि. २९ फेब्रुवारी व १ मार्च रोजी गोखले इंस्टीट्यूट, पुणे येथे महाराष्ट्र टाईम्स आयोजित कलासंगम कार्यक्रमात विद्यार्थ्यांनी भाग घेतला. यावेळी स्केचेस, स्क्रीप्ट रायटींग, गीतलेखन, कवीकट्टा, व्हीडीओ ब्लॉगिंग या विषयावर अनेक चर्चासत्र झाली.

माहितीपट व लघुपट

- परतीचा बाप्पा या पुण्यातील गणतपी विसर्जन विषयावर माहितीपट विभागातील विद्यार्थ्यांनी तयार केला आहे. तो महाविद्यालयाच्या वार्षिक स्नेहसंमेलन कार्यक्रमांमध्ये मान्यवरांच्या (मा . अनिल अवचट) हस्ते प्रदर्शित करण्यात आला.
- युवा महोत्सव हा महात्मा फुले महाविद्यालयाच्या वार्षिक स्नेहसंमेलनावर आधारित माहितीपट स्नेहसंमेलनाच्या दिवशीच विद्यार्थ्यांनी मान्यवरांच्या (मा . अनिल अवचट) हस्ते प्रदर्शित केला.

विशेषांक

- रयत शिक्षण संस्थेचे महात्मा फुले महाविद्यालय पिंपरीच्या बी. व्होक (मास कम्युनिकेशन) विभागाचे प्रायोगिक प्रकाशन रयतवार्ता वर्ष -२ रे, अंक २ पुणे शुक्रवार दि. १४ फेब्रुवारी २०२० स्नेहसंमेलन विशेषांक विद्यार्थ्यांनी मान्यवरांच्या (मा . अनिल अवचट) हस्ते प्रदर्शित केला.

प्रा. डॉ. माधव सरोदे

संचालक

बी. व्होक. मास कम्युनिकेशन विभाग

BBA Computer Application

- BBA (CA) विभागातील प्राध्यापिका सीमा ठोंगिरे, Commerce विषयातून सेट उत्तीर्ण. "Digital Marketing" Short Term चा MoU "Pashium Web Solution Pvt.", Pimple-Soudagar. तसेच "Advanced Excel and Cloud Computing" ह्या Short Term चा MoU Dee EMM Training Pvt. Ltd. १ ऑगस्ट २०१९ रोजी करण्यात आला.
- BBA(CA) विभागातील माझी विद्यार्थी विरेंद्र इंगवले व शुभम शिंगाडे ह्या विद्यार्थ्यांनी Java या विषयावर मार्गदर्शन केले.
- Mr. Sham Maligikar From, JISM Tathawade, Pune ह्यांनी ६ जानेवारी २०२० रोजी "Life Skills and Interview Technique" ह्या विषयावर एस.वाय. आणि टी.वाय. च्या मुलांना मार्गदर्शन केले.
- Manghanmal Udharan College of Commerce येथे दि. १४/१२/२०१९ रोजी आयोजित केलेल्या Reflexion 2019-20 मध्ये कु. मोनू खोपकर, कु. हर्षदा सावंत व कु. शितल वाघमारे या विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.
- A. J. College, Pune येथे ०४ जानेवारी २०१९ ते १३ जानेवारी २०१९ आयोजित केलेल्या, Combined Annual Training Camp-720 (NCC) मध्ये FYBBA (CA) विभागातील दिपक सुनिल गुप्ता विद्यार्थ्यांला CDT Rank प्राप्त केले.
- Pratibha Institute of Business Management येथे दिनांक ०३ व ०४ फेब्रु. २०२० रोजी आयोजित केलेल्या State Level Workshop on Content Management System 2019-20 मध्ये १० विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.
- BBA (CA) विभागामार्फत २८ जाने. २०२० रोजी "One Day Workshop on e-content development" workshop organized करण्यात आले. त्यामध्ये प्राध्यापिका पल्लवी सुर्यवंशी व प्राध्यापिका सारिका इंगवले यांनी "Google from" तर प्राध्यापक मधुकर जाधव यांनी "How to create an blog" या विषयावर Hands on Training घेतले. त्यामध्ये एकूण ४८ प्राध्यापिकांनी सहभाग नोंदविला.

- BBA (CA) विभागामार्फत ०७ जाने. २०२० व १० जाने. २०२० रोजी IT Feast-2020 Organized करण्यात आले. त्यामध्ये ७२ विद्यार्थींनी सहभाग घेतला.
- प्राध्यापिका प्रिती नेवसे यांनी Success Publication चे Business Mathematics या विषयाचे पुस्तक लिहिले.
- प्राध्यापिका प्रिती नेवसे यांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महाविद्यालय, औंध, दि. १७ व १८ जाने. आयोजित केलेल्या "Intelligent Data Communication Technologies and Internet of Things 2020" ह्या वर्कशॉप मध्ये "Smart Parking to ensuring a successful mobile IOT Depolyment" या विषयावर Research Paper सादर केला.
- डॉ. डी. वाय. पाटील कॉलेज, पिंपरी, येथे दि. ०९/०९/२०१९ रोजी आयोजित Syllabus Restructuring Workshop मध्ये प्राध्यापिका सारिका इंगवले व प्राध्यापिका प्रिती नेवसे ह्यांनी सहभाग घेतला.
- एच. व्ही. देसाई कॉलेज, पुणे येथे दि. १७/०७/२०१९ रोजी आयोजित Oneday workshop on New AQAR Methodology वर्कशॉप मध्ये प्राध्यापिका प्रिती नेवसे ह्यांनी सहभाग घेतला.
- श्री. शंकर महार सेवा मंडळ, चिंचवड संचलित 'स्नेहसावळी - आपलं घर' या निःशुल्क वृद्धाश्रम करिता <http://sevasahayog.org> ही website BBA (CA) विभागातील महेश शिंदे, राम सावळे, सुदर्शन भोसले, मोहम्मद अन्सारी, काजळ गोडे, राधिका पायबोले या विद्यार्थ्यांनी तयार करून दिली. त्याकरिता श्री. निखिल डोंगरे व प्राध्यापिका प्रिती नेवसे यांचे मार्गदर्शन लाभले.
- दि. ०८/०९/२०२० रोजी S.Y.B.B.A. (CA) व T.Y.B.B.A. (CA) या वर्गातील २६ विद्यार्थ्यांची एस.एम. जोशी महाविद्यालय, हडपसर येथे अभ्यास भेट.
- दि. १७/०४/२०२० रोजी विभागामार्फत ज्युनियर कॉलेज प्राध्यापकांसाठी 'ऑनलाईन ट्रेनिंग फॉर गुगल क्लास' या विषयावर प्रा. प्रिती नेवसे यांनी मार्गदर्शन केले.

-Prof. Nevse Priti S.
Incharge

Report on e-Content Workshop

On January 28, 2020, BBA(CA) Department, IQAC and Criterion- II jointly organized a full-day workshop on “e-Content Development” at Mahatma Phule Mahavidyalaya, Pimpri, Pune-17. Total of 48 faculty members participated. Purpose of the workshop was to provide e-learning experience to the faculty members and also to provide understanding of infusing technology into the classroom instruction.

Hon. Prin. Dr. Pandurang Gaikwad was the Chief Guest of workshop. He inaugurated the workshop and felicitated the organizer and speakers of the workshop. He spoke about the importance of e-Content in teaching-learning. Dr. Neelkanth Dahale, IQAC co-ordinator talked on the timely relevance of the activity.

Mr. Madhukar Jadhav spoke on the topic: Importance of Blogs, how to Create blogs and Gets hands on training on creation on blogs. He conducted two Sessions.

Ms. Pallavi S. Surywanshi and Ms. Sarika S. Ingwale spoke on the topic: Importance of Google forms, how to Create a google form. They conducted one session each.

Dr. Milind Bhandari, Ms. Priti S. Nevse, Ms. Seema Thongire managed the event. Students in the department assisted the entire activity. Lastly Dr. Kamayani Surve, proposed vote of thanks.

The entire programme was co-ordinated with the support of the Principal, Vice-Principal Miss. Sanjeevini Patil and Vice-Principal Miss. Mrunalini Shekhar, IQAC Co-ordinator Dr. Neelkanth Dahale, BBA(CA) Director Dr. Milind Bhandari, B.VoC. Director Dr. Madhav Sarode, Dr.

Kamayani Surve and BBA(CA) department staff and students.

Ms. Priti. S. Nevse
Head of BBA(CA)

ग्रंथालय अहवाल

ग्रंथालय म्हणजे ग्रंथसंग्रहाचे स्थान, आधुनिक वाचनसाहित्य, वाचन संस्कृतीला चालना देणारी संस्कृती या सर्वांचा अविष्कार म्हणजे ग्रंथालय होय. ग्रंथालय ही एक सामाजिक संस्था आहे. ज्ञानाची साधना आणि संशोधनात्मक दृष्टीमुळे समाजाचा आणि राष्ट्राचा सर्वांगीण विकास होत असतो. या कामी ग्रंथालयाचे महत्त्व अनन्य साधारण आहे. ग्रंथालयामुळे संशोधन कार्याला मदत करणे, सांस्कृतिक कार्यास प्रोत्साहन देणे. नवनवीन माहिती वाचकांपर्यंत पोहचविणे यासाठी माहिती केंद्र म्हणून काम करणे, मानवाची आध्यात्मिक गरज म्हणून धार्मिक ग्रंथ उपलब्ध करून देणे, मनोरंजन करण्यासाठी पुस्तके उपलब्ध करणे ही ग्रंथालयाची उद्दिष्ट्ये आहेत. ग्रंथपाल व ग्रंथालयातील सेवकांना माहितीच्या विविध स्रोतातून माहिती शोधून लोकहितार्थ सुनियोजितपणे संकलित करावी लागते व अशी उपयुक्त माहिती वाचकांना वेळेत उपलब्ध करून द्यावी लागते.

ग्रंथालयामाजी बसे क्षणभरी ! तोची ज्ञान कण वेचितसे !!

आजच्या संगणकीय युगात व माहिती तंत्रज्ञानाच्या काळात सध्याच्या सोशल मिडियाच्या काळात वाचनसाहित्याचे स्वरूप बदलत चालले आहे. माहितीचा ओघ प्रचंड प्रमाणात वाढू लागला आहे. अनेक पुस्तके पीडीएफ स्वरूपातही उपलब्ध होवू लागली आहेत. एक प्रकारे ग्रंथालये एका क्लिकवर उपलब्ध होत आहेत. याच तंत्रज्ञानाचा उपयोग करून ग्रंथपालाने ग्रंथालय वेबसाईट

(www.mpmlibrary.wordpress.com) व ग्रंथालय ब्लॉग

(<http://mpmlibrarypune.blogspot.in>) तयार केला आहे.

महाविद्यालयाचे ग्रंथालय हे विविध विषयांवरील संदर्भ ग्रंथ व क्रमिक पुस्तकांनी सुसज्ज आहे. ग्रंथालयातील एकूण ग्रंथसंपदा ४७४५३ एवढी

आहे. तसेच सीडी व डीव्हीडी ३७५ आहेत. ग्रंथालयात एकूण ७८ नियतकालिके येतात. ग्रंथालयाने N-List (National Library and Information Services Infrastructure for Scholarly Content) हा डेटाबेस वाचकांसाठी उपलब्ध करून दिला आहे. त्यामध्ये ३१,३५,००० ई-बुक्स व ६००० ई-जर्नल्स उपलब्ध आहेत. याकरिता (<http://nlist.inflibnet.ac.in>) व शोधगंगा वेबसाईटसाठी

(<http://shodhganga.inflibnet.ac.in>) या वेबसाईटचा उपयोग करण्यात येतो. ग्रंथालयामार्फत यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाचे बी.लिब. व एम.लिब. हे कोर्स चालविले जातात.

ग्रंथालयामध्ये देवाण-घेवाण कक्ष, संदर्भ ग्रंथ, दृकश्राव्य विभाग, नियतकालिका विभाग, वाचनसाहित्य संग्रह विभाग, इंटरनेट विभाग, मुलांसाठी व मुलींसाठी स्वतंत्र अभ्यासिका कक्ष, सत्र अभ्यासिका, रिप्रोग्राफी (झेरॉक्स) इ. विभाग कार्यरत आहेत.

महाविद्यालयाच्या प्रत्येक विभागात विषय (विभागीय) ग्रंथालये कार्यरत आहेत. पदवी वर्गातील हुशार, होतकरु व गरीब विद्यार्थ्यांना बुक बँक योजनेद्वारे पुस्तकांच्या किंमतीच्या १/४ किंमत आकारून पुस्तकांचे संच दिले जातत. गुणवंत व विकलांग विद्यार्थ्यांना मोफत बुक बँक दिली जाते. वाचकांसाठी ओपॅक सुविधा आहे. संगणकाद्वारे पुस्तकांची देवाण-घेवाण होते. Book Return Drop Box ची सुविधा आहे. संगणकाद्वारे गरजा, अडचणी जाणून घेण्यासाठी तक्रार निवारण पेटी ग्रंथालयात आहे. वाचनकट्टा ही सुविधा चालू आहे. समाजासाठी ग्रंथालय ही सुविधा उपलब्ध आहे.

वाचन चळवळ वृद्धिंगत करण्यासाठी ग्रंथालयामार्फत या शैक्षणिक वर्षात 'वाचन प्रेरणा दिन', 'रयत शताब्दी महोत्सव' आणि 'मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा' या निमित्ताने तीन वेळा 'ग्रंथ प्रदर्शन' भरविण्यात आले. मा.प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड, ग्रंथालय समिती सर्व सदस्य, कमवा व शिका योजनेतील विद्यार्थ्यांनी त्याचप्रमाणे कार्यालय प्रमुख श्री. आर. एम. मेचकर व ग्रंथालयातील सर्व सेवकांच्या सहकार्याने ग्रंथालयाचे कामकाज उत्तम होत आहे.

डॉ. तृप्ती अंब्रे
ग्रंथपाल

डॉ. तृप्ती अंब्रे (ग्रंथपाल)

- टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे यांच्याकडून दि. १७ मे २०१९ रोजी 'महाराष्ट्रातील अ वर्ग सार्वजनिक ग्रंथालयाचा विकास' या विषयावरील संशोधनासाठी पीएच्.डी. पदवी बहाल.
- महाराष्ट्रातील सार्वजनिक ग्रंथालय : वाटचाल, सद्यस्थिती आणि बदलते स्वरूप या विषयावर संदर्भग्रंथ, यशोदिप पब्लिकेशन, पुणे यांच्यामार्फत प्रकाशित.
- आदिवासी सामाजिक विकास संस्था, पुणे यांच्याकडून सार्वजनिक ग्रंथालय विषयक संशोधन विषयक संशोधन कार्य केल्याबद्दल 'एकलव्य ज्ञानसाधना' हा राज्यस्तरीय पुरस्कार प्राप्त.
- यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ - नाशिक अभ्यासकेंद्र पिंपरी यांच्यासाठी बी.लिब. आणि एम्.लिब. अभ्यासक्रमांसाठी संमत्रक म्हणून अध्यापनाचे कार्य.
- मराठी भाषा दिना निमित्त मराठी विभागाच्या सहकार्याने मराठी साहित्य विषयक भव्य ग्रंथप्रदर्शनाचे आयोजन डॉ. श्रीपाल सबनीस (माजी अध्यक्ष, अ.भा.म.सा.संमेलन) यांच्या हस्ते उद्घाटन अॅड. राम कांडगे, प्राचार्य डॉ. शिवलिंग मेनकुदळे यांची प्रमुख उपस्थिती प्रदर्शनात ६०० हून अधिक विद्यार्थ्यांचा सहभाग.
- कोविड-१९ काळामध्ये दि. २० मे २०२० रोजी ग्रंथालय व बी.सी.ए. विभागाच्या सहकार्याने "Research and Plagiarism" या विषयावर National Webinar चे आयोजन - ७१३ अभ्यासक व विद्यार्थ्यांचा सहभाग.
- कोविड-१९ या विषयावर जनजागृतीसाठी बी.सी.ए. विभागाच्या सहकार्याने "Covid-19 Pandemic General Awareness Quiz" चे आयोजन ५०० स्पर्धकांचा सहभाग.
- मराठी विभागाच्या सहकार्याने "मराठी साहित्य परिचय" ऑनलाईन प्रश्नमंजूषा उपक्रमाचे सहसंयोजन - ५५५ स्पर्धकांनी घेतला सहभाग.
- मराठी विभागाच्या सहकार्याने "मराठी काव्य परिचय" ऑनलाईन प्रश्नमंजूषा उपक्रमाचे आयोजन - ५१२ स्पर्धकांचा सहभाग सयोजक म्हणून कार्य.

Add-on-Courses (Short Term Courses)

Short Term Courses is the best practice of Mahatma Phule Mahavidyalaya, Pimpri, Pune. In the academic year 2019-20, 53(47 for senior college and 06 for junior college) Short Term Courses were conducted in collaboration with 'Karmaveer Vidyaprabodhini', the academic wing of Rayat Shikshan Sanstha, Satara.

Objectives :

The objectives of the Short Term Courses are as follows:

- To acquaint students with three different skills while they are studying conventional three year degree course.
- To inculcate professional competencies among students as the need of time.
- To promote Entrepreneurship Development.
- To motivate regular faculty to co-ordinate these courses to make learning purposeful.

New Short Term Courses introduced :

1. A Certificate Course in Herbal Cosmetics, Botany - 90Hrs. - 29 Students
2. A Certificate Course in CCTV installation, Physics - 60 Hrs. - 10 Students
3. A Certificate Course in Digital Marketing, B.B.A.(C.A.)- 90Hrs.- 48 Students
4. A Certificate Course in Advanced Excel and Cloud Computing, B.B.A.(C.A.) - 90 Hrs. - 48 Students
5. A Diploma Course in Fashion Designing, S.Y.B.Com. - 90 Hrs. - 40 Students
6. An Advanced Course in Spoken English, All P.G. Departments - 90 Hrs. - 187 Students
7. An Advanced Course in Personality Development, M. Com. II- 60 Hrs. - 51 Students

Student Centric Activities:

Following student-centric activities are undertaken in the academic year 2019-20:

- **Industrial visit :** Industrial visit was organized by Department of Microbiology for A Certificate Course in Quality Management System and Food Safety Management System (QMS and FSMS) to McDonalds, Pimpale Saudagar, and Pune. The total 28 students were present to this visit on 20/01/2020 . The shift IC Mr. Vijay and Mr. Jayant gave detailed information about the food safety management taken by McDonald staff during food preparation. They visited to various departments such as Hand washing station, Veg station, Non - veg station etc. Along with this they also gave the comprehensive information about various instruments and their SOP's followed in McDonald such as Ice Machine, Griller toaster, Egg and patty griller, and TMP machine etc. They also gave information regarding how to achieve food safety and food sanitation during preparing food. Students are greatly benefited visiting to McDonald. HoD of Microbiology Dr. Sangita Ahiwale and Course Coordinator Prof. Supriya Bankar have taken efforts to organize this industrial visit.
- **Fashion Show :** Fashion Show was organized in order to fashion illustration by A Certificate/A Diploma/An Advanced Diploma Course in Fashion Designing on 12.02.2020 in the cultural event. The students wore the fashion dresses sewn by themselves and performed ramp walk.14 students participated in this activity. Faculty of Fashion Designing Course Mrs. Sunita Pusalkar, Mrs. Deepali Jadhav, coordinator of the course Dr. Kamayani Surve, Dr. Vijaya Pokale and Faculty coordinator of commerce Dr. Sonal

Bawkar have taken initiated to organize this fashion show.

- **Exhibition of Historical Weapons :** Exhibition of Historical Weapons was organized by A Certificate Course in Travel and Tourism as a part of Historical Tourism on 12.02.2020. 13 students participated in this event. HoD of Department of History and coordinator of this course Dr. Dinkar Murkute, faculty Mr.Sanjay Nangare have taken efforts to organize this exhibition.
- **Marketing Skills :** To inculcate marketing skills among the students a sale has taken place in the college on the occasion of Diwali Festival on 18.10.2019 by A Certificate Course in Herbal Cosmetics. The herbal products like perfumes, face packs, shampoos prepared by the students of this course were presented for sale.30 students were participated in this activity. Faculty Coordinator of Science Dr. Shilpa Shitole, course coordinator Prof. Swapana Hajare and faculty Mrs. Prabha Dalwi have taken efforts to organize this activity.

The students of A Certificate Course in Repairing of Domestic Electrical Home Appliances prepared Extension Boxes and made sale of them. These boxes were used in Short Term Courses Exhibition to provide electricity supply. These students also prepared led bulbs and sold on the stall in Short Term Courses Exhibition. 10 students participated in this activity. HoD of Physics Dr.Milind Bhandare ,coordinator Prof.Nirmala Pawar ,faculty Mr.Rohit Maske led organization of this activity.

- **Extension Activities :** To inculcate the value of social commitment among students, extension activities were organized by Short Term Courses.

Counselling of female in bhosari in regards of Mental health has taken place on behalf of A Certificate Course in Family Counselling in collaboration with Asmita Counselling Centre, Akurdi, Pune. on 14.10.2019. 18 students participated in this activity. HoD of Psychology Prof. Babasaheb Pwal, coordinator Prof.Rupali Gawade, faculty Mrs.Vaishali Dhole have taken efforts to organize this activity.

The students of A Certificate Course in Digital Marketing prepared a website for the vriddhashram at Chinchwad 'Snehsawali-apala ghar' HoD of the department of B.B.A. (C.A.)Prof. Preeti Nevse, faculty Mr.Nikhil Dongare have taken initiated to prepare this websit.10 students participated in this activity.

- **Short Term Courses Exhibition :** Short Term Courses Exhibition was organized on 12.02.2020.It was inaugurated by Hon'ble Nitin Dhamale, a well-known industrialist in Pune. Hon'ble Prin.Dr.Panduran Gaikwad chaired this academic function. 211 students participated in this activity through various28 stalls. They made presentation regarding their courses. These stalls were evaluated by Hon'ble Dr.Jayashree Magdum (Ex-Life member of Rayat Shikshan Sanstha, Satara) ,Hon'ble Dr.Nandkishor Pawar and Hon'ble Dr.Pushpa Arksali. Result is as follows :

First Rank :Fashion Designing, **Second Rank :**Beauty Care and Personality Development, **Third Rank :** Herbal Cosmetics, **Consolation Prize :**Aptitude Test and Repairing f Electrical Home Appliances. Chief Coordinator of Short Term courses Dr. Kamayani Surve along with her team has taken efforts to organize this exhibition.

• **Memorandums of Understanding (MoUs) :** In order to college-industry coordination and availability of placement opportunities for students ,following MoUs have taken place on behalf of Short Term Courses in the academic year 2019-20:

- A Short Term Course in Basic Computer and Cyber security, Genius Computer Institute, Pimpri, Pune, Dt. 09.07.2019 - 165 Beneficiaries
- A Certificate Course in Repairing of Domestic Electrical Home Appliances, Dronacharya Enterprises, Neharu Nagar, Pimpri, Pune. Dt. 08.08.2019 -10 Beneficiaries
- A Certificate Course in Digital Marketing, Pashium Web Solution Pvt.Ltd., Dt. 08.08.2019 - 48 Beneficiaries
- A Certificate Course in Advanced Excel and Cloud Computing, Dee Emm Training Pvt.Ltd., Dt. 08.08.2019 - 48 Beneficiaries
- A Certificate Course in Direct Taxation and GST, C.A. Mahaveer Pratap Gugale, Dt. 07.03.2020 - 156 Beneficiaries

The coordinators namely Prof. Anita Tarlekar, Prof. Nirmal Pawar, Prof. Preeti Nevse have taken efforts for these MoUs.

Short Term Courses Audit :

Audit of Short Term Courses has taken place on Saturday, 7 th March 2020. The Audit Committee of Karmaveer Vidyaprabodhini, Rayat Shikshan Sanstha, Satara has made a whole day visit to the college. The Chairperson of the committee was Hon'ble Prin. Dr. Arun Andhale (Auditor, Rayat Shikshan Sanstha ,Satara).Dr.savita Patil (Head,

Department of English, Dr.Babasaheb Ambedkar College, Aundh) was the member of the committee. The committee interacted with students and made valuable suggestions in this regards.

All these activities were organized under the valuable guidance of Hon'ble Prin. Dr.Pandurang Gaikwad, Vice Principals Prof. Snajivani Patil, Prof. Mrunalini Shekhar, Prof. Shahaji More, IQAC Coordinator Dr. Neelkanth Dahale, Mr. Lakshman Jagdale, Dr. Pratima Kadam, all the faculty Coordinators Dr. Vaishali Khedkar, Dr. Shilpa Shitole, Dr. Sonal Bawkar, Committee Members, O.S. Mr. Rajendr Mechkar, Mr. Rajendra Gaikwad and staff have given support and cooperation to organize all these activities.

Dr. Kamayani G. Surve
Chief Co-ordinator

राष्ट्रीय सेवा योजना

- **गिनिज बुक रेकॉर्ड** (दि. २२/०६/२०१९) सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग आयोजित विद्यापीठाच्या कक्षेत येणाऱ्या महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या स्वयंसेवक यांना घेऊन २० हजार वृक्ष वाटप व लावणे हा गिनिज बुक रेकॉर्ड दिनांक २२/०६/२०१९ रोजी प्रस्तापित केला. या कार्यक्रमात महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या ७० विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.
- **व्यसनमुक्ती सामुहिक शपथ** (दि. ११/०७/२०१९) राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे यांच्या आलेल्या परिपत्रकानुसार दिनांक ११/०७/२०१९ रोजी महाविद्यालयाच्या प्राचार्य, राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाचे स्वयंसेवक व कार्यक्रम अधिकारी, सहकारी प्राध्यापक यांनी व्यसनमुक्ती सामुहिक शपथ घेतली.
- **वृक्षारोपण** (खेड शिवापूर दि. १८/०७/२०१९)

रयत शिक्षण संस्थेचे, महात्मा फुले महाविद्यालय, पिंपरी येथील राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग व भारतीय शिक्षण संस्था पुणे संचालित जे. पी. नाईक ग्रामीण महिला विकासिनी खेड-शिवापूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने वृक्षारोपण कार्यक्रम दिनांक १८/०७/२०१९ रोजी जे. पी. नाईक ग्रामीण महिला विकासिनी, खेड-शिवापूर या ठिकाणी आयोजित करण्यात आला. नारळ, आंबा, पिंपळ, बहावा, चिंच, अशोक, शिवण अशा विविध झाडांचे वृक्षारोपण त्या ठिकाणी करण्यात आले.

- **वृक्षारोपण** (दि. २८/०७/२०१९) पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका, सहयोग सेवा संस्था, राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित संत तुकाराम पालखी मार्ग निगडी येथील भक्ती शक्ती चौक ते देहू रोड या दरम्यान वृक्षारोपणाचा उपक्रम आयोजित करण्यात करण्यात आला. या उपक्रमासाठी महाविद्यालयातील ४८ स्वयंसेवकांनी सहभाग नोंदविला जवळपास ६० वृक्षाची लागवड विद्यार्थ्यांनी केली.
- **स्वच्छता शपथ** (दि. ०१/०८/२०१९) स्वच्छ व स्वस्थ भारत अभियान पंधरवडा उपक्रम या कार्यक्रमांतर्गत पहिला कार्यक्रम महाविद्यालयात दिनांक १ ऑगस्ट २०१९ रोजी राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातील स्वयंसेवकांची स्वच्छता शपथ घेण्यात आली या कार्यक्रमासाठी ८० मुले व ४० मुली, प्राचार्य, राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यक्रम अधिकारी, सदस्य उपस्थित होते.
- **पूरग्रस्तास मदत** (दि. ०५ ते ०८/०८/२०१९) दिनांक ०४/०८/२०१९ ते ०५/०८/२०१९ पिंपरी परिसरातील पवना नदीला आलेल्या पुरामळे नदीशेजारील पूरग्रस्त लोकांच्या निवासाची सोय नवमहाराष्ट्र शाळेत करण्यात आली होती. त्या पूरग्रस्त लोकांची मदत महाविद्यालयातील सहकारी प्राध्यापक व राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या स्वयंसेवकांनी त्यांना कपडे देऊन केली.
- **अंतर्गत श्रम संस्कार शिबीर** “स्वच्छ व स्वस्थ भारत अभियान” क्रांती दिनाचे औचित्य साधून दि. ०९/०८/२०१९ रोजी सावित्रीबाई फुले पुणे श्रमसंस्कार शिबिरात ७ विद्यार्थी व प्रा. संदिप

नन्नावरे कार्यक्रम अधिकारी यांना या एक दिवसीय ‘स्मार्ट कॅम्पस्’ या उपक्रमामध्ये सहभाग घेतला व जवळपास ५० झाडाची लागवड केली.

- **पूरग्रस्तांसाठी मदत फेरी** (दि. १९/०८/२०१९) महाराष्ट्रातील सांगली, कोल्हापूर परिसरात आलेल्या महापूर परिस्थिती झालेल्या नुकसानग्रस्त लोकांना मदत करण्यासाठी महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विद्यार्थ्यांनी पिंपरी मार्केट मध्ये मदत फेरी काढण्यात आली. या मदत फेरीतून महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांनी १६६०० रुपये निधी कुलगुरू रिलीफ फंडात जमा केला.
- **सांगली, कोल्हापूर येथील आपत्ती ग्रस्त भागात विशेष श्रमसंस्कार शिबीर** २२ ते २८ ऑगस्ट २०१९ मध्ये सहभाग राष्ट्रीय सेवा योजना सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे यांच्या वतीने सांगली, कोल्हापूर येथील आपत्ती ग्रस्त भागात विशेष श्रमसंस्कार शिबीर दिनांक २२ ते २८ ऑगस्ट २०१९ दरम्यान आयोजित करण्यात आले होते. या शिबिरासाठी महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाचे ७ विद्यार्थी व प्रा. इसाक शेख सर सहभागी झाले व पूरग्रस्त भागात चांगले काम त्यांनी केले.
- **महाअवयवदान अभियान** (दि. ०५/०९/२०१९) महाराष्ट्र शासन परिपत्रका प्रमाणे महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने महाअवयवदान अभियान २०१९ अंतर्गत कार्यक्रम घेण्यात आले. राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या सर्व स्वयंसेवकांना अवयवदानाची शपथ घेतली तसेच अवयवदान करण्यासंबंधी सकारात्मकता दर्शविली तसेच या कार्यक्रमा अंतर्गत अनेक स्पर्धा महाविद्यालयात आयोजित करण्यात आल्या पोस्टर स्पर्धा, रांगोळी, निबंध स्पर्धा या स्पर्धांमध्ये राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या स्वयंसेवकांनी सक्रीय सहभाग घेतला.
- **निर्माल्य संकलन** (दि. १२/०९/२०१९) पिंपरी येथील रयत शिक्षण संस्थेच्या महात्मा फुले महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग व नाना काटे सोशल फाउंडेशन पिंपरी-सौदागर यांच्या रहाटणी येथे गणेश विसर्जनासाठी गणेश विसर्जन निमित्त पवना घाट ‘अनंत चतुर्दशी’

विद्यमाने संयुक्त आलेल्या नागरिकांकडून जवळपास तीन टन निर्माल्य संकलन करून नदीमध्ये मूर्ती विसर्जन करण्या ऐवजी हौदामध्ये विसर्जन करावे व मूर्तीदान करावी या संबंधी प्रबोधन करण्यात आले याद्वारे जल प्रदूषण होऊ नये. 'गणपती बाप्पा मोरया पर्यावरण वाचवू या' 'निर्माल्य संकलन करू या जल प्रदूषण टाळू या' सुरक्षा संदेश नागरिकांपर्यंत पोहचवून पर्यावरण जागृती विषयी सामाजिक उपक्रम राबविला या उपक्रमात राष्ट्रीय सेवा योजनेचे २४ विद्यार्थी सहभागी झाले होते.

- **क्षयरोग व कुष्ठरोग सर्वेक्षण :** आम्ही भारत सरकारच्या आरोग्य विभागाच्या वतीने दिनांक १३/०९/२०१९ ते २९/०९/२०१९ पर्यंत क्षयरोग व कुष्ठरोग संयुक्त शोध मोहिम राबविली. पिंपळे-सौदागर सरकारी दवाखाना येथील डॉ. तपशाळकर यांच्या मार्गदर्शन खाली ही मोहिम राबविली त्यामध्ये महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातील १० विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. या विद्यार्थ्यांनी क्षयरोग व कुष्ठरोग रुग्ण शोध मोहिमेसाठी दिवसातील ३ तास दिले या प्रशिक्षण व सर्वे कार्यक्रमात क्षयरोग व कुष्ठरोग कसा होतो याची लक्षणे काय असतात याची माहिती प्राप्त करून लोकांपर्यंत पोहचविण्याचे काम विद्यार्थ्यांनी केले. या बद्दल त्यांना पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका तर्फे प्रमाणपत्र देण्यात आले.
- **सेकण्ड कॅम्पस् स्वच्छता** (दि. १७/०९/२०१९) राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या स्वयंसेवकांनी राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या नियमित कार्यक्रमांतर्गत दिनांक १७/०९/२०१९ महाविद्यालयाच्या सेकण्ड कॅम्पस् या ठिकाणी जवळपास ४ तास परिसर स्वच्छतेचे काम केले.
- **रक्तदान शिबीर** (दि. २१/०९/२०१९) राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग व रिजनल ब्लड बँक ससून हॉस्पिटल पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने रक्तदान शिबीर आयोजित करण्यात आले होते यात जवळपास ४० विद्यार्थ्यांनी रक्तदान केले.
- **राष्ट्रीय सेवा योजना दिन व उद्घाटन** (दि. २४/०९/२०१९) राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाचे उद्घाटन व राष्ट्रीय सेवा योजना दिन असा

संयुक्त कार्यक्रम दिनांक २४/१०/२०१९ रोजी आयोजित करण्यात आला या कार्यक्रमाचे प्रमुख मार्गदर्शक मा.डॉ. विलास सदाफळ सर राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख श्रीपतराव कदम महाविद्यालय शिरवळ हे होते. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष महाविद्यालयाचे मा. प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड हे होते.

- **महात्मा गांधी १५० व्या जयंती** निमित्त स्वच्छता ही सेवा उपक्रम अंतर्गत नदी स्वच्छता व प्लास्टिकमुक्त अभियान (दि. ०२/१०/२०१९) सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, राष्ट्रीय सेवा योजना आयोजित राष्ट्रीय सेवा योजना सुवर्ण महोत्सवी वर्षानिमित्त व महात्मा गांधी १५० व्या जयंती निमित्त स्वच्छता ही सेवा उपक्रम नदी स्वच्छता व प्लास्टिक मुक्त अभियान राबविण्यात आला त्यात महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातर्फे महात्मा गांधी जयंती साजरी करून पिंपरी गावातील पवनेश्वर मंदिर परिसरातील पवना नदी घाट, नदी व मंदिराच्या बाजूचा परिसर स्वच्छ करण्यात आला. नदीपात्रातील प्लास्टिक कचरा व निर्माल्य स्वयंसेवकांनी स्वच्छ केले. सकाळी ८.०० ते दुपारी १२.०० वाजे पर्यंत स्वच्छता करण्यात आली. या उपक्रमात महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाचे १०५ स्वयं सेवक सहभागी झाले होते. सोबत राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाचे कार्यक्रम अधिकारी प्रा. संदीप नन्नावरे, डॉ. मिलिंद भंडारे व डॉ. भारती यादव यांच्या मार्गदर्शनाखाली हा उपक्रम राबविण्यात आला.
- **एड्स जागृती पोष्टर प्रदर्शन** (दि. ०७/१२/२०१९) सुशमजीव शास्त्र व राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने एड्स जनजागृती सप्ताह निमित्त एड्स जनजागृती व इतर मानवी रोग यावर पोष्टर प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाचे उद्घाटन महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड साहेब यांनी केले. या प्रदर्शनास महाविद्यालयातील अनेक विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.
- **राष्ट्रीय मतदार दिन** (दि. २५ जानेवारी २०२०) केंद्र सरकारने सुरु केलेल्या २५ जानेवारी हा दिवस "राष्ट्रीय मतदान दिन" महाविद्यालयात राष्ट्रीय सेवा

योजना विभाग व विद्यार्थी विकास मंडळ यांच्या संयुक्त विद्यमाने १० राष्ट्रीय मतदान दिन साजरा करण्यात आला. या निमित्ताने राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विद्यार्थ्यांनी पथनाट्य सादर करून विद्यार्थ्यांना मतदान करण्यासाठी प्रोत्साहित केले. या कार्यक्रमाचे उद्घाटन महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड साहेब यांच्या हस्ते करण्यात आले.

विशेष श्रमसंस्कार शिबीर अहवाल

प्रथम दिवस (४/०१/२०२०) : शनिवार सकाळी नऊ वाजता महाविद्यालयाच्या आवारातून स्वयंसेवक आणि कार्यक्रमाधिकारी शिवापूर येथील शिबीर स्थळी रवाना झाले. विद्यार्थ्यांनी शिबीरस्थळी सर्व परिसर उद्घाटनासाठी सज्य केला. कार्यक्रमाची पूर्ण तयारी झाल्या नंतर दुपारी ठीक ३.०० वाजता उद्घाटन कार्यक्रम घेण्यात आला यामध्ये प्रमुख उपस्थिती मुंबई विद्यापीठाचे राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाचे माजी समन्वयक मा.डॉ.बाबासाहेब बिडवे यांनी दर्शवली होती तर उद्घाटन कार्यक्रमाचे अध्यक्षपद महात्मा फुले महाविद्यालय मा. प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड यांनी भूषवले होते. त्याच दिवशी सर्व विद्यार्थ्यांनी गटात विभागणी करण्यात आली वेगवेगळे विद्यार्थ्यांमध्ये भाग करून ७ संघ तयार करण्यात आलेल्या प्रत्येक संघाला दैनिक कामकाजाची यादी देण्यात आली आणि शिबिराची सुरुवात झाली.

दुसरा दिवस (०५/०१/२०२०) : रविवार सकाळी सहा ते नऊ या वेळेत सर्व स्वयंसेवकांनी कार्यालयात विविध प्रकार सादर केले व नंतर नाष्टा केला ९ते १२या कालावधीमध्ये सर्व स्वयंसेवकांनी शिबीर स्थळ जे पी नाईक ग्रामीण महिला विकास इन्स्टिट्यूट शिवापूर येथील सर्व परिसर स्वच्छ करून घेतला त्यामध्ये परिसरात असलेले गवत काढले आवारात असणारे शोभेची झाडे याची व्यवस्थित कटिंग केली. झाडांची योग्य प्रकारे आळी केली. झाडांना योग्य तो आकार देणे वेगवेगळे उद्देश आदेश सांगणारे फलक दिशादर्शक फलक लावले. जेवणानंतर २.३० वाजता मा.डॉ. बाबासाहेब बिडवे यांनी विद्यार्थ्यांना “एक भारत श्रेष्ठ भारत” या विषयावर मार्गदर्शन केले आणि महाराष्ट्र व ओरिसा या राज्यांमधील देवाण-घेवाण ची वाटचाल

कशी सुरु करता येईल यासंबंधी गट चर्चा झाली गटातील सर्व स्वयंसेवकांनी या कार्यक्रमात उत्तम प्रकारचा प्रतिसाद दिला सायंकाळी सांस्कृतिक कार्यक्रम व खेळ घेण्यात आले त्यामध्ये सर्व संशोधकांनी भाग घेतला.

तिसरा दिवस (०६/०१/२०२०) : सोमवार सकाळी ६ ते ८ कालावधीत कवायत दैनिक परिपाठ पार पाडण्यात आला. त्या दिवशी श्रमदाना करिता विद्यार्थ्यांना शिवापूर या गावात पाठविण्यात आले. प्रत्येक संघ प्रमाणे वेगवेगळी स्थळे व कार्य वेगवेगळ्या संघाकडे सोपवण्यात आली यामध्ये ग्रामपंचायत व तेथील परिसर प्राथमिक शाळा गावातील हायस्कूल गावातील मुख्य देऊळ आणि इतर परिसरात स्वच्छता करण्यात आली त्याचप्रमाणे गावातील ओढ्यावर स्वयंसेवकांनी वनराई बंधारा बांधला. दुपारी जेवणानंतर ३.०० वाजता “कौशल्य विकासातून रोजगार” या विषयावर मा. श्रीराम देशपांडे (विभागीय व्यवस्थापक युनिक स्किल डेव्हलपमेंट सेंटर पुणे) यांनी उत्तम प्रकारे मार्गदर्शन केले या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष मा.डॉ. माधव सरोदे सर यांनी केले सायंकाळी खेळ व मनोरंजनाचे कार्यक्रम घेण्यात आले.

चौथा दिवस (०७/०१/२०२०) : सकाळी ६ ते ८ कालावधीत कवायत पार पडल्यानंतर काही संघांना गावातील इतर स्थळांची ग्रामसाफसफाई करण्यासाठी पाठविण्यात आले. मुलांनी दुसरा वनराई बंधारा तयार केला जवळपास ५०० सिमेंट पिशवी वापरून हा बंधारा तयार करण्यात आला. तर प्रामुख्याने मुलींना महिला मेळाव्याच्या कार्यक्रमाची तयारी करण्याकरिता शिबीर स्थळी ठेवण्यात आले. त्यांच्याकडून पूर्ण परिसराची स्वच्छता करून घेण्यात आली या कार्यक्रमासाठी प्रमुख मार्गदर्शक मा.सौ. प्रमिला भालके मॅडम मुख्याध्यापिका, सेवधाम ट्रस्ट आश्रमशाळा माळेगाव कार्यक्रमाचे अध्यक्ष महात्मा फुले महाविद्यालयाचे प्राचार्य मा.डॉ. पांडुरंग गायकवाड साहेब तसेच उपप्राचार्य मा.प्रा. संजीवनी पाटील, मा. प्रा. मृणालीनी शेखर मॅडम तसेच डॉ. मृदुला कर्णी मॅडम उपस्थित होत्या “महिला सक्षमीकरण” ह्या विषयावर मान्यवरांची व्याख्याने झाली. त्याच बरोबरच शिवापूर गावातील महिलांसाठी हळदीकुंकू समारंभ देखील आयोजित करण्यात आला गावातील महिलांसाठी

केलेल्या कार्यक्रमास उत्कृष्ट प्रतिसाद लाभला. या कार्यक्रमास महाविद्यालयातील महिलांनी उपस्थिती दर्शविली. आपली मनोगते व्यक्त केली. याच कार्यक्रमाचा भाग म्हणून विद्यार्थ्यांनी समाजातील विविध विषयावर भाष्य करणारे विषय घेऊन पोष्ट तयार केलीत या पोष्टचे प्रदर्शन घेण्यात आले. मान्यवरांच्या हस्ते पोष्ट प्रदर्शनाचे उद्घाटन घेण्यात आले. तसेच Microbiology विभागातर्फे hadwash ट्रेनिंग आयोजित करण्यात आले.

पाचवा दिवस (०८/०१/२०२०): बुधवार सकाळी ६ ते ८ या वेळेत योगासने, कवायती, कविता, दैनंदिन परिपाठ स्वयंसेवकांनी सादर केला. त्यानंतर प्रत्येक संघातील स्वयंसेवकांना खेड शिवापुर या गावातील मधील ठराविक वाडी विभागून देण्यात आल्या प्रत्येक स्वयंसेवकाडे एक एक फॉर्म देऊन गावांमधील मधुमेह रुग्ण यासंबंधीचे सर्वेक्षण करण्यास सांगितले हे देखील कार्य सर्व स्वयंसेवकांनी उत्तमरित्या पार पाडले. सर्वेक्षणाचा फॉर्म महाविद्यालयातील प्राणीशास्त्र विभागातर्फे तयार करण्यात आला. या सर्व फॉर्म चा अनालिसिस रिपोर्ट तयार करण्यात येणार आहे. दुपारी स्वयंसेवकांची “लोक सहभागातून ग्रामविकास” या विषयावर गटचर्चा करण्यात आली. तसेच महाविद्यालयातील अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख प्रा. सुनील सालके यांनी विद्यार्थ्यांना जागतिकीकरण, उदारीकरण, खाजगीकरण, व्यापारीकरण तसेच स्पर्धा परीक्षा बदल मार्गदर्शन केले.

सहावा दिवस (०९/०१/२०२०): सकाळी ६ ते ८ या वेळेत योगासने, कवायती, कविता दैनंदिन परिपाठ स्वयंसेवकांनी सादर केला. विद्यार्थ्यांना ग्रामसफाई साठी नेण्यात आले. गावातील साफसफाई करून गावातील लोकांना प्रबोधनात्मक फेरीच्या माध्यमातून निरनिराळ्या सामाजिक विषयावर प्रबोधन करण्यात आले. पथनाट्याच्या माध्यमातून प्रबोधन, सामाजिक जाणीव जागृती तसेच दुपारी विद्यार्थ्यांमध्ये “राष्ट्रीय सेवा योजना व मी” या विषयावर गटचर्चा घेण्यात आली. संध्याकाळी ८ वाजता विभागीय समन्वयक डॉ. विलास पाचारणे सर जिल्हा समन्वयक सौ. कुलकर्णी मॅडम यांनी शिबीरस्थळी भेट देऊन विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

सातवा दिवस (१०/०१/२०२०): सकाळी दहा

वाजता शिबिराचा समारोप कार्यक्रम घेण्यात आला या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महाविद्यालय औंध येथील प्राचार्य डॉ. शिवलिंग मेनकुदळे साहेब हे होते. तसेच या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड साहेब होते. या दिवशी समारोप करून विद्यार्थ्यांनी दुपारी बारा वाजता जे. पी. नाईक ग्रामीण महिला विकासनी परिसराचा निरोप घेतला. या शिबिराच्या यशस्वीतेसाठी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड साहेब यांच्या मार्गदर्शनाखाली राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्यक्रम अधिकारी प्रा. संदीप नन्नावरे, डॉ.मिलिंद भंडारे, डॉ.भारती यादव, प्रा. सुनील सालके, प्रा. राजेंद्र देशमुख, प्रा. अक्षय मोरे, प्रा. इसाक शेख, कार्यालय प्रमुख श्री. राजेंद्र मेचकर, श्री. राजेंद्र गायकवाड, शिपाई प्रवीण भोईर यांनी परिश्रम घेतले.

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने वर्षभर विविध उपक्रम विद्यापीठाकडून प्राप्त झालेल्या परिपत्रकांनुसार घेण्यात आले या उपक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड यांच्या मार्गदर्शनाखाली कार्यक्रम अधिकारी प्रा. संदीप नन्नावरे, डॉ. मिलिंद भंडारे, डॉ. भारती यादव यांनी विशेष परिश्रम घेतले त्याच प्रमाणे राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाचे सदस्य प्रा. सुनील सालके, प्रा. राजेंद्र देशमुख, प्रा. इसाक शेख, प्रा. अक्षय मोरे, प्रा. सुप्रिया जगताप यांनी वेळोवेळी सहकार्य केले.

प्रा. संदीप पु. नन्नावरे
डॉ. मिलिंद भंडारे
डॉ. भारती यादव

Science Exhibition

At Institutional level Science association works for promoting interest in Science and Technology among younger generation and helps in encouraging scientific and technological creativity among students and inculcating a sense of pride in their talent. One of the best activity organize by science association is Science exhibition helps in providing exploratory experiences, encouraging creative thinking

सांस्कृतिक समिती

and promoting psychomotor skills among college students through self-designed models or posters on various subjects of science. The objective of this activity is encouraging problem solving approach and developing appropriate technologies and integrating and applying scientific ideas in daily life situations Science exhibition helps in popularizing Science and technology among masses and creating an awareness regarding its impact on socio-economic and sustainable development of the country. It provide opportunity to the talented or creative students for the nourishing and nurturing of their creative talents.

In this academic year Science exhibition was held on 13th February 2020 where total 30 models and 35 posters and 16 scientific Rangoli were presented by 98 students on various topics of science from Chemistry, Physics, Zoology, Microbiology, Botany, Geography and BBA(CA) department. The inauguration of this event was done by chief guest Mr. Nitin Dhamale, a famous entrepreneur of Pimpri-Chinchwad, Pune. The posters, models and rangoli were evaluated by Mr. Mangesh Hajare from Department of Botany, SPPU, Dr. Sunita Panicker and Ms. Nivedita Shelke from D. Y. Patil College Pimpri, and first winners of model, poster and Scientific Rangoli competition were honored by college by giving certificate and trophy. Students from Kanya Vidyalaya, Navmaharashtra Vidyalaya and Vidyaniketan Primary School visited this exhibition. The entire event is conducted under the guidance of Hon. Principal Dr. Pandurang Gaikwad and with the help of committee members of Science Association.

Prof. Swapna Hajare
Chairperson, Science Association

महाविद्यालयामधील विद्यार्थ्यांमध्ये सांस्कृतिक कलागुण वाढण्यासाठी महाविद्यालयामध्ये सांस्कृतिक समिती कार्यरत आहे. या समिती मार्फत पुढील उपक्रम घेण्यात आले.

१० जुलै २०१९ : सांस्कृतिक मंडळाचे उद्घाटन मा. प्राचार्य शिवलिंग मेनकुदळे यांच्या हस्ते, मा.प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड यांच्या उपस्थितीत घेण्यात आला. यावेळी मा. लोकनेते रामशेट ठाकूर पुरस्कृत व प्रा. संभाजी पाटील प्रस्तुत कर्मवीर भाऊराव पाटील गीतगंधाली संगीतमय कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. यामधील सुमधूर गीतांनी कर्मवीरांचा जीवनपट आणि रयत शिक्षण संस्थेची वाटचाल उलगडून दाखवली.

१६ जुलै २०१९ : भारतीय परंपरेमध्ये गुरुपौर्णिमेस असाधारण महत्त्व आहे. म्हणून या दिवशी सांस्कृतिक मंडळातर्फे विशेष कार्यक्रम घेण्यात आला. महाराष्ट्र मधील सुप्रसिद्ध वक्ते आणि वारकरी दर्पण या अंकाचे संपादक मा. सचिन पवार यांचे विशेष व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड हे होते. यावेळी महाविद्यालयामधील शिक्षक व शिक्षकेतर सेवकांना सन्मानित करण्यात आले.

०५ सप्टे. २०१९ : भारताचे माजी राष्ट्रपती आणि थोर शिक्षणतज्ज्ञ डॉ. सर्वपल्ली राधाकृष्णन यांच्या जयंती निमित्त शिक्षकदिन समारंभाचे आयोजन करण्यात आले. या कार्यक्रमास प्रमुख पाहुणे म्हणून सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाचे माजी मराठी विभाग प्रमुख व संत साहित्याचे गाढे अभ्यासक डॉ. अविनाश आवलगावकर प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. त्यांनी जीवनामधील गुरुचे व ज्ञानाचे महत्त्व विशद केले. प्राचार्यांच्या अध्यक्षतेखाली हा कार्यक्रम संपन्न झाला.

१० ऑक्टो. २०१९ : महाविद्यालयीन विद्यार्थिनींसाठी भोंडला पारंपारिक नृत्य कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.

२६ नोव्हें. २०१९ : भारतीय संविधान दिनाचे महत्त्व ओळखून राष्ट्रीय सेवायोजनेच्या संयुक्त विद्यमाने

भारतीय संविधान दिन उपक्रम आणि संविधान गौरव रॅलीचे आयोजन करण्यात आले. यावेळी प्राचार्य, डॉ. पांडुरंग गायकवाड यांनी भारतीय लोकशाही गणराज्य व्यवस्था आणि नागरिकांचे हक्क आणि कर्तव्य याविषयी विस्तृत माहिती दिली.

२३ सप्टे. २०१९ :पिंपरी रयत संकुलामार्फत कर्मवीर जयंती सोहळ्याचे आयोजन करण्यात येते. या कार्यक्रमासाठी सुप्रसिद्ध वक्ते आणि लेखक डॉ. यशवंत पाटणे यांना प्रमुख पाहुणे म्हणून निमंत्रित करण्यात आले. त्यांनी अत्यंत ओघवत्या शैलीमध्ये कर्मवीरांचे जीवनचित्र साकारले. या कार्यक्रमासाठी संस्थेच्या जनरल बॉडीचे सदस्य, संजोग वाघेरे-पाटील उपस्थित होते.

२८ नोव्हें. २०१९ : महात्मा फुले पुण्यतिथी कार्यक्रमासाठी प्रमुख पाहुणे व मार्गदर्शक म्हणून रयत शिक्षण संस्थेच्या पश्चिम विभागाचे चेअरमन मा.अॅड. राम कांडगे उपस्थित होते. तर या कार्यक्रमासाठी प्रमुख उपस्थिती म्हणून मा.श्री.किसनराव रत्नपारखी (पश्चिम विभाग विभागीय अधिकारी) आणि मा.श्री. एम.टी. पवार पश्चिम विभाग सहाय्यक विभागीय अधिकारी उपस्थित होते. प्राचार्यांच्या अध्यक्षतेखाली हा कार्यक्रम संपन्न झाला.

०६ डिसें. २०१९ : महाविद्यालयामध्ये भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर पुण्यतिथी कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. मराठी विभाग प्रमुख डॉ. संजय मेस्त्री यांनी बाबासाहेबांच्या जीवन कार्याची माहिती दिली तर प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड यांनी अध्यक्षीय समारोप केला.

०२ जाने. २०२० : ग्रंथालय विभागाच्या संयुक्त विद्यमाने ग्रंथप्रदर्शन उपक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. या प्रदर्शनाचे उद्घाटन अ.भा.म. साहित्य संमेलनाचे माजी अध्यक्ष डॉ. श्रीपाल सबनीस यांच्या हस्ते करण्यात आले. या कार्यक्रमास अॅड. राम कांडगे (पश्चिम विभाग, चेअरमन) आणि प्राचार्य डॉ. शिवलिंग मेनकुदळे उपस्थित होते. याच दिवशी महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे पुण्यतिथी कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.

१६ जाने. २०२० : पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका आणि मराठी विभागाच्या संयुक्त विद्यमाने महाविद्यालयामध्ये काव्यसंमेलनाचा उपक्रम घेण्यात

आला. या कार्यक्रमाचे उद्घाटन महापौर उषा उर्फ माई ढोरे यांनी केले. यामध्ये १६ पाहुणे कवी आणि ०८ विद्यार्थी कवी सहभागी झाले. यासर्व कवींना प्रत्येकी १०००/- असे २४०००/- रु. सन्मानधन महानगरपालिकेकडून देण्यात आले.

११ फेब्रु. २०२० : विद्यार्थ्यांना कायदेविषयक ज्ञान व्हावे, कर्तव्याची जाणिव व्हावी आणि पोलिस दला संबंधी माहिती व्हावी या भावनेने महाविद्यालयाच्या क्रिडांगणावर पोलिस परेड व समुपदेशन कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. यामध्ये पिंपरी-चिंचवड शहराचे आय.पी.एस. अधिकारी मा. सुधीर हिरेमठ यांनी मार्गदर्शन केले तसेच पोलिस परेड मध्ये ०१ कमांडर, ०४ पी.आय., ०४ पी.एस.आय. व १०० हून अधिक पोलिसांचे पथक सहभागी झाले.

आदरणीय प्राचार्यांच्या मार्गदर्शनाने महाविद्यालयीन पातळीवर विविध स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले. त्यात पुढील विद्यार्थ्यांनी प्रथम क्रमांक प्राप्त केला.

०१. दि. २७/०१/२०२०, काव्यवाचन - पवार विशाल (एम.वाय.बी.कॉम.)
०२. दि. २७/०१/२०२०, गीत गायन - जाधव निकिता (एफ.वाय.बी.कॉम.)
०३. दि. २८/०१/२०२०, हस्ताक्षर (इंग्रजी) - जाधव मेघा राजू (एफ.वाय.बी.कॉम.)
०४. दि. २८/०१/२०२०, हस्ताक्षर (मराठी) - चौधरी आकाश विक्रम (एफ.वाय.बी.ए.)
०५. दि. २८/०१/२०२०, स्वाक्षरी - गलबे रेवती रमेश (एफ.वाय.बी.ए.)
०६. दि. २९/०१/२०२०, वाद्यवादन - कांबळे भागवत भिमराव (एफ.वाय.बी.ए.)
०७. दि. २९/०१/२०२०, पारंपारिक दिन - अन्नदाते प्राची (ज्यु. कॉलेज), शेळके साहिल (ज्यु. कॉलेज)
०८. दि. ३०/०१/२०२०, नृत्य - आघरकर प्राजक्ता संतोष (एफ.वाय.बी.कॉम.)
०९. दि. ३०/०१/२०२०, समूह नृत्य - नागवी अरविंद (जय मल्हार ग्रुप), (ज्यु. कॉलेज)
१०. दि. ३१/०१/२०२०, चित्रकला - दळवी संदिप विलास (एफ.वाय.बी.एस्सी.)

११. दि. ३१/०१/२०२०, छायाचित्र - अवसरमल प्रसाद (एस.वाय.बी.व्होक)
 १२. दि. ३१/०१/२०२०, स्लगन - सावंत हर्षला बाळासाहेब (टी.वाय.बी.बी.ए.)
 १३. दि. ०१/०२/२०२०, नाट्यस्पर्धा - पाखरे अश्विनी अशोक आणि ग्रुप (एस.वाय.बी.ए.)

या सर्व स्पर्धांमध्ये विद्यार्थ्यांनी मोठ्या संख्येने आणि उत्स्फूर्तपणे सहभाग घेतला. यामधील निवडक कार्यक्रम १३ फेब्रु. ला सादर करण्यात आला. यावेळी मोठ्यासंख्येने विद्यार्थी समुदाय उपस्थित होता. यावेळी महाविद्यालयाचे माजी विद्यार्थी संकल्प गोळे (मला आमदार झाल्या सारखे वाटतय या गीताचा गायक) आणि धिरज वानखेडे लोकगीत गायक यांना प्राचार्यांच्या हस्ते सन्मानीत करण्यात आले.

सामाजिक प्रबोधनाचा हेतू मनामध्ये ठेवून आपल्या महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांच्या पथनाट्य संघाने विविध पथनाट्य स्पर्धांमध्ये सहभाग घेतला त्यातील कलावंत पुढील प्रमाणे आहेत -

अवधुत अशोक कुलकर्णी (एम.ए.भाग १), शुभम कैलास बारोट (बी.व्होक भाग २), अश्विनी अशोक पाखरे (एस.वाय.बी.ए.), दगडू लक्ष्मण भोसले (एफ.वाय.बी.ए.), रुपेश शंकर मोहोड (एफ.वाय.बी.ए.), सचिन हरीभाऊ वानरे (एफ.वाय.बी.ए.), वैष्णवी लक्ष्मण नलवडे (एस.वाय.बी.ए.), जया शिवलिंग सुर्यवंशी (एस.वाय.बी.ए.), प्रतिक्षा सिद्धार्थ इंगळे (एस.वाय.बी.ए.), प्रतिक्षा मच्छिंद्र लांडगे (एस.वाय.बी.ए.), विशाल पोपट कांबळे (एफ.वाय.बी.ए.), विशाल अशोक निवरकर (एस.वाय.बी.व्होक), प्रिती जोतिराम ननावरे (एफ.वाय.बी.ए.)

विशेष उल्लेखनीय कामगिरी

दि. ०३ जाने. २०२० : डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महाविद्यालय, औंध, पुणे यांनी आयोजित केलेल्या आंतरमहाविद्यालयीन पथनाट्य स्पर्धेमध्ये महाविद्यालयाच्या पथनाट्य संघाला द्वितीय क्रमांक प्राप्त. औंध येथील महाविद्यालयामध्ये युवा नेते, आमदार रोहितदादा पवार यांच्या हस्ते, अभिनेते भाऊसाहेब शिंदे आणि रयत शिक्षण संस्थेचे माजी सचिव, प्राचार्य डॉ. अरविंद बुरुंगले यांच्या उपस्थिती

मध्ये स्मृतीचषक आणि रोख ३०००/- रु. चे पारितोषिक देऊन गौरविण्यात आले. या पथनाट्याची संहिता शुभम कैलास बारोट (बी.व्होक भाग २) च्या विद्यार्थ्यांनी लिहिली तर नेतृत्व अवधुत अशोक कुलकर्णी यांनी केले.

०५ फेब्रु. २०२० : समरसता साहित्य परिषद पिंपरी-चिंचवड यांनी आयोजित केलेल्या खुल्या पथनाट्य स्पर्धेमध्ये महाविद्यालयाच्या पथनाट्य संघाला प्रथम क्रमांकाचे पारितोषिक, प्रमाणपत्र आणि चषक प्राप्त झाले. डॉ. गिरीश आफळे यांच्या हस्ते संघाला गौरविण्यात आले. संघाचे नेतृत्व वैष्णवी लक्ष्मण नलवडे बी.ए.भाग २ हिने केले.

दि. ०८ फेब्रु. २०२० : सावित्री ज्योतिबा समता युथ फेस्टीव्हल, पुणे आयोजित पथनाट्य स्पर्धेमध्ये महाविद्यालयाच्या पथनाट्य संघाला ६०००/- रु. चे प्रथम क्रमांकाचे पारितोषिक प्राप्त झाले. प्रसिद्ध विचारवंत व लेखक अरविंद जगताप (चला हवा येऊ द्या - फेम) यांच्या हस्ते स्मृती चषक देऊन गौरविण्यात आले. संघाचे नेतृत्व आणि संहिता लेखन शुभम कैलास बारोट यांनी केले.

दि. २० ते २२ डिसें. २०१९ : एस. एम. जोशी महाविद्यालय, हडपसर यांनी आयोजित केलेल्या वक्तृत्व स्पर्धेमध्ये महाविद्यालयाचा बी.व्होक भाग २ चा विद्यार्थी ओमकार गायकवाड यास उत्तेजनार्थ पारितोषिक प्राप्त झाले.

विशेष महत्वाची गोष्ट म्हणजे सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ पुणे यांनी कला, वाणिज्य, विज्ञान महाविद्यालया इंदापूर येथे आयोजित केलेल्या राज्यस्तरीय लोकनृत्य व शास्त्रीय नृत्यस्पर्धेमध्ये आपल्या महाविद्यालयातील एकल लोकनृत्य स्पर्धेमध्ये कु. भारती सतीश भालेकर हिला प्रथम क्रमांकाचे पारितोषिक ३०००/- रु. रोख व स्मृतीचषक प्राप्त झाले.

इंदापूर येथील समारंभामध्ये प्राचार्य डॉ. संजय चाकणे, आंतरराष्ट्रीय पातळीवरील लोककलावंत रेश्माताई मुसळे ह्यांच्या हस्ते गौरविण्यात आले. या कार्यक्रमासाठी पेटिवादक म्हणून श्री. पांडुरंग जगदाळे, तबला वादक म्हणून वस्ताद श्री. मुकुद कोरे तर गायिका म्हणून सुनिता मुसळे यांनी तसेच विद्यार्थी कलाकार मेघना राजू जाधव आणि भागवत भिमराव कांबळे यांनी सहकार्य केले.

यासर्व वाटचालीमध्ये महाविद्यालयाचे दिशा दर्शक प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड यांनी अनमोल असे मार्गदर्शन केले तर समितीच्या सर्व सदस्यांनी अत्यंत भरीव असे सहकार्य केले.

डॉ. संजय मेस्त्री

चेअरमन, सांस्कृतिक विभाग

विद्यार्थी कल्याण मंडळ

रयत शिक्षण संस्थेचे महात्मा फुले महाविद्यालय, पिंपरी, पुणे व विद्यार्थी विकास मंडळ सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने शैक्षणिक वर्ष २०१९-२०२० मध्ये महाविद्यालयात कर्मवीर भाऊराव पाटील कमवा व शिका योजना ऑगस्ट २०१९ ते फेब्रुवारी २०२० या कालावधीमध्ये राबविण्यात आली असून सदर योजनेच्या माध्यमातून एकूण २६ विद्यार्थ्यांवर रू.१७५०५० खर्च करण्यात आला. त्यामुळे गरीब व गरजू विद्यार्थ्यांना त्यांच्या शिक्षणासाठी मोलाची मदत झाली.

तसेच दि. ३ जानेवारी २०२० रोजी घेतलेल्या एक दिवसीय निर्भय कन्या कार्यशाळेच्या माध्यमातून ४ तज्ज्ञ व्याख्याने आयोजित करण्यात आली त्याचा ९७ विद्यार्थ्यांनी लाभ घेतला.

प्रा.उद्धव घोडके

विद्यार्थी कल्याण अधिकारी

निर्भय कन्या अभियान : एक दिवसीय कार्यशाळा

विद्यार्थी विकास मंडळ, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे व रयत शिक्षण संस्थेचे महात्मा फुले महाविद्यालय, पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने निर्भय कन्या अभियान अंतर्गत एक दिवसीय कार्यशाळा दि. ३ जानेवारी २०२० रोजी सावित्रीबाई फुले जयंती चे औचित्य साधून आयोजित करण्यात आली. कार्यशाळेचे उद्घाटन मा.अॅड. सतिश गोरडे (अध्यक्ष, पिंपरी-चिंचवड बार असोसिएशन) यांच्या हस्ते करण्यात आले. यावेळी मा. अॅड. सायली गोरडे यांची विशेष उपस्थिती होती. या कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान

मा.प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड यांनी भूषविले. यावेळी मा.अॅड. सतिश गोरडे यांनी 'महिलांविषयक कायदे व स्वसंरक्षण' या विषयावर मार्गदर्शन केले. ते म्हणाले "महिलांवरील अत्याचाराच्या वाढत्या घटना पाहून देश हादरून गेला असताना अशा घटना घडू नयेत म्हणून महिलांनी आपल्यातील दुर्गारूप दाखवावे." महिलांविषयक कायद्यांबाबत समाजात जाणीव जागृतीची आवश्यकता आहे. असे सांगून त्यांनी हिंदू विवाह कायदा, विवाहित स्त्रियांच्या संपत्तीचा कायदा, हिंदू वारस कायदा, भारतीय दंड संहिता याबाबत माहिती दिली.

द्वितीय सत्राच्या तज्ज्ञ मार्गदर्शक सौ. प्रमिला भालके (मुख्याध्यापक, सेवाधाम ट्रस्ट आश्रमशाळा, माळेगाव खुर्द) या प्रसंगी मार्गदर्शन करताना म्हणाल्या, "सावित्रीबाईंनी महिलांच्या हातातली फुंकणी काढून त्यांना लेखणी दिली. महिलांनी जीवनात आनंद घ्यावा, ज्या क्षेत्रात असाल तेथे नंदनवन निर्माण करता आले पाहिजे, महान महिलांची चरित्रे वाचून त्यातून प्रेरणा घेतली पाहिजे, स्वतःचा शोध घेतला पाहिजे," आपल्या अध्यक्षीय भाषणात महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड म्हणाले, "सावित्रीबाईंनी मुलींच्या शिक्षणासाठी कवाडे खुली केली. शिकलेली स्त्री निर्भय असली पाहिजे, अन्यायाला वाचा फोडण्याचे काम महिलांनी केले पाहिजे." निगडी येथील कॉलेज ऑफ आयुर्वेद अँड रिसर्च सेंटर येथील डॉ. मीनल लाड यांनी 'युवतींचे आरोग्य' या विषयावर पॉवर पाईंट प्रेझेंटेशन च्या साह्याने स्त्रियांच्या आरोग्याविषयी मार्गदर्शन केले. कार्यशाळेत उपस्थित विविध महाविद्यालयांतील विद्यार्थिनींनी चर्चेत सहभाग घेतला कार्यशाळेच्या समारोप प्रसंगी मा. प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड यांच्या हस्ते अन्य महाविद्यालयातून कार्यशाळेकरिता उपस्थित विद्यार्थिनींना सहभागाची प्रमाणपत्रे वितरित करण्यात आली.

ही कार्यशाळा यशस्वी होण्याकरिता महाविद्यालयाचे मा.प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड यांचे मार्गदर्शन लाभले. डॉ. कामायनी सुर्वे यांनी कार्यशाळेचे संयोजन केले. डॉ. प्रतिमा कदम यांनी सूत्रसंचालन केले. विद्यार्थी विकास अधिकारी प्रा. उद्धव घोडके यांनी उपस्थितांप्रती आभार व्यक्त केले.

कार्यशाळेस उपप्राचार्या मृणालिनी शेखर, उपप्राचार्या संजीवनी पाटील, डॉ. भारती यादव, प्रा. उद्धव घोडके, अॅड. सायली गोरडे, डॉ. वैशाली खेडकर, अॅड. देवानंद कुदळे आदींची उपस्थिती लाभली.

त्याचबरोबर महात्मा फुले महाविद्यालयातील सर्व विद्यार्थिनीं व अन्य महाविद्यालयातील विद्यार्थिनीं, प्राध्यापिका, प्रशासकीय सेविका उपस्थित होत्या. या कार्यशाळेत महात्मा फुले महाविद्यालय, पिंपरी, सी. के. गोयल महाविद्यालय, दापोडी, पुणे, एम.यू. कॉलेज, पिंपरी, राजमाता जिजाऊ शिक्षण प्रसारक मंडळ कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, भोसरी, पुणे, कमला एज्युकेशन सोसायटी प्रतिभा कॉलेज ऑफ कॉमर्स अॅड कॉम्प्युटर स्टडीज, चिंचवड, आर्ट्स अॅड कॉमर्स कॉलेज, वडगाव, आर्य महाविद्यालय, पिंपरी, पुणे या महाविद्यालयांतून १०८ विद्यार्थिनी उपस्थित होत्या.

– डॉ. कामायनी गजानन सुर्वे
समन्वयक

महिला मंच समिती व दत्तक पालक योजना

महाविद्यालयातील विद्यार्थिनींच्या सर्वांगीण विकासासाठी विविध उपक्रमांचे आयोजन करणे व त्यांच्या समस्यांचे निराकरण करणे यासाठी महिला मंच समिती निरंतर कार्यरत असते. शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० मध्ये समितीमार्फत खालील उपक्रम राबविण्यात आले.

- **सखीबंधन उपक्रम** – रक्षाबंधन या सणाचे औचित्य साधून महाविद्यालयातील विद्यार्थिनी व महिला सहकाऱ्यांसाठी सखीबंधन कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. उपक्रमा अंतर्गत विद्यार्थिनी व महिलांनी एकमेकींना राखी बांधून परस्पर सहकार्य व सुरक्षेची हमी दिली. या प्रसंगी डॉ. मृदूला कर्णी मॅडम प्रमुख पाहुण्या म्हणून उपस्थित होत्या. दोन स्त्रियांमध्ये आपुलकीच, प्रेमाचं, सहकार्याचं आणि विश्वासाचं नातं कसं निर्माण होईल या विषयावर त्यांनी मार्गदर्शन केलं. कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान महाविद्यालयाचे प्राचार्य

डॉ. पांडुरंग गायकवाड साहेब यांनी भूषविले.

- **सावित्रीबाई फुले जयंती समारंभ** – दिनांक ३ जानेवारी २०२० रोजी महाविद्यालयात सावित्रीबाई फुले जयंती समारंभानिमित्त मा.सौ. प्रमिलाताई भालके (मुख्याध्यापक, आदिवासी आश्रमशाळा, मावळ) यांचे सावित्रीबाई फुले यांचे शैक्षणिक व सामाजिक कार्य या विषयावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे उपक्रमशील प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड साहेब उपस्थित होते. कार्यक्रमास सर्व विद्यार्थी, प्राध्यापक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी उपस्थित होते.
- **समुपदेशन सत्र** – महाविद्यालयातील सर्व विद्यार्थिनींसाठी दिनांक १६ ते १८ जानेवारी २०२० या कालावधीत समुपदेशन सत्रांचे आयोजन करण्यात आले. यात डॉ. संजीवनी पाटील, डॉ. शुभदा लोंढे, डॉ. कामायनी सुर्वे, डॉ. वैशाली खेडकर, डॉ. शिल्पा शितोळे, डॉ. विजया पोकळे इत्यादी महिला प्राध्यापकांनी विद्यार्थिनींचे समुपदेशन केले.
- **विविध कलागुण स्पर्धा** – महाविद्यालयातील सर्व विद्यार्थ्यांसाठी दिनांक २७ जानेवारी ते ३१ जानेवारी २०२० या कालावधीत रांगोळी, पुष्प व फळ रचना, मेहंदी, पाक कला, निबंध व वक्तृत्व इत्यादी स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले. यात बहुसंख्य विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.
 - रांगोळी स्पर्धा, प्रथम क्रमांक – कु. सावंत अर्चना भागवत (एफ.वाय.बी.कॉम)
 - निबंध स्पर्धा, प्रथम क्रमांक – चि.चौधरी आकाश विक्रम (एफ.वाय.बी.ए.)
 - मेहंदी स्पर्धा (जूनियर विभाग), प्रथम क्रमांक – कु. पटेल प्रिया पवन (११ वी. सायन्स)
 - मेहंदी स्पर्धा (सिनियर विभाग), प्रथम क्रमांक – कु.महंती निशिगंधा (टी.वाय.बी.ए.)
 - वक्तृत्व स्पर्धा, प्रथम क्रमांक – कु.मौर्य प्रिया अलकनाथ (टी.वाय.बी.एस्सी.)
 - पाक-कला स्पर्धा, प्रथम क्रमांक – कु. राॅय ऐश्वर्या (एस.वाय.बी.ए.)

- फळ व पुष्परचना स्पर्धा, प्रथम क्रमांक - कु. टोने तेजस्विनी दिगंबर (एस.वाय.बी.एस्सी.)
- 'माझी आई माझ्या महाविद्यालयात' उपक्रम - विद्यार्थी दत्तक योजने अंतर्गत "माझी आई माझ्या महाविद्यालयात" हा माता-पालक मेळावा व महिला मंच समिती मार्फत समाजातील उपेक्षित विधवा महिलांसाठी हळदी-कुंकू समारंभाचे आयोजन करण्यात आले. हळदी कुंकू व ग्रंथरूपी वाण देऊन त्यांचा सन्मान करण्यात आला. याप्रसंगी मा.डॉ. मृदुला कर्णी मॅडम व मा. शैलजा सांगळे मॅडम प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून उपस्थित होत्या. मुलांच्या संगोपनात आईची भूमिका आणि स्त्रियांचे सर्वांगीण सक्षमीकरण या विषयावर त्यांनी उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे उपक्रमशील प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड साहेब उपस्थित होते.
- जागतिक महिला दिन समारंभ - ८ मार्च जागतिक महिला दिनानिमित्त महाविद्यालयात मंगळवार दि. ११/०३/२०२० रोजी मा.डॉ. विद्या येरवडेकर (प्रधान संचालक, सिम्बायोसिस, पुणे.) यांचे स्त्री सबलीकरण या विषयावर व्याख्यान आयोजित केले. स्त्रीने आर्थिक, मानसिक आणि शारीरिक दृष्ट्या सक्षम होणे ही वर्तमान काळाची गरज आहे हे अधोरेखांकित करून जगाच्या इतिहासातील स्त्रियांचे स्थान व योगदान याचे महत्व पटवून दिले. याप्रसंगी महाविद्यालयाच्या विज्ञान विभागाच्या माजी उपप्राचार्य प्रा. संजीवनी पाटील यांनी स्त्रियांचे आरोग्य या विषयावर महत्वपूर्ण मार्गदर्शन केले. समारंभाचे अध्यक्षस्थान महाविद्यालयाचे प्राचार्य मा.डॉ.पांडुरंग गायकवाड साहेब यांनी भूषविले. सदर कार्यक्रमास महाविद्यालयातील विद्यार्थी, प्राध्यापक व शिक्षकेतर कर्मचारी बहुसंख्येने उपस्थित होते.

प्रा.डॉ. वैशाली खेडकर
चेअरमन, महिला मंच समिती व
विद्यार्थी दत्तक योजना

Research Committee Report

- Nine Major research proposals are submitted to UGC under STRIDE Scheme (Component-2)
- Various Research Projects were allotted to Science students under University AVISHKAR, RAYAT INSPIRE and RAYAT AVISHKAR activities.
- Research Collaboration is established by Microbiology department with the department of Biomedical Sciences, School of Biosciences and Biotechnology, Vellore Institute of Technology, Vellore, Tamilnadu, India
- Two research projects from microbiology department were selected for ZONAL level Avishkar Research Project Competition by SPPU.
- Total 13 research IDEAS were submitted to RAYAT IDEA BANK under Rayat Inspire Activity.
- 15th OCT.2019 was celebrated as an INNOVATIVE DAY. Prof. Piyush Pahade (H. V. Desai College, Pune). was invited as chief guest.
- One day workshop was organized for UG students under RAYAT AVISHKAR, on the theme,"How To Prepare Ourselves for Research Project Competitions. The event was inaugurated by Dr. Sanjay Dhole (Dept. of Physics, SPPU). The event was graced by the invited speakers, Dr. Manoj Vora (H.V. Desai College, Pune). Total 200 students and 15 staff members were the beneficiaries.
- Five days workshop was organized (18 th Dec. to 23 rd Dec. 2019) for school children of Nav-Maharashtra High School. Total 35 students participated in the workshop. The workshop was inaugurated by Mr. Murad Tamboli (Assit. Teacher, Sadhana Vidyalaya,

Hadapsar). Students were guided by Prof. Piyush Pahade, Prof. Mrudula Karni, Dr. Pooja Raste. Students visited various science departments, Science Center, Chinchwad. Participated students prepared various scientific working models. Five best models were selected and they were awarded prizes. Dr. Jayashree Magdum madam was invited as guest speaker for Valedictory function.

- Science students participated in the SCIENTIFIC MODEL competition under Rayat Inspire that was held in SGM Colleg, Karad. Ten scientific models were exhibited in the competition.
- Two students, Priya Mourya and Masira Shaikh received Second and Third prizes in Power Point Presentation Under Project Based Learning at YCI, Satara.
- In National Conference on Bacteriophage : a boon to Disguise' held at Abeda Inamdar Sr.College, two research papers were awarded as best research papers (Oral as well as poster)

Dr. Sangeeta Ahiwale
Chairperson

स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन केंद्र

महात्मा फुले महाविद्यालय, पिंपरी, पुणे येथे स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन केंद्र कार्यरत असून भावी अधिकारी घडविण्यासाठी या केंद्राद्वारे मार्गदर्शन केले जात आहे.

या केंद्राद्वारे विद्यार्थ्यांसाठी स्वतंत्र अभ्यासिका महात्मा फुले महाविद्यालय, पिंपरीच्या संभाजीनगर येथील सेकंड कॅम्पस येथे उपलब्ध करून दिली आहे. सदर अभ्यासिकेमध्ये १५०० पुस्तके विद्यार्थ्यांसाठी उपलब्ध आहेत. तसेच ५ मराठी, २ इंग्रजी वृत्तपत्रे विद्यार्थ्यांसाठी सुरु केली आहेत. विद्यार्थ्यांसाठी स्पर्धा परीक्षेसाठी उपयुक्त मासिके उपलब्ध आहेत. ही अभ्यासिका सकाळी ८.०० ते रात्री १०.०० पर्यंत सुरु

असून विद्यार्थी त्याचा लाभ घेत आहेत.

२०१९-२० या शैक्षणिक वर्षात स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन केंद्रात ४२ विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतला आहे. परीक्षा मार्गदर्शनासाठी त्या क्षेत्रात विशेष काम करणारे मा.प्रा. नितीन सोनवणे (यशदा, पुणे) हे मार्गदर्शन करीत आहेत. मा. संदीप कोडगीरवार (टारगेट अॅकॅडमी, दिल्ली) हे बुद्धीमापनासाठी मार्गदर्शन करतात. मा. ज्ञानेश्वर शिंदे यांचेही मार्गदर्शन लाभले आहे. डॉ. संजय मेस्त्री, प्रा. संदीप शिंदे या महाविद्यालयातील प्राध्यापकांनी देखील स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन केंद्रातील विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले आहे.

महाविद्यालय व प्रबोधन प्रतिष्ठान, पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि. ०९/०८/२०१९ रोजी ऑगस्ट क्रांती दिनानिमित्त ग्रंथ वितरण व उत्तीर्ण अधिकाऱ्यांचा सत्कार सोहळा आयोजित करण्यात आला. या कार्यक्रमासाठी प्रमुख पाहुणे म्हणून मा.डॉ. मनोहर जाधव (सिनेट सदस्य, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे) व पिंपरीचे मा. आमदार गौतम चाबुकस्वार हे उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मा. प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड होते. स्पर्धा परीक्षेतून यशस्वी झालेले विद्यार्थी दर्शन निकालजे (उपजिल्हाधिकारी), पूजा गायकवाड (उपजिल्हाधिकारी), अनिल कांबळे (उपजिल्हाधिकारी), संकेत देवळेकर (ए.सी.पी.), सागर खाडे (पी.एस.आय.) या अधिकाऱ्यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करून स्पर्धा परीक्षा उत्तीर्ण होण्यासाठी किती कठोर परिश्रम घ्यावे लागतात हे सांगून अभ्यासाची तंत्रे सांगितली. स्वतःचे अनुभव कथन करून विद्यार्थ्यांना अभ्यास करण्यासाठी प्रेरित केले.

राजाभाऊ शिवाजी शेरकर (गणित व संख्याशास्त्र - सेट), बापूराव जयवंत सोनवणे (स्टाफ, पुणे न्यायालय) हे शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० मधील यशस्वी विद्यार्थी आहेत.

या केंद्राकरिता मा.प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड यांचे सातत्याने बहुमोल मार्गदर्शन लाभले. त्याचप्रमाणे केंद्र समन्वयक प्रा. संदीप शिंदे, समिती सदस्य प्रा. राजेंद्र पुजारी, डॉ. दिनकर मुरकुटे, प्रा. अनिकेत खत्री, प्रा. स्वप्ना हजारे, डॉ. सोनल बावकर, डॉ. प्रतिमा कदम, प्रा. मनीषा शिंदे, प्रा. तुषार डुकरे

तसेच कार्यालय अधीक्षक श्री. राजेंद्र मेचकर, सौ. अर्चना केंगले, श्री. राजेंद्र कुंभार यांचे सहकार्य लाभले.

डॉ. कामायनी सुर्वे

संचालक,

स्पर्धा परीक्षा (पूर्व) मार्गदर्शन केंद्र

आजीवन अध्ययन व विस्तार विभाग

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ पुणे व आजीवन अध्ययन विस्तार विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने महाविद्यालयात शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० मध्ये एकूण चार कार्यक्रम घेण्यात आले चार या कार्यक्रमांना आर्थिक अनुदान दिले.

- दि. ११ सप्टेंबर २०१९ रोजी (११ सप्टेंबर) जागतिक साक्षरता दिनानिमित्त महाविद्यालयात अर्ध दिवसीय कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. या कार्यक्रमास सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या आजीवन अध्ययन व विस्तार विभागाचे विभाग प्रमुख डॉ. धनंजय लोखंडे यांनी उपस्थित राहून मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमास प्रा. तेज निवळीकर व डॉ. हंसराज थोरात यांनी प्रमुख वक्ते म्हणून विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड हे होते.
- दि. ३१ जानेवारी २०२० रोजी आजीवन अध्ययन व विस्तार विभाग सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ पुणे व महाविद्यालयाच्या संयुक्त विद्यमाने 'पालक उद्बोधन' या विषयावर अर्धदिवसीय कार्यक्रम संपन्न झाला या कार्यक्रमास प्रा. मृदुला कर्णी व माजी प्राचार्य शैलेजा सांगळे यांनी मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमास महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांच्या माता पालकांना महाविद्यालयात बोलावून कार्यक्रम घेण्यात आला. या कार्यक्रमात हळदी-कुंकवाचा कार्यक्रम देखील संपन्न झाला. या कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड यांनी भूषविले.
- दि. १० जानेवारी २०२० रोजी आजीवन अध्ययन व विस्तार विभाग सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ पुणे व महाविद्यालयाच्या संयुक्त विद्यमाने 'महिला सबलीकरण' या विषयावर अर्ध दिवसीय

कार्यशाळा घेण्यात आली. या कार्यशाळेत डॉ. छाया जाधव व मा. अश्विनी सातव यांनी मार्गदर्शन केले. या कार्यशाळेच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड हे होते.

- दि. ११ जानेवारी २०२० रोजी आजीवन अध्ययन विस्तार सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ पुणे व महाविद्यालयाच्या संयुक्त विद्यमाने 'आरोग्य साक्षरता' या विषयावर अर्धदिवसीय कार्यशाळा संपन्न झाली. या कार्यशाळेत डॉ. केतकी बगाडे - माळवदे यांनी 'आरोग्य साक्षरता' विषयी मार्गदर्शन केले. मा. बी. युवराज यांनी 'बौद्धिक साक्षरता' या विषयावर मार्गदर्शन केले. या कार्यशाळेच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड हे होते.

महाविद्यालयात घेण्यात आलेल्या कार्यशाळेस सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ पुणे यांच्या वतीने आर्थिक अनुदान देण्यात आले.

डॉ. दिनकर रावजी मुरकुटे
प्रमुख, आजीवन अध्ययन व विस्तार विभाग

Grievances Redressal Committee

As per The directions of Principal Dr. P. N. Gaikwadsaheb , committee is actually working, in the educational year 2019-20. Committee works for grievances and complains of college students against the office staff during admission i.e. Fees payments, reservation quota, irregularities in admission process. Complains against teaching staff for inabilities in teaching and incomplete portion of syllabus and against unhygienic toilets, inadequate water supply and cleanliness. For registering their complains proper format is provided to students and suggestion boxes are provided in college campus. Thanks to all committee members for their cooperation.

Dr. H .S. Karkar
Chairperson

Staff Academy

UGC declared staff academy activity for encouragement of collage staff and their orientation on different subjects. As par guidance of Hon. Principal Dr. P. N Gaikwadsaheb , guest lecturers were arranged for staff members of senior and junior college and office staff .Staff members delivered lectures and update the faculty members.

List of guest lecturers organised in acadmic year 2019-20.

- NAAC Regulations - Dr.Neelkanth Dahale - 100 Attendance
- Kavya ani Prabodhan - Dr.Sanjay Mestri - 70 Attendance
- Medical Chemistry - Prof. Reema Batra - 60 Attendance
- Kashmir and Article 370 - Dr. Pramod Botre - 70 Attendance
- **During Lockdown period**
- Effective use of e-content in online teaching - Prof. Yogiraj Chadratre - 65 Attendance.
- COVID 19 and Hard Immunity - Dr. Sangita Ahiwale - 60 Attendance.
- COVID 19 and Medical Chemistry - Prof. Reema Batra - 60 Attendance.

Thanks to committee members, Prof. Shahaji More, Dr. Swapna Hajare, Dr. Dinkar Murkute, Dr. Sonal Bavkar, Mrs. Manisha Shinde.

Dr. H .S. Karkar
Chairperson

स्टाफ वेल्फेअर समिती

सेवापूर्ती शुभेच्छा कार्यक्रम

- वर्ष २०१९-२० मध्ये खालील प्राध्यापकांच्या सेवापूर्ती शुभेच्छा कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.

- दि. ३०/०८/२०१९ - प्रा. भाग्यश्री पाटील (सहयोगी प्राध्यापक व विभागप्रमुख रसायनशास्त्र विभाग)
- दि. २३/१०/२०१९ - प्रा.डॉ. प्रमोद बोत्रे (निवृत्ती दि. ३१/१०/२०१९) (कॉमर्स विभागाचे उपप्राचार्य व कॉमर्स विभागाचे विभाग प्रमुख)
- दि. ३१/१२/२०१९ - प्रा. सुषमा शशांक खोपकर (सहयोगी प्राध्यापक, सूक्ष्मजीवशास्त्र)
- दि. ११/०३/२०२० - प्रा. संजीवनी पाटील (विज्ञान विभागाच्या उपप्राचार्या व प्राणीशास्त्र विभागाच्या विभाग प्रमुख)
- दि. २९/०५/२०२० - प्रा.डॉ. दिलीप दाते (सहयोगी प्राध्यापक) रसायनशास्त्र विभाग (ऑनलाईन सददिच्छा समारंभ - निवृत्ती दि. ३१/०५/२०२०)

मदतनिधी

दिनांक २७/११/२०१९ महाविद्यालयात कनिष्ठ लिपिक श्री. नागेश चंद्रकांत भागवत यांच्या आजारपणात मदतनिधी म्हणून सर्व सहकारी प्राध्यापक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांनी रु. ५८,४००/- (अठ्ठावन हजार चारशे रुपये) इतका मदतनिधी जमा करुन औषधोपचारासाठी त्यांना देण्यात आला.

सहल आयोजन

स्टाफ वेल्फेअरच्या वतीने दिनांक ०७/१२/२०१९ रोजी राष्ट्रीय सेवा योजना, खेड-शिवापूर, पुणे याठिकाणी महिला मेळाव्यासाठी सर्व महिला प्राध्यापकांना ४३ प्राध्यापिका व शिक्षकेतर कर्मचारी तसेच २० विद्यार्थिनींना नेण्यात आले. गावातील महिलांना मा.प्रा. प्रमिला भालके (मुख्याध्यापक, सेवाधाम ट्रस्ट आश्रमशाळा माळेगाव खुर्द) यांनी मार्गदर्शन केले. यावेळी अध्यक्षस्थानी मा.प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड उपस्थित होते. सदर कार्यक्रमासाठी गावातील सरपंच व इतर मान्यवर उपस्थित होते.

- प्रा.डॉ. शुभदा लोंढे
चेअरमन

कॅम्पस् व्युटिफिकेशन कमिटी

शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० मध्ये कॅम्पस् व्युटिफिकेशन कमिटी अंतर्गत खालील कामे करण्यात आली. (संभाजीनगर/सेकंड कॅम्पस)

- विद्यार्थ्यांना औषधी वनस्पतींची माहिती व्हावी यासाठी ५० वेगवेगळ्या औषधी वनस्पतींची लागवड करून त्यांना लेबलिंग करण्यात आले व त्यांचे जतन व संवर्धन शेडनेट मध्ये करण्यात आले.
- संभाजी नगर / सेकंड कॅम्पस् येथे मेन बिल्डींगच्या समोरील बाजूस लाल माती मध्ये तैवान लॉनची लागवड करून मुख्य प्रवेशद्वाराच्या रस्त्याच्या दुतर्फी विटांची रिंप बांधून तिथे अकॅलीफा, कर्दळी, लॅटना इ. सुशोभित झाडे लावण्यात आले.
- गेटच्या बाजूला पार्किंगसाठी व्यवस्था करण्यात आली.
- झाडांचे वेळोवेळी कटिंग करून त्यांना खते व पाणी देवून आळे करण्यात आली.
- एन.एस.एस. च्या विद्यार्थ्यांच्या मार्फत परिसरातील तण/गवत काढून, दगडे वेचून परिसर स्वच्छ व सुशोभित करण्यात आला.
- जे.सी.बी. च्या सहाय्याने काटेरी झाडेझुडपे, अनावश्यक गवत काढून जमिनीचे सपाटिकरण करण्यात आले.
- या सर्व कामासाठी सर्व कमिटी मॅम्बर्स व एन.एस.एस. कमिटी यांचे सहकार्य मिळाले.
- गांडूळखत प्रकल्प नव्याने सुरु करण्यात आला.

– डॉ. शिल्पा शितोळे
चेअरमन

विवेक वाहिनी समिती

विवेक वाहिनी कमिटीचे उद्घाटन दि. २५/०९/२०१९ रोजी प्रमुख पाहुणे मा.डॉ. हामिद दाभोळकर, अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती, महाराष्ट्र राज्य यांच्या हस्ते झाले. या कार्यक्रमास मा. देखमुख, अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती पिंपरी-चिंचवड यांची प्रमुख उपस्थिती लाभली हो ती. अध्यक्षस्थान महाविद्यालयाचे प्राचार्य मा.डॉ. पांडुरंग गायकवाड

यांनी भूषविले. डॉ. दाभोळकर सरांनी “अंधश्रद्धा निर्मूलन” या विषयावर व्याख्यान दिले. तसेच मिलिंद देशमुख यांनी या विषयावरील विद्यार्थ्यांकडून काही प्रात्यक्षिके करून घेतली.

महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी तयार केलेल्या “विवेक जागृती” या भितीपत्रकाचेही उद्घाटन मा.डॉ. हमीद सर यांनी केले. या भितीपत्रकामध्ये अंधश्रद्धेवरील लेख, चित्र रेखाटन तसेच फोटो यांचा समावेश होता.

चालू शैक्षणिक वर्षात “फटाका मुक्त दिवाळी” सन साजरा करण्याचा अभिनव राबविण्यात आला. यासाठी कॉलेजने फटाका मुक्त दिवाळी साजरी करणे संदर्भातील पत्रके छापून ती महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना वाटण्यात आली. तसेच विद्यार्थ्यांना पिंपरीगांव परीसरातील लोकांना दिवाळी सणामध्ये फटाका न फोडण्याचे आवाहन केले आणि या दिवाळीमध्ये या संकल्पनेचा चांगला परिणाम दिसून आला.

या कमिटीतील सदस्य प्रा. बाबासाहेब पवळ, डॉ. मिलिंद भंडारे आणि डॉ. संजय मेखी यांचे सहकार्य लाभले. तसेच मा. प्राचार्य गायकवाड साहेब यांनी वेळोवेळी मार्गदर्शन केले.

डॉ. मल्हारी रास्ते
चेअरमन

कॉलेज इंडस्ट्री को ऑर्डिनेशन कमिटी

कॉलेज इंडस्ट्री को-ऑर्डिनेशन कमिटीचे उद्घाटन दि. २५/०९/२०१९ रोजी प्रमुख पाहुणे मा.डॉ. हमिद दाभोळकर, अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती, महाराष्ट्र राज्य यांचे हस्ते झाले. हा कार्यक्रम मा. प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड साहेब यांचे अध्यक्षेत संपन्न झाला. या कार्यक्रमास मा. मिलिंद देशमुख, अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती, पिंपरी-चिंचवड उपस्थित होते.

डॉ. हमिद सरांनी अंधश्रद्धेतून बाहेर पडल्यानंतर विज्ञानाच्या जोरावर मानव किती प्रगती करू शकतो याबद्दल विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

महाविद्यालयातील काही विभागांनी शैक्षणिक संस्था तसेच इंडस्ट्री बरोबर एम.ओ.यु. करार केले

आहेत. बी.सी.ए. विभागाने सेंटर डायरेक्टर, पश्चिम वेब सलूशन प्रायव्हेट लि. पिंपळे-सौदागर, पुणे आणि सेंटर डायरेक्टर, डी. ईम. ट्रेनिंग प्रायव्हेट लि. पिंपळे-सौदागर पुणे यांच्याशी करार केला आहे.

काही विभागाने विद्यार्थ्यांसाठी शैक्षणिक भेट, टूर आयोजित केली होती. प्राणीशास्त्र विभागाने एस.वाय.बी.एस्सी. आणि दि. २४/०७/२०१९ रोजी मच्छबीज केंद्र (शासकीय) हडपसर येथे भेट आयोजित केली होती.

भूगोल विभागाने एफ.वाय., एस.वाय., टी.वाय. बी.ए. वर्गासाठी दि. १५/१०/२०१९ रोजी शैक्षणिक सहल महाबळेश्वर येथे आयोजित केली होती.

दि. ०७/०२/२०२० रोजी डॉ. सतिश के परदेशी, रसायनशास्त्र विभाग, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ यांचे "Use of Semiconducting Materials in Water Remediation An Eco-Friendly Approach" या विषयावर व्याख्यान विज्ञान विभागातील विद्यार्थ्यांसाठी आयोजित केले.

कमिटीचे सदस्य प्रा. मृणालिनी शेखर, डॉ. दिनकर मुरकुटे, डॉ. शुभदा लोंढे, प्रा. सुनिल साळके, प्रा. संदिप शिंदे यांचे सहकार्य लाभले. तसेच मा. प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड साहेब यांचे वेळोवेळी मार्गदर्शन मिळाले.

डॉ. मल्हारी रास्ते
चेअरमन

फिडबॅक कमिटी

फिड बॅक कमिटीमार्फत विद्यार्थी, प्राध्यापक, पालक, माजी विद्यार्थी, बाहेरील कॉलेजमधील प्राध्यापक यांच्याकडून सिलॅबस विषयी (Feed Back on Curriculum) व (Student Satisfaction Survey) हे फिडबॅक विद्यार्थ्यांकडून ऑनलाईन भरून घेण्यात आले. तसेच विविध चर्चासत्रे, कार्यशाळा, शॉर्ट टर्म कोर्सेस, पालक मेळावा, सपोर्ट सव्हीस इ. उपक्रमांचे फिडबॅक फॉर्मस् भरून घेण्यात आले. सदर फॉर्मचे विश्लेषण करून कार्यवाहीसाठी प्रशासनाकडे सुपूर्त केले. कमिटीस मा. प्राचार्यांचे मार्गदर्शन व कमिटी सदस्यांचे सहकार्य लाभले.

- डॉ. ज्योती थोरात
चेअरमन

गांधी विचार संस्कार परीक्षा

नवपिढ्यांना मानवतेच्या मूल्यांची ओळख करून देण्यासाठी गांधी रिसर्च फाउंडेशन, जळगांव यांच्या वतीने गांधी विचार संस्कार परीक्षेचे आयोजन आपल्या महाविद्यालयात करण्यात आले. या परीक्षेस बसणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी परीक्षा फी रु. ४०/- भरून आपला सहभाग निश्चित केला होता. सदर परीक्षा फी मधून महात्मा गांधी यांच्या जीवनावर आधारित अभ्यासक्रमांचे खालील पुस्तक मोफत मिळाले.

- प्रथम वर्ष - बी.ए., बी.कॉम., बी.एस्सी. - विधायक कार्यक्रम
- द्वितीय वर्ष - बी.ए., बी.कॉम., बी.एस्सी. - पंचायत राज
- तृतीय वर्ष - बी.ए., बी.कॉम., बी.एस्सी. - हिंद स्वराज

वरील पुस्तकावर आधारित महाविद्यालयात दि. १३ जानेवारी २०२० रोजी परीक्षा घेण्यात आली. सदर परीक्षेस एकूण १२८ विद्यार्थी बसले. महाविद्यालयातील एफ.वाय.बी.एस्सी. मधील कु. जाधव मयुरी माणिकराव ही विद्यार्थिनी पुणे विभागात सुवर्ण पदकासह प्रथम आली. महाविद्यालयातून सर्वाधिक गुण प्राप्त केलेली इतिहास विभागातील विद्यार्थिनी कु. नलावडे वैष्णवी लक्ष्मण हिस ब्रांज पदक देऊन सन्मानित करण्यात आले.

डॉ. दिनकर रावजी मुरकुटे
समन्वयक

कर्मवीर विद्याप्रबोधिनी

रयत शिक्षण संस्था सातारा या मातृ संस्थेचा एक महत्त्वाचा उपक्रम कर्मवीर विद्या प्रबोधिनी. प्रबोधिनीचे सर्व उपक्रम महाविद्यालयात समिती मार्फत राबविले जातात.

विद्यार्थ्यांना स्पर्धा परीक्षेचे ज्ञान व सराव व्हावा म्हणून प्रबोधिनी मार्फत ज्युनियर व सिनियर कॉलेज साठी प्रमाणपत्र परीक्षा घेतली जाते त्यासाठी कॉलेजचे सर्वच्या सर्व विद्यार्थी व सिनियर कॉलेज चे १५९ विद्यार्थी परीक्षेस बसले.

प्रबोधिनीने हायस्कूल लेव्हल मधून प्रज्ञाशोध

परीक्षा घेऊन संस्थेतील गुणवंत विद्यार्थ्यांना पुढील सर्व शिक्षणासाठी मोठी स्कॉलरशिप दिली जाते. यासाठीची या विभागातील परीक्षा घेण्याचे नियोजन महाविद्यालयाकडे सोपविले होते, त्यात पिंपरी, भोसरी, देहू वडगाव मावळ इत्यादी शाखांमधून आलेल्या १४६ विद्यार्थ्यांनी परीक्षा दिली. वरील सर्व उपक्रमास ज्युनियर विभागातील ज्येष्ठ सहकारी प्रा. जगदाळे, व मा. प्राचार्य साहेबांचे सहकार्य व मार्गदर्शन लाभले.

प्रा. सुनील साळके
समन्वयक

Placement Cell

The placement cell of the college tries to provide opportunities to college students to get employed or to get the knowledge about various career avenues available in the market. This year following activities were performed by placement cell in association with various departments and outside agency and following are the outcomes.

- Organization of guest lecture on career in accounts in association with ICA, Chinchwad on 21/08/2019 (No. of Beneficiaries: 87)
- Organization of Job Fair in association with MANUNITE, Pune on 29th August 2019. Participation of Companies = 16, No. of registered students for the job fair = 473
- Organization of guest talk on career in Banking and Finance by NIIT, Pune on 23/10/2019 ((No. of Beneficiaries: 54)
- Organization of Seminar on “CA as a Career” on 24th and 30th December 2019 (No. of Beneficiaries: 250+)
- Training Programme on Employability Skill conducted from 29th November 2019 to 3rd January 2020 in association

with Edubridge Learning Pvt. Ltd. (No. of Beneficiaries: 30)

Prof. Aniket Khatri
Chairman

माजी विद्यार्थी संघटना

महाविद्यालयामध्ये माजी विद्यार्थी संघटना रजिस्टर झाली असून सुप्रसिद्ध उद्योजक, बांधकाम व्यावसायिक आणि महाविद्यालय विकास समितीचे सदस्य मा. विशालजी मासोळकर त्यांचे कार्याध्यक्ष तर उद्योजक व सामाजिक कार्यकर्ते मा. बाळासाहेब वाघरे त्यांचे खजिनदार म्हणून काम पाहतात.

प्राचार्यांनी केलेल्या आवाहनानुसार माजी विद्यार्थी संघटनेमधील मा. विशाल मासोळकर, मा. बाळासाहेब वाघरे आणि अॅड. सतीश गोरडे यांनी एकत्रितपणे महाविद्यालयाला एक लाख पाचशे रुपयांचा विकास निधी दिला.

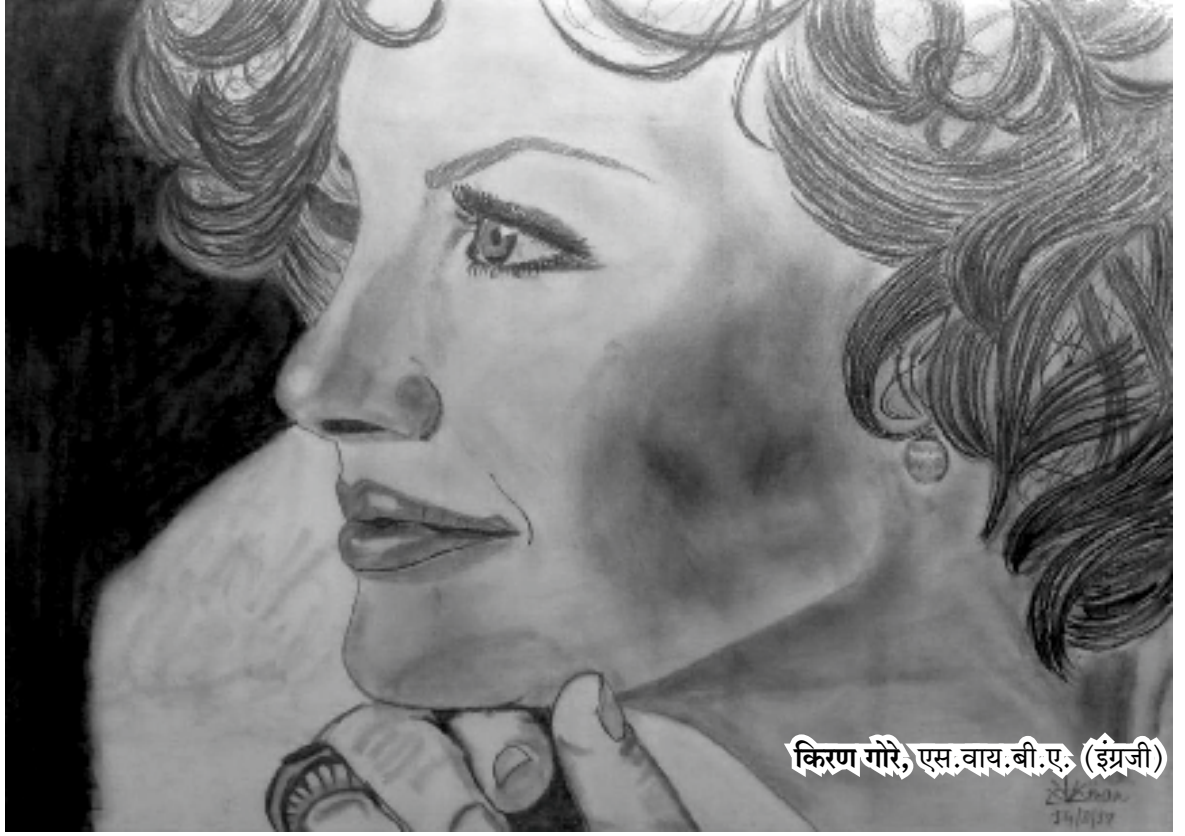
मराठी भाषा दिन व निर्भय कन्या अभियानासाठी अॅड. सतीश गोरडे, सांस्कृतिक समिती उद्घाटन कार्यक्रमास विजयराव चौधरी, वाचन प्रेरणादिनासाठी मा. निलेश म्हसाये तर सांस्कृतिक कार्यक्रमांसाठी मा. संकल्प गोळे, धिरज वानखेडे यांनी मार्गदर्शन करून सहकार्य केले.

विविध कार्यक्रमाच्या संयोजनकामी मा. पत्रकार अश्विनी सातव आणि मा. विजय बोत्रे, अॅड. देवीदास कुदळे, माजी नगरसेविका गिरजाताई कुदळे यांचे तसेच अनेक माजी विद्यार्थ्यांचे सहकार्य लाभले.

महाविद्यालयामध्ये शिक्षण घेत असलेल्या गरजू विद्यार्थ्यांना माजी विद्यार्थ्यांकडून आर्थिक सहकार्य ही दिले जाते.

मागील १ मे च्या माजी विद्यार्थी मेळाव्यामध्ये २५० हून अधिक विद्यार्थी उपस्थित होते. त्यांच्या चहापान आणि भोजनाचा खर्च ही या संघटने मार्फत केला जातो.

डॉ. संजय मेस्त्री
संयोजक / उपाध्यक्ष, माजी विद्यार्थी संघटना

किरण गौरे, एस.वाय.बी.ए. (इंग्रजी)

किरण गौरे, एस.वाय.बी.ए. (इंग्रजी)

महाविद्यालयातर्फे भावपूर्ण श्रद्धांजली

कै. नागेश चंद्रकांत भागवत

(जन्म दि. ०७/०५/१९८१ - मृत्यू दिनांक दि. १९/१२/२०१९)

कनिष्ठ लिपिक, महात्मा फुले महाविद्यालय, पिंपरी, पुणे.

मा. नारायणराव नामदेव भगरे (माजी प्राचार्य व प्रा.डॉ. ज्योती थोरात यांची वडिल)] श्री. आप्पासाहेब बंडोबा वाघेरे (प्रा. विद्यासागर वाघेरे यांचे वडिल)] श्री. मारुती गिरजू मेचकर (श्री. राजेंद्र मेचकर यांचे वडिल)] श्रीमती देवलता गजानन सुर्वे (प्रा.डॉ. कामायनी सुर्वे यांच्या मातोश्री)] अरुण जेटली (माजी केंद्रिय मंत्री)] प्रा. जे. व्ही. नाईक (इतिहासतज्ञ)] किरण नगरकर (जेष्ठ मराठी व इंग्रजी साहित्यकार)] प्रा. मोहन आपटे (जेष्ठ विज्ञानलेखक)] राम कोलारकर (जेष्ठ साहित्यिक व संपादक)] कॅरी म्युलीन (नोबल पुरस्कार प्राप्त बायोकेमिस्ट)] निर्मला पुरंदरे (सामाजिक कार्यकर्त्या)] फ्रीमन डायसन (प्रख्यात शास्त्रज्ञ)] ऋषी कपूर (प्रसिद्ध अभिनेते)] इरफान खान (प्रसिद्ध अभिनेते)] विद्या सिन्हा (प्रसिद्ध अभिनेत्री)] मोहम्मद जहूर खय्याम (संगीत दिग्दर्शक) आणि कोल्हापूर - सांगली महापूरामध्ये बळी गेलेल्या व संपूर्ण जगात कोरोना विषाणूमुळे मृत्यूमुखी पडलेल्या नागरिकांना भावपूर्ण श्रद्धांजली !

► चेअरमन -

मा.डॉ. अनिल अप्पासाहेब पाटील

चेअरमन, रयत शिक्षण संस्था, सातारा

► सदस्य

मा.प्राचार्य डॉ. भाऊसाहेब किसन कराळे

सचिव, रयत शिक्षण संस्था, सातारा

मा.डॉ. विश्वजीत पतंगराव कदम

शिक्षण क्षेत्रातील प्रतिनिधी

मा.डॉ. दिनकर रावजी मुरकुटे

प्राचार्य नियुक्त विभाग प्रमुख

मा.डॉ. माधव तुकाराम सरोदे

प्राध्यापक प्रतिनिधी

मा.प्रा. अनिकेत सुरेश खत्री

प्राध्यापक प्रतिनिधी

मा.डॉ. कामायनी गजानन सुर्वे

प्राध्यापक प्रतिनिधी

मा.श्री. राजेंद्र मारुती मेचकर

प्रशासकीय सेवक प्रतिनिधी

मा.श्री. विशाल काळुराम मासुळकर

माजी विद्यार्थी प्रतिनिधी

मा.डॉ. नामदेव जगन्नाथ पवार

संशोधन क्षेत्रातील प्रतिनिधी

मा.श्री. संजोग भिकू वाघेरे-पाटील

सामाजिक क्षेत्रातील प्रतिनिधी

मा.प्रा. डॉ. नीलकंठ डहाळे

समन्वयक, आय.क्यु.ए.सी.

विद्यार्थी परिषद अध्यक्ष

विद्यार्थी परिषद सचिव

► सदस्य - सचिव

मा.प्राचार्य डॉ. पांडुरंग निवृत्ती गायकवाड

प्राचार्य, महात्मा फुले महाविद्यालय,

पिंपरी, पुणे ४११ ०१७.

दि प्रेस रजिस्ट्रेशन अॅक्ट नियम ८ फॉर्म नं. ४ प्रमाणे आवश्यक माहिती

प्रकाशन स्थळ : रयत शिक्षण संस्थेचे, महात्मा फुले महाविद्यालय, पिंपरी-वाघेरे, पुणे ४११ ०१७.

प्रकाशन काल : वार्षिक

प्रकाशकाचे नांव : प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड

राष्ट्रीयत्व : भारतीय

पत्ता : महात्मा फुले महाविद्यालय, पिंपरी-वाघेरे, पुणे ४११ ०१७.

संपादकाचे नांव : प्रा. डॉ. वैशाली खेडकर

राष्ट्रीयत्व : भारतीय

पत्ता : महात्मा फुले महाविद्यालय, पिंपरी-वाघेरे, पुणे ४११ ०१७.

मुद्रकाचे नांव : वैशाली तोरणमल

राष्ट्रीयत्व : भारतीय

यशप्रिंट, रहाटणी, पुणे ४११ ०१७.

मुखपृष्ठ : प्रा.डॉ. वैशाली खेडकर

मी प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड जाहीर करतो की, वर दिलेली माहिती / तपशील माझ्या माहिती व समजुतीप्रमाणे बरोबर आहे.

प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड

प्रकाशक

‘शाल्मली’ या अंकात व्यक्त झालेल्या मतप्रवाहाशी संपादक मंडळ सहमत असेलच असे नाही. शिवाय अंकातील साहित्यकृतींच्या स्वतंत्रतेची अन्य जबाबदारी लेखकांची / लेखिकांची आहे.

हा अंक खाजगी वितरणासाठी आहे.

वरिष्ठ विभाग प्राध्यापक
प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड, एम्.ए., बी.एड., पीएच्.डी.

● कला विद्याशाखा ●

भूगोल विभाग

प्रा. डॉ. शुभदा लोंढे	एम्.ए., बी.एड., एम्.फिल., पीएच.डी.
प्रा. डॉ. राजेश बिराजदार	एम्.ए., पीएच.डी., डिप्लोमा इन G.I.S.
प्रा. संजय नांगरे	एम्.ए.
प्रा. डॉ. दत्तात्रय माने	एम्.ए., पीएच.डी., डिप्लोमा इन G.I.S.

मराठी विभाग

प्रा. डॉ. संजय मेस्त्री	एम्.ए., पीएच.डी., नेट, सेट
प्रा. विद्यासागर वाघरे	एम्.ए., सेट
प्रा. डॉ. राजेंद्र बावळे	एम्.ए., पीएच.डी., सेट (दि.०४/०१/२०२० पर्यंत)
प्रा. शुभांगी दांगट	एम्.ए., एम.एड., एम.फिल., सेट, नेट

हिंदी विभाग

प्रा. डॉ. कामायनी सुर्वे	एम्.ए., पीएच.डी., नेट, सेट
प्रा. डॉ. वैशाली खेडकर	एम्.ए., पीएच.डी., नेट (JRF), सेट

इंग्रजी विभाग

प्रा. मृणालिनी शेखर	एम्.ए., बी.एड.
प्रा. डॉ. शहाजी कारंडे	एम्.ए., एम.फिल., पीएच.डी.
प्रा. डॉ. नीलकंठ डहाळे	एम्.ए., बी.एड., पीएच.डी.
प्रा. ईसाक शेख	एम्.ए., बी.एड.
प्रा. पंकज कोल्हे	एम्.ए., पीएच.डी.
प्रा. नितिन जाधव	एम्.ए., बी.एड.

अर्थशास्त्र विभाग

प्रा. सुनील सालके	एम्.ए., सेट
प्रा. डॉ. भारती यादव	एम.ए., एम.एड., एम.फिल., सेट, पीएच.डी.
प्रा. उद्धव घोडके	एम्.ए., एम.फिल., बी.एड., नेट
प्रा. डॉ. प्रतिमा कदम	एम्.ए., एम्.फिल., पीएच.डी. (दि.०४/०१/२०२० पर्यंत)
प्रा. संदीप शिंदे	एम्.ए., सेट
प्रा. अविनाश खैरगे	एम्.ए., सेट

इतिहास विभाग

प्रा. डॉ. दिनकर मुरकुटे	एम्.ए., सेट, नेट, पीएच.डी.
प्रा. संदीप नन्नावरे	एम्.ए., एम्.फिल., सेट

मानसशास्त्र विभाग

प्रा. बाबासाहेब पवळ	एम्.ए.
प्रा. रुपाली गावडे	एम्.ए.

राज्यशास्त्र विभाग

प्रा. राजेंद्र पुजारी	एम्.ए., सेट
-----------------------	-------------

ग्रंथालय व माहितीशास्त्र विभाग

प्रा. डॉ. तृप्ती अंब्रे	एम्.ए., एम.लिब., पीएच.डी.
प्रा. सौ. मीनाक्षी कुंभार	एम्.ए., एम.लिब. अँड आय.एस्सी., सेट

शारीरिक शिक्षण

प्रा. डॉ. पांडुरंग लोहोटे	बी.कॉम., बी.पी.एड., एम.पी.एड. सेट, पीएच.डी.
---------------------------	--

● वाणिज्य विद्याशाखा ●

प्रा. डॉ. प्रमोद बोत्रे	एम.कॉम., पीएच.डी., एम.बी.ए., जी.डी.सी. अँड ए (दि.३१/१०/२०१९ ला निवृत्त)
प्रा. राजेंद्र देशमुख	एम.कॉम., एम.फिल.
प्रा. अनिकेत खत्री	एम.कॉम., नेट, सेट
प्रा. डॉ. विजया पोकळे	एम.कॉम., एम्.फिल., पीएच.डी.
प्रा. डॉ. सोनल बावकर	एम.कॉम., पीएच.डी., सेट, नेट

प्रा. डॉ. ज्योती किरवे	एम.कॉम., एम.फिल., डीटीएल, GDC & A, W.S.C., पीएच.डी. (दि.०४/०१/२०२० पर्यंत)
प्रा. अक्षय मोरे	एम.कॉम.
प्रा. विक्रम उदार	एम.कॉम., सेट
प्रा. निलेश सोनवणे	एम.कॉम., सेट

● विज्ञान विद्याशाखा ●

रसायनशास्त्र विभाग

प्रा. भाग्यश्री पवार	एम्.एस्सी., एम्.फिल.
प्रा. डॉ. दिलीप दाते	एम्.एस्सी., पीएच.डी.
प्रा. शहाजी मोरे	एम्.एस्सी., एम्.फिल.
प्रा. डॉ. मल्हारी रास्ते	एम्.एस्सी., पीएच.डी.
प्रा. डॉ. ज्योती थोरात	एम्.एस्सी., बी.एड., एम.फिल., पीएच.डी.
प्रा. प्राची गायकवाड	एम्.एस्सी., सेट
प्रा. रिमा बत्रा	एम्.एस्सी., सेट
प्रा. श्वेता शिंदे	एम्.एस्सी.
प्रा. ज्योती कुदळे	एम्.एस्सी.
प्रा. अश्विनी कुदळे	एम्.एस्सी.
प्रा. विजय वानखडे	एम्.एस्सी., नेट
प्रा. काजल सुतार	एम्.एस्सी.

प्राणीशास्त्र विभाग

प्रा. संजीवनी पाटील	एम्.एस्सी., एम.फिल. (दि. २९/०२/२०२० ला निवृत्त)
प्रा. डॉ. हेमलता कारकर	एम्.एस्सी., पीएच.डी.
प्रा. डॉ. पद्मिनी पीडियार	एम्.एस्सी., पीएच.डी.

सूक्ष्म जीवशास्त्र विभाग

प्रा. सुषमा खोपकर	एम्.एस्सी. (दि. ३१/१२/२०१९ ला निवृत्त)
प्रा. डॉ. संगीता अहिवळे	एम्.एस्सी., सेट, पीएच.डी.
प्रा. मनिषा शिंदे	एम्.एस्सी., सेट
प्रा. सुप्रिया बनकर	एम्.एस्सी., नेट
प्रा. शितल काशिद	एम्.एस्सी., नेट, सेट
प्रा. चारुशिला निकम	एम्.एस्सी., नेट, सेट

भौतिकशास्त्र विभाग

प्रा. डॉ. मिलिंद भंडारे	एम्.एस्सी., पीएच.डी.
प्रा. डॉ. माधव सरोदे	एम्.एस्सी., पीएच.डी.
प्रा. निर्मला पवार	एम्.एस्सी.
प्रा. डॉ. पूजा रास्ते	एम्.एस्सी., पीएच.डी.

वनस्पतीशास्त्र विभाग

प्रा. डॉ. शिल्पा शितोळे	एम्.एस्सी., पीएच.डी.
प्रा. स्वप्ना हजारे	एम्.एस्सी., सेट.

संख्याशास्त्र विभाग

प्रा. किर्ती महांगडे	एम्.एस्सी.
----------------------	------------

गणित विभाग

प्रा. बलभीम वाघमोडे	एम्.एस्सी.
---------------------	------------

● बी.बी.ए. (कॉम्प्युटर ऑप्लिकेशन) ●

प्रा. प्रीती नेवसे	एम्.सी.ए. (सायन्स)	प्रा. सारिका इंगवले	एम्.सी.एस्.
प्रा. दादासाहेब निंबाळकर	एम्.कॉम. (ई-कॉमर्स)	प्रा. पल्लवी सूर्यवंशी	एम्.सी.एस्.
प्रा. मधुकर जाधव	एम्.सी.ए. (मॅनेजमेंट)	प्रा. सीमा ठोंगिरे	एम्.कॉम., सेट

● मास कम्युनिकेशन ●

प्रा. तुषार पोपट डुकरे	नेट, सेट, एमजेएमसी	प्रा. ऋषीकेश खंबायत	बी.व्होक. मास कम्युनिकेशन, एम.ए.
प्रा. शरद डी. बोदगे	नेट, सेट, एमजेएमसी	प्रा. अश्विनी सातव-डोके	

कनिष्ठ विभाग प्राध्यापक

● कला, वाणिज्य व विज्ञान विभाग ●

हिंदी

प्रा. एकनाथ कळमकर	एम.ए., बी.एड्.
प्रा. विलासराव घनवट	एम.ए., बी.एड्.
प्रा. शर्मिला भांबारे	एम.ए., बी.एड्. (हिंदी) एम.ए.(मराठी)

भूगोल

प्रा. सावकार गोरडे	एम.ए., बी.एड्.
प्रा. श्रीमती माणिक कुदळे	एम.ए., बी.एड्.

मराठी

प्रा. महेंद्र कुदळे	एम.ए., बी.एड्.
---------------------	----------------

इंग्रजी

प्रा. लक्ष्मण जगदाळे	एम.ए., बी.एड्.
प्रा. एकनाथ गोवेकर	एम.ए., बी.एड्.
प्रा. रुपाली शेळके	एम.ए., बी.एड्., सेट

अर्थशास्त्र

प्रा. अश्विनी भुजबळ	एम.ए., बी.एड्.
प्रा. बापू इंगळे	एम.ए., बी.एड्.

राज्यशास्त्र

प्रा. रुपाली शेळके	एम.ए., बी.एड्., सेट
--------------------	---------------------

इतिहास

प्रा. मनिषा काकडे	एम.ए., बी.एड्.
-------------------	----------------

मानसशास्त्र

प्रा. रमेश पाटील	एम.ए.(तत्वज्ञान), एम.ए. (मानसशास्त्र) एम.ए. (इतिहास), बी.एड्.
------------------	--

वाणिज्य

प्रा. किरण मोहिते	एम.कॉम., बी.एड्., एम.फिल.
प्रा. अनिता तारळेकर	एम.कॉम., बी.एड्.
प्रा. शिवानी घोरपडे	एम.कॉम.
प्रा. शितल चव्हाण	एम.ए., बी.एड्.

रसायनशास्त्र

प्रा. संध्या होले	एम.एस्सी., बी.एड्.
-------------------	--------------------

जीवशास्त्र

प्रा. स्वाती गुरव	एम.एस्सी., बी.एड्.
-------------------	--------------------

गणित

प्रा. शितल पिंगळे	एम.एस्सी., बी.एड्.
-------------------	--------------------

भौतिकशास्त्र

प्रा. सपना किर्वे	एम.एस्सी., बी.एड्.
-------------------	--------------------

● प्रशासन विभाग ●

श्री. राजेंद्र मेचकर, M.Com., M.Lib	अधीक्षक	श्री. सुरेश देसाई, S.S.C.	प्रयोगशाळा परिचर
श्री. राजेंद्र गायकवाड, B.Com., B.P.Ed.	मुख्य लिपिक	श्री. अनिल नवले, B.A., B.Lib.	ग्रंथालय परिचर
सौ. कीर्ती शेडगे, B.A.	ज्युनि. स्टेनो	श्री. बाळासाहेब शिंदे, B.A., B.Lib. L.T.C.	ग्रंथालय परिचर
श्री. संजय जोशी, M.Com., M.Lib & I.Sc.	सहाय्यक ग्रंथपाल	श्री. राजू जोशी	प्रयोगशाळा परिचर
सौ. उज्वला तावरे, M.Com. LTC	वरिष्ठ लिपिक	श्री. सुभाष लोंढे, S.S.C.	ग्रंथालय परिचर
सौ. शोभा जफरे, H.S.C.	कनिष्ठ लिपिक	श्रीमती आशालता काकडे, S.S.C.	ग्रंथालय परिचर
सौ. मनिषा जगदाळे, B.A., Lib.	ग्रंथालय लिपिक	श्री. विकास कांबळे	शिपाई
कै. नागेश भागवत, B.Com.	कनिष्ठ लिपिक	श्री. उमेश कांबळे, S.S.C.	शिपाई
कु. नंदिनी कुलकर्णी, S.S.C.	कनिष्ठ लिपिक	श्री. किरण पिंगट, B.Com.	शिपाई
सौ. शितल (पवार)साळुंखे, M.A., B.Ed.(DCGA)क.लिपिक(कॉन्ट्रॅक्ट बेसीस)		श्री. सुरेश धुमाळ	शिपाई
सौ. निर्मला केदारी, M.A., B.Ed.	कनिष्ठ लिपिक (कॉन्ट्रॅक्ट बेसीस)	श्री. वैभव कादबाने, S.Y.B.A.	शिपाई
सौ. महादेवी रंधवे, S.S.C.	कनिष्ठ लिपिक (कॉन्ट्रॅक्ट बेसीस)	श्री. राजेंद्र घोळवे, B.Sc.	शिपाई
श्री. राजेश कुंभार, M.L.I.Sc.	कनिष्ठ लिपिक (कॉन्ट्रॅक्ट बेसीस)	श्री. प्रवीण भोईर, M.A.	शिपाई
श्री. किरण करवंदे, M.A., B.Ed. (DCGA)	कनिष्ठ लिपिक (कॉन्ट्रॅक्ट बेसीस)	श्री. रोहिदास मुन्हे, H.S.C.	शिपाई
श्री. दत्तात्रय गणगे, S.S.C., L.T.C.	ग्रंथालय परिचर	श्री. बाळासाहेब बोधक, H.S.C.	प्रयोगशाळा परिचर
श्री. विक्रम सावंत, S.S.C.	प्रयोगशाळा परिचर	श्रीमती नीता तळपे, M.Sc., Com. Sci.	शिपाई
श्री. संजय पाटोळे, B.A.	प्रयोगशाळा परिचर	श्री. गोरक्ष गोधडे, B.A.	प्रयोगशाळा परिचर

एन.एस.एस. हिवाळी श्रमसंस्कार शिबीर

विशेष श्रमसंस्कार शिबीर उद्घाटन प्रसंगी मुंबई विद्यापीठाचे राष्ट्रीय सेवा योजना समन्वयक मा. डॉ. बाबासाहेब बिडवे

ग्राम पंचायत शिवापूर परिसर स्वच्छ करताना स्वयंसेवक

महिला मेळावा प्रमुख वक्त्या मा.सौ. प्रमिला भालके यांचे स्वागत करताना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड

विशेष श्रमसंस्कार शिबीर पोस्टर प्रदर्शन

व्याख्यान सत्र मा. श्रीराम देशपांडे स्किल डेव्हलपमेंट यावर व्याख्यान देताना

वनराई बंधारा तयार करताना विद्यार्थी

जिल्हा समन्वयक डॉ. रुपाली कुलकर्णी, व विभागीय समन्वयक डॉ. शिवाजी पाचारणे शिबीर भेट

समारोप कार्यक्रम प्राचार्य मा.डॉ. शिवलिंग मेनकुदळे यांचे स्वागत करताना महाविद्यालयाचे प्राचार्य मा.डॉ. पांडुरंग गायकवाड

विशेष श्रमसंस्कार शिबीर समारोप

कार्यकारी अधिकारी प्रा. संदिप ननावरे, प्रा.डॉ. भारती यादव व प्रा.डॉ. मिलिंद भंडारे यांचा सत्कार

कार्यक्रम अधिकारी संदीप नन्नावरे यांचा मा. नितीन कळमळकर, कुलगुरु, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे यांच्या हस्ते सत्कार

निर्माल्य संकलन

खेडशिवापूर येथे वृक्षारोपण करताना मा.प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड

वृक्षारोपण (खेडशिवापूर)

स्वच्छता शपथ

क्रांती दिनानिमित्त सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ येथे श्रमदान करताना विद्यार्थी

वृक्षारोपण (भक्ती-शक्ती चौक ते देहू रोड)

सांगली व कोल्हापूर येथे पूरग्रस्तांच्या मदतीसाठी गेलेला संघ

पूरग्रस्तांसाठी मदतफेरी

नदी स्वच्छता अभियान

रक्तदान शिबीर

रक्तदान शिबीर

संविधान गौरव रॅली २६ नोव्हेंबर २०१९

फिट इंडिया अभियान

फिट इंडिया अभियान

विज्ञान प्रदर्शनाचे उद्घाटन - मा. नितीन ढमाले (प्रसिद्ध उद्योजक पिंपरी-चिंचवड मनपा)

रसायनशास्त्र विभाग

भौतिकशास्त्र विभाग

भौतिकशास्त्र विभाग

प्राणीशास्त्र विभाग

भूगोल विभाग

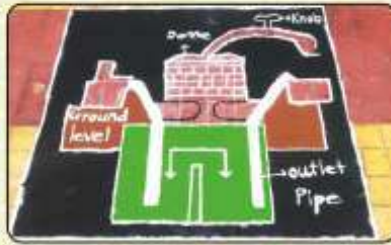
सूक्ष्मजीवशास्त्र विभाग

रांगोळी प्रदर्शन उद्घाटन (ज्युनिअर विभाग)

रांगोळी प्रदर्शनाचे परीक्षण

विज्ञान आधारित रांगोळ्या

शॉर्ट टर्म कोर्सेस प्रदर्शन

उद्घाटक मा.श्री. नितीन ढमाले (सुप्रसिद्ध उद्योजक, पुणे) मार्गदर्शन करताना

मा.प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड साहेब अध्यक्षीय मनोगत व्यक्त करताना

Personality Development कोर्स चे पुस्तक प्रकाशन

Repairing of Electrical Home Appliances कोर्स चे विद्यार्थी त्यांनी बनविलेल्या LED Bulbs ची विक्री करताना

ऐतिहासिक शस्त्र प्रदर्शन -Travel and Tourism कोर्स ची विद्यार्थिनी शस्त्र चालविण्याचे प्रात्यक्षिक सादर करताना

ज्यूनियर विभागातील Basic Skills for Competitive Exam.कोर्स मधील विद्यार्थ्यांचा मान्यवरांशी संवाद

मा.प्राचार्य डॉ.अरुण आंधळे (ऑडिटर,रयत शिक्षण संस्था,सातारा) शॉर्ट टर्म कोर्सेस ऑडिट प्रसंगी विद्यार्थ्यांशी संवाद साधताना

BBA(CA) विभागाच्या Digital Marketing कोर्स च्या विद्यार्थ्यांनी स्नेहसावली : आपले घर या चिंचवड येथील वृद्धाश्रमाला भेट देऊन त्यांच्याकरिता website डिझाईन करून दिली- Extension Activity

पॅशन डिझाईनिंग कोर्सच्या विद्यार्थिनी स्वतः शिवलेले ड्रेस परिधान करून फॅशन शो सादर करताना

मा. संजय ढोले

मा.डॉ. मनोज व्होरा

मा.प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड

पारितोषिक स्विकारताना विद्यार्थी

मनोगत व्यक्त करताना विद्यार्थी

पारितोषिक प्राप्त विद्यार्थी

कार्यशाळेसाठी उपस्थित मान्यवर, प्राध्यापक व विद्यार्थी

समभाव फिल्म फेस्टिव्हल उद्घाटन प्रसंगी
मा. प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड, मा. संजोग वाघेरे, मा. हरीश सदानि, मा. साधना दधीच व डॉ. माधव सरोदे

समभाव फिल्म फेस्टिवल प्रसंगी
मा. प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड यांचे स्वागत

समभाव फिल्म फेस्टिवल दरम्यान मावा संस्थेचे सर्व
पदाधिकारी, शिक्षकवृंद व विद्यार्थी

'थोडक्यात' ऑनलाईन पोर्टलचे संपादक कृष्णा वर्पे डिजिटल
मीडियावरील संधी विषयावर बोलताना

विद्यावाणी, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे येथे कम्प्युनिटी रेडिओचे
कामकाज समजावून घेण्यासाठी महाविद्यालयातील उपस्थित विद्यार्थी

पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेतील विरोधी पक्षनेते
मा. नाना काटे यांची मुलाखत घेताना विभागातील विद्यार्थीनी

मोबाईल जर्नालिझम विषयावर विद्यार्थ्यांनी पुणे पत्रकार संघात
नेटवर्क १८ डिजिटलच्या अभिनव भट्ट यांच्याशी संवाद साधला

विज्ञान प्रदर्शन

विज्ञान प्रदर्शन

ज्युनिअर विभाग स्टाफ अकॅडमी उद्घाटन

विषयतज्ज्ञ शिक्षकांचे मार्गदर्शन

शिक्षक दिन

सखी बंधन

स्मार्ट गर्ल प्रशिक्षण

विविध उपक्रम

'हिंदी दिवस' कार्यक्रमात मार्गदर्शन करताना मा.डॉ. शाकिर शेख

'हिंदी दिवस' निमित्ताने 'सृजन संस्कार' या भितीपत्रकाचे प्रकाशन

जिओ कार्निव्हल (भूगोल विभाग)

ऑनलाईन एक्यूआर सबमिशन

हिंदी विभाग विस्तार उपक्रम - पिंपरीतील पूग्रस्तांना मदत

पोस्टर प्रदर्शन - सूक्ष्मजीवशास्त्र विभाग

विज्ञान प्रदर्शन

सायन्स पार्क ला भेट

डॉ. हमीद दाभोळकर, विवेकवाहिनी उद्घाटन समारंभ

ई-कंटेंट वर्कशॉप

'उत्कर्ष' भित्तिपत्रक २६ जानेवारी २०२०

ऑगस्ट क्रांती दिन-डॉ. मनोहर जाधव (सिनेट सदस्य.सा.फु.पु.विद्या.)

डॉ. सतीश परदेशी, सा.फु.पुणे विद्यापीठ, पुणे
कॉलेज इंडस्ट्री को-ऑर्डिनेशन कमिटी उद्घाटन समारंभ

स्पर्धा परीक्षा उद्घाटन कार्यक्रम -
मा.अॅड. गौतम चाबुकस्वार (आमदार, पिंपरी)

निर्भय कन्या अभियान - मा.अॅड. सतीश गोरडे

कवी संमेलन - मा. कवी अनंत दीक्षित

भूगोल दिन - प्रमुख पाहुणे मा. ऋतुराज गुंड यांचा सत्कार

भूगोल विभाग - इंडस्ट्रियल भेट

मराठी भाषा गौरव दिन - मा. कविवर्य विठ्ठल वाघ

प्रा.डॉ. संजय मेखी, प्राध्यापक प्रबोधिनी अंतर्गत व्याख्यान देताना

विविध उपक्रम

‘माझी आई माझ्या महाविद्यालयात’ कार्यक्रमास उपस्थित माता पालकांना संबोधित करताना मा. प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड

पालक मनोगत व्यक्त करताना

हळदी - कुंकू समारंभानिमित्त ग्रंथरुपी वाण देताना मान्यवर

सखीबंधन सोहळा

मा. उषाताई वाघेरे, नगरसेविका पिं.चि.मनपा.
यांची महाविद्यालयास सददिच्छा भेट.

ग्रंथालय विभाग - एम.लिब. कार्यशाळा

ग्रंथप्रदर्शन उद्घाटन

मा. तेज निवळीकर

मा. धनंजय लोखंडे

मा. हंसराज थोरात

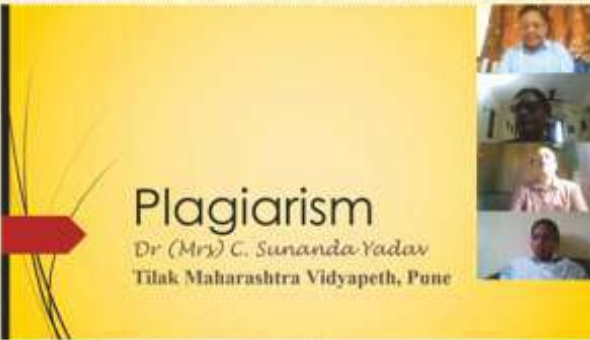
महाविद्यालय विकास समिती मिटींगमध्ये मार्गदर्शन करताना - मा. डॉ. अनिल पाटील, चेअरमन, रयत शिक्षण संस्था सातारा.

प्राध्यापक प्रबोधिनी व्याख्यान - प्रा.डॉ. संगीता अहिवळे

प्राध्यापक प्रबोधिनी व्याख्यान - प्रा.डॉ. योगीराज चंद्रात्रे

राष्ट्रीय वेबिनार - 'रिसर्च अँड प्लॅगियारिझम'

मा. प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड यांच्या उपस्थितीत व्हिडिओ लेक्चर रेकॉर्डिंग करताना प्रा.डॉ. भारती यादव

महाविद्यालयीन ऑनलाईन मिटिंग्ज

डॉ. कर्मवीरांच्या प्रतिमेची पिंपरीत मिरवणूक

पिंपरीतच येथील महात्मा फुले महाविद्यालयातर्फे इन्व्हेन्शन डे समारंभात बोलतांना मान्यवर.

फुले महाविद्यालयात 'इन्व्हेन्शन डे'

पिंपरी : पिंपरीतच येथील महात्मा फुले महाविद्यालयातर्फे पालातल डॉ. ए. पी. डी. अच्युत कलाम यांच्या जयंतीनिमित्त 'इन्व्हेन्शन डे' साहज्य करण्यात आला. कार्यक्रमात प्रा. पोपुष चव्हाडे, एच. व्ही. देसाई कलेज येथील प्राधिकाय निभाणाचे प्रमुख, महाविद्यालयाचे प्रा. डॉ. पांडुरंग गायकवाड, उप प्रा. पुणवतीती शेख, प्रा. एकात्म चव्हाकर आदी शिक्षकांनी उपस्थित होता. यावेळी प्रा. चव्हाडे म्हणाले की, 'नांदी-व्यवस्था संशोधनाने जाणवे व मान्यतेचे पाले होते. नव-नवीन विज्ञान कल्पनास नांदी-व्यवस्था संशोधन घडून येते. म्हणून संशोधनाला महत्त्व देणे आवश्यक आहे.' यानंतर डॉ. गायकवाड यांनी देखील आपले मनोगत व्यक्त केले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक प्रा. डॉ. भिळकरने देहाळे यांनी केले. आचार्य प्रा. स्वप्ना हजोरी यांनी केले. तर संयोजन प्रा. डॉ. माधव शरोरे व प्रा. संवीनीनी भटील यांनी केले.

पर्यावरण समारंभाने उपनिमित्त प्र. कुलपणु डॉ. एन. एन. उमगाणी, प्रा. काव्यमहादेव चव्हाडे, प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड.

'विवेकाने संघर्षातून मार्ग निघतो'

पिंपरी : आज सामाज्यात-केवळी संघर्ष वेदावृत्त अर्थात सामूहिक संघर्षाची परिस्थिती आहे. पंतु संघर्ष आणि विवेकाने सर्व प्रकलणा संघर्षातून मार्ग काढता येते. घडणुका होण्यासाठी आतुणवन्न सिद्धाचे लागते. शिक्षकांची ही प्रक्रिया पर्यावरणातूनच पुढे निरत सुरुवात होते. असे उद्गार साविकवीरांनी फुले पुणे विद्यापीठाचे प्र. कुलपणु डॉ. एन. एन. उमगाणी यांनी केले. पिंपरी येथील रतत विज्ञान संस्थेच्या महात्मा फुले महाविद्यालयात आयोजित साविकवीरांनी फुले पुणे विद्यापीठ पर्यावरण समारंभाने ते व्याख्यान संबोधित करीत होते. याप्रसंगी महाविद्यालय चौका अधिकाारी प्रा. काव्यमहादेव चव्हाडे, प्राचार्य डॉ. पांडुरंग गायकवाड, उपप्राचार्य प्रा. संवीनीनी भटील उपस्थित होते. डॉ. उमगाणी म्हणाले की, 'अपत्य हत्याना आदीत म्हणजे म्हणजे वारिध्, कोलंब आणि इतरांनी चालवत परतत सामंजस्य आहे. याकारण संरक्षणवादी ही सर्व व्याख्यान करीतच घडते. कार्यक्रमाच्या प्रांभ विद्यापीठ येथील कल्याण अलख. सुलग १५२ व्याख्यानही प्रमुख पाहुण्यांच्या हस्ते पर्यावरण केले.

श्री. व्ही. डी. अच्युत कलाम यांनी डॉ. कर्मवीरांच्या प्रतिमेची पिंपरीत मिरवणूक करताना. डॉ. कर्मवीरांच्या प्रतिमेची पिंपरीत मिरवणूक करताना. डॉ. कर्मवीरांच्या प्रतिमेची पिंपरीत मिरवणूक करताना.

शिक्षणाची कास सोडू नये : डॉ. गायकवाड

श्री. व्ही. डी. अच्युत कलाम यांनी डॉ. कर्मवीरांच्या प्रतिमेची पिंपरीत मिरवणूक करताना. डॉ. कर्मवीरांच्या प्रतिमेची पिंपरीत मिरवणूक करताना.

श्री. व्ही. डी. अच्युत कलाम यांनी डॉ. कर्मवीरांच्या प्रतिमेची पिंपरीत मिरवणूक करताना. डॉ. कर्मवीरांच्या प्रतिमेची पिंपरीत मिरवणूक करताना. डॉ. कर्मवीरांच्या प्रतिमेची पिंपरीत मिरवणूक करताना.

श्री. व्ही. डी. अच्युत कलाम यांनी डॉ. कर्मवीरांच्या प्रतिमेची पिंपरीत मिरवणूक करताना. डॉ. कर्मवीरांच्या प्रतिमेची पिंपरीत मिरवणूक करताना.

श्री. व्ही. डी. अच्युत कलाम यांनी डॉ. कर्मवीरांच्या प्रतिमेची पिंपरीत मिरवणूक करताना. डॉ. कर्मवीरांच्या प्रतिमेची पिंपरीत मिरवणूक करताना.

मराठीचा अतिप्रगत भाषेचा दर्जा मिळवा : श्रीपाल सबनीस

मराठीचा अतिप्रगत भाषेचा दर्जा मिळवा : श्रीपाल सबनीस

महात्मा फुले कॉलेजचे नवप्रमुख डॉ. वसुदेव शर्मा यांनी डॉ. कर्मवीरांच्या प्रतिमेची पिंपरीत मिरवणूक करताना.

महिलाओं को अपना दुर्गा रूप दिखाना चाहिए : एड् सतीश गोरडे

पिंपरी, ५ जून (आ.स.)

पिंपरीतच येथील महात्मा फुले महाविद्यालयातर्फे इन्व्हेन्शन डे समारंभात बोलतांना मान्यवर.

महात्मा फुले महाविद्यालयातर्फे इन्व्हेन्शन डे समारंभात बोलतांना मान्यवर.

महात्मा फुले महाविद्यालयात 'सखीबंधन'

महात्मा फुले महाविद्यालयात 'सखीबंधन'

महाराष्ट्र शासनाच्या माध्यमातून डॉ. कर्मवीरांच्या प्रतिमेची पिंपरीत मिरवणूक करताना.

लैंगिक शिक्षणाचा विचार घ्यावा - दधीच

लैंगिक शिक्षणाचा विचार घ्यावा - दधीच

महिलाओं को अपना दुर्गा रूप दिखाना चाहिए : एड् सतीश गोरडे

पिंपरी, ५ जून (आ.स.)

पिंपरीतच येथील महात्मा फुले महाविद्यालयातर्फे इन्व्हेन्शन डे समारंभात बोलतांना मान्यवर.

महाराष्ट्र शासनाच्या माध्यमातून डॉ. कर्मवीरांच्या प्रतिमेची पिंपरीत मिरवणूक करताना.

महाराष्ट्र शासनाच्या माध्यमातून डॉ. कर्मवीरांच्या प्रतिमेची पिंपरीत मिरवणूक करताना.

महाराष्ट्र शासनाच्या माध्यमातून डॉ. कर्मवीरांच्या प्रतिमेची पिंपरीत मिरवणूक करताना.

महाराष्ट्र शासनाच्या माध्यमातून डॉ. कर्मवीरांच्या प्रतिमेची पिंपरीत मिरवणूक करताना.

मनाला भिडते ते शाश्वत साहित्य

मनाला भिडते ते शाश्वत साहित्य

विवेकातून अंधश्रद्धेचे उच्चाटन

विवेकातून अंधश्रद्धेचे उच्चाटन

कोरोना विषाणूला घाबरू नका ! मात्र सुरक्षितता पाळा !

विद्यार्थ्यांसाठी महत्वाच्या सूचना

खोकला, सर्दी, ताप, घसादुखी, अंगदुखी, मगळ, दम लागणे, श्वासोच्छ्वासात अडथळा निर्माण होणे. ही लक्षणे दिसल्यास त्वरीत उपचार घ्या.

हे करावे

- वरीलप्रमाणे लक्षणे दिसल्यास महाविद्यालयात न येता दवाखान्यात उपचार घ्यावेत.
- आपले हात नियमितपणे साबणाने धुवावेत.
- महाविद्यालयात येताना, प्रवास करताना अनावश्यक वस्तूंचा स्पर्श टाळावा, सुरक्षित अंतर ठेवावे.
- शिंकताना, खोकताना आपल्या नाक व तोंडावर रुमाल धरावा, नियमित मास्कचा वापर करावा.
- अनावश्यक गर्दीच्या ठिकाणी जाणे टाळावे.
- मांस व अंडी पूर्णपणे शिजवून, उकडून मगच खावे.
- जंगली / पाळीव प्राण्यांशी निकटचा संपर्क टाळावा.
- शक्यतो सॅनिटायझर जवळ बाळगावे.
- वर्गामध्ये अध्ययन करताना, मध्यान्ह भोजन करताना सुरक्षित अंतर राखणे.

हे करू नये

- वरीलप्रमाणे लक्षणे दिसूनही महाविद्यालयात येणे अथवा घरगुती उपचार करणे.
- आपल्या हातांचा आपल्या चेहऱ्याशी, नाक व तोंडाशी सततचा संपर्क करणे.
- महाविद्यालयात येताना, प्रवास करताना इतरत्र स्पर्श करित येणे.
- महाविद्यालयाच्या परिसरात किंवा इतरत्र थुंकणे, नाक शिंकरणे.

डॉ. पांडुरंग गायकवाड
प्राचार्य
महात्मा फुले महाविद्यालय

१ मि.

कर्मवीर

रयत शिक्षण संस्थेचे,

महात्मा फुले महाविद्यालय

पिंपरी-वाघेरे, पुणे - ४११ ०१७.

ऑफिस : (०२०) २७४१२००७ प्राचार्य : (०२०) २७४१०३३४

✉ mahatmaphulepimpri@yahoo.com

✉ gaikwadpn@gmail.com

🌐 www.mpcollegepimpri.com